

SKILDRINGAR

UR

DET INRE AV DAGENS HISTORIA.

DE FRÅNVARANDE.

------- Cuique suum. ------- FJERDE UPPLAGAN. ÖFVERSEDD OCH BETYDLIGEN TILLÖKT. -------

STOCKHOLM, HOS L. J. HIERTA, 1837.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken, som tillhör Österreichische Nationalbibliothek, har scannats av Google Books. Den anpassades för Projekt Runeberg i maj 2013 av Bert H.

Die tausendfältigen Gedanken vieler Versehiedner Menschen, die im Leben sich Und in der Meinung wiedersprechen, fasst Der Dichter klug in 'Eins, und scheut sich nicht Gar manchen au missfallen, dass er manchem XJm desto m$hr gefallen möge*

GOETHE.FÖBORD

vid Tredje Upplagan.

filand felen hos ”Skildringar ur det inre af dagens historia,” äfvensom hos skriilen ”1720, 1772, 1809,” har nian anmärkt, att i dem ej funnits någon inledning, något företal. Oaktadt sin medfödda motvilja till omsvep och v vidlyftighet, bör författaren således ej i allmänhetens händer öfverlemna en tredje upplaga af ”De Frånvarande,” samt andra upplagan af ”De Närvarande” och af ”1720, 1772, 1809,” utan att förutskicka några ord till Läsaren. Dess upplysta uppmärksamhet kan det ej undfalla, att Skildringarne äro en tillfällighetsskrift, fastän de njutit den sällsynta lyckan att öfverlefva den konjunktur, hvaraf de framkallats. Detta gäller isynnerhet om ”De Frånvarande.” Uppmanad genom deras framgång att gifva fortsättningen en mera varaktig form, egnade författaren åt ”De Närvarande” den utveckling och fullständighet, som tid, utrymme och andra omständigheter

raedgåfvo. For att bilda ett helt med den förra skriften, måste emellertid den sednare allmän göras under loppet af en riksdag, hvars i grundlagen utstakade gräns redan var i det närmaste hunnen, innan första delen lemnat pressen. Denna ursäkt för bristerna hos Skil-dringarna, då de 1834 första gången framträdde, är långt ifrån icke tillfyllestgörande i afseende på en ny upplaga, som tvenne år sednare utkommer. Författaren har således sökt afbjelpa dessa brister, der det kunnat ske, utan att förändra formen och planen för arbetét i dess ursprungliga skick. En fullkomlig omarbetning af dessa skrifter har han dock icke velat tillåta sig, emedan det varit just i sin hittills kända skepnad, som de blifvit bekante, gjort lycka, samt vunnit allmänhetens undseende, och ovisst är, huruvida dessa förmåner kunde lika mycket biifva ett helt och hållet förändradt arbetes gynsamma lott. Allmänheten, som ej sällan med ledsnad erfarit, att till och med författare af första ordningen under sjelfva bemödanderna att bringa hvad de redan väl gjort ännu närmare fullkomligheten, mera än en gång beröfvat detsamma sin egentliga tjusnings*-kraft, och derpå inryckt mödans i stället för ingifvel-sens pregel: — Allmänheten skulle med så mycket mera fog befara något djlikt (och naturligtvis i vida högre grad) af en skriftställare, hvars» förhoppning att räk-nas till dem af tredje eller fjerde ordningen törhända anses redan nog förmäten« Då Skildringarna dessutom blifvit öfvefsatte i Brödrariket, skulle deras omklädnad i annan drägt sannolikt der göra arbetet helt och hållet oigenkänneligt. Billigtvis kan man ej förtänka författaren , att han söker vårda bekantskaper, dem lyckan honom beskärt. Efter denna förklaring i afseende på Skild rit garnas form, återstår således för honom härutin-nan blott den bön, att läsaren städse må täckas hafva i minnet, att riksdagen 1834—1835 utgör arbetets utgångspunkt eller sjelfva ramen, inom hvilken taflan af do i ögonsigte tagna personerna äro infattade, och attdet är nämnde riksdag som menas, när‘uttrycket ”pågående riksmöte” i denna upplaga är vordet bibehållet i likbet med de upplagor, som offentliggjordes under fortgången af sjelfVa den omförmälde riksdagen. Genom omflyttningar och tillagg, dels af hela biografier, dels af särskilda stycken uti de trenne arbeten, hvilka nu i ett sammanhang utgiivas, har man i öfrigt bjudit till att åt det hela bereda en något mera systematisk uppställning och en vidsträcktare omfattning, än i de förra upplagorna.

Man kunde förutse det första försöket att låta samtidens verkande personer undergå allmänna omdömets mönstring, och det till och med på sjelfva skådeplatsen för deras verksamhet, skulle åstadkomma' bäfvan ocfc harm, icke blott hos den personal, som för tillfället togs i närmare ögonsigte, utan ock hos alla dem, hvilka på närmare eller fjermare håll sträfvade att i sinom tid intaga statens ledigblifvande platser, tillika med begge dessa kategoriers så fränder och vänner som gunstlingar, jemte dem som flkade att blifva det. Om författarep skulle invecklat sig i det fruktlösa besväret att till besvarande upptaga alla de utbrott från en uppjagad skrämsel, från en sårad egenkärlek, från en blottad blygsel, från ett uppskakadt samvete, från en retad ilska, hvar-medelst man snart sagdt från alla håll och på alla yitt vinnläde sig att näpsa och aiskräcka honom; så hade ej någon tid blifvit öfrig att fortsätta behandlingen af de ämnen, dem man till hvad pris som helst ville begraf-va under mossan af de 50 år, hvilka utgöra våra nerf-svage statsmäns tröst och hugsvalelse. Skenheligheten

— alla sektvänners karaklersdrag — som länge förgäf-ves sträfvat efter fast fot i kyrka, stat och umgänges-lif, hastade nu att röra upp himmel och jord, för det man understöd sig att uppteckna och offentliggöra muntliga berättelser, i dagsljuset framdraga skriftliga meddelanden och — hvad naturligtvis minst kunde förlåtas — af dessa så till sägandes ertappade, å bar gerning grip-ne facta, draga slutsatser och bilda omdömen: en ill— bragd (i skenhelighetens ögon) i samma mon oförlåtlig som slutsatserna voro följdrigtiga och omdömena klara. Under det våra tartuffer på scenen ej ville veta af annat, än sens moral i styfkjortlar eller allongeperuk, låtsade de en helig afsky för alla andra historiska källor, än bulletiner och officiella artiklar. Men ryck endast larfven från hycklarens anlete, och det skall ligga öppet för hela verlden, att han ser sakerna med samma ögon som de, mot hvilkas förfarande han förifrat sig. Läs för ro skull Sveriges Stats-Tidning N:r 66,

N Onsdagen den 19 Mars 1836, uppsatsen: ”Litteratur,” der, i Fru Campans brefvexling med H. K. K. Kronprinsessans Faster, M:lle Beauharnais, sedermera någon tid Hennes Maj:t, nu f. d. Drottning Hortensia, Första Artikeln, brefyet af den 19 Augusti 1798, det heter: >’Använd mera omsorg på edra bref, afven på dem ”till edra bästa vänner. Besinna, att hvar gång man ”skrifver, skickar man långt ifrån sig ett slags värd©-”m&are af sin talang, sitt förstånd, sin uppfostran. En ”fruntimmersbiljett, vore den blott till hennes mod-”handlerska, kan

ju falla i en kunnig persons han-

der/ och denne dommer......”

Nå väl! ”En fruntimmersbiljett till en modhand-lerska” är en ”värdemätare/' såsom sådan erkänd af Svenska Regeringens officiella blad, i en uppsats, som angår Tronföljarens Gemåls nära anför van dt: ochvn

bref oeb biljetter från statsmän ocb verkande personer i samhället skulle ej vara berättigade till samma uppmärksamhet, samma afseende, samma vitsord, samnia -värde? . . :: \ \ v w . .

”En kunnig persons” domsrätt erkännes öfver en frunt immersbiljett: och man skulle jäfva bedömman-det af offent lige mans brefvexling?.......

Då författaren hyarken ville eller borde inlåta sig i ordkrig med alla dem, som kunde finna for godt att slå sig ned på hans skrifter, och minst naturligtvis med de Herrar Publicister, hvilkas politiskt-litterära ströftåg stundom törhända lika mycket afse att skaffa foder åt hungrande spalter och att förvärfva gynnare, som att rätta misstag, bekämpa eller utbreda satser; borde han dock ej lemna alla inkast utan undantag obesvarade, hvarigenom mången kunnat förledas att tro, det han vore ur stånd att försvara sina framställningar. I synnerhet blef det snart sagdt en pligt att yttra sig öiver de personers anmärkningar, hvilkas handlingssätt författaren tillåtit sig att bedömma. I spetsen för Skildringarnas fiender uppträdde naturligtvis Friherre Anckar-svärd uti Dagligt Allehanda. Mindre ,öfvad i försvar än i anfall, och mindre nogräknad om de vapen, han begagnar mot sina vedersakare, stjelpte han, i stället att hjelpa sin §ak> då han tog sin tillflykt till uppenbara osanningar. Detta drag i Friherrens karakteristik borde cj gå förloradt för historien; och man finner hans invändningar upptagne och besvarade i det tillägg, som. är fogadt vid andra upplagan af ”De Frånvarande,” hvilket äfven är tryckt i sammanhang med sednare upplagor.vm

Tid eilter annan har man i Svenska Mineirva sett fanatiskt monarkiska uppsatser med signaturen: ”C. t. Hé” De hafva vanligen blifvit synliga, när något län eller annat så kalladt godt brödstycke i kronans tjenst varit ledigt. Nu fick man i Juni månads Post- och Inrikes-Tidningar 1834 läsa en ”insänd” artikel, undertecknad: ”Carl von Hohenhausen” der, efter de ministeriella skriftställarnes bruk att söka med egennyttans smutsiga färg sudla Skildringarnas ursprung, vår nye Riddare af det bedröfliga utseendet rasade fram med ett lika obetänksamt som opåkalladt försvar af General Björnstjerna. Ej ett enda ögonblick föll det författare^ in, att kosta något utförligt genmäle på en framställning som syntes tillkommen blott för att på ett visst håll, der Skildringarna anses för en stötesten, göra sig angenäm, blifva omtalad i det allmänna och få ett tillfälle att i sin ordning omtala något rörande sista fälttåget, for att visa det man också hade en smula att förtalja\ om det yrke, af hvars prunkande insignier man var i besittning. Det enkla, lagna och värdiga sätt, på hvil-ket Grefve Björnstjerna sjelf i Nya Argus upptog de frågor, som Skildringarna honom angående vidröra, innefattade dessutom en fullständig tillrättavisning af herr Carl von Hohenhausens otidiga utbrott, och föranlät författaren (hvilken också svarade i Nya Argus), att af granlagenhet mot Grefven^ mera antyda än med efter-tryck begagna sina motskäl och bevis. Den skarpsynte läsaren underlåtar säkert ej att sjelf urskilja det rätta, då han jemför Generalens och författarens framställningar. Begge äro derföre ur Nya Argus ordagrant införda i en not vid uppsatsen om Grefve Björnstjerna i denna upplaga.Den oro ”De Frånvarande” åstadkommit bland kela förvaltningens personal och anhängare var en småsak» jemförelsevis med bestörtningen, som ’Oe Närvarandes” uppträdande spridde. För att krossa författaren och i opinionen tillintetgöra denna sedoare del af Skildringarna, trodde man sig behöfva anlita något större krafter än publicitetens vanliga ministeriella stattorpare. Det fanns i Sverige ett litterärt rykte, dittills oQäckadt i striden om dagens frågor. Det var nu det neddrogs i polemikens gyttja — och fläckades: — icke derföre, att det förklarade sig emot Skildringarna och deras författare, utan i anseende till det låga satt och den låga stil, som för ändamålet begagnades. Också förfelades detta just derigenom helt och hållet. Fjorton dagar innan den ryktbara recensionen med signaturen G—R blef synlig i Svenska Litteratur-Föreningens Tidning, hade en aktningsvärd ledamot af Preste -Ståndet redan beredt Skildringarnes författare derpå, att ett anfall af vår vidtberömdaste penna blifvit ”besläldl från vederbörlig ort,” med tillagd uppmaning af Prestmannen, att författaren ej måtte tappa modet, huru beskaffadt Het ”beställd* J arbetet än kunde blifva. Författaren visste

således redan förut huru Upsala-anfallet borde uppskattas och allmänheten dröjde ej att afven göra det efter förtjenst, sedan uppsatsen gjort sin rund genom Stockholms Polisblad, Journalen och alla de landsorts tidningar, som stå under ministeriel inflytelse, hvarmedelst artikelns ursprung och syftning lades i öppen dager., Det enda försök till historisk ¿ritik, som herr G — Rs beryktade recension framter,* är på samma gång oärligt och skeft. Oärligt: emedan herr G — R stadnar i sitt åberopande af det stycke han klandrar,utan att anföra de sista raderna, h vilka innefatta just ett slags moraliskt bevis på den klandrade uppgiftens trovärdighet. Skeft: alldenstund man genom en följd-rigtig kritik kommer närmare författarens än recensentens sats. Det är nemligen Carl Augusts samtal med Sophia Magdalena och fru Ehrengranats berättelse derom, som Hr G—R. påstår aldrig hafya ägt rum, dervid stödjande sig på myndigheten af en person, väl icke namn-gifven, men så mycket lättare igenkänd att vata Statsrådet Adlersparre, som han sjelf i ämnet ilera gånger samtalat med författaren. Detta samtal åsyftade, enligt framställningen i ”De Närvarande,” att ådagalägga Carl Augusts likgiltighet för den verldsliga högheten, tycke för det enskilda lifvet och benägenhet att i dettas skote iorenas med en privat mans dotter i Brödrariket, hvil-ken ägde Prinsens kärlek. Huru går nu herr G—R. till väga i sitt bemödande att vederlägga? Jo, han an« fö^ att Carl August ”vid meddelandet af ett visst rykte, att han ämnade begagna den höghet, hvartill Svenska Folkets fortroende honom kallat, för att framdeles öf-verlemna den åt den afsatta konungens son, med häftighet utbrast: ”Nu är jag besluten att gifta mig!"

Ar detta vederläggning? Har icke herr G— R.' tverlom bevisat, att talet om Prinsens i ”De Närvarande” antydda plan var så allmänt, att det slutligen blef ämne för öfverläggning mellan honom och ”hans vän?” Så långt har, recensenten i sjelfva verket arbetat författaren i händerna c Och huru beter han sig nu, för att beslå honom mej en origtighet. Han åberopar ett uttryck af Prinsen, att denne ville gifta sig: något (nota bene) som författaren iippgifvits men aktar sig att näjnna något om det i Skildringarna utpekade Jöremå-let för Prinsens kärlek, ännu mindre om det grundf lagsbud, som författaren anmärkt hafva tillkommit just i anledning af denna kärlek. Att recensenten hoppat öfver detta är så mycket märkligare, som, då Adlerspar-re, med hvars vitsord herr G—R. föregifver sig vilja vederlägga uppgiften i ”De Närvarande,” sjelf var en af besagde grundlagsstiftare, men icke förklarat ifrågavaran-' de uppgift för falsk, ehuru han, mera än någon annan, såsom egentliga drifljedren till hela den gamla konun-gaslägtens landsförvisning, måste varit — och par — interesserad uti att allt hvad som kunnat föra tankan på möjligheten af ett förändradt sakernas skick, tillintetgjordes : — denna tystnad af Adlersparre och G—Rs lucka i citationen gifver framställningen uti Skildringarna i denna omständighet ännu siörre historisk vigt.

G—R. och de, som honom sändt hafva, vilja ej minnas, att myndighetens tider äro förbi i litteraturens verld så väl som i politikens. Ett ”stat pro ra-tio ne volu ntas” uträttar nu mera ingenting, elivad det uttalas från tronen, från tribunen^ eller från katedern. När man dertill, såsom herr G—R. vid detta tillfälle, söker gömma bristen på grundlighet och ärlighet under ett ordsvall af de gröfsta otidigheter, sådana som bildningen bannlyst ur hyfsade samqväm, så eggas oviljan: mindre mot ilskans föremål, än mot den som fört hennes vapen, i synnerhet om någon Riddare, dittills sans peur et sans reproche, nedlåtit si^ att, utstyrd i halfbarbarernes rustning, härma och öfva litterära kossack-bragder.

Att hela skaran af Skildringarnas sjelfskrifne fiender skulle i sättet till anfall taga G—R. till mönster var lätt att förutse, var sannolikt till och med beräk-xn

nadt både af G — R och hans principaler. Det skulle löna lika litet mödan att till besvarande upptaga dessa det lojala nitets utgjutelser, som att förarga sig deröf-verj ty i sak innehålla de ej det ringaste af värde. Der mästaren, såsom nyss nämndes, var så haltlös: huru skulle väl lärjungarne i Upsala Korrespondenten, i Skånska Korrespondenten, i Götheborgs Dagblad och deras vederlikar kunnat åstadkomma något, förtjent af uppmärksamhet? Endast Svenska Minervas ansvarige ut-gifvare framställde sina invändningar med en hofsambet, som anstår en man af högre upplysning. De gälla nemligen följande strof i ”De Närvarande:”

”Friherre Nordin lät genom ”Den Objudne Gästen” först, och ”Svenska Minerva” sedan, — blad som stodo under hans kända inflytande — anfalla Grefve Brahe på det bittraste, på dennes ömtåligaste sida etc.”

Härtill svarar Minervas utgifvare:

”Det ar långt ifrån, att de artiklar, uppå hvilka ”har hänvises, skrefvos, uppå någon den ringaste af ”Friherre af Nordin dertill gifven anledning, att tvert/-”om upphörandet af de närmare relationer, som, af ”tjensteTöi hållanden tillkomme, sedan länge ägde rum ”emellan Friherren och detta blads (Svenska Minervas) ”utgifvare, endast får tillskrifvas obelåtenheten å Fri-”herrens sida med nämnde artiklar, och med misstart-”kan ibfand allmänheten, att han i dem torde haft ”del, och icke, såsom sidan 286 och 287 af Skildringarna antydes, någon aning hos utgifvaren om Fri-”herrens minskade inflytande/*

Sedan nutidens och framtidens Premier-Ministrar slutit en off- och defensif allians, måste naturligtvis denxm

högra banden låtsa en fullkomlig okunnighet om livad den venstrå gjort under det föregående krigstillståndet. Att den gemensam me skriftställaren erbjuder sig sjelf till ett försoningsoffer är lika vackert som klokt, och varder troligen ej lemnadt^ obelönt från någondera sidan. Huruvida ”misstankan ibiand allmänheten39 derige-nom betydligen skingras, blir en sak för sig. I alla fall är det bidrag till Friherre Nordins karakteristik icke att försmå, som herr Askelöf har lemnat, då han förtäljer att obelåtenbeten med hans artiklar, skrifna i Friherreus kända interesse och emot hans kända rival, föranledt upphörandet af de närmare relationerna mellan Friherren och herr Askelöf. Månne Friherren hoppades derigenom å högre ort ktmna skjuta hela skulden på sin förre förtrogne för utfall, som förfelat sin verkan, och som han fruktade skulle kunna återstudsa? ....

Svenska Minerva innehåller likaledes en reklamation af den bekante Kyrkoherden i Qvistofta Professor David Munck af Rosenschöld. Om formen och stilen lärer författaren ej behöfva nämna ett ord, helst dessa aro mer än tillräckligt kända, genom mångfaldiga uppsatser i Dagligt Allehanda och Aftonbladet, hvilka blad, sällsamt nog, låna sig till nederlagsplats för så beskaffade produkter. Då emellertid herr Rosenschöld be-stämdt bestrider, att hans åsigt af Götha Hof-Rätts domrätts upphörande öfver Skåne varit sådan, som den i ”De Närvarande’" blifvit uppgifven, och frågan är af ingen betydenhet, har författaren, hellre än att jemka ordställningen efter det af herr Rosenschöld anförda factum, jemfördt med den honom ingalunda okända källa, från hvilken författaren hemtat anekdoten, uteslutit ifrågavarande episod ur denna nya upplaga.Herr Rosenschöld sjclf och allmänheten torde häruti finna ett bevis på författarens sanningskärlek och på hans redebogenhet att undanrödja möjliga irringar, helst nar någon kan af dem finna sig förnärmad.

Medan den ministeriella pressen uppbjuder hela sin förmåga att sönderslita författaren för det han obarm-hertigt blottar odugligheten och svagheterna hos statens funktionärer, får han från den liberala pressen i Göthe-borg uppbära tillvitelsen, att hafva ända till öfverdrift strött rosor på framlidne Landshöfdingen Axel Rosens graf. Uppgiften i ”De Närvarande” om den aflidnes ädla förfarande under choleraperioden är hemtad från de berättelser derom, som voro i omlopp bland de högre kretsarne och som gjordes af administrationens egna medlemmar. Författaren har kanske fästat mera förtroende än vederbort till det goda, statens embetsmäa förtäljt om en statens embetsman. Men då genom det nu anförda, läsarens uppmärksamhet redan är väckt på de delade meningarna om sjelfva factum, låter författaren berättelsen derom desto hellre qvarstå oförändrad, som derigenom ljusligen vederlägges hans fienders före-gifvande, att en oädel skadeglädje öfver upptäckten af andras lyten låge i botten af hans framställningar angående våra samtida landsmän.

Mot skriften ''1720, 1772, 1809” har endast General Lefrdn personligen och offentligt uppträdt på sitt kraftspråk, ökändt liksom Friherre Anckarsvärds och Prostens i Q vistoft a. Generalens härskri och författarens genmäle återfinnas, till läsarens förlustelse och begrundande, i en not under herr von Hartmandorffs S tats sekret erar edater, derifrån åter berättelsen rörande Justitie-Stats-Ministern Gyllenborgs omtanka vid besät-tandet af ledigbeten efter Justitie-Rådet Torén blifvit foriljttad till den förres biografi i ”De Frånvarande,” dit detta, stycke rättast börer.

Desslikes har H. E. herr Öfverste Marskalken Grefve De la Gardie behagat gifva författaren vid handen, att berättelsen om åkningen baklänges i Hertigens af Montebello ekipage vore i så måtto origtig, som det varit herr Grefvens eget åkdon, hvilket vid tillfallet begagnades, och uti hvilket franske Ministern med sm hustru åkte framuti samt Hans Excellence baklänges: förmodande herr Grefven, att Landt- Marskalksvärdig-heten derigenom ej blifvit förnärmad, alldenstund han under åkningen ej medförde sjelfva Landt-Marskalks^, stafven.

Författaren, som $j velat för läsaren undandöljn detta honom i enskild väg benäget meddelade bérigti-gande, vågar dock hoppas en billig tillgift för misstaget i afseende på herrar Montebellos och De la Gardies livréer, helst det icke varit vagnens utseende och beskaffenhet, men de platser, hvilka de åkande innehaft dersainmastädes, som väckt uppseende och reflexioner: förmodande författaren i sin ordning Landtmarskalks-värdigheten, med eller utan staf, vara oaihändlig från riksdagens utblåsande tills konungen på rikssalen hem-förlofvat Riksens Ständer.

Om ”1720, 1772, ISOS)** saknar annan förtjenst, har denna skrift åtminstone i Dagligt Allehanda framkallat en följd af loyala artiklar, utarbetade, som det påstås, med samnad hand af ”Allehanda-Redaktionens ''flammande A.” och af ”Flugsmällans cacherade B hvilka en för begge och begge för en skola gåtl i borgen för hyarandras stora litterära och politiska ryktbar-het. I kraft af denna säkerhet lärer den ene, så in- som utrikes, och den andre både uti och utan Ceremonimästare-drägt kunoa påräkna, att för evärdeliga tider helsas såsom snillen och lärde, theaterrecensenter och theaterdirektörer, statsmän och hofmän, allt af första ordningen. ”Lands-vagsbetraktelsema” hos Månfolket och scenens ”Van-dringsminnen,” äro i alla fall tillräckbge att föreviga begges hågkomst, äfven om *'J'ramtideri* från hvilken de lofva sig guld och gröna skogar, skulle med protest afvisa vexlar, dragne af det lömska lismeriet.

Mången torde kauske anse författaren jäfvig att bedöma innehållet af Allebandas ifrågavarande artiklar, lian vill derföre åberopa en myndighet, som åtminstone ej må kunna misstänkas för partiskhet till hans fromma. Det är nemligen kändt, att från herr Ek-marcks fabrik i Strängnäs och på hans förlag utgått en skrift, der det på titelbladet heter: ”Ofversigt af Svea ”Rikes historia från Konung Carl XII:s död till 1772 ”års revolution, eller striden mellan Konungamakten och ”Aristokratiska Mång-herre-väldet i Sverige ifrån år ”1718;” men på omslaget står att läsa: ”Bihang till Skriften 1720, 1772, 1809.” Nu vet hela verlden, som (väl förståendes) hört talas om Ekmarckska namnet, att dess åsigter och undertecknad författares äro af samma förenbara art, som vatten och eld. Också fö-rekommer i hela det på skriftens omslag så kallade ”Bihanget” ingenting annat om ”1720, 1772, 1809’’ än — ett afiryck af Allehandas omförmälde artiklar; förmodligen på det något skulle sta att läsa om den skrift, hvartill denna angifves vara ett Bihang: äfvensom det låter tänla sig, att herr Ekmarck inrymt nämnde titel på omslaget, under blygsam förutsättning, att för-(attarens firma kunde möjligen vara lika god, som be-mälie herr förläggares egen. Uti berörde Strengnas-aftryck ur Allehanda läses tvenne noter, ordagrant sa lydande: sidan 179: ”Här är en mening, af 3:ne ra-”der, utesluten, emedan den inneha'hr beskyllningar, ”som af utgifvaren ej hunna bevisas. Utgifvaren 3” samt sidan 182: ”Afven här äro några rader uteslutne **af förut åberopade skäl. Utgifvaren.”

Med detta videtur om recensionernas halt af en lifegen till recensenternes opinioner, är författaren tillräckligt rättfärdigad, och Läsaren lärer ej behöfva någon ytterligare vägledning för sitt omdörne. Blott tvän-ne omständigheter har författaren att tillägga i anledning af de mot honom rigtade uppsatser : den ena rörande sistnämnde skrift; den andra de försök i allmän* het, han vågat nu ånyo lägga under Allmänhetens ögon. Man har nemligen sagt, att den sednaste skriften ”angår ”lika litet 1720, 1772 och 18U9 som någon annan viss ”tidpunkt eller vissa händelser.” Vore frågan egentligen om de tre årtalen och under dem timade liandelser, så hade resensenterne rätt. Men då våra frejdstore konstdomare Herrar och 9*£” ännu icke synas hafva vuxit ifrån behofvet af undervisning i ABCD uti åtskil-liga stycken, så utbeder man sig att de ville benäget draga sig till minnes, att 1720, 1772 och 1809 innefatta tre olika epoker af olika regeringssätt, hvilkas följder man velat antyda och jemföra i den skrift, som bär deras namn. Om skriften kallats: ”1721, 1773, 1836,” eller hvilka andra så beskaffade årtal som helst, så hade anmärkningen varit ngtig; nu deremot icke. Författaren tillåter sig att tro förhållandet vara enahan-

1*xvxn

da med en boktitel, som med inskriften på en minnesvård, en skådepenning: ju mera hopträngd den är; ju mera den eggar Läsarens eftersinning ocb inbillnings-kraft, desto bättre. Att titeln ocb inskriften, oaktadt ,sin korthet, likväl måste antyda syftet, är klart. Också dristar författaren fortfarande tro, att den enkla sammanställningen af

åren 1720, 1772, 1809, talar lika begripligt om Hom, Gyllenborg, Tessin, Höpken; om Schrö-derheim, Bellman, Sergel; om Brahe, Nordin, Evelius, Edelcrona, som en titel skulle hafva gjort hknande det Strengnäsiska Bihangets. T. ex. ”Öfversigt och jem-’”förelse mellan de anställde och verkande personernas ”egenskaper och karakter under de tre olika regeringsrätten, enligt Regeringsformen af 1720, efter den af ”Glorvördigst i åminnelse Konung Gustaf HI tillväga-^bragte regementsförändring år 1772, samt ändtligen

* under våra nu gällande lyckliga Grundlagar af åren ”1809 och 1812, med de af Konung och Ständer se* ”dermera vidtagne förändringar.”

Den andra och sista omständigheten, för hvilken författaren vågar utbedja sig läsarens uppmärksamhet, är: fiendernas till hans skrifter länge begagnade krigslist, att låtsa sig uti dem varseblifva en djup, ”framtiden” åsyftande revolutionär plan. Författaren finner sig deraf uppmanad till en politisk trosbekännelse, som skall blif-va både mindre långtänjd och' mera bestämd, än Friherre Anckarsvärds.' Ingen statshvälihing kan i Sverige ä-ga rum, som «j utgår uppifrån. Så länge den eller de styrande icke tillåta sig något ingrepp i besvurna lagar, icke våldföra personliga säkerheten till lif, frihet, egendom, icke kränka rikets stora interessen: så långe slumra Svenskarna tryggt, som skalden sjunger, ”påbästa faders arm;” och omän här och-der något omor-nande spörjes, är det blott att likna vid en drömman-des, som svär och gnistlar tänderna — i sömnen. Det är först om statens chef sjelf utfärdar krigsförklaringen, som de, yrvakne, gripa till vapen. Gustaf H[:s Förenings- och Säkerhets-akt utgjorde förladdningen i Ankarströms pistol och befallningen om åtal mot 1800 års riksdagsmän blef Gustaf IV Adolfs och hans familjs re-sepass. Vederbörande behagade häraf inhemta, att författaren icke ens tror på möjligheten att kunna nedifrån åstadkomma någon brytning: något vid hvilket i alla fall både det allmänna och enskilda merändels ganska eftertänkligt pläga fa sitta emellan. Dessutom hvad författaren enskildt beträffar, är det en gammal, oftast af erfaranheten bekräftad anmärkning, att de som börja och ifrigast arbeta för revolutioner ej sällan blifva dessas första offer, och äfven i lyckligaste händelsen gemenligen gement bedragne i sina beräkningar. Häraf lärer ytterligare den slutsats kunna hemtas, att författaren ingalunda bygger några förhoppningars luftslott i skuggan af det kunskapens träd, der den förbudna frukt växer, efter hvilken man förmenar honom hysa en otillbörlig lystnad. Stockholm d. 4 Juli 1836.

Författaren.slidan är uppdragen och Riksdagens stora drama bör-jadt. Skyndom, medan täckelset ännu är lyftadt, att kasta en blick i kulisserna, för att der göra bekantskap med skådespelarne sådane de äro, innan de, i konst* ladt skick, framträda på scenen.

Det är ej mera Riddarhuset, som främ&t ådrager sig uppmärksamhet. Om vi icke desto mindre först vända oss dit, sker det mer af gammal vana och af undergifvenhet för all mensklig ordniög, än för att gif-va en hyllning åt rikets så kallade Första Stånd. Riddarhuset synes, i verkligheten' som i opinionen, snart hafva genomfört sin stora roll till slut. För hjeltinnan i sorgspelet återstår ej annat, då upplösningen nalkas och hennes sista timma slår, än att tillse det hon må falla med anständighet, för att ostördt vidmakthålla å-skådarens interesse, och ej väcka löje i ställe för deltagande. Sådant måste ock nu mera ögox^märket vara for Svenska "Adeln, förblödd under Christierns och Carl IX:s bilor, på Gustaf Adolphs och Carl XQ:s slagfält, till armod utplundrad genom Carl XI:s reduktion, trampad under fotterna af Gustaf III:s hycklande despotism, och slutligen sjunken till den lumpnaste «betydlighet efter 1869.Åsynen af Riksståndens nu handlande hufvudaktö-rer lifvar hågkomster, alstrar jemförelser med dem, hvil-ka aftradt från skådeplatsen, sedan Ständerna sista gången heraförlofvades. Döden har aflägsnat några; nycken eller konjunkturen andra. Den afskedshelsning, vi egne dem gemensamt, utgör derjemte inledningen till den mönstring, vi framdeles skola anställa med dem, som nu innehafva de förres plats på bänken. Ty den offentlige mannen tillhör icke endast efter sin död historien. Det är uti och genom samtiden han verkar, äfven när hans planer afse efterverlden. Den förra af-står ej, kan och bör ej afstå sin rättighet att pröfva och dömma. Och hvarpå skulle annars den sednares domslut, det yttersta, det sista, grundas?

Grefve tok Platen ar icke mer — och Götha Kanal är fullbordad: én prydnad mindre för Riddarhuset; en piydnad mera för landet. Vägledde af årtiondens erfarenhet, beräkningarnes enda, osvikliga kontroll, skola framtiden och våra barnbarn bedömma, huruvida vigten af uppofFringarne, gjorda på det gigantiska företaget, blifvit gäldad

medelst vigten af fördelarne. Vi känna oss hvarken böjde eller vuxne, att i detta afseende våga en profetia. Allt nog, att denna kanal, sju Riksdagars trätofrö, lyckligtvis ej igenfinnes på föredragningslistorna vid Riksdagen 1834. Landets vänner äro sålunda befriade från en utgiftsbörda, som hittills tyngst bland alla tryckt rikets finanser, och kanalens vänner från vissheten snarare än farhågan, att hela företaget skulle störta ner uti sitt ursprungliga intet, i saknad af den jernvilja, som födt planen, den jernarm, som drif-rit den igenom, den jempanna, mot hvilken alla motståndets pilar studsat tillbaka. I en period af slapphet, rädsla och tvehågsenhet, sådan som den närvarande, har man svårt att uppfatta, ännu svårare att uppskatta det öfvermått af styrka, beslutsamhet, mod och drift, som uppenbarade sig i Grefve Hatens personlighet. Dessa egenskaper användes ej alltid i den bästa, för riket gag-neligas^e rigtning, emedan omständigheterna nekade att lemna dem utrymme i någon annan. Plåtens ställe ha*-de varit en Rådstol under Christinas Förmyndareregering, vid Carl XI:s genomgripande statsreform, i Frihetstidens kärnfulla Senat. En taburett i Carl XIII:« anspråkslösa StatsRåd var honom för lilen, för trång, för obemärkt: — och så (som Grefve Platen skri fvit til i Grefve Adlersparre) blef ”Kanalen hans Län” — och en graf vid Kanalen, hans lön. Det torde vara kinkigt att bestämma, hvilkendera: hans skenbara vän, Regeringen, eller hans synbara fiende, Oppositionen, fann sig mest besvärad af hans verksamhet och känner största lisan att vara honom q vitt. Regeringen bäfvade för honom, äfven då hon begagnade honom, eller rättare: då han lät sig begagna af henne. Oppositionen afundades hans framställningssätt, äfven då hon hatade och bekämpade hans framställningar. Ferdinand kände sig ej högre besvärad af vilkoren, dem Hertigen af Friedland fastade vid de segrars glans, han skänkte åt Kejsarens vapen, än Svenska Styrelsen af det beroende, hvaruti Platen höll henne fängslad, för det bistånd, som hon ägde att påräkna i honom, och hvaruti han aldrig svek. Således älskades han ej af något parti, ej ens af det, för hvilket han ansågs vara oumbärlig; men det hvarken dristade eller kunde slingra sig undan hans mäktiga in-flytande. Hänförelsen af hans inneboende jättekraft, som elektriskt meddelade sig på en gång åt hans tal och åt hans åhörare, var så stor, och hans hållning både mot Regeringen och Oppositionen så sjelfständig och stark, att missnöjet med de satser han stundom dtef, aldrig minskade hans personliga anseende. Han imponerade nemligen till och med vid de tillfällen, då han i en högre viljas förmenta interesse slösade sin andliga Styrkas rikedom på uppenbara gyckelverk. Hvem minnes ej nattscenen på Riddarhuset den 1 Mars 1823, då Grefve Platen i ett tal, hvars längd skulle gjort hvar-je tålamod otillräckligt, om detta tal ett enda Ögonblick upphört att stegra uppmärksamheten eller att skaka känslan, afsag, att Ståndet skulle ur sitt sköte aflägsna Friherre Anckarsvärd, som den tiden ansågs för Styrelsens och Plåtens obevekligaste motståndare. Alla bravoropen och handklappningarne voro likvi.l ej beställda. Mången gaf, under oemotståndlig hänryckning, sitt bifall tillkänna åt Talaren, utan att gillandet förslag, hvartill talet utvecklade motiverna. Sol beherrska-de Platen sitt auditorium. Hans triumf blef ej mindre lysande deraf, att den firades i följd af deras nederlag, hvilkas talan han förde. En annan, snart sagdt hvil-ken som helst, skulle sett sitt Vykte ech sitt gehör för evigt gå i qvaf, om han lånat sin talang åt , ett dylikt upptåg; men Grefve Platen behöfde blott ånyo uppträ-da, för att ånyo höras med samma uppmärksamhet och förvåning som förut. Han underlät ej att låta Regeringen dyrt betala den försträckning, som han gjorde henne af sin öfverlägsenhet i de fall, der hon tillitade densamma. Ordningen kom snart och ofta till henne,att, étt hörskmt redskap i hans hand, framställa, ge-nomdrifva och svida för hans planer. Det torde vara ovisst, hvilkendera af dem begge, på det hela taget, vid räkningens uppgörande egentligen blef den andres gåldenär, såsom den der mest tjenat den andra till verk^ tyg. Om Grefve Platen ännu lefvat, och ,om han fatt, som man säger, i sitt hufvud, att Motala Mekaniska Verkstad — också ett foster af hans viljas välde och af hans åtrå efter stora danelser — skolat blifva Statens egendom, eller understödas med Statens medel, så kan man taga för afgjordt, att han ej tillåtit Regeringen att undandraga sig ett förord härutinnan till Rikets Stänr der. Både Styrelsen och Representationen hafva således, genom hans död blifvit befriade från en tung börda, och fatt ett, troligen önskadt, tillfälle, att hvar i sin stad ådagalägga en myndighet, hvilken sannolikt låtit spörja sig ur sänktare ton, om den under Grefve Pla-tens lifstid råkat i beröring med hans föresatser, de der ej voro att skämta med: ett factum, hvilket Regeringen så väl som Ständerna hade sig nogsamt bekant.

Och hvad var det då uti Grefve Plåtens personlighet och föredrag, som gjorde hans parlamentariska orationer så oemotståndligt hänförande?

Vid första ögonkastet halkade uppmärksamheten tämligen lätt förbi hans bild. Växten snarare under an öfver medelmåttan, och mager stam man bör kunna föreställa sig hos en man, der själen var allt, gaf honom ett utseende, hvilket man vanligen kallar osynligt. Hufvu-det, snarare fult an vackert, och med ett uttryck, mera kärft och frånstötande än angehämt, oaktad t de stora skarpa blå ögonen, hvilka täflade med hans ord att

%genomborra bans *»atst$*daBe, — detta bufvud skull« likväl, vid no gare betraktande, blifvit ett interessant »tudiuin, fevad byggnadeu angår, för Gall, och i afse-ende på anletsdragen, för Lavater; ty det innebar en ny bekräftelse för begges systemen. Grefve Plåtens stamma saknade klang, var ,sträf och gnällande. Haus föredrag enkelt och otvunget. Hans språk, ledigt, flytande, närmade sig stundom 'det hvardagliga, var ej alltid rensad t från Tyska egenheter, men desto mera från retoriska bilder och poetiska utftygter. Historiska cita-tioner, frau äldre och nyare tider, voro hans tals enda prydnader, och låga då nära till hands för hans aldrig afbrutna tankegång. Korteligen, och för att hit öfver-flytta en i Tidningen Fäderneslandet redan begagniui skildring af Grefve Plåtens förmågas beskaffenhet:

”Det var skäL'n och sjalen; kraften i begge, beg-”ges sammansmältning. De förra, utan den sednare, ”den sednare utan de förra, hade varit långt ifrån det— ”samma, skulle på långt när ej gjort det intryck, ej så, ’’genomgripit åhörarnes hela nerfsystem. Det själfulla ”föredraget gaf skälen dubbel styrka, verkade med för-’¿dubblad styrka på de närvarande. Det låter ej be-”skrifva sig. Man, måste hafva hört och sett honom; ”hört och sett, huru fcan började, utyn minsta spår till ”passion; huru, i mån som tankarne utvecklade sig, ”skälen hopade sig, själens eld mer och mer uppflara-’ made i lnga> lågan mer och mer grep omkring sig, ”och slutligen, lik en volkan som brinner, slog med ”bestörtning och beundran allas sinnen.”

Lägger man nu härtill den anmärkningen, att Grefve Haten aldrig höjde sin röst oftare, än då det låg i hans plan, eller omständigheterna bestämdt föranleddehottém attuppträda pår bänk en, så torde mankunn* göra sig n^gorlunjda begrepp om honom såsom pad*«-mentarisk orator, Deö mi framställda är mera väsende lig, än mången tonde inbilla sig. Ty om från Riksståndens öfverläggflingar söfrades alla de yttranden, -som de respective Talarne af^fva, blott för att läska «in fin fång», låta böra sig, intaga en eller araaan sida i pro« tokoHea, en eller annan spak i Tidningfiane, Båi förlorade debatterna visserligen åtskilligt i lätogd, dockaitan afiak-nack för mtfiresset ocb deras inré värde,

Regeringftis göda giwirus, ”Cesars lycka/* harve-lat, att Riddarhuset skulle sjunkatill sin närvanawde obetydlighet i 'en- tidpunkt, då' StyrelsetS der* saknar *» ’ man sådan som Grefte von?Plåten, att ställa upp emot anfall, hvilka behöfde mötas med öfverlägsen kraft.

I egenskap af Oppositionsman var Greffve Gyelbn-borg, Johai* Henning, för Regeringen kaeske i atlmänv het mera besvärlig än farlig, och bans Opposition mera samvetsgrann än bullersam. Hanafsögordning, gagn ocb rätt, helt och hållet obekymrad 6ft|J uppseende. Han ta)ade;aldrig offentligen, ocb i haösskriftligå anmärkningår, hvarmed han aldrig underlät att beledsaga hvarje fram&älitiing sotn förnärmade halts Öfvertygelse, gjorde lian aldrig försök att lyfta sin stil* öffyer uttryckens bestämdhet: det var 'tillförlitlighet i uppgifter, w-dighéti utvecklingen, snöttättillämpning i slutsatsen*. Haas känn ed tan oni Statsverket; i dess Létfaet och allä dess delar, var lika så vidsträckt, s^m hans efferenhet läng, Han^hade netoligen alh ifVån St9ts£evfcfä#feriiii6; i m ättling tiU och hied den af!18&5 srtäd*e van& ^ér»lmedlem, och han halkade vid dessa förrättningar lika litet öfver nigon anmärkningsvärd punkt, som han underlät att vid Riksdagarne med den yttersta omsorg granska, följa och förfölja hvarje omständighet i en Styrelsens proposition eller enskild Riksdagsmans motion, då de råkade i strid med hans sparsamhetsanda eller hans konstitutionella grundsatser. Sanningen och rätt-känslan, redligheten och välviljan ersatte hos honom bristen på snille. Orubbligheten vid egna meningar var hos honom större, än förmågan, än åtrån att göra dem gällande hös andra. Han gaf skriftligen sin tanka tillkänna, i fall, der han ansåg det behöfligV. Godkändes den af farre eller flere, så mycket bättre! I annan händelse nedlade han i en reservation mot beslutet sitt dixi el salvavi. Men aldrig skedde sådant af begär att utmärka sig. Det var honom ur sådan synpunkt likgiltigt om han tillhörde majoriteten eller minoriteten; ty han såg i allt blott saken. Hans bergfasta framhärdande i åsigter, dem han en gång uttalat, var ingenting mindre än egenkärlek. Innan han stadgade sin

mening, öfverlade han gerna med personer, hvilkas omdöme, talang eller bemödanden han värderade. Han satte sig i sednare tider uti detta afseende rätt ofta i beröring med Friherre Anckarsvärd och andra verksamme. Rep tesen-tanter. Det hade varit väl om den sednare och öfver hufvud Oppositionens yngre' generation uppsökt Grefve Gyllenborg, for att inhemta hvad som stod att lära af en $å ädel: man,, med en så mogen verldskännedom. Hans umgänge var så mycket mera lärorikt, som hos honom ej fanns något partisinne, och han deltog aldrig i de egentliga partistridema. Han vördade Regeringen, s&gem sådan,' äfven då han stred mot hennes förslager,och afcåg aldrig att nedsätta hennes anseende. Han gaf henne gerria ratt, då han ansåg henne hafva det; och om han ej högtidligen uppträdde, att vid sådana tillfallen understöda henne, skedde det derföre, att han var öfvertygad att hon nog i alla fall skulle segra, hans bistånd förutan. Hans opposition var, med ett ord, liksom hans satt att vara, hans tänkesätt och hans drägt, en återspegling af den gamla tiden, då målet var att göra allt det goda man kunde åstadkomma med de for-mer och den personal man hade, utan att vilja undan-rödja någondera. Utan lystnad efter en embetsbefatt-1 ning af hvilken beskaffenhet som helst, samt ivände och vän med flera bland Statens högsta dignitärer, stod Gyllenborg alltid till dem i förtroligt förhållande. De knnde ej finna sig sårade af hans oförställda sanningar, alltid yttrade utan bitterhet, aldrig urartande till personliga hänsyftningar; enkla, men allvarliga, som hela hans väsende. < Så aflägset Gyllenborgs språk var från satiren, så bitter var den satir, hans Elektorslistar inneburo, öfver sådana Styrelser, som frukta dugligheten ¿os Statens funktionärer, och, då den ej kan undgå att begagnas, anställa densamma på platser, der hon ej kan röra sig, eller måste bete sig lika med den i våra dagar företrädesvis gynnade medelmåttan. Gyllenborg, merehdels Elektoreroes Ordförande, föregick dem alltid med ett godt exempel; men stannade äfven här oftast i minoriteten. Han fastade nemligen vid sina val till Utskottsledamöter ej afjseende på någon annan kon-sideration, än att anställa hvarje person der han var mest passande, med hänsigt till sina kunskaper, sin fallenhet och sin förmåga; likgiltig för öfrigt, huruvida hans politiska tänkesätt slöto sig till Ministären ellerOppositionen, Såjutde han >t,.jeju vid&iksdag*B 1$28 -4-rlS30 iedbit anstaUa ;Fiiiiicrre Anckarsvär<l jemte flera afde personer, .b vilka ibörjanaf Riksmötet grupperat 4ig kring fccrabm, uti för dem hvar och en lämpliga UfclkpAt. Dä. Gyllenborg likväl Mef öfvermstad, for han direkte, tiil Anckarsvärd och beklagade, sig, att han in» gentingkundeuträtta mot Friherre Åkerhjelms, Guritaf Fredvik, ofverv ägande inflytelse, hvilken arbetade för Mimstérens kandidater. Korteligen: de Aesta Riksdagsmän, . s«m spelt någon roll af * betydenhet efter 1809, hafva äfVeilräffat Gotefv« Gyllenborg i talang ; men i redbarhet är han hittills o upphunnen.

Eöga uimäFkt såsom verksam Riksdagsman, tillhör Gr^fve Ganu*ENBQRG , Fredrik , egentligen ingendera af dekategorier, dem vi företagit oss att skildra, såsom antingen frånvarande eller närvarande vid det nu pågående Riksmötet. ¿Likväl försvarar han ur ilera syn-pfcnkter sin plats i dessa minnesteckningar. Utrustad med. alla de dygder, som göra den enskilde mannen vördnadsvärd, ägde han såsom offentlig person ia anspråk på minnets ära. En domare, mera noggrann, mindre rädd om besväret, än han, har sällan eller aldrig skipat lag. JDenna samvetsgrannhet gick till och sned stundom längre, än den behöft och måhända bordt •sträckas ; ty han vågade ej ens förtro sig åt tillförlitligheten af sin egen öfvertygelse. Han sökte, i förhållanden som angingo hans höga embets-befattning, ofta «ndras råd. Det är bekant, att han merändels fann dem hos en annan hög domare, sin vän och slägtiuge, hvilken någon tid varit hans embetsbroder i HögstaM

' Domstolen,, o£h Sedermera blifvit Chef for en HofRätt;

men det förtjenar att blifva bekant, det Gyllenborg, misstroende inflytandet af sin egen vänskap, sjelf sökte en motvigt eller ett ytterligare stod för sitt omdöme i helt främmande och långt underordnade personers framställningar, på b vilkas redlighet och förstådd han vågade förlita sig. Se här ett exempél:

Efter JustitieRådet Toréns död kallade JnstitM-Statsministern Gyllenborg till sig, gendm en biljett, en person, uti ett uppgifvet ändamål, hvilket interlokutö-ren (vi vilja så benämna den efterskickade) dock genast insåg endast vara en förevändning; ty Gyllenborg saknade alldeles förmågan, att fint, obemärkt, i förbigående och likSom händelsevis, leda en sak å bane. Öf-vergången till hvad söm i sjelfva verket låg honom på hjertat, skedde neflqfligen helt tvärt på följande sätt: , ”Låtom oss ej mera tala om den saken. Jag har nu helt annat att tänka på. Jag är i stort bryderi, i -verkligt bekymmer: Törens död var ett dundersiag; ty hvar skall man finna en värdig

efterträdare? — Efs Excellens har fullkomligt rätt. Förlasten, genom denne utmärkte mans bortgång, är så stor, att det fordras den vördnad och förtröstan man hyser till E. Es omtanka vid successionen, för att icke anfce denna förlust oersättlig i närvarande ögonblick. — Ja, det är lätt sagdt; men, ser Ni, det är ej nog att göra ett godt vali det ar ofta lika svårt, att förmå det utkorade subjektet e-mottaga embetet. Ingen skicklig landtdomare står att öfvertala till inträde i Domstolen. Palm har undan bed t sig en gång för alla; äfvenså Bergström. Richert är icke att tänka på. Poppius pratar om Isberg; men icke har jag.kunhat upptäcka någotiting ovanligt höshonom;* dessutom kan han vänta. Ni känner väl S*?

— Ja, Ers Excellence. — Jag vet nog, att han ser så här ut (härvid började Grefve Gyllenborg, gående fram och tillbaka på golfvet, att härma en bjulbent, hvilket gaf åt hans undersätsiga kroppsbyggnad ett särdeles tokroligt utseende), och det är visserligen ej br*> då den högre embetsmannen har någonting löjligt i sitt väsende; men ar S*s skicklighet så öfvervägande som man sagt mig, så måste alla öfriga konsiderationer gifva vika. Hnru förhåller det sig dermed? — Derom lärer Baron S*, min och S*s gemensamme chef, kunna lemna E. E. tillförlitlig underrättelse. — Nej! gubben är i detta fall partisk; han håller af S* och ser saken således blott från ena sidan. Det är Ert . omdöme jag vill veta; ty Baron S* har sjelf sagt mig, att Ni känner mycket folk. Tala öppenhjertigt och utan fruktan att hlifva komprometterad hos Er Chef, om Ni tänker olika med honom. Hvad Ni än må säga, så kommer det att stadna oss emellan. — Då jag hör, att E. E. ville täckas fasta afceende vid hvad jag i detta ämne skulle våga yttra, nödgas jag ödmjukast anhålla, det E. E. icke onådigt upptager, att jag för egen räkning ¿y uttalar något slags omdöme. Min erfarenhet inom detta Verk ar alltför kort, att jag skulle hunnit stadga en egen Öfvertygelse. Det är blott andras yttranden jag hittills kunnat fästa mig vid, och jag minnes, att C** i lifstiden kallade S* "spin tus tt anima Collegii." Helt andra egenskaper lära dock vara af nöden i högsta instansen, framför allt vid detta tillfälle, då den som der , nu tillsättes får tre röster?, . . — Tre röster! Hvad vill det säga? (Gyllenborg, som föll interlokutören i talet, fästad« skarpa blickar på honom. Denne fortfor;)— E. E. har befallt mig tala öppenhjertligt, och det har tvifvelsutan ej undfallit E. E:s uppmärksamhet, att Högsta Domstolens nuvarande tvenne yngste ledamöter ej skulle begära något, bättre, än • att i de flesta iall kunna förena sig med en yngre kamrats vota, särdeles om den nye ledamoten ägde något rykte for skicklighet, så att de begge andra ej befarade att äfventyra, något derigenom, att de slöto sig till hans mening. — Ja, ja .... ty värr! .... Ni kan hafva rätt .... Men finnes då ingen menniska, som känner hvad S* duger till? — N** och L* stå i högt anseende inom Verket, och. jag tillstår, att älven jag hyser stort förtroende till deras urskillning. De känna S* närmare än jag, och hafva längre följt hans tjenste-utöfning. Skulle E. E. önska veta deras omdöme öfver S* och om hans mer eller mindre lämplighet i Högsta Domstolen, så skalis jag, om E. E. behagar förunna mig någon tid, bjuda till att inhämta deras mening, med den varsamhet, att. de ej skola ana, hvarken syftemålet med frågorna, eller. att de komma från någon annan än mig. — 'Jag tac-; kar afhjertat; Ni gör mig en stor tjenst ; och jag litar på er grannlagenhet. — Värdes emedlertid förlåta, att; jag, i anledning af E. E:s uppmaning om uppriktighet, f kanske yttrat mig något för fritt om vissa ledamöter i Domstolen. Jag vädjar likväl till öfrige Föredragande, och % är öfvertygad, att de bedömma desse förmän på samma sätt, , så vida E. E. befaller äfven dem att yttra sig på samvete/' .

Med tårar i ögonen räckte JustitieStatsministern * handen åt interlokutören och försäkrade sig skolat med * nöje och erkänsla förnummit, om någon gifvit sina -tankar lika ärligt tillkänna angående till och med Gref-vens närmaste anforvandter. (^id pass fjorton daga#^derefter inställde mterloko* fÖ#en sig å ny6 bos JustitieStatsministern och medbrib-gade de äskade upplysningarna. — "Det är gttdt — ¿Varade Grefve Gyllenborg — och jag tackar Er fö* täl förrattadt uppdrag. Men ingenting hade i alla fkll for denna gången blifvit af den saken, ty successionen éfter Torén är nu i det närmaste bestämd. Professor Theröptander i TJpsala dr lierad med Kansliradet Tannstronij och jag tror att dtt kommer att stadna vid hans kandidat. Mannen har ett ganska godt rykte om sig, det är sant; men för egen del hyser jag platt ingen förkärlek till de flinthårde tbeoretici uti praktiska värf; ty jag kominer ihig att det ej alltid var så helt med sjelfve Calonhis."

Sedermera, nar Tbemptander verkligen blifvit Ju-ftitieRåd f yttrade JustitieRådet Noréus till interlokutö-rtn sin fögnad Öfver denna utnämning. Det var (som del berättades, ty sjelf kände Noreus ej personen) en man af

kuäskaper ocsh anseende, och det ”vore hög tid att å nyo få in s&dant folk i Domstolen/’

I egenskap af Riksdagsman var denne Gyllenborg föga verksam; dock uteblef han aldrig från sin pest, när något ämne föreföll, som rörde hans befattning, n^inst om det befanns af ingripande vigt. Man kunde säledetf hafva varit förvissad att träfik honom på Rid-darhuiet innevarande Riksdag, derest han ännu varit tjenstgörande JnstrtieSlatsminister, sedan Konungen i sitt sista afskedstal på Rikssalen till Ständerna högtidligen lofvat, att nya Lagverket denna gång skall blifva Öfverlemnadt till Representationens pröfning.

Gyllenborg hade länge följt Gustaf Adolph, äfven under dennes vistande på Tysk botten, tjenstgörandes&som GeneralAuditÖr och ofta förvaltande Justitie-lcanslers-embetet. Det var i denna seddares egenskap, som han öfvervar undersökningen, hvilken af Under-Ståthållaren Edelcreutz anställdes den 10, 11, och 12 Mars 1809 med alla som varit närvarande den 9:de på den så kallade Minister-Societeten, der emigranten, Che* valier de Rodais (slutligen General-Majoren) hört hviskas om Yestra Armeens insurrektioneUa rörelse, hvarxun haa genast berättade för Fältmarskalken Stedingk, hvilken skyndade att anmäla detta rykte för Konungen, som då vistades på Haga. Det var der, Gustaf Adolph, Söndagsmiddagen den 12, sysselsatt att fira Drottningens, sin gemåls, 28: de födelsedag, erhöll Landssekreteraren Cassels rapport om Ofverstelöjtnant Adlersparres an-' marsch mot hufvudstaden, samt om hvad i Örebro och under tåget dit sig tilldragit. Cassel hade så tagit sina mått oph steg, att denna rapport sålunda verkligen kom Konungen tillhanda, oaktadt öfverenskommelsen med Adlersparre, att kuriren, som, för en syns skull, och till Konungens Befallningshafvandes hetryggande, i händelse revolutions-företaget misslyckades, blef afskickad, skulle uppsnappas af deå insurgerade armecorpsen. Detta föranledde royckqn bitterhet mot Cassel, först af den officer (Baron Fr. von Essen, nu Sekundchef vid Lif-regementets Hussarer), som med en pikett var utsatt att bemäktiga sig kuriren och hans depescher, och som med oförrättadt ärende måste uthärda en hel natt under bar himmel och svårt väder; och sedan af Adlersparre sjelf, hvilken yttrade, att om man förde honom bakom ljuset, finge det ursäktas, att den som vågade sitt eget faufvud ej blefve alltför nogräknad om andras. Baron Essens ovilja mot Cassel gaf sig luft ett par år sednaravid en offentlig lustbarhet i Orebro, hvaraf dock alla ytterligare olägenheter afstyrdes, ' genom Grefve Adler-sparres fintlighet att företaga en resa till Örebro, och i Grefvens tid, på ett särdeles smickrande satt, förnya bekantskapen med den kronoåklagare af låg tjenstegrad, som yar beredd att taga närmare kännedom af förhål-landerna *),

*) Denna ryktbar vordna rapport, uppsatt af numera K ammar Rådet, samt Riddaren af Nordst jerne och Wasa Orden, Leonhard Cassel, var ord för ord så lydande :

”Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Lika'smärtande, som det hittills varit för Lands-böfdingeEmbetet, att sakna allt tillfälle att till E. K. M. i underdånighet inberätta de ej mindre oväntade än djerfva uppträden, som härstudes under loppet af de sista dagarne sig tilldragit; äfven så tillfredsställande är det hu, sedan LandshöfdingeEmbetet återvunnit en i tvänne fulla dygn saknad personlig frihet, att göra E. K. M. redo för dessa händelser, och att kunna utbedja sig E. R. M:ts Nådiga föreskrift om de mått och steg, som, i anledning dcraf, böra vidtagas.

Eörliden Onsdag, den 8 innevarande månad, kl. vid pass io f. m., intågade Majoren de Charliere, i spetsen för hela Sann- och den återstående delen af Örebro Sqvadroner af Kongl. LifRegementsBrigadens Hussarcorps, här i staden. Någon nndcrrättelse om dessa truppers uppbrott, eller om anledningen dertill, var förut icke meddelad E. K. M:ts Befallningshafvan-de, Landshöfdingen och Riddarm Löfvcnskjöld, som likväl uti sitt eget rum och i undertecknad Lands-Secreterares närvaro, kort derpå blef af Majoren de Charliere forständigad, det han var arresterad, hvaromGenom ofvannämnda undersökning var Gyllenborg således i funktion intill sista ögonblicket af f. d. Konun-

flere utan före och inuti sjelfva slottet posterade hus-sarcr gåfvo en obehaglig öfvertygelse.

Det dröjde icke länge, innan samma tillsägelse gjordes undertecknade Land§Secreterare och Lands-Kamrerare, som snart fingo dela £. K. M. Befallnings-hafvaades öde, och genom den noggrannaste bevakning å slottet sattes ur stånd att fullgöra de Lands-höfdingeE mbetet i denna critiska ställning lliggande skyldigheter.

Denna ar rest, hvarunder oss, lika med £. K. M. Befallningshafvande, varit betagen all kommunikation med staden och dess innevånare, och all kunskap om hvad 4crstädes sig tilldragit, fortfor till middagstiden i dag, då vi åter sattes på fri fot och till var bestörtning erforo, att LifBataljonen af E. K. M:ts Nerikes och Wermlands Regemente, vid pass 3ao man stark, redan, under Majoren och Riddaren Friherre G. Ce-derströms befäl, i dag på morgonen ryckte in i staden, att alla tullar och utgångar ifrån staden Uro af trupper bevakade; att hos Magistraten inqvartering blifvit begärd for en betydlig styrka af omkring 2000 man, som i morgon eller nästa söndag väntas ifrån Carlstad; att befälet satt sig i besittning af kronans magasiner, och LandtRäntmästaren blifvit ställd under bevakning.

Föremålet for dessa rörelser ibland E. K. M:ts trupper är icke LandshöfdingeEmbetet bekant; men måste likväl förefalla ganska misstänkt, då all underrättelse deroxn ifrån vederbörlig ort saknas, och det rykte jemväl skall vara gängse, att trupparne ämna aftåga till hufvudstaden.

Emellertid lärer E. K. M. i Nåder täckas finna, det all ntväg är LandshöfdingeEmbetet betagen, att nöta våld med våld; och att äfvenlede« alla försök igens regering, i hvars skola föga var att inhemta i vishet, men allt, i rättvisa. Också missprydde Gyllenborg sedermera ej sin plats säsom Justitie-Rud, vid Högsta Domstolens första konstitutionella uppsättning, enligt Regeringsformen af den 6 Juni. Efter Grefve Wachtmeisters frånfälle följande året blef Gyllenborg Justitie-Statsminister. För denna upphöjelse hade han dock mera att tacka den då inträffade politiska konjunkturen, än sina egna utmärktare egenskaper och det varde, Konungamakten satte på dem. Stats-Rådet Rosenblad var nemligen redan den tiden utsedd till Wachtmeisters efterträdare; men aflägsnades då från detta em-bete, dels af den stora paniska farhåga,« som efter Carl Augusts död uppstod hos 1809 års Män emot alla verkliga eller förmenta ^yänner af den 'förskjutna Regentsläg-

den vägen ifrån LandshöfdingeEmhetets sida, åtminstone så länge trupparne till ett så betydligt antal här äro förlagde, efter all sannolikhet icke blott skulle blifva fruktlöst, utan äfven öka villervallan. Men Landshöfdin^eEmbefet tror sig deremot g5 bäst E. K. M:ts Nådiga vilja och önskan till mötes, då det låter ärendcrna bibehålla sin jemna och oafhrutna gång, intilldess E. K. M:ts Nådigste förordnande hunnit ankomma.

Med djupaste undersåtlig vördnad, trohet och nit framhärdar till dödsstunden

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Mnj-.ts På LandshöfdingeEmbctcts Vägnar Allerunderd^nigste och tropligligste tjenare och undersåler And. AV idén. Lconh. Cassel.

Örebro Slott å LandsKansliet den io Martii 1809. Kongl. Maj:ts KrigsExpedition underciånigst.**‘ten, dels af dén Irlla, men inflytelserika fruntimroersffe-fänga, som beherrskade gunstlingen von En geströra« Polilska Grefvinna, att ensam ia göra les honneurs såsom Statsministersfru (Rosenblad var nemligen redan dfen tiden gift, men Gyllenborg celibatär). I den konselj, då det förmodades att successionen efter Waeht*-xneister skulle bestämmas, nämnde Carl XIII Rosenblad endast till en bland Rikets Herrar, hvilken nåd han väl for tillfället undanbad sig, men höll den dock till godo ganska kort tid derefter. I stället utsågs Gyllenborg till JustitieStatsroinister Med den tveksamhet, som var honom så egen, utbad han sig besinningstid. Han vände sig nu till StatsRådet Adlerbeth, och vridande sm* bauder, under det han bos honom gick fram och åter på golfvet, utbrast han: ”Säg mig, råd mig, min bästa vän! Huru bör jag göra?” Adlerbeth^ lika vördnadsvärd, lika försigtig, som den frågande, genmälte: ”Det yttrande, en van af mig fordrar, måste lemnas upprig* tigt, och jag skall derföre helt oförstäldt svara, att emedan omständigheter nu mera hindra Baron Rosenblads utnämning till JustitieStatsmioister, bvilket jag visserligen annars önskat, anser jag för en stor lycka, att valet fallit på Ers Excellens; och jag är förvissad, att Ers Excellens åt fäderneslandets väl gör offret af de enskilda betänkligheter, som kunde förmå Ers Excellens att undandraga sig det hedrande och vigtiga, fastäu otvifvelaktigt Ömtåliga förtroendet.'*

Under Gyllenborgs förvaltning af det embete, hyil-ket han uu enligt Adlerbeths råd emottog, inträffade, utan Ii i k sens Standers föregående hörande, inrättandet af HofRätten öfver Skåne och Blekinge, med thy åtföljande dryga

aflöningsstat. Justitieministern gjor-de allt hvad i hans förmåga stod, att fl denna åtgärd inställd, eller åtminstone uppskjuten, tills den blifvit beslutad vid Riksdag. Gyllenborgs välgrundade invändningar aflupo fruktlöst; ty Statssekreteraren Ehrenborgb, hvilken rönt något obehag uti opinionen, i anseende till, bland annat, det af honom kontrasignerade beslut, som stad fastade Polismyndighetens förbud mot Schwe-rinska Talaresällskapets sammanträden, berättades med sitt stora inflytande understödja förslaget om den nya HofRätten, hvars första President han också blef och ännu är. Frågan om inrättande i Sverige af en Mini-sterialstyrelse, hvilken nu mera med sådan förkärlek omfattas af dem^ som vilja anses vara stalsforbättrare af första rangen, påstods den tiden utgöra älsklingstemat i den högsta' sferen, och det hette teinligen allmänt, att Presidenten Ehrenborgh snart skulle återvända i egenskap af Inrikes Minister (ty Gyllenborg var då ännu ej nog ålderstigen och krampfull, att en Justitieministers ledighet var att motse). Ständerna afslogo, som , man vet, vid sista Riksdagen de grundlagsförändringar, hvil-ka afsågo att bereda inträde åt Ministeri alsystemet i vårt land; men Adelns Elektorer, af gammalt ryktbara för instinkten att kunna ställa sina utkorades horoskop, hafva genom valet till Ordförandeskap i Konstitutionsutskottet vid innevarande Riksmöte gifvit någon anledning till förhoppningen, att ett grundlagsförslag i samma riktning torde, en ny fenix, uppstå ur det förbrändas aska, derest icke ett Ordförandeskap af den högre beskaffenhet, som -43 § Regeringsformen antyder, dessförinnan varder ledigt, till uppmuntran för ett eller annat godkännande af-en eller annan af Ståndens Talmäa vägrad proposition.I den period af Riksmötet 1828—1830, då Gref-ve von Schwerin var allt i allom, utgjorde hans Stats-

rådskandidatur ej endast ett ämne för Allmänhetens för-,

* \

modan, utan äfven för ganska allvarsamma öfverlägg-ningar i sjeifva konseljen. Gyllenborg, af helt andra åsigter än Schwerin, och för litet Hofman att lämpa sig efter gunstens alla strålbrytningar, gjorde våld på sin naturliga foglighet, förklarande bestämd t, att han vore beredd lemna sin plats, i den händelse kamratskapet in petto verkliggjordes. Detta förföll väl, som bekantar; men Gyllenborgs helsa och lynne hade emellertid tagit en sådan knäck på motståndsansträngningen, hvilken vid detta tillfälle hade att mäta sig med en öfverlägsnar« kraft, att han kort derefter insjuknade och beslöt att helt och hållet återvända till det enskilda lifvet. Konungens Nådiga proposition om pension för honom vid af-gång ur tjenst hann ej af Ständehia bifallas, innan Gref-ve Gyllenborg, den högste domaren inom Sveriges lan-damären, redan framträdt till redogörelse inför den Allvetandes högre domstol, med tankan på hvilken han under hela sin vandel plägat en kar och tröstrik um-gängelse.

Äldst till åren och främst i Rådet sitter Justite-Statsministem Grefve Rosenblad. Son af en bland Sveriges ryktbaraste läkare, kom han tidigt i stateas tjenst och var redan så känd af Konung Gustaf III, att denne uppdrog honom (då RevisionsSekreterare) utgif-' vandet af 1786 års RiksdagsTidning. ”Dagbladsskrif-varne, > på hvilka den ministeriella sidan kastar, väl förnäma och konstladt föraktliga, men tillika skygga och-uppskrämd* blickar^ kunna således rakaa sig till ära,

att embetsmannåkorjjsens Sénior äfVen är deras.

Till oregelbundenbetenia yid riksdagen 1834—1835 må med skäl räknas, det Rosenblad fann godt att ieke åiedra och upplysa den med sin närvaro. Under regimen af 1720 hade Rikets Ständer äskat, under den af 1772 Konungarne sannolikt befallt statens förste tjena-re, att, om också mot sin böjelse, visa Nationalrepresentationen åtminstone det yttre skenet af aktning. Ett splitter nytt Lagverk af den ena statsmakten öfverlem-nadt till den ändras grankning, och förfoganden, vi&-tagne om en ny Lag-Comite, under det chefens ställe v för denna förvaltningsgren innehafves af en militär (huru pers enli gen aktningsvärd och med den representerade huru nära beslägtad substituten oek må hafva varit) är och blir en vidrigt förvånande tilldragelse. Nitton bland tjugo af nutidens högre embetsman skulle utan afsaknad för ärendenas gång kunna umbäras vid deras ledning. M^en Grefve Rosenblad tillhör just den tjugondedel, hvars frånvaro bildar en känbar lucka. Man är derföre berättigad att klandra, när han undviker att v fylla henne.

Eljest har Rosenblad aldrig under någon period af sin långa lefnad skytt mödor och arbete, hvilka ännu i denna stund utgöra hans fyllda 78 års trogna följeslagare. Denna arbetsvana, detta arbetsnit, detta embéts-nit, denna

embetsvana, understödde af ett minne, hvil-ket utan öfverdrift kan kallas: makalöst, vore en skatt i hvilken Senat som helst. Huru mycket större således i denna /....... '

Mot karaktersstyrkan hos Grefve Rosenblad kunde vara åtskilligt att anmärka, eller rättare: om henne vet. Regentens hbvågenket synes 40fid hafva marit hans ögonmärke; och han har städse haftatt smickra sig ,af Gustaf IH:s, Hertigen Förmyndarena, Gustaf IV Adolphs, Carl XlII:s och Carl XIV Johans. Det går likväl e/i grundsats genom hela Rosenblads lif, den välbekanta, att ”ett godt ändamål helgar fnedlen.” Han har sjelf närmare utvecklat denna princip, då han (den tiden StatsSekreterare) till Riks-Canzleren Sparre ailät ett bref, ord för ord så lydande:

”Högvälborne Herr Baron, Svea Rikes Cantzler, ffK. M:ts Gouverneur, Riddare och Commendeur af ”Kongl. iMaj:ts Orden!

”Vid min återkomst till Stockholm erhåller jag af ”min svåger Wilhelmij den underrättelse, att en Svensk ”skeppare vid namn Théel, kommande från Riga och ”ärnad till Frankrike med master, nyss strandat på ”skånska, eller ock på danska kusten. Denna han~ ” delse kunde vara i Försynens hand ett oförtänht **medelj att hjelpa Regeringen utur den embarras> ”hvar ut i Den i anseende till resten af Fredspre-*’senterne Sig befinner, och hvilken sak är af så myc-”ken vigt för riket.”

”Skepparen skall vara kommen under Dykeriets ”disposition och i sådant fall skola masterna säljas på ”auktion, då Regeringen kunde köpa desamma och af-”sanda dem till Algier, i fall dimensionerna passa. ''Skulle skepparen möjligen icke behöfva auktionera ma-”sterne, kan det val ické anses for olofligtj f>m man ”genoni tjenliga medel Öfvertalar Rtdarne att såtta 99saken i den ställning, att master nes försäljning ar”nödvändig. Då fråga är om rikets bästa, torde en 99sådan Jinesse icke anses lastbar, och hvar recllig ' ”Svensk medborgare synes, då fråga är om rikets väl, ”villigt lemna sitt biträde. I anledning af allt detta öf— ”verleuanar jag tiU Eders Excellence allerödmjukast:

”l:o Om icke GeneralConsulen i Elseneur Gloer-»’felt, som skall hafva skeppet i kommission, kunde ”undfå nödiga ordres att i detta ärende biträda Bege— ”ringens afsigter och på bästa satt sig med skepparea ”arrangera, till hvilken ända nödigt vore, att honom ”tillställdes mått på dimensionerna af masterne, på det ”man ej må köpa några, som antingen icke passa, el— ”ler äro skadade.”

”2:o Om icke Redaren i fartyget, Grosshandlarea ”B. M. Björkman, må genom JustitieCanzleren Lo<Jé, ”hvilken är med honom mycket bekant, genast, vidta-’ las, för att på allt sätt häruti foga sig efter Regeria-”gens afsigter och derom meddela skepparen ordres ”med morgonda^sp osten. CommerceRådet Reimers är ’väl Hufvudredare, men torde icke vara så benägen.”

”3:o Om icke, i händelse masterne erhållas, ett ”skepp från Dannemark må befi aktas att dem med förestå intaga.”

/

”Eders Excellence täckes nådigst förlåta, att jag ”blandar mig i eju sak, som mig icke angår ^ men dg, J fråga ar om befrämjandet af Regeringens forman 99och afsigter, skulle jag evigt f örebrå mig ett Ögon-99blicks försummelse att uppgifva mina välmenta 99tankar; och jag känner för väl Eders Excellences var-”ma hjerta för sitt fädernesland och nit för Algieringska”fredvefkets bibehållande, för att icke vara säker om ’’Eders Excellences tillgift.

”Med största vördnad framhärdar ”Eders Excellences

”allerödmjukaste tjenare ”M. Rosenblad.

”Stockholm den 9 Oktober 1794.”

Det är Richelieus uppmärksamhet, omtanka och nit — under Loyolas mantel.

Slägtkärleken, den enskildes prydnad, urartar lätt till nepotism hos den ofientlige mannen, som äger in-^ flytande. Det är också denna skugga, livilken egendi-gen /aller i ögonen på den stora taflan af Grefve Rosenblads många

förtjenster. En kollision med någon bland hans afiägsnaste anhörige, landsmän éller gunstlingar bibehåller sig, hämnande, i hans outplånliga hågkomst, äfvensom de, hvilka ödet eller den undergifna enträgenheten tillskyndat ett rum i besagde kategori, kunna påräkna att fortlefva i ett huldrikt, ett i sinom tid lyckobringande minne. Månheten om de sinas in-teressen har hos honom någon gång visat sig större, än till öch med den om protokollers helgd. Således finnes efter Statssekreteraren Rosenblad följande biljet af nyssnämnde år till samma RiksCanzler:

”Eders ExcellenCe! Jemte det jag ödmjukast in-”nesluter mig i Eders Excellences vanliga ynnest, vågar *jftg förnya min gjorda anhållan om den af CanzliRådet ”Rosenstem åstundade uteslutning af vissa ord i pro-"tökolleme, bvarjgenom an vidare ökais defc djupa vdnd* ”nad, hvarmed jag har den äran framhärda ”Eders Exceilences

’’alierödmjukaste tjenare ”M. Rosenblad

Såsom en ”anledning till okad vördnad” är en dylik ”uteslutning” visserligen anmärkningsvärd, och har ett sidostycke, oss veterligt, blott i den ”okade aktning,’^ hvarmed Friherre Anckarsvärd förmäler sig vid hvarje ny uppvaktning träda öfver RiksMarskalken Brahes tröskel. Men det fanns en annan, betydligare kraft, som Rosenblad vid detta tillfälle hvarken kunde kufva eller beveka. Reuterholin, den allsmaktige gunstlingen, skref nemligen från sitt och Konungarnes sommarnöje Haga till RiksCanzleren:

--;--”P. S. Enligt Eders Exceilences gun-

”stiga försäkran tviflar jag alldeles icke, det ju protokollet med passagen om Rosenstein blifvit infördt och vsatt i sin första integritet. Det är så mycket angelägnare, som man äfven den gen om torde kunna göra ”honom mindre ansedd och hanterad hos Ryske Am-”bassadeuren.”

Svågern Willhelmij, som meddelat den nyttiga underrättelsen om skepparen Théels skeppsbrott, hade under samma epok att hugna sig af nedanstående skriftliga förord:

”Eders Excellence! I händelse fråga vore om om-J,byte af Committerade i ConvoyGomitiissariatet af Han-”delsklassen, täckes Eders Excellence tillåta mig, af J'vanlig uppriktighet och ulan afseendc pil svctger-J,skap försäkra, att Grosshandlaren Willhelmij Jr en”ganska kunnog, driftig och Regeringen myckel tillr-"gifven mans v arandes en bland de större skeppsre* ”dare i Stockholm. '

”Framhärdar

”Eders Exoellences

”allerödmjukaste tjenare ”M. Rosenblad”

Vi älska att tro omdömet öfver Willhelmij hafva varit riktigt, och att Rosenblad> genom glädjen tillskyndad af detta svågerlag, måtte rönt sin ersättning för en eller annan bitter stund, som frändskapsförhållanderna möjligen föranledt, uppkomna medelst äktenskapet mel— lan Willhelmijs dotter med ExpeditionsSekreteraren Roth-lieb, ansvarig utgifvare af Stockholms Tidning. Redan innaa sitt giftermil 1812 hade denne, hvad man kallar, Rosenblads öra. Rothlieb åberopar sjelf i en me* ruförteckning, att han ”1805 blef Copist vid Inrike» ”CivilExpeditionen, och hade den lyckan, att genom ”Bemödandet att uppfylla sina pligter, vinna dåvarande ”StatsSekreteraren, nu mera Hans Excellence herr Gref-”ve Rosenblads utmärkta bevågenhet och ynnest” Detta var till och med kändt i Rothliebs hemort, hvar-om skriftliga bevis ej saknas. Sålunda skref vid ett tillfälle dåvarande Landshöfdingen i Calmar, General Anckarsvärd, honom till: ”Var. nu god, lägg ett ord till ”hos StatsSekreteraren Rosenblad/’ och i ett bref från Handlanden Theodor Fornander i Calmar, den 16 Fe« bruari 1809, ställdt till Rothlieb, förekommer bland annat:

---”Jag råkar nu att vara interesserad i en

’’sak, som just i dag uppgår till Konungen temmeligen’Mirekte, som just icke Hvar man vet och min Bror äf-**ven torde vara god gynna mig uti. Unga Magister ”Fornander (¿ror till köpmannen), som är Kapellan här ”i

staden, är förlofvad med min äldsta dotter, och den* ”ne är på förslag till Gärdslösa Pastorat på Öland efter "Biskop Stagnelius. Han har fatt fyra femtedelar af "alla rösterne, och detta förslag uppgår i dag. Hans ”medforeslagne äro: den gamle Jesuiten Lektor R—z ”och en Magister Wimmerstedt, pedagog i Ålhem. Gon-”sistorium har naturligen rekommenderat sin ålderman ”R—z; men herr Landshöfdingen, amplissima forma, "Fornander, som min Bror af handlingarna val får se; ”och utomdess vet jag, att Fornander af Generalen på ”det mest cordiala sätt i bref blifvit hos herr Baron ’’Rosenblad rekommenderad. Härförutan hade Hertigen ”af Angouleme i somras den godheten, då han var här ”och bodde hos mig (likasom han for några år sen med ”sin herr Farbror också i några veckor täcktes tillåta ”mig vara sin bankier), att på min underdåniga anhållan rekommendera Fornander till Gärdslösa pastorat vhos Konungen i bref. Herr Ofverste Reutersvärd, som ”då var Hertigens reskavaljer, har haft den godheten ”erinra Konungen om detta förespråk, och Hans Maj:t ”har på ett ganska nådigt sätt lofvat hafva Hertigens ”förord i minne, då förslaget inkommer, och befallt ”Ofverste Reutersvärd inlemna en promemoria i ämnet ”till herr Baron Rosenblad, att vid föredragandet vara ”till hands. Så står denna sak. Men se! i saker af ”denna natur blir som oftast ett godt hopp om intet. JJMin heders-bror! jag vet och jug ser pa, alla om-JJständigheter> hvad aktning och vänskap Baron Ro-

"senblad"’senblad hyser for dig. Om det iéke generar 'min ’’Bror, och Bror for andra sig förbehållne skal icke vill ”t&la i denna sak : huru ^nycket skulle det ej verka ”herr Barons och StatsSekreteraren? godhet för min dot-' ”ters fästman, om Bror med den godhet och angela-”genhet, som Bror kan åstadkomma, interesserade sig i ”denna sak,” m. m.

Fornander, som sedermera vid Koniing Carl Johans kröning smyckades med Theologiæ Doktorshatten, fick i sjelfva verket Gärdslösa pastorat, hvartill Hertigen af Angoulème, Frankrikes siste Dauphin, och Ex-peditionsSekteraren Rothlieb ”verklig Kammarjunkare” utan funktion, honom rekommenderat.

* Den som haft ringaste beröring med den sistnämde i lifstiden känner, huru oförtruten han var i bemödan-derna ïtt utprångla sina skrifter. . Grefve Rosenblad, hans hustrus nära anförvandt, kunde naturligtvis ej undgå denna erfarenhet. I December manad 1824 bemöttes de af Onkeln med följande vänliga skrapa:

”Då andra årgången af Stockholms Tidning blifvit ”mig tillsänd, har jag ansett mig icke böra den åter-”skicka, utan far härjemte innesluta prenumer^tionsbe-”loppet; men bör icke dölja, att jag icke varit nöjd ”med denna tidning, i anseentle till flera deri införda, ”efter min tanka, obehöriga critiquer, bland hvilka den ”emot Kongl. Serafimer Lazarettet varit alldeles ogrun« ”dad.”

Denna missbelåtenhet Jiindrade ej Justitie-Stats-Ministern, att ädelmodigt vårda sig om Prestmannen Bagges fortkomst, sedan denne blifvit gift med Roth-licbs enda dotter. Detta synes af följande strof i ett bref från Biskop Kullberg till Grefve Rosenblad:

''Hos E. E. anhåller ^ag odnijukl i gen om förlåiel~ ”se, att så läng^ ha åsidosatt min pligt, att besvara ”E. E:s bref. Hufvudorsaken här varit en nyligen «luftad visitationsresa på Öland, hvarunder mig likväl étt ”tillfälle yppades, att till någon del kunna göra ett skyl-”digt afseende på E. E:s förord för S. M. Adjunkten ”Bagge. Till bestridande af pastoralvården i Långlöths ”församling på Oland har Consistorium missiverat Bag-”ge på vilkor, som visserligen icke äro stora, men ”hv«rmed han till en början torde anse sig belåten.” ---

Ye den, som stått i ovänligt förhållande till nugon af Rosenblads talrika slägt och klientel! En sådan är för lifstiden i mistning af hans bevågenhet. Ofverste Ljungberg hade på 1790-talet hållit en besigtning på något af ÖfversteLieutenant Rosenblad (Grefvens bror) verkställdt Fortiflkationsarbele vid Christianstads fåst-ningsbyggnad, och yttrat sig ofördelaktigt om arbetets beskafFenhet. Detta låg Ljungberg i fatet hos Grefve Rosenblad trettio år derefter, då den förre hos Regeringen hade en önskan, för hvars uppfyllande han trodde sig böra tala äfven mfd Rosenblad. Capitaine Nordenstolpe var anställd vid Gardet och på vakt en Or-densdag sista åren af Gustaf Adolphs regering, ¿å en Rosenblads svåger, Toutin, kom i någon träta med vakten och blef arresterad. Saken bilades dock genom Nordenstolpes bemedling; * men icke desto mindre när han tolf till femton år derefter sökte en befordran, för hvilken han utbad sig Grefve Rosenblads 'medverkan , * frågade denne: huru han kunde begära haos förord, dåftordenstolpe varit en orfcak till det obehag, somGref-vens «viger ha fl nämnde

Ordens^ag?

Det är lätt begripbgt, att Rosenblad, som tillbragt sin mesta och bästa tid under Gustaf Hl: s, Förmyndare Regeringens och Gustaf Adolphs ihet tryckfrihet fiendt-liga styrelser, ej tycker om, att den offentliga granskningen följer honom i spåren. Han söker undvika henne ^ till och med då hon uppenbarar sig i form af ett försvar för feans^handlingssätt. SMedes heter det 1831 i en hüjet titt Rothlieb:

”Jag vill ej, att Dn svarar på hvad som skall va-”ra skrifyet i tidningarna om mitt vistande på åtafsund. ”Alla, som känna mig, veta, alt det är en uppenbar ”lögn, och att ingen af StatsRådet eller Högsta Domstolen njuter så liten tjenetledighet, som jag.”

Yid ett annat tillfälle yttrade han till en annan Tidningsskrifvare: ”Jag erkänner Tit. välmening; men ''erfarenheten har visat, att de qppkastade ämnena -en-”dast reta till anfall.9’

För dessa är dock Justitie-StatsMinistem Rosenblad ingalunda känslolös; men mot deras orättvisa finner han en säkrare tröst i det egna medvetandet, än i offentlig upprättelse. Derom vittnar följande bref till Rothlieb:

”Stockholm den 22 Juli 1832.

”Min käraste Bror !

”Jag tackiär öftrer måttan för communication af ”återföljande, finnande i sätama «tfrnntmicartion ett prof ”af Din vänskap. Man Ser ovännen atrgripa den oskyl-”dlge; G«d <ret, att dea så käHade festen vid Medevi ”irtfr för mig Cb sisrprise och skedde mig aHdeles ove-”tande, likasom jag genast blef missnöjd Öfver berättelsens införande i Tidningarna. Jag har aldrig efter-”sträfvat annat, än mitt samvetes goda vittnesbörd. ”Med vänskap

”Min käraste Brors

”Ödmjuke tjenare "M. Rosenblad." *

Fastän Förste ExpeditionsSekteraren Rothliebs öden alldeles icke äga vidare sammanhang med Grefve Rosenblads biografi, finnas 1 dock nlgra omständigheter, den förre rörande, hvilka synty oss förtjena att här varda anmärkte, såsom en icke helt och hållet ovigtig episod.

Rothlieb hade i sina bättre dagar — för att begagna Presidenten Tibells uttryck om honom — ”användt ”särdeles möda på vår historias och våra fornhäfders ”utredande, och alltid beledsagat sina undersökningar ”med en klar och fördomsfri blick.” Hans beskrifning öfver Riddarholms kyrkan, hans Matriklar, med flera arbeten vittna om hans noggranhet och flit. Det var i synnerhet med genealogiska verk, han sysselsatte sig. Han anför i sin meritförteckning, att han 1812 till Konung Carl XHI öfverlemnat en historia öfver Olden-burgska huset, genomsedd och granskad af Gjörwell och Fant, hvilken, i brist af förlag, ej kunnat af tryckct utgifvas, men till belöning för hvilket arbete Carl XIII utnämnde honQm till Kammarjunkare: en titel, som se-* d erm era ådrog honom så mycken förtret, när han i följd af densamma pockade på företräden, dem nya seder och nya opinioner underkänt. Thronföljarens för-lofning beredde Rothlieb en kär anledning att utarbeta.den höga' Brudens Ättar-talj h vilket han meddelade äf-ven åt den diplompt, som haft sig »nförtrodt sjelfva Förmälnings-uuderhandlin garnas ledning. Hvad frukt Rothlieb skördat af denna sin möda, känna vi icke; men från diplomaten erhöll han följande biljet,’ den vi återgifva med diplomatisk noggranhet:

”le 5 de Fev. i8z3.

”J’ai reçu la genealogie de la Princesse de Leuchtenberg et Vous remercie ”de l’envoi en Vous priant de m’en indi-”quer le prix. Je désirerais l'avantage de *faire Votre connoissance personelle_, pour ”Vous montrer quelque petits erreurs ayant ’’l’honneur de Vous saluer.

”Le Baron de Bohnen,

”Conseiller Intime actuel et Chevalier.”

Sedan Herr Rothlieb något mera än ett tiotal af år uigifvit Stockholms Tidning, —- ministériel, om någonsin

någon varit det — som stpd under polismyndighet tens inflytelse och i beröring med dess synliga chef, Lagman Nerraan, samt Rothlieb tillika gått vederbörande tillhanda med underrättelser om sinnesstämmugen och enskilda småsaker, vardt han sjuklig, fick slag och blef således i ordets hela bemärkelse oförmögen att fortsätta sin berörde bana* Hans financiella ställning hade länge varit förtviflad. Den förvärrades nu betydligt; ja, man påstod att han dog, bokstafligen af .svält. Ej ens döden blef hans bedritfligå äfventyrs-gräns, — återstod att fa hans andelösa lekamen begrafven. Nödiga medelu

dertill sanamanskötes, dels genom en gåfva af flera riksdaler, som ädelmodigt lärer utverkats af H. £. Grefre Brahe, dek af de pressens organer, mat hvilka Herr Rothlieb i lifstiden, cum gratia et privilegiOj hväseat fcin penna. Afrea Skildriogarnes författare fick tillfälle att, medelst en, £i$täa ringa, skärf till sia aftidne motståndares begrafning, hämnas den smälek hvarmed denna skrifts första upplaga öfverhöljdes i Stockholms Tidning. I sådant elände slöt en person, som dels varit. bes vågrad med, dels stått i förhållanden till och i tjenst hos snart sagdt allt det yppersta i svenska samhället!

' Rosenblad, till hvilken vi nu återkomma, gjorde sig såsom StatsSekreterar* ett frejdadt namn, som till efterverlden öfverföres uti tvänne öfver honom slagna minnespenningar. De bära begge hans bröstbild. P$ den första af 1807 läses inskriften: ”För upplyst nit, att genom hägn från Thronen befrämja näringars for-kofran;” den andra af 1809 har inskriptionen: ”Minne af Inrikes Civil-Expeditionens tacksamhet för 17: åri g vördad styreke.” Oaktadt dsssa redbara förtjenster och en yttre gudaktighet i vandel och väsende, har Grefre Rosenblad likväl aldrig varit älskad i det allmänna. Den beredvillighet, h varna ed han ansetts böja sig efter Re-genters nycker, har gjort att man räknade honom till last, att hafra fört f. d. Konungen bakom ljuset, för att med RiksDrotset och Presidenten Ugglas, hvilka alla tre inbördes hatade men fruktade hvarandra, dela inflytandet, samt motverka Ehrenheims och Zibets. Hjert-ligbeten af detta hat, åtminstone å Rosenblads sida, torde kunna inhämtas af följande omständigheter. Han hade i afscende på gamla Riks-Discontverks-Inrättningenutarbeta! förslager, hvilka ansigos i hög grad ändamålsenliga, och af b vilkas uppfinning Uggla« hastade att hos då varande Konungen gifva sig hadren. När Rosenblad kort derefter uppvaktade Gustaf Adolph, yttrade denne sig med mycket beröm öfver Ugglas, förklarande huru stor nåd kan hyste för honom och, till att deraf lemna Ugglas ett nytt vedermäle, befallde f. d. Konungen Rosenblad att beställa ett ordenstecken af juveler, hvilket Konungen ville förära Ugglas. Rosenblad vågade hvarken upplysa Monarken om det puts, Ugglas spelat dem begge, eller undandraga sig uppdraget; men det är lätt att föreställa sig det hemliga raseri, hvarmed hon fullgjorde detsamma. Också beskref han ännu för några år tillbaka rätt lifligt, med mycken hetta och ganska uttrycksfulla åtbörder, huruledes Ugglas förstod att skaffa sig (som Rosenblads ord lydde och han med händerna utvisade) JJkrachan fram och krachan bak/' Hans justus dolor gaf sig luftj när sedermera afiidne t. f. Under-Ståthållaren Sydow — då Land*'-Sekreterare i Stockholms Län — upphöjdes i adeligt stånd. Stats-Rådet Ugglas (Presidentens son) invände» det adlandet af en person, som innehade blott Lands-Sekreterare-värdighet, vore något, hvarpå dittills saknats exempel. ”Förlåt, Herr Grefve”v— föll Rosenblad honom med skarp ton i talet — ”man har exempel, att till och med en extra ordinarie blifvit adlad.”

Detta exempel förefanns nemligen just i President ten Ugglas’ (Stats-Rådels faders) person, v hvars bekanta tilitagsenhet vid revolutionen 177Z, att klappa Gustaf ni på axeln och uttrycka sin förtjusning öfver hans förehafvandens framgång, högstbemälte Konung sålunda belönade.I fråga om ett rikes finanser visar sig ögonskenli-gen behofvet af konstitutionella formers värn, än för att skydda folket mot en styrandes och hans omgifnings egennytta (om eljest den förre någon gång ¿kiljer sitt inlere^se från statens, hvilket åter med den sednare merendels är fallet); än för att truga på honom upplysningar, om hans förstånd behöfver, men hans egenkärlek hindrar honom att begära dem; än slutligen för att bryta hans egensinnighet, om han till hvad pris som helst »vill göra en forderflig älsklings föresats gällande. Icke hafva realisationen, det stadgade myntvärdet, de Jor-*-delaktiga kursförhållanderna gjorts till intet medelst Rik-seus Ständers förfoganden? Fastän nationen kunnat med full tillförsigt, obetingadt och obegränsadt öfverlemna åt Carl Johans vishet och fadershjerta, att efter allernådig-ste godtfinnande härom sa väl som rörande allt annat forordna; så hade deremot, under en ej alltför afiägsen clycksperiod, envåldet i Gustaf Adolphs hand mer än be-liöfligt ådagalagt rigtigheten af vår sats. Vi stå

i detta ögonblick med våra tankar vid hörnstenen af de upp-gifna orsakerna till den störtade regimens fall: vidkrigs-gärdsforordningen. Att Rosenblad haft sina händer meji i densamma, är kändt, och att han dock bevarade dem rena, anse vi för en kär pligt att lägga i dagen. Visserligen antydes sådant redan i Herrar Wetterstedts (Gustaf) och Granbefgs ”Historisk Ta fl a af f. d. Konung Gustaf IV Adolphs sednaste regeringsår;” men då planen

- och utförandet af detta arbete endast åsyfta, att göra f. d. Konungen svart som korpen, och alla hans embets-4nän hvita som dufvor, kan verkan af en absolution från det hallet vara tvifvel underkastad infor ett sansadt och oväld i gt allmänt tänkesätt. En besynnerlig ödets skic-kelse är det' emellertid, att den afsatle Konungens sista regeringsåtgärder: författningen om krigsgärden, är undertecknad af H. E. Justitie Stats-Ministern Grefve Rosenblad, och Instruktionen för Finans-Komitteen, [-}ivilken-] {+}ivil- ken+} hade att föreslå medel till krigets utförande, här H. E. Stats-Ministern för Utrikes Arenderna Grefve af Wetterstedts kontrasignation: hegge de yppersta i den konselj, som har Gustaf Adolphs splittrade krona att tacka för sin tillvaro. För Grefve Wetterstedt bör det isynnerhet vara angenämt, att erinra sig innehållet af 12:te §. uti omförmälde 1808 års Instruktion, beseglad med hans eget namn under f. d. Konungens. §:ns ordalydelse^ är nemligen följande:

”För att sätta Finans-Komitteen i tillstånd, att med ”fullkomlig kännedom dömma om alla tillgångarna för ”krigets utförande, skola de med Stor-Brittaniska Hof-”vet förevarande eller tillgörande underhandlingar, vare "sig om nya subsidier eller andra penningeutvägar, blif-”va Finans-Kommitteen till sina resultater meddelade.50

Den enväldige Konungen ^fverlemnade här Öppet och årligt TILL STATEN de medel, som för krigets skull blifvit betingade. Fyra år senare deltog Wetter-stedt i nya diplomatiska förhandlingar mellan Sveriges konstitutionelle Konung Carl XIII, och samma Stor-Brittaniska Hof, då till och med den besittning, som afträddes för det lyckligt utförda krigets skull, blef: ingalunda statens tillhörighet (ehuru en och annan statens krigare satt lifvet till på slagfälten), utan Regen-tens enskilda egendom. Detta förhållande, till hvilket våra häfder ej framte något sidostycke, synes nog haf-va fortjent att upptagas i den vägledande uppsats rörande Styrelsens anmärkningsvärda åtgärder från året 1811till 1835, bvarmed Sveriges Stats-Tidning i Juli månad 1836 uppfriskat våra landsmäns minne.

Att under det en strid på lif och död utkämpades mellan Sverige och de ”Asiatiska horder,” hvilka General Paul Suchtelen så träffande målat *), Sveriges Konung skulle, af farhåga för hvilken uppoffring, hvil-keii konsideration som ^helst, lemna något medel oförsökt, någon utväg obegagnad att försvara landet, samt underkasta sig och riket hvad en öfvermodig 'mot oss så afvigt sinnad granne kunde finna godt att besluta om rikets och dess invånares frihet: detta hade Svenskarse visserligen aldrig begärt, komma de i evärdeliga tider och under hvilka förhållanden som helst säkert aldrig att af sin konung begära. Tvertom, de skulle aldrig förlåta honom, derest han i sådant fall fruktade för faror oclf svårigheter. Men att Gustaf Adolph, när nöden tvingade att tillgripa utomordentliga och förtvif-lade åtgärder, icke i sammanhang dermed kallade folkets fäder till råds, på samma gång, som han ropade nationens söner till vapen: — det var just detta, som icke förläts, och som i sjelfva verket var oförlåtligt. Förblindad af en våldsyran försmådde han halsstarrigt Fältmarskalken Klingspors förslag, — enligt f. d. Konungens egen berättelse **) framställdt sedan han redan var arresterad den 13 Mars, och medan de nigra ögonblick voro ensamme, — ”att underteckna en proklamation till ’^Ständernas sammankallande, emedan han (Klingspor)

*) ”Kriget emellan Sverige och Ryssland 1808 och 1809,” öfversatt af Friherre Rahbe Wrede.

**) ”Den Trettonde Mars,” af Öfversle Gustafsson.”förmodade, att Konungens namn skulle ingifva nationen mera förtroende, an en revolutionär regerings.” Folket och dess ombud skulle lika litet då som sedermera, som någonsin, tvekat att erbjuda landets sista skilling och siste vapenföre yngling, när val måste *ke mellan svensk torftighet och österns förgylda fj ettrar. Men nationen måste, när en sådan ytterlighet inträffat, med e%na ögon mäta farans vidd och dereiler lämpa . storleken af de ansträngningar, hvartill hon skall besluta sig. Ett bland de visaste grundlagsbud i 1809 års Regeringsform är föreskriften om Riksdagskallelses utfärdande i oskiljaktigt sammanhang med lyftning af stora kreditivet. Gustaf Adolph, som städse äflades ”att al-”ie/ia styra riket,” hade

nemligen alltför kännbart ådagalagt, huruledes det icke låter sig göra, att också ”allena” försvara detsamma.

Bland bilagorna till omförmälde ”Historiska Tafla” finnas väl flera af FinansComitéen, Kongl. Beredningen och särskilda deras ledamöter, utvisande de betänkligheter, som af dessa blifvit framställda emot påbudet om en allmän krigsgärd, hvilket Konungen, icke desto mindre, lät utfärda; men då några af dessa så kallade ine-morialer blifvit i bilagorna meddelade endast i utdrag, har hos mången en, sannolikt ogrundad, misstanka uppstått, att just det uteslutna kunde vara mindre rättfärdigande för f. d. Konungens embetsmän* och mera för honom sjelf. ”Taflan” är dessutom gjord med den föga urskillning, att till och med ganska vigtiga handlingar rörande samma amne blifvit förbisedda, oaktadt de gifva styrka åt den sats, Taflan åsyftar att göra gällande. Vi hafva under ögonen ett originaldokument, helt och hållet utskrifvet med Grefve Rosenblads kändahandstil, om hvilket den ”Histpriska Taflan” ingenting förtäljer, oaktadt det visar huru ogerna han hefattade sig pied denna halsbrytande sak samt huru både varsamt och grundligt han vid dennas bearbetning förfor. Det är oss angenämt att kunna tlerpå fasta allmänhetens uppmärksamhet, hvarigenom äfven en lucka^ fy lies i den ”Historiska Taflans” berättelse om tillkomsten af Krigsgärds författningen. Så har lyder nemligen handlingen ord för ord:

”Underdånigste Memorial!

' ”Undertecknade hafva ägt den nåden emottaga E. ”K. M:s nådiga befallning, att utarbeta underdånigt pr o-”ject till en Förordning om krigsgärdens utskrifning. — ”Till underdånijgste ådydnad häraf hafva vi genast sam-” inan trä dt och genomläst* det uti E. K. M:s nådiga ”skrifvelse inneslutne underdåniga betänkande med der-”till hörande uppgifter och calculer. Yi hafva dervid ”inhemtat, att detta betänkande icke innehåller några ’’vis^a och bestämda grunder till krigsgärdens utgöran-”de, utan ’att deruti egendigen visas omöjligheten af dess ”indrifvande med de skattskyldiges bestand till det upp-”gifna belopp, och att utom vanliga utskylder och be-”villning Riket icke kan bära högre beskattning, än det ”som kan fordras till en amortissementsfonds samman -”bringande, för att tjcna till säkerhet för en fond till ”krigskostnadernes bestridande. — Då oss nu åligger i ”underdånighet författa en Förordning om krigsgärdens ”utgående för det närvarande till en tredjedel af det ”äskade belopp i persedlar, och i penningar till 2,500,000 ”Riksdaler, a 2,600,000 R:dr, blifver det af största ”vigt, att grunderna dertill äro lagde och bestämde, samt”de flera dervid förekommande frågor utredde såsom: ”hvilka Län aro oförmögne att några persedlar in na-”tura åstadkomma: om och huruvida de i stället böra ”betala en högre krigsgärd i penningar: hvilka persed-3’lar kunna hvarje landsort åläggas och vara att tillgå: ”hvarest de i anseende till Armeernas ställning erfordras ”och böra lefvereras: hvad lindring må äga' rum för ” Bergslagerne och Bruksidkare i anseende till deras ganska bekymmersamma belägenhet, samt för embets- och vtjenstemän, hvaraf manga icke utan mycken svårighet ’under nu varande dyra tid hafva sin nödtorftiga berg-”ning: om sättet till kpgsgärdens uppbärande och tiden, ”då den bör vara^ lefvererad, med mera. — Om un-”dersåtelig nit och lillgifvenhet gjorde tillfyllest, att p£ ”ett sätt, som svarar emot E. K. M:s höga förtroende, ”utreda detta högst vigtiga och grannlaga ärende, som ”angår icke mindre än att fördela en ny afgift af om-”kring fem gånger större belopp, än hela bevillningeD; ”så skulle vi icke råkat i bekymmer och förlägenhet att ”med framgång kunna uppfylla E. K. M:s nådiga befallning men nar vi måste tillstå, att vi aro i ett verk-”ligt behof af -¿en vidsträckta erfarenhet, de grundliga ”insigter, den vana och färdighet i calculers upprättande ”och de flere upplysningar, som de embetsmän äga och ”under detta ämnes handläggning haft tillfälle föröka, ”hvilka utai betat ofvannämde underdåniga batänkande; ”så skulle vi fela i vår underdåniga pligt, om vi icke ”underdånigst anhöllo, att dessa embetsmän, nemligeri: ”Presidenten och Commendeuren Lagerheim, Landshöf-”dingen och Commendeuren af Håkansson och E. K. ”M:s tjenstgörande GeneralAdjutant för Arméen, Gene-* ”ralMajoreu m. m. af Tibell mage i nåder uppdragas,”att med oss uti detta högst angelägna arbete deltaga. *”Stockholm den 29 December 1808.

S. »f Ugglas.

C. Lagerbring. M. Rosenblad.”

Konungen skref med egen hand på memorialet följande Resolution:

”Undertecknade af detta memorial äga att ställa sig ”till efterrättelse den befallning, som dem redan är gif-”ven i dessa ämnen. Stockholms Slott den 30 December 1808.

GUSTAF ADOLPH.”

Af en strof i ett sednare memorial, infördt i den ’Historiska Taflen” synes emedlertid, att ”i en och annan omständighet'' öfverläggning med f. d. Konungens tillstånd ägt rum mellan ofvannämnde tre personer samt Lagerheim och Håkansson.

Lika naturligt, som det å ena sidan var, att Corn i terade förforo ined yttersta noggranhet och varsamhet i ett så Ömtåligt, vidt omfattande och djupt ingripande värf, lika naturligt var det ock å den andra, att Kouun-gen, angelägen att den stridande Krigshären ej måtte sakna er/orderliga förnödenheter, sökte så fort som möjligt fa slut på detta sitt och fäderneslandets bekymmer samt Comiterades öfverläggningar och förslager således förvaudlade uti ett resultat. Det var detta, som föran-lät hans kategoriska befallning till Rosenblad i en biljet den 3 Januari 1809 (införd i ”Historiska Taflan”), att project till Krigsgårdsförordningen skulle vara författadt till följande dagens afton. Det skedde.]Jfu fick Ro-%euhlad en ny, hittills icke tryckt, biljet af följande innehåll :”Min vilja är, att Stat&Sekreteraren underrättar Herr ”RiksDrotzet, att Kongl. Beredningen kommer att af ”honom sammankallas till i morgon förmiddag klockan ”10, för att granska projectet till Förordningen om "Krigsgärden, Lvarefter samma ärende äfven i morgon ”af StatsSekreteraren föred ra ges inför mig till slutligt af-”görandé. Haga Slott den 4 Januari 1809.

GUSTAF ADOLPH.”

”Historiska Taflan” upptager det märkliga egenhin-diga handbref, f. d. Konungen i sammanhang dermed den 5 Januari aflät till RiksDrotzet. Det innefattar en instruktion för Kongl. Beredningens öfverläggning, och slutas med denna strof, som icke vanhedrar f. d. Konungens hjerta:

”Kongl. Beredningen yttrar sig tillika, huruvida ”grunderne af förmögeuhetsafgiften vore nyttigare att föl-”ja vid krigsgärdens utskrifning, såsom mindre betun-”gande for de fxttigarc folkklasserna/'

Krigsgärdsförordningen undertecknades väl den 7 Januari; men nya betänkligheter föranledde Konungen att aflåta följande biljet:

”StatsSekreteraren Friherre Piosenblad infinner sig ”i eftermiddag på Haga klockan 5 och medtager För-”ordningen om Krigsgården. Stockholms Slott den 12 ”Januari 1809.

GUSTAF ADOLPH.”

Skruplerna härrörde, dels af förnyade bemödanden att öfvertala Konungen till antagande af en amor ti sse-mentsfbnd, i stället för krigsgärden, déls af dennas utsättande i förordningen till 5 gånger bevillningen. Det föhra alternativet förkastade dock Konungen ånyo defini-tift. Omöjligheten att undvika beloppets utsättande i Förordningen ådagalade åter Rosenblad uti följande, till RiksDrotzet ställda, så lydande:

”0. P. M.

”Vårt utlåtande får jag den äran sända. — Det ar ”ej möjligt att undvika expressionen om krigsgärdens be-''lopp till 5 ginger beviUningen, om den påräknade ”summan skall kunna erhållas. Om persedelgärden ''skulle utgå både af hemman och städer, till hvars ut-''sättande på städerna ingen grund finnes, så gifves bå-”de på landet och i städerna mångfaldiga sådana per-”soner, hvilka hvarken äga hemman eller burskap. Skul-”le dessa befrias, så fölle tyngden desto större på de ”öfrige. De kommo att betala mer än 5 gånger, och ”är verkligen omöjligt alt uträkna, hvad rubbning detta ”i calculen skulle göra, då man ej kan utröna beloppet. ”Skulle de åter betala desto mer i penriingar, så måste ”deras afgift i Påbudet utsättas till 5 gånger bevillnin-”gen, livaraf tydligen sågs, att de andra ock betalte 5 ”gånger; och i allt fall blefve i anseende till bristande ”kännedom om deras afgifter, hvilka hvarken äro hem-”mansbrukare el’er borgare, omöjligt, att så repartisera ”gärden emellan hemman och borgare, att de icke skul-”le komma att betala antingen mer eller mindre, än 5 ”gånger. Hvilket allt bevisar, att om 5 millioner i Krigsfärd skola upptagas, någon rubbning i projectet ej kan ”äga rum, om saken skall kunna verkställas. Stockholm ”den 15 Januari 1809.

J\L Rosenblad” Påbudet om krigsgärden utfärdades således; men verkställigheten förföll och kriget bedrefs med

en ny se-delutsläppning ur Banken, efter statshvulfningen.Grefvc Rosenblads sista åtgärd under Gustaf IV " Adolphs regering var äfven den sista, hvarraedelst denne utöfvade sitt Konungsliga kall. Det var nemligen den bekanta uppmaningen till BankoFullmäktige att biträda Regeringen med penningeförsträckning. Goncep-tet till skrifvelsen är uppsatt med Grefve Rosenblads kända hand och ordagrant så lydande:

”Till BankoFullmäktige. t ”Gustaf Adolph &c. &c. &c. Då ett uppror vid ”de i Werirtland förlagde trupper utbrustit, och de äro i ”antågande till hufvudstaden ; vele WI lerana till Eder ”uppmärksamhet, huruvida vid så vådliga omständighet ”ter och då WI till upprorets dämpande äro föranlåtne, ”att nu genast härifrån draga Wåra här befintliga trup-”per, J ansen Banken kunna äga behörig trygghet och ’’säkerhet i hufvudstaden hvarvid Eder icke lärer und-”falla, att Bankens vård är på Edert ansvar lagd. Och ”som J ofelbart finnen, att vid dessa inträffande olyck-,Jliga händelser WI äro i ett tryckande^ behof af pen-”ningar till befrämjande af nödiga anstalter till lugnets ”återställande; så vele WI hafva anmodat Eder, att der-”till försträcka Oss och Kronan penningar till så stort ”belopp, som J möjligen sen Eder kunna förskjuta. ”Härå förvante vi ofördröjligen Eçlert nnderdåniga svar. ”Stockholms Slott den 13 Mars 1809.”

Få detta concept finnes tecknadt:

Expedieras

GUSTAF ADOLPH.”

Sjelfva handlingens ordalydelse vederlägger tillräck« ligt den saga, hvilken 1809 års Män hopspunnit, somskulle den olycklige Monarken haft för afeigt att plundra nationens skaUkamauure: Biksens Ständers Bank.

Den vederläggning, som på köpet af denna osmakliga och illpariga saga blifvit tillvägabragt i Svenska Miner* va N:o 43 Fredagen den 15 April 1836^' är så mycket märkvärdigare, fullständigare och mera bevisande, som ingen lärer kunna misstänka Carl XIV.s Ministrar, hvilkas kända organ berörde Tidning är, att på sanningens bekostnad vilja rentvätta Gustaf IY:s minne. Minervas uppsats, skrifven med öfvertygelsens värma, lyder så-luuda:

”Det är bekant huruledes, i Aftonbladet för den 12 nästl. Mars, vid redogörandet för innehållet af en i Tyskland utaf Ofverste Gustafsson utgifven skrift, om tilldragelserna i Stockholm den 13 Mars 1809> den reflexion bliiVit gjord, watt det var Konungen sjelf, som ville börja penningeoredan med Banken, då han, för att plundra densamma, till Fullmäktige af skickade Ba- i ron Rosenblad, nuvarande Justitie-Stats-Ministern.'*

— Att sådana insinuationer, framkastades i tryck och vunno bifall under sjelfva revolutionsepoken 1809, är förklarligt, men att de kunna dristigt upprepas 27 år sednare, uti det allmännast lästa blad i Sverige, utan att Redaktionen af samma blad blyges för den orättvisa, som således begås emot ännu lefvande personer, helst handlingarne om den ifrågavarande tilldragelsen äro redan för detta genom trycket allmängjorda, bör med skäl förvåna. JL ännu högre grad är det oväntadt, att, sedan dessa handlingar blifvit å- ny o tryckta uti Upsala Correspondenten för den 9 dennes, med bestämd uppgift, att sådant skett just i anledning af Aftonbladets omförmälda reflexion, Aftonbladets Redaction,son eljest plägar hasta att upptaga a}la nyheter, sä vid utur Correapondenten* son* andra tidningar, hittills icke visat någon benägenhet, att godtgöra sitt redan begångna fel, genom införande af denna helt och hållet, diplomatiska vederläggning. Man ser af ifrågavarande handlingar, att det af dåvarande StatsSekreteraren Friherre Rosenblad contrasignerade, och af honom personligen aflemnade Kongl. Bref till BankoFullmäktige, allenast innehöll ett öfueriemnande till dessas eget bedömman-de, af den frågan, huruvida Banken, vid dåvarande för-haiianden, kunde anses aga behörig trygghet och säkerhet i Hufvudstaden, samt derjemte en anmodan tili Fullmäktige att försträcka Kronan så stort belopp i pen-, ningar, som de möjligen ansågo sig kunna förskjuta. Det svar, som Fullmäktige, ^ sedan StatsSekreteraren hade afträdtj beslutade och till honom aflemnade, ådagalägger nogsamt att de icke trodde på någon tillSmnad plundring; och att någon sådan aldrig varit i fråga, bevisas bäst af det sätt, på hvilket communicationen sked-* de, hvilken i motsatt fall säkerligen icke hade skett igenom en StatsSekreterare, utan förmodligen genom ett kommando soldater, hvilka varit i stånd att genast bringa afsigten tili verkställighet, hvilket hade så mycket mer varit nödigt, som f. d. Konungen ärnade att samma morgon afresa. Den föregifna plundringsplanen hör allt derföre till dessa

sagor, som på sin tid uppfunnos, för att gifva så myok«t högre glans åt tilldragelsen dén 13 Mars och med desamma upphöja det förmenta medborgerliga modet hos dåvarande Bank ofullmäktige, hvilka säkert hade ingenting att befara. Att StatsSekrete^ raren vid tillfallet icke lånade sig till annan åtgärd, ä® den han hvarken lagligen eller skäligen kunde vägra, sålänge f. d. Konungen ännu var regerande, ligger också för en dag, och han var således icke organ för något plundringsförsök. Att derest ett sådant möjligen hade kommij. i fråga, Frih. Rosenblad icke skulle hafva der-vid biträdt, ansågs redan på den tiden vara klart af em anekdot, som då berättades, och den vi ännu minnas, nemligen att Friherre Rosenblad, vid sin återkomst fran Banken till Slottet, omtalat utgången af sin beskickning för då vakthafvande CapitaineLieutenanten, och tillagt: ”Jag har nu fullgjort hvad jag icke kunnat vägra; skulle det ringaste mer i denna sak af mig äskas, så öfver-lemnar jag mitt embete och min person i Konungens »händer.”

För sitt inträde i Carl XIILs konselj hade Rosenblad att tacka Stats-Råd et Adlersparres mäktiga inflytande, hvilken sjelf förtäljde, huruledes det berott af honom att aflägsna eller bibehålla Rosenblad, och att AdlerSparre bestämt sig för det sednare alternativet, emedan man ifrån' alla håll försäkrat honom omv behof«* vet för den nya Regeringen att vägledas af Rosenblads erfarenhet, och att han skulle tjenq denna med samma nit, som alla de föregående. Under Engeströms, Wet-terstedts,' Cederströms och Wirséns särskilda gunstperioder var Rosenblads roll temligen underordnad, utom hvad Tullverket angår, inom hvilken förvaltningsgren han länge varit allrådande. Efter Tull-Arrende-Socie-tetens upplösning förordnades nemligen en General-Tuil-Direktion med StatsRådet Rosenblad i spetsen. Ofver-Direktören, nu mera Lagman Cassel, var emellertid hans högra hand och den egentliga Tull-Chefen. Den ynnest han förstod sig på att vinna af sin högste förrotn, har denne ock för honom fortfaranda bibehållit, så attallmänheten, van att se Grefve Rosenblads gunstlingar

— oftast under, sällan öfver medelmåttan — bestorma embetshierarkiens vigti gaste punkter, i Herr Cassels anställande uti den nya Lag-Komittéen, ana ett trappsteg till Högsta Domstolens sessions rum.

Grefve Rosenblad har alltid med mycken förkärlek omfattat förbudssystemet. När Riksens Ständer 1809 afskaffat Landtullarna, dertill föranledde af den rättvisa klagan, som höjdes öfver de missbruk, hvartill denna inrättning gifvit anledning; men dessa tullar likväl utgjorde den enda sanskyldiga kontrollen för ett prohibi-tifsystem, hvilket icke desto mindre fortfarande gällde, var det klart, att en stark retelse till smugleri skulle uppstå, helst inga andra kontroller sattes i stället för de afskaffade Landttullarne. Också dröjde det ej länge, innan den oerhördaste smuglerirörelse uppstod, framför allt i de södra landskapen, utan att Herrar Rosenblad och Cassel vidtogo någon verksam åtgärd, för att hindra detta ofog. Det onda blef naturligtvis,, ju längre det fatt tid att inrota sig, desto svårare att bota; ocb Skol-debrand, som efter Tullverkets nya organisation blef General-Tull-Direktör^ nödgades aisätta en mängd Tull-Embetsmän af den Rosenblad-Casselska uppsättningen*)#

*) Se här, innan vi lemna denna förvaltningsgren helt och hållet ur sigte, ett litet prof på beslutsamheten

- och följdrigtigheten i styrelseåtgärderna. Våren 1819 utkom LurendrägeriFörordningen af den 3 Februari samma år, beledsagad till Ttillkaramarne af ett ganska pathetitkt cirkulär af Öfvcr-Direktören Cassel.

Den i3 Maj s. å. stadgades i Nåder, att LurendrägeriFörordningen af den 3 Fcbrnari borde först med 1820 års början tjena till efterlcfnad.m vi antoärkt Grefve Rosenblads benägenhet att gynna atnhörige, är det en pligt att äfven nämna, det fall fhmas, då ,han ansfett tillfredsställandet af deras fort-komstbegär tåla uppskof. Professor David Munck af Rosenschöld, Grefvens systerson, bekant i sin egenskap 4f pastor i Qvistofta, sökte i sina yngre år åldersdispence, för hvilken ansökning han begärde sin morbroders understöd. Denne afstyrkte honom från ansökningens fullföljande och försötmade afslaget derraed, att som systersonen vore en man af snille och lyckliga naturs^af-ver, så kund« ej slå fel, att han ju i sinom tid gjorde lycka, och derföre ej behetåde hasta. Härtill svarade vår David: ”att hvad snillet angick, hvilketmorbtodera tillerkänt honom, vore sådant ett arf pd fädernet/ ty på mödernet hade han (David Munck af Rosenschöld) ärft endast hektik och någon fallenhet for munk.”

Om denna anekdot kan sägas egentligen tillhöra Herr David Rosensehölds karakteristik, är deremot följande helt och hållet inforlifvad xned Grefve Rosenblads egen. En yngling från landsorten reste till riksdagen 1817—1818, för att söka befattning vid något Stånds eller Utskotts Kansli. Jemte det han medförde rekom-röendationsbref,

bland andra, från En af Rikets Herrar, Landshöfdingen Mörner, till H. E. Rosenblad, yttrade

Kongl. Kungörelsen d. 6 December 1819 uppskjuter meranämnde Förordnings (äfvensom Seglätions-Ordningens af samma dag) inträdande, i kraft till den 1 Mars 1820/

Kongl. Kungörelsen d. 12 Februari i8ao annihilerar besagde Författningar samt påbjuder nya i samma ämnen, att tjena till rättelse fran och med den 14 April 1820.yåg^ingeäs far, — cn i sin <&t åktad och ansedd em-betsman — till honom: ”Ora det behöfs, så anmäl £>å ”ett psssande sätt min vördnad för Hans ExceMence. ”Vi äro jemnårige, voro kamrater vid Akademien och ”der oskiljaktlige; till och med i pojkstreck, kortspel och ”dryckjoin. Sedan han blef en ¿tor man i staten, har ”val ingen beröring oss emellan ägt rum, ty du vet, ”att jag alltid a&kytt lycksökeri; men du må gema upp-,*Ufva nig i han* hågkomst, deiest du finner, att så-”dant kan lända dig till någon fromma.” Ynglingen begagnade tillåtelsen vid sin uppvaktning hos Grefve Rosenblad, hvilken, då den förre nämnde, att hans far lärer haft den äran, att från yngre åren vara känd, svarade: ”att sådant vore ett misstag, och att bekantskapen Säkert varit med någon af Grefvens bröder.” Ynglingen, som genom Stats-Rådet Adlerbeths bemedling den gången vann sin önskan, har sedermera ej behöft falla Hans Excellence Rosenblad besvärlig med någon uppvaktning. Vid pass åtta år efter denna händelse blef ifrågavarande person béfbrdrfcd, dervid H. M. Konungen berättades hafva yttrat Sig i nådiga ordalag till den befordrades fördel. Denne hade just då ett uppdrag,, som några dagar derefter fordrade hans inställelse i Stats-Råds Beredningen* Under afvaktan på företräde uppehöll han sig i ett yttre rum, hvilket Grefve Rosenblad händelsevis gick igenom» När han blef den befordrade varse, gick han genast till honom, tog honom mycket artigt och hjertligt i handen och lyckönskade honom på det förbindligaste, samt slöt med följande uttryck: ”Er ”befordran fågnar mig isynnerhet derföré, att jag före-"ställer mig huru den skall glädja Er far, min gamleJiungdom svan^ till hvilken jag ber er framföra mina ”hjertliga helsningar.”

I uppsatsen om Grefve Gyllenborg, Fredrik, är redan sagdt, både att Rosenblad var ämnad till Justitie— wStats-Minister redan i ledigheten efter Wachtmeister, och orsaken att detta d^ blef till intet. Grewesmöhlen, som yäl visste att Rosenblad, så väl som han sjelf, haft ett horn i sidan till Ugglas, använde sin publicistiska myndighet till fördel åt sin dödsfiendes hemliga motståndare, och gaf i sin Tidning ”Åskådaren” ej otydligt sitt förord till Justi tie-Ministers-posten åt Rosenblad. Efter Gyllenborgs död 1829 fick hart den ock på sin lott. Lika säkert som det är att Grefve Rosenblad i Stats-Rådet är, under närvarande förhållanden, oumbärlig, blir en gång oersätdig; lika säkert är ock att Högsta Dom-' stolen ingenting vunnit på hans Ordförandeskap. Inom administrationen gäller det att laga efter omständigheterna; inför lagen: fiat ju st itia et pereat mundus/ Inom administrationen måste kedjan af funktio-närer vara sammanhängande och länkarna böja sig, den ena i den andra och alla efter den första; bland domare-corpsen skall enheten vara resultatet blott af likhet i å-sigt fdr kvarje särskildt fall: den nederste och den främste behöfver ej, får ej, gifva vika för hvarandra. Försök att inVerka eller att öfvertala vore å ena sidan lika fördömliga, som svagheten att gifva efter, å den andra. Vi älska att tro, det någon tillämpning af dessa i allmänhet gjorda betrakte)serticke kan äga rum på någon, hvar— om här är fråga; men vi h^fva begagnat tillfället, att en gång för alla nedlägga vår protest7 mot den villomening, som bland andra synes slå djupa rötter hos vår . sam-samtids verkande personer i , Sverige: att man duger till allt eller intet; att när man duger till ett, duger man ock till ett - annat; men när man ej duger till ett, sa

• duger man icke till något..

Ünder Riksdagen 1834—1835 uppstodo tvenne partier inom Styrelsens eget sköte, medan denna bort som bast vara sysselsatt med gemensamt försvar mot Oppositionen.^ I tidningarne betecknades de med namnen ”Gubbar* och ”Viljor” Till det förra räknades Grefvarne Wetterstedt, Rosenblad, Lagerbjelke, Mörner, Löwenhjelm (beskyddadt, som det troddes, af Grefve Brahe); det sednare, hemligen ledt af Friherre Nordin, hade inom konseljen Friherre Akerhjelm, och utom densamma: Riksdagens alla lystnader efter taburetter och inflytande i ”framtiden.” Herr Poppius befann sig på neutrala området, och Grefve Adelsvärd lärer svårligen kunna upptagas såsom en vigt i någondera våg» skålen, der Friherre Schulzenheims inflytande ej eller väger betydligt. Det förra partiet ansågs böjdt för stillastående, stundom rentaf till bakaskridande: det sednare förde reformer »tädse på

tungan; men faktiskt har ingen af détta parti ännu förmått vederlägga de tvifvels-mål, opinionen hyser och ofta yttrat om deras förstånds-och karakters-egenskapers öfverensstämmelse med de stora ord, de klingande fraser, under hvilka de utbjuda sina statsmanna schene rariteten. Den gamla Anckar -svärdska Riddarhus-Oppositionen, som brann af åtrå alt i sin ordning blifva Ministrar, och ”framtidens” förhoppningar med Lieutenanten Grefve Cronhjelm i spetsen, voro naturligtvis ingenting mindre än obenägna att sluta sig till ”Viljorna,” hvilka i sjelfva verket just vo-

4ro den Johannes, som skulle bana vägen åt deras eget roästarskap. Man tillstäd jer gerna sina vänner att i tal och åthäfvor bete sig såsom Oppositionsmän — håller till och med en och annan eljest temligen hård— smält sarkasm till godo — för det nyttiga ändamålet att omgifva sina hemliga agenter med folk gunstens gloria, och genom dem kunna leda eller åtminstone verka på den motståndskraft, som kunde uppenbara sig på andra ställen.

Mången, ännu obeveklig vid åsynen af en förevisad kronans kaka, af ett vattradt band; af en högre nummer på rangordningen, — mången, som till och med nedsköljer trufFeln med lafitte, utan att öfvergå till värdens politiska meningar, dukar under för frestelsen af en förnäm brorskål, i synnerhet om popularitetens fradga gäser öfverst i glaset, hvilket bär i sitt sköte det förföriska: 'Du/” Det påstås att receptet redan skall hafva åstadkommit underverk, och vara be— räknadt att utgöra ett arcanum — för ”framtiden.”

Yid sådan sakernas ställning fingo Rosenblad och Lagerbjelke, hvar för sig, under deltagandets form, consilium abtundi: ett råd till hvilket man sällan, är benägen att lyssna, om också någon mångsidig iJSan— ningsvän/* med tårar i ögonen, bedyrar, för hvem som behagar höra det, att han beständigt har sitt afskeds-memorial i beredskap. Presidenterne Nordin och Ehren— borgh lära i ämnet samtalat med StatsRådet Lagerbjelke> njedan Landtmarskalken De la Gardie underrättade Ju— stiticStatsministern Rosenblad om de rykten, som voro i omlopp, rörande den förestående OpinionsNämnden. På dennas sammansättning och sammanträde var all-männa uppmärksamheten spänd, både inom och utom RiksStånden. När valen till deputerade i Nämuden pågi ngo, och just i det ögonblisk, då tolfslaget dånade ur tornet, rullade Grefve Rosenblads vagn, tom, öfver Riddarbolms torget, och Herr JustitieStatsministem van-ilrade sjelf från Riddarholmen, under det H. K. H. Kronprinsen, också gående, kom, åtföljd af General-Adjutanten för Arméen, Brahe, från Storkyrkobrinken. Mi dt för Gustaf Wasas bildstod sammanträffade H. K. H. och DD. EE. Ett långt samtal ägde rum. Så vidt de förbigående tyckte sig märka af de samtalandes utseende, syntes nåden från ett håll och vänskapen från ett annat alstra på det tredje belåtenhet och framför allt: trygghet. Detta kunde ej undfalla dem, som aktade på tidens och riksdagens tecken. Det är tänkbart, att en eller annan OpinionsNäpmdeman in petto, hvil-ken fa vetik t låtit af elakheten inbilla sig, att varda angenäm och ernå ryggvärn på ett sälle, derest ostracis-men gaf skådespelet af ett stort exempel, studsade och betänkte sig närmare vid åsynen af en till offentligt å-skådande framställd yttre enstämmighet. Det är i alla fall säkert, att OpinionsNämndens pluralitet uttalade en allmän frikännelse, hvarmedelst den ”rysligt tillämnade” politiska ”eldsvådan” således uteblef — åtminstone för den gången.

Embetenas befolkning under Grefve Rosenblads högsta ledning är ett kapitel för sig. Han har i detta hänseende upprest en lefvande minnesvård åt sitt inflytande i våra Presidenter, Justitie-Råder, Landshöf-dingar, o. s. v.: en minnesvård, som Grefve Rosenblads framlidne morbroder, Riks-Rådet Hermansson, säkerligen ej skulle afundats honom. *Grefve Rosenblad står i spetsen for Bibel-Sällska— per, Nykterhets-Föreningar, med ilere så beskaffade stiftelser, till syftningen vackra, till namnet vördnadsbjudande, till gagnet åtminstone oskyldiga. Det allmänna en varaktig nytta och sitt namn följakdigen en motsva^ rande heder har Grefve Rosenblad tillskyndat, genom de offentliggjorda Justitie-Stats-Ministerns Embetsberät— telser, med hvilka han vid sin höga ålder gjort början, och hvilka med hvarje år blifva rikhaltigare, interessan— tare, vigtigare.

Efter Presidentens i Svea Hof-Rätt Evelii fall tog man för afgjordt, att Herr Justitie-Stats Ministern skulle till denna post förflytta en anhörig, som"redan haft denne sin mäktige slägtingc att tacka för en plats i Högsta Domstolen, helst Herr Rosen, känd såsom en or-dentlig, men föga djupsinnig man^ blef Justitie-Kad, medan dåvarande Justitie-Stats-Ministern Gyllenborg var stadd på en resa. Man visste emedlertid, att Rosen hvarken var den ende, eller den ende med verksamt beskydd, som kastade begärliga blickar på presidentsstolens inbjudande

beqvämlighet. Vid denna konflikt mellan stridiga krafter, var det ej lätt att förutse utgången. En tillfällighet gjorde slut på svårigheterna. Presidenten Leijonhufvud i Götha Hof-Rätt hade i sina framställningar ej haft att hugna sig af JustitieMinisterns understöd. Som nu Baron Leijonhufvud med mycken egenhet, men mycken sjelfständighet, i karakteren förenar den lyckan att aga stor förmögenhet, satte han ej nog mycket värde på embetet, för att vilja bibehålla det utan inflytande. Hvad afskedsansökningen angick, mötte den intet motstånd af JustitieStatsMinistern ; och med tvenne presidentsplatser att tillsätta på en gång,var det ju både naturligt och tillbörligt, att chefens för den svenska justitian kandidat icke blef lottlös?

Stats-Rådet Poppius var den^ som egentligen förmentes inom konseljen hålla Grefve Rosenblad »stången. Arenderna vunno ofelbart på en nötning af åsigter emellan tvenne män, hvilka voro med dem så hemmastadde och deras behandling så fullkomligen vuxna, som Herrar Rosenblad och Poppius: ja — so it dit sans épigrammeJ — vi drista till och med tro, att der-af åtskilligt kunde vara att lära och lägga på minnet för deras herrar medbröder i Rådet. Sedan Herr Poppius nu mera tagit afsked, har Grefve Rosenblad ingen mot-vigt, och för de öfrige lärer således vara vida mindre att inhemta.

Grefve Rosenblad, på embetsbanan införd af Riks-Rådet Hermansson, kan sålunda betraktas såsom ett ii-deicommiss af duglighet från Frihetstiden. Vi beklaga blott, att Herr Justitie StatsMinistern ej beilitat sig, att i testamente åt kommande tider öfverlemna någon af honom sjelf uppfostrad och framdragen talang, någon utmärkt duglighet, något lysande anlag, någon redbarhet af första ordningen.

Grefve von Schwerin hade redan ett aktadt litterärt namn, innan han införlifvade det med våra Riksdagsförhandlingar. Det strålade uti dessa först oek i sin högsta glans yid Riksmötet 1815, och dess frånvaro vid det pågående väcker beklagligen hos hans och fosterlandets vänner farhågan, att framgent i de offentliga varfven bli fy a i saknad af hans upplysning, verk-samhet och nit. Till denna farhåga har man en ökad anledning deraf, att Schwerin hittills kort före hvarje af de Riksmöten, uti hvilkas öfverläggningar han tagit del, plägat rikta sina landsmäns kunskapsförråd med någon ny, af trycket utgifven, interessant och upplysande afhandling, såsom en Tågledning för omdömet i en eller annan Riksdagsfrågä, men till detta Riksmöte ej låtit höra utaf sig. Det uteblifna programmet denna gången var således redan ett elakt förebud till den för-lust af en älskad talang, som Riddarhuset vid innevarande Riksdag fått vidkännas.

Man har anmärkt, och ej utan skäl, att hela Schwe-rins vandel, till hvars bevekelsegrunders ädelhet förtalet ännu ej dristat sträcka sin giftiga gadd, är en kedja aF orimliga egenheter: från den presterliga skruden, så litet i harmoni med hans lynne och första bestämmelse; till finans å^ i g te ma, i kraft af hvilka han framstått att ordna Slrtsbanken och slutat med att vilja go-ra den till/intet. Vidunderligt, var ock, att en roll, sådan som Schwerins 1815, dä kunnat spelas med den framgång som skedde. Kriget var nyss slutadt, det första under loppet af mera än ett århundrade, der Svenska härarne gått segrande ur striden: — det första, då de anfördes af CARL JOHAN. Täfiande med Gustaf den Store Adolph 1 rykte, och triumfatot* på samma slagfält som han, utbytte Sveriges nya hjelte den sista Kila qvarlefvan af sin företrädares eröfringar, son» ärligen tillskyndat Sverige en statsintrad, mot den vidsträcktare af ett helt rike, hvilket i alla afseenden låg Sverige närmare» Ingen anade ännu, att detta de beg — ge kronornas anbringande på samma hyende en dag skulte till och med af Svenska Ministerens förtrognasteorgan Tarda benämdt: en förening för Sverige att gråta åt *), hvilket, för den som förstår läsa äfven det b vita af skriften, vill säga: en förening att skratta åt i Petersburg och Köpenhamn. Och när Ministeren sjelf kan bedömma denna förening så: huru skall den väl då betraktas af icke Ministeriet la, som lefvat den tid, när Sverige och Finland lydde under samma spira? Och huru bedömmes Föreningen i Norrige, då sjelfva Sveriges Stat s-Tidning meddelar* under öfverskrif-ten: ”Norrska underrättelser ” en från ett Norrskt blad hemtad uppsats, der det bland annat heter, att de lagar, som i Norrige äro utkomna sedan år 1814, ”i formelt afseende nästan utan undantag/ äro ”ganska medelmåttiga och långt under de förord-aningar, som utgåfvos af de Dansk-Norrska Konungarne?” I sanning, när man besinnar Föreningens tillkomst, beskaffenhet och följder, — när man betraktar den oro, som upplösningen af 1836 års StorThing åstadkom i Norrige,'och som det deraf föranledda beslutet om Norr-ske StatsMinistern Lövenskjolds stäflande under åtal inför RiksRätt förorsakade i Sverige: så finner man tillämpning

*) Se Tidningen Svenska Miherva. Att denne författares ifrågavarande åsigt sluter sig till den, som härutinifcan råder hos främmande nationer, inhemtas af fÖljantfe strof i en Fransysk tidskrift, der reflexioner forckona^ ma rörande Riksdagen 1828—1830: ”On sera peutétre ”étonné du silence absolu de la diète suédoise sur les relations de la Suède avec la Norvège; mais ces relations **sont d’une nature si délicate et si épineuse, l’union

**des royaumes est si loin d’être une incorporation, la ”constitution norvégienne est si différente de celle de **la Suède, la jalousie des Norvégiens est si susceptible, ,*que le» états ont fait preuve d*une grande prudence ”en évitant toute allusion à ce sujet.*1x stort af Svenska Minervas anmärkning i anledning af Friherre Anckarsvärds raseri mot Skildringarna: ”Så ”går det! Ingenstädes besannar sig Huslaflan så väl, ”som i det politiska lifvet : Allt det J viljen menniskor-”na skola göra Eder, det görer J ock dem! Soppkok-”ning åt andra medför som oftast, att man, när det ”lider mot bottnen af grytan, far smaka sjelf på några ”skedar af sodet. Man har då orätt att göra gri-*'macer^ om det icke smakar bra.....”

Guadeloupe, förärad, icke åt Svenska kronan, utan åt Svenska Regenthuset för Svenska Thronföljarens statsmanna- och härförareplaner, dem Europa hade att tacka för sin befrielse från det tryckande, despotiska ok, under hvilket Napoleon, dittills oöfv^rvinnerlig, höll Furs ar och Folk fjettrade: denna föräring blef af Svenska Regenthuset iuförlifvad med det grundkapital, hvarmed Sveriges gamla utländska gäld skulle afbördas, under det kriget, som återskänkte Sverige sitt fordna mili« täriska anseende samt, åtminstone för någon tid; äfven sin politiska vigt, hufvudsakligen bedrefs med utländska subsidier, utan landets betungande. Så hade kriget förts och aflupit. Sådana voro fredens kända frukter. När Ständerna sammanträdde 1815, hade tacksamhetens Te Deum knappt upphört i templen, och genljuden annu ej hunnit tystna från saluten vid de glada festernas föreningsskålar, i Stockholm så väl som i Christiania. Allt andades fröjd och stolthet och beundran. Enthusiasmen och jublet flögo från palats till koja. Förhoppningarnas rosenskimmer uppsteg ur dalarnes djup till bergens spetsar ....

Det var just nu Grefve Schwerin offentligen upp-trädde, ordande om forlägenheten i allmanna rörelsen, — ordade icke endast, men vann gehör*

0

Ej belåten, att som Ordförande leda öfverläggnin-garne och gifva utlåtandet sin rigtning i det Särskilda Utskott, som Ständerna på Schwerins inrådan och kanske egentligen för hans skull 1815 tillsatte, att undersöka orsaken till den allmänna förlägenhet, som man så oförtänkt stötte på midt under det allmänna glädjeruset, afgaf han ett särskildt betänkande, med åsigter om och uppgifna medel mot det onda, som sluljde sig från ie hittills följda i landets finans och ekonomi. Ministéren skyndade att upptaga den kastade handsken, och en liflig debatt uppkom på Riddarhuset, mellan Hofkans-leren af Wetterstedt, Statssekreterarne Wirsén och Mör-ner, å ena sidan, samt Grefve Schwcrin^ å den andra. Sanningar vexlades och satser, på étt sjel&tändigt, men hofsamt språk. De utgöra en länlc i det konstitutionella systemets utbildning hos oss. Öetta är egentliga vinsten af det Särskilda Utskottets arbeten 1815. flchw«-rin tillhör hedern och erkänslan, för det han brutit isen och forst tvingat Ministrarne till redogörelse, jyjs:gte mot ansigte med Representationen. Den axel, kring hvilkén både Utskottets betänkande och Riddarhusdeh^tten vände sig, var inrättandet af en Statsekonomisk Journal, i likhet med Norriges Rikstidning. Schwerin ”besvor ”Ridderskapet och Adeln, i den lefvande och i kom-”mande generationers namn, att icke neka bifall åt ut-”gifvandet af en Journal, på de grunder, som det sär-”skilda Utskottet föreslagit.” Regeringen, skygg att taga initiavitet på en bana, der ett sic volo^ sic jubeo ingenting uträttar, och ännu mera skygg att stalla sig ilretbende åf talanger, utom hvilka élt sådant företag ej kan verkäfåftas, aktad é sig noga att lyssna till Schwe-rins uppmaning. Tiden och omständigheterna hafva sedermera, i detta som i flera andra fall, vuxit henne öfver hufvudet, och hon står der nu ensam, med sitt £å kallade Officiella Blad, utan värde, utan kredit och snart utan publik, mot en här af privata blad, som tränger henné allt närmare och närmare på lifvet. Den förebråelse, Grefve Schwerin med fog gjort Regeringen inför Adelns protokoll, att hafva lagt indirekta hinder

i vägen för hans plan 18i£ att utgifva en Statsekono-misk Journal, faller likväl till någon del tillbaka på honom sjelf, alldenstund han vid slutet af Riksdagen 1823, génom en tryckt anmälan underrättade Allmänheten, att en tidskrift med namnet Riksdagsmannen, af stats-ekonomisk rigtning, skulle utgifvas; att den kommitté, som skulle

granska afhandlingarne till införande i journalen redan var fulltalig; och att han, Schwerin, ”fä— **stad i hufvudstaden genom Ridderskapets och Adelns ”kallelse att vara dess fullmäktig i Banken, åtagit sig ”att ansvara for uppfyllandet af Redaktionens förbind el-”sér,” — förbindelser, hvilka intill denna stund icke blifvit uppfyllda. M(hända torde hans beslut om ut-gifvandet af den tidskrift, hvartill endast prospektus blifvit synlig, väsendtligen hafva tillkommit i anledning af den oenighet, som under Riksdagen 1823 uppkom mellan åtskilliga den då kända Oppositionens hufvudmäa samt Redaktionen af Tidningen Argus, der man de föregående åren träffat ett par uppsatser, förrådande Grefve Schwerins originella penna.

Oenighet inverkade menligt på riksdagsärender-nas gång, just emedan förhållandet dessförinnan varit såförtroligt mellan fterr Johansson odh d« mest verkande Riksdagsmännen. Han var tH&alfad vid den ÖfVeriägg-ning, som höHs hos Grefte Sehwerrå med åtskilliga Representanter vid Riksdagens ffrste början 1823, i a&eende på den operationsplan, som då borde följös. Ännu sedan brytningen inträffat, såg man ett och alinat fenomen, hvilket tydde på Herr Johansson» ås*gt^, t. ex. i Grefve Posses anmärkmngsanledfeiAg möt Ståts-Ministern von Ed geström, som i Öfverstfclfrjiaaöt Hjärtas nitiska bemödanden för e* revision öfver altraatttoa undervisningsverken. Emedlertrd harydét ratt ofta blif-vit de mest förtjenstfnlla planers och föttftågs öde, hrit-ka Scbwerin i deras ursprung omättat med värma ofch kraft, att innan defös fullbordan lida Skeppsbrott, lin t» o t en oförklarlig nyck, än emét ^ri öfVfcrthrifVen käfts-lighet for le qu*en dira t-on? Så afbröts iortsättitin-gen af den interessanta Tidskrift ”LSfttfifcg till utbredande af medborgerliga kunskaper,” som hän titgaf i förening med Herrar Askelöf och Livijn; och så försvnnno hans ”Grundlinier till Staternas historia” med åtföljande kartor, helt och hållét ur rörelsen» Gfenort* detta sed-nare arbetes utgifvande hade Grefve }Sfcbtvetfin tillskyndat sina landsmän, framför ållt den uppvexandé ungdomen, en af de vigtigaste hjelpredor till åskådligt studium af historien, hvilken just på detta sätt slog djupa rötter i minnet, utan ansträngning. En stickande, men ensidig, recension var likväl tillräcklig för Schwerin, att sjelf indraga boken och kartorna, och detta med den skyndsamhet; att mången ägare af den förra ännu i dag, uti ordets hela bemärkelse, saknar de sednare.

Den ifver, hvarmed frågan om en Statsekonomisk Journal drefs Vid 1815 års Riksdag, hragte emedlertiden sådan å baöe från ett håll och i en syftning (om den annars kunde s*ågas hafva någon), hvarpå den ädle motionären och hans vänner ingalunda tänkt. Det var netfiligeu KansliRådet Schoerbing, som åtog sig att i detta afseende.rikta bokpressen; ty att ingen gren af litteraturep riktades genom hans Statsekonémiska Journal, är mer än tillräckligt ådagalagdt uti ”Lifvet och Döden,” ett af de mest humoristiska blad, som uppenbarat sig inom Svenska Tidningarnas sfer. Schoerbing och lians tidskrift anságos icke desto mindre stå under ;hc$gre beskydd, på det att Schwerin helt och. hållet , skalle aflägsnas från denna operationslinea; n^en för att gpra dem begge belåtne, blefvo, vid samma tillfälle JL816, Schwerin och Schoerbing utnämnde till Riddare af N ords tj erne.Or den *). På Schwerin medförde pro-

) Denne Schoerbing äflades att få finanspqrtföljen» Han var en bland de forste Svenskar, som haft den lyckan att Mifva kände af H. M. nu regerande Konungen, innan Högstdensammes ankomst till Sverige. Bekantskapen gjordes nemligen i Regensburg, der Schoerbing den tiden hade någon diplomatisk befattning. . Kansli-Rådstiteln erhöll han några år innan han tog afsked ur Rikets tjenst,-då han ock lärer fått nr Konun~ gens handkassa skilnaden mellan SeLreterarelönen vid KansliStyrelsens Expedition, hvilken syssla han då innehade, och fordna KansliRådslönen, Då KansliCol-legium upplöstes, var en utmärkt skicklig Kanslist vid namn Kindblad föreslagen af Friherre Ehrenheim till Sekreterareplatsen vid KansliPresidentens Ryrå, men Schoerbing befordrades dock dertill af Gusf af Adolph, som ömmade för hans många barn. När åter Kanslistyrelsen inrättades vann Schoerbing transport dit såsom Sekreterare, fastän Kindblad fick göra tjensten, den Schoerbing försökte men ej kpnde förrätta.motionen ej åsyftad verkan. Han fann sig tvertom stött att blifva ställd vid sidan af Sclioerbing, och vägrade att emottaga stjernan, hvartill han skrifdigen för Thron-följaren utvecklade sina skäl. Vid dennes uppstigande på Thronen, ett par år sednare, blef Schwerin ånyo, krönings da gen, kallad till NordstjerneRiddare) och den-na gång ansåg han grannlagenheten fordra att hörsamma .kallelsen. Detta är ock den sista och enda belöning, hvarmed han af Styrelsen blifvit ihågkommen, oaktadt han vid mera än ett tillfälle eguat sin verksamhet åt hennçs interesse, för hennes skull någon tid brutit med fordna politiska vänner, och för

hennes räkning klädt skott. Mången skulle törhända kalla ett sådant Rege-. ringens förfarande otacksamt. Vi tillåte oss blott att .benämna det illa beraknadt. Hvilken man af talang och karakter skall väl framdeles vilja gagna ett in teresse, f som för denna icke har något vedermäle af erkänsla 1 i . sitt våld, under det att den gyldne medelmåttan och det tj ens tak ti ga lismeriet öfverhopas med utmärkelser och ynnestprof? Visserligen var ett tal någon lid gängse, kring tidpunkten af sist förflutna Riksmöte, att ‚ÎÎQrdstjernans plaque var honom ämnad, och det påstods till och med, att han skall hållit rådplägning med vissa vänner, huruvida han skulle kunna emottaga detta nådevedermäle, utan att skada sitt sjelfständighets-rykte. Men plaquen uteblef icke desto mindre. Vi känna lika litet orsaken dertill (om nemligen en sådan promotion någonsin varit i fråga), som konferensens utlåtande och Grefvens eget beslut. Deremot hafva , medlemmame af BankoStyrelsen, i hvars värf Schwerin så rastlöst, så uteslutande arbetat, gått i författning om preglandet af en medalj öfver honom, der på ena sidanstlr inskriften: "Justo et ténncij Cotlegee tt Atnicioch på andra sidan finnes hans bröstbild, jemte dagen då Bankens utvexling i kraft af Realisations-beslutet tog sin början: ”d. 1 Oct. MDCCCXXX1V.” Vid 1817 och 1818 årens Riksdag var Grefve Schwerins roll vida mindre lysande, än vid den näst föregående, fastän hans person fortfarande njöt samma anseende. Ordförandeplatsen i Bevillningsutskottet rf-sade bas sig, efter att vid betjeningens tillsättande der bafva utöfvat protektorat. Det var ännu blott i Sar-skilda Utskott, ban såg sin bestämmelse. Till det minskade uppseendet af honom såsem Representant, bklrog dessutom i väsendtlig mån iörvåningen Öfver den nya, «rtoitoWlentftgt glänsande meteor, som nu visade sig inom riksdagshorisonten. Friherre AnekarsvÄrd uppträdde: ej för att, i likhet med Schwerin, upplysa éty*el-sen, nian för att skrämma henne. Det var vid äéRa XUksmöte en anmärkningsanledning första gången afftwÄ-twides till KenstitttttioosUtskottét af Friherre Anekatfevärd, fam nu uttalade sin första anklagelse.

^Grefve Schwerin var emedleftfd ämra medelptinkten iBr de nyfödda medborgerliga förhoppningarrne, och källan till de flesta bemödanden att öppna dem n^a verkningsbanor. Det var han, som stiftade det första Talaresällskap i Hufvtrdstaden» Regeringen fick bjert-klappning* Detta sällskap hotade — visserligen icke hennes (ty det bestod af endast bikfadt och välshmadt folk, tillgifvet Svenska samhällsskicket och Sveiiska konungahuset) — men Styrelsens böjelser och grundsatser med tvenne faror. Det hotade nemligen att bltflra cn plantskola för talanger, dem sednaré tiders erfare»-bet visat just icke vara Styrelsens skötebarn. Det h*-tade vidare att blifva en uppfostringsanstalt för det konstitutionella systemet; och man vet alt de maktägande i allmänhet ej förr på fullt allvar omfatta detsamma, än sedan intet våhn mera finnes att göra de beqvämligare styrelseåsigterna gällande. När man blir rädd, vidtager mail merendels den sämsta utvägen till sitt hetryggande mot en inbillad eller verklig fara. Så skedde äfven i ^detta fall. Talaresällskapet erhöll, genom Överståthållaren, förbud att sammanträda, oaktadt flere af dess Medlemmar voro aktade man och embetsmaü i staten, Och oaktadt der ej fantis trågon énda af opinionen brännmärkt såsom orolighet sstiftare. Följden af detta den *af-lentliga myndighetens steg felef naturligtvis myekén för-ttyfeåse, orö och redighet i sinnena, och debatterféfit i iTfdftingartte och slutligen Vid det näst defefter intv&f-fade Riksmötet. Några år sednare uppstod ett timat Talaresällskap. Dess personal var yng*e, varmare, mer i Mand att sätta vederbörande myror i hufv«det> litlst der icke Saknades individer, som häruti frfctt ofta éttt «in hedor och sitt nöje« Styuelsen *>g t*u ^tt feelt«*-aat och vida klokare parti, än förra gången. Ingen åt-gSrd vidtogs att skingra sällskapet. Det sånMfeanfrftdde några gånger; orerade i likgiltiga ämnen; bléf förttn-dradt att finna sig så obemärkt och ansedt så af nol| och intet värde. Upptåget förlorade all sin retelse; man uthärdade en kort tid; tröttnade sedan; jaspade -— och skiljdes åt för alltid. Dessa sallskaper skulle blif-vit tio i stället för ett, om polismakten fortfarande blandat sig med uti spelet.

Emedlertid bade Schwerin och Anckarsvärd slutit sig tillsammans. Denna förening gaf Oppositionen stofa förhoppningar vid Riksdagen 1823; och resultatet afmången votering vittnade, att de ipke talat för döfva öron. Schwerin var Oppositionens kandidat till Ordförandeskapet i Konstitutions-Utskottet och Anckarsvärd till en plats i StatsUtskottet. Oppositionen var ej nog stark hland Elektorerna, för att genomdrifva denna plan, och Schwerin och Anckarsvärd kunde ej bevekas att hörsamma kallelsen till något af de öfrige Utskotten.

Den 1 Mars kom. Plåtens stämma hade nyss tystnat i afton plenum. Riddarhussalen återskallade af de vildaste hifallsyttringar, sådana^ som man der i sednare tider aldrig hört. Det gällde ingenting mindre, än att utesluta

Anckarsvärd nr Ståndet, för det han i en zno-tion begagnat uttryck af en styrka, vid hvilken,Svenska Ministérens öron ännu ej hunnit vänja sig; men som nu mera hörer till ordningen för dagen, vare sig i tal, i skrift, eller i tryck. Så ofelbar är sat£eii9,att det blott är det första steget som kostar. An ok ars tärds hela

• riksdagsmannakall berodde af detta ögonblick. Hans . motståndare trodde sig äga hans öde i sin hand* Till 4C^.med hane vjjpqer misströstade, då de; såg& honom uppträda till sjelfiorsvar, hlek, försagd, svafyande på målet, med afbrutna ord, nedstämd ton, slagen uppsyn och haldösa fraser. Han nedsteg åter från bänken, helsad af några enstaka, matta uppmuntringstecken, till afsked snarare än till bifall. Mängden ansåg honom förlorad, och sannolikt var sådan ock hans egen tanke.

Nu fick Schwerin ordet. Det vanligen något enformiga, släpande i hans utförssätt, det visserligen alltid genialiska men omständligt docerande i hans framställningar, veko vid detta tillfälle, for ögonblickets inspiration. Lif och känsla rörde sig i hvarje ord, han uttalade. Ahörarne hunno sansa sig efter intrycket af Pia-tens tal. Dess trollkraft skingrades, och med den, faran för öfverraskning. An ekars värd och riksdagsmannens fria yttranderätt voro räddade. Det var Schwerins sinnesnärvaro som räddade dem. Anckarsvärd, som fatt tid att återhemta sig, förnyade sitt försvar. Det skedde nu med hela hänförelsen och eftertrycket af hans kända talang. Detta var Anckarsvärds triumf och, utan jera-förelse, hans lyckligaste och vackraste parlamentariska uppenbarelse. Också blef motionen oförändrad remitterad till Utskott.

Riksdagen 1823 var den första efter 1809, då Biddarhuset visade, att det hade en bestämd vilja. Det insatte nya ledamöter bland sina Fullmäktige och i Rid-darhusDirektionen. Det uttryckte genom sitt val till medlemmar af StatsRevisionerna en oförtydlig föresats att handla efter egna grundsatser. Det bidrog kraftigt till det första ombytet af JustitieOmbudsman. Det protesterade emot den sanktion, som blifvit styckevis meddelad å dess förslag till RiddarhusOrdning, o. s. v. Schwerin blef nu Ordförande i Bankostyrelsen. Hans inträde der utgjorde en vändningspunkt uti hans offentliga lif. Han andas från den stunden blott för Bankoärenden och finans-angelägenheter. De öfriga samhällsfrågorna äga för honom blott ett underordnadt interesse, och kunna blott i andra rummet påräkna hans uppmärksamhet. Hvarken det allmänna eller han sjelf synas hafva gjort någon betydlig vinst på denna förändring.

Långt innan den långa Riksdagen 1828, 1829 och 1830 började s, hade åtskilliga personer, som nitälskade för de allmänna ärendernas behöriga gång, vidtagit förberedande åtgärder att behörigen följa dem på spåren. Alla dessa personer tillhörde ej Riksstånden; och detvar just detta, som gaf öfverläggningarne en större mångsidighet. De samlades, än hos Grefve Schwerin, än hbs Hr Hjerta, Gustaf. Man genomgick vid dessa sammankomster de ämnen, som förmodades blifva bragte å bane Tid det förestående Riksmötet, man afhandlade dem och sade, utan bi terhet, sin tanke för och mot. Ändamålet Tar ingalunda att derigenoin bilda en opposition, utan blott en opinion. Om frukten ej hann mogna till den sist förflutna Riksdagen, står det dock fast, att utan sådana bemödanden att frampressa och sammanhålla åsigter, komma de på sjelfva Riksdagar-nes tummelplats figurerande representanterne evigt -att famla i mörkret, och i bästa välmening, att till höger och venster förrycka, hvad som annars kunde aflöpat temligen lugnt och säkert.

Den 4 November 1828, förmiddagen under det Riksdagen utblåstes, hölls en konklaf hos Grefve Schwerin. De tillstädeskomnes antal var ganska inskränkt; och just denna omständighet gaf Friherre Anckarsvärd, dervid närvarande, anledning, ätt högt och oförstäldt yttra, huru föga uppmuntrande det vore, att i en så vigtig tidpunkt, som den då för handen varande, finna gruppen så liten kring tvenne personer af Schwerins och Anckarsvärds halt. Det var i detta ögonblick svårt att förutse, det brytningen just mellan dessa begge personer då redan stod för dörren. Det är oförklarligt, att Schwerin ej begagnade detta tillfälle, att, med den Öppenhet, som är honom eg^n, tillkännagifva de underhandlingar, som ägde rum mellan.hoiiom och Regeringen, hvilkas resultat blef, alt han vid Riksdagen förde hennes talan. Denna roll var för honom ny och besvärande. Han rörde sig ej i den med samma ledighet,som i den motsatta. Han var likväl, nu som tillförne och alltid, patriot. Ty en adel man förändrar ej natur, på hviikendera sidan ödet och omständigheterna förflytta honom. « Det var för att Ministeren utfåste sig att göra hans finansplan gällande, som han åtog sig att främja hennes planer vid Statsregleringen. Detta var nyckeln till

hela Schwerins uppförande vid 1828—1836 årens Riksdag, och till hans Ordförandeplats då i Stats-Utskottet. Sådant löser den eljest något mörka gåtan af hans gensträfvighet att medgifva sina politiska trosförvand-ter, Anckarsvärd och Hjerta, säte och stämma i samma Utskott. Han uttalade högt och utan skonsamhet ibland Elektorerne sitt veto mot dessa begges val, och hotade att sjelf träda tillbaka, om dem lemnadés inträde. Schwerin var i den tiden genom sina öfverenskommel^ ser med Ministéren och dennas opinion om hans oumbärlighet för hennes afsigters befrämjande, så envåldig, att Anckarsvärds och Hjertas tillkallande eller aflägs-nande helt och hållet berodde af Schwerins diktators-

%

bud. Det är naturligt, att från den stunden han gjorde emot dem ett sådant bruk af sitt inflytande, harmonien aldrig kunnat fullkomligt återställas emellan dessa personer, med anspråk och åtrå, utomdess, att hvar för sig helsas för det högsta hönset i korgen. Det rykte, som någon tid under Riksdagen var gängse, att Schwerin vore en Statsrådskandidat, och stndeu i åsig— ter och om inflytande i Bankostyrelsen, bafva bidragit att gjuta olja i elden.

Krämpor, mera än ålder, synas begränsa Grefve von Schwerins offentliga lif, ett sannskyldigt kunskapens träd på godt och ond t. Hans rena uppsåt och hans brinnande nit för hvad han i hvarjc sär skild t ögon-blick anser rätt, skola göra hans hågkomst kär. HanS snille, hans vidsträckta kunskaper, hans många arbeten och bans medborgerliga ansträngningar skola göra hans minne aktadt. Det är denna förtröstan på eftertiden, som ensam förmår uppehålla modet hos dem, hvilka uppoffra sina kropps- eller själskrafter åt en nation, som är för trög att begripa och för misstänksam att tro på ett handlingssätt, hvars yttersta mål ej stadnar vid rangen, maten och penningen *).

Återkommen från främmande land under loppet af Riksdagen 1828—1830, inställde Grefve Björns t jerna sig

*) Läsaren täcktes iakttaga, att då vi begagnat ordet

från varande i afseende på personer, som lefva och kunna göra riksdagstaannarätten gällande under påstående Riksmöte, hafva vi måst välja en utgångspunkt för vår beräkning. Vi hafva dertill utsett slutet af Ridderskapets och Adelns andra anteckning» då Riddarhuset blef organiseradt, enligt den tryckta förteckningen. De sedermera uti Riksståndens perso-, nal inträffade förändringar inverkade sålunda ej på indelningen uti ofvannämnde tvenne hufvudklasser.

Läsaren inser tvifvelsutan opåmindt* bland annat, att framställningarna om nu mera aflidne Grefve von Schwerin blifvit ej allenast nedskrifna, utan äfven (i första upplagan) färdigtryckta, innan denne i flera hänseenden utmärkte och vördnadsvärde fosterlandsvän samlats till sina fäder. Det utgör för oss en tillfredsställelse, och torde hos en upplyst Allmänhet få gälla såsom ett intyg om den kärlek till sanning och oväld, hvilken styrt vår penna vid de uppgifter och omdömen, som blifvit uttalade i denna skrift, att vi ej tvekat offentligen underkasta dem en sådan mans prof-på Riddarhuset, for att komplimentera Husets Talare, dem han påstod kunna mata sig med hvilken utländsk ryktf barhet som helst, och att sjelf emottaga en kompliment af den ryklbaraste; för att försvara Regeringens åsigter, och att genom försvarsskalens beskaffenhet hölja dem med åtlöje ; för att rikta öfverläggningarne med den erfarenhet han samlat på diplomatiens falt hos det friaste och mest industriösa folk i Europa, och att rikta sin egen nation raed det ytterligare erfarenhetsrönet, om Svenska funktionärers nuvarande beskaffenhet. Från den patetiska målningen af Konung Ferdinands i Spanien blixtrande ögon, till Brigadgeneralernes sammanställning med 5.te hjulet under vagnen, fanns ingenting uti Grefve Björnst]ernas parlamentariska och diplomatiska takt, som borde ingifva Friherre Anckarsvärd bekymmer, det allt för många skulle vilja täfla med honom om utmärkelsen, att i Björpstjerna se typen för den rival man ville erkänna såsom den enda sig värdig. Om Anckar-svärds tal, då han 1818 anklagade Björnstjerna inför KonstitutionsUtskottet, pressade tårar ur den sednares ögon, är - oss obekant, är till och med ej troligt; men säkert voro de i alla fall icke då ömhetens och erkänslans, som händelsen var ined dem, han göt vid sin vältalige rivals aktnings- och vänskapsbetygelser på det-. ta samma Riddarhus elfva år derefter. Annorlunda

ning, som Schwerins, medan han lefde, i forhållanden, de der så nära angingo hans personlighet, och att vi efter hans död ej_funnit anledning att ändra eller återkalla något, hvarken såsom ett ångradt klander, eller ur synpunkten af ett for vida sträckt beröm, oaktadt felen blifrit lika litet skonade, som förtjensterna un-danstuckna.klingade karesserna den tid, Björnstjerna i sjelfva verket var alla nådevederroälens maximus communis divisor! En skrift blef då synlig, under titel: "Ménioire sur la reorganisation, de FAcademie militaire de Carlberg &c.," af M. B. Ett tryckfel hade der insmugit sig, som förändrade frasen: classes privilégiés par Itur influence po lit iff ue till: classes privilégiés par leur impolitiqut. I anledning af denna skrift ut-komrao: "Några anmärkningar af G. H. A.," som icke försummade att kalfattra frasen sådan den ursprungligen lydde, med tillsats, att "man väl någon gång "sett en eller annan dare gynnad af lyckan; men "klasser i och för sin dårskap privilegierade låter icke "fatta sig."

Kan någon utfundera åt hvem denna Lyra Tar ä runad ?

' Björnsjernas offentliga lif delar sig i trenne huf-vudmomenter och tyder på hans verksamhet såsom krigare, författare och diplomat. På Germaniens fält eröf-rade han, under sista kampanjen, flera stjemor och Ge-neraladjutautskäppen. Fastän häfdatecknaren ej vet att omtala någon stor eller lysande bedrift, vill man dock ingalunda betvifla hans militäriska mod* Om Fältherretalangerna åter, förutseendet, vaksamheten och denna örnblick, som på en gång omfattar det hela och detaljer- * na: i dessa afseenden hafva meningarna varit temligen delade. Det är t ex. ett factum, att efter Fransmännens utfall från Wittenberg i Oktober 1813, bela Svenska armcens tross ofelbart, i brist af nödiga förhåll-ningsordres och betäckning, vid Roslau fallit uti fiendens hand, utom en Svensk Subalternofficers rådighet, hvilken var anställd såsom Adjutant hos en annan Ge-neral, och med ett sarskildt uppdrag stadd på resan irån Berlin till sin Chef. Bj örn st j erna var likväl den tiden Chef för Svenska Generalbefalhafvarens Stab, och låg med högqvarteret i Bernburg, helt obekymrad om trossens öde, och utan förutseende af utfallets möjlighet och följder. Subalternofficerens namn var Gustaf Hjer-ta. Offentligen betackad då af en Generalsperson inför en samlad officerscorps och å dess vägnar, äger Hjerta nu mera knappast bröd för dagen. . . . Grefve Björnstjerna ger diplomatiska middagar i London. . . . Men hvarför icke? General Boije, som tog Gliickstadt, hvars eröfrade kanoner utgöra artillerigårdens trofé, hade förverkat sitt gula band och uppehöll sig, under frivillig landsflykt, i Finland *). General Suchtelen, som

*) Efter fälttågets slut hade segraren vid Gliickstadt den bed ro il i ga äran, att a Svenska kronads vägnar, under en Beskickning till Hofvet i Berlin, åt detsamma af-träda den sista frukten för Sverige af Trettiåriga kr.i-get och af Westphaliska fiedsslutet. Det var prologen till Svenska folkets sorgfest den 6 November, på andra sekulardagen efter Riddarkonungens hjeltedöd. Valet af Chef for missionen var emedlertid ganska lyckligt; ty General Boijes älskvärda omgängesgåfvor och spelande qvickhet borde gifva utländningen ett någorlunda gynnsamt begrepp om de bildade kretsarnes sätt att vara i Sverige. De begge Adjutanter, Herrar W. och v. P. som åtföljde honom (och ännu äro i tjenst) voro mera egnade att göra Generalens parti vid spelbordet, än att lifva samtalen och dansen i salongerne, från deltagande i hvilka Herr von Hartmansdorff (nu Statssekreterare), som hade Beskickningens civila huf-Vuddet^lj sig uppdragen, merendels var hindrad, genom en ganska naturlig trötthet efter enträget arbete. 'Det var emedlertid ej utan,, att ju den Svenska Be-tog Sveaborg, bar i Stockholm Sveriges blå band, fo- * rande på sin Seraiiinerskold det betydelsefulla valspråket:

"T em-

skick ningens afgjorda köld, nära gränsande till tafatthet, för de samqvämsförströelser, hvartill den inbjöds

i Preussens hufvudstad, väckte ett visst uppseende i dennas högre sfer: om till Svenska namnets fromma lemne vi derhän. General Boye, som afled i början af året i836, skildrar sjelf i ett bref från Tavastehus d.'

ii Augusti i835, till en bland sina borgenärer, sina sista dagars belägenhet på följande sätt:

—-"Efter tio och ett halft års landsflykt, och

"derunder alla de grufligaste själs och kroppslidanden "samt flera års sängliggande af giktvärk, är jag ändt-"ligen kommen till det slags lugn, som annalkande 70 **år och ett dagligt aftynande gifva, vid åsynen af den

”halföppna grafven. Detta är också mitt enda hopp, **sedan alla andra försvunnit. Jag har gjort alltiverl-”dcn, för att kunna förbättra mina omständigheter. ”Jag har sökt utrikes tjenst i flera länder. Ja, jag ha-”de tjenat som simpel soldat, for att uppehålla mig* **och kunna åtminstone lemna en bagatelle åt mina for-”dringsägare, att dermed bevisa min beredvillighet; — *’men allt förgäfves. Min ålder och sjuklighet hafva ”hindrat alla sådana foretag. Då jag lemnade mitt fa-”dernesland, ägde jag åtminstone den tröstande för-”hoppning, att min efterlemnade hustru med sitt bara ”skulle hafta nödig utkomst, genom en då förmögen, ”svärfader. Detta räckte ej tvenne år. Han gjorde ”konkurs och dog utfattig, som ses af tidningarna i ”afseende på Vice Presidenten Baron Köhler. Sedan ”har hälften af mina tillgångar från Sverige blifyit ”tagen i beslag för min hustrus räkning, och af återstoden disponerar jag ej en skilling. Sedan min an-,#komst hit till landet har en slägtinge, i hvars hus på ”landet jag är inackorderad, varit min förmyndare."Tempora Mutantur/ .... och hans gästfria salonger hviralade af Svenska notabiliteter.

Se här ännu en sällsamhet, medan vi åro sysselsatte med uppttecknande af motsatser. Skillnaden är allt för himmelsvid emellan Cronstedt, Finlands försvarare, och Cronstedt, Finlands förrädare, att vi skulle befara, det läsaren kunde förvexla dessa inbördes sl olika personligbeter. Riddaregradens stora korsstecken af SvärdsOrden vittnade, att General Cronstedts förtjen-ster om fosterlandet talade högre till Gustaf Adolphs rättskänsla, än homonymien till hans uppskrämda inbillning, och det blå bandet: att fosterlandsnitet belönas af Carl Johan, utan afseende på tiden och fältet för dess verksamhet. Oberoende af Konungames nådevedermä-len rönte General Cronstedt omisskänneliga bevis på sina landsmäns tänkesätt, då han, återkommen från kriget, föfsta gången besökte hufvudstadens theater, der åskådarne lika enhälligt, som vid detta tillfälle frivilligt (och utan inverkan af någon Theaterstyrelse eller polismyndighet, såsom fallet väl eljest vid vissa högtidligheter torde hafva varit) emottogo honom med enthusia-stiska bifallsyttringar. Tjugu åtta år derefter dog denne Finlands frejdade försvarare, och vid hans jordfästning

”Han bcsörjer mina utgifter och uppbär mina knappa ”pensionstillgångar, som med möda räcka till föda, läkare och sjukvård samt en högst tarflig klädnad. Så-”dan är den sanna målningen af min belägenhet. Tit.

**har ej svårt att controllera denna uppgift, som är ”känd både här och i Sverige. Det är således nästan ”från dödsbädden, som jag nu sänder Tit. mitt sista •’farväl.”

éi Sveriges hufvudstad i Mars månad 1836 officierade a den offentliga mjndighetens vägnar .... kyrkvaktaren och några polisbetjenter ! En månad förut begrofs i samma hnfv.udstad Ryske Ministern, General Suchte-len, hvilken i samma krig, genom list, spelat Sveaborg i Ryssarnes händer och derigenom beredde åt Sveiige den oförgätliga^ den oersättliga förlusten af Birger Jarls hemgift.. Yid denne Generals ' sorgståt paraderade i högtidsskrud Stockholms garnison^ och det svenska sa-lutbatteriet suckade högt ... • . ett hemskt genljud ur svenske* medborgares beklämda; bröst! ....

Cronstedt,. förrädaren, fann i Rysk jord ett gömställe- för sin vanära, för sina samvetsagg, för sina ben. Amiralens förnedring banade i högst väsendilig man vägen åt StorAmiralens upphöjelse tifl spetsen af sam-hällsstorhet. Fördragen: drogo sedermera försorg, att; under den nye Monarken, lagens röst mot affällingen forblef en ropandes i Öknen. Förhållandet upplyses närmare medelst följande bref fråni RiksCanzleren Ro-znanzoff ::

"à Mr le Vice Amiral deCron-

”stedt à Helsingfors

”Monsieur. J’ai reçu la lettrée que vous ”m'avez fait Vhonneur de m'écrire le 7 de 99ce mois pour m'informer quil Vous a été 99encore notifié de comparaître devant le 99conseil de guerre institué à Stockholm — ”Sur le compte que j'en ai rendu à VEmpe-99reur^ Sa Majesté a jugé que VArticle XI 99du traité de Fredricshamn Vous dispen-”sait , Monsieurde répondre à cette som>-*’mation, qui ne* peut etre envisagée que "comme V effet dfune méprise, puisque le ”dit Article annuité formellement toutes les "procédures à charge des; sujets respectifs ”des deux Puissances, pour faits rélatifs ”aux événemens de la dernière guerre. — ’"En Vous donnant,

Monsieur,, ces détails ”pour votre régie, j’y ajouterai que le Mi~ ”nistre de Sa Majesté Imperiale aura avec ”la Cour de Suède les explications, dont ”ils sont susceptibles.

”J’ai l’honneur d’être avec une comi-99dération très distinguée. Monsieur, J^otre-99très humble et très-obéissant serviteur "le comte de Romanzoff?'

'Sùi, Petersburg, le 77 Novembre 1810P

Afven Björnstjerna, hvars- inflytande vid sista fálfc-tågets slut och sedermera, hela. tolf åven Tar så stort ,, råkade under dess början någon, fast kort, tid uti onåd.. Anledningen dertill var för honorn emedlertid ingenting, mindre än Tanhedrande. Den utgick från hans aldrig, svigtande svenskhet,. och sympati för Svenska namnets ära. General Döbeln hade, genom sitt bekanta ströf-tåg till Hamburg, brutit mot högre order.. Ställd för Katta, blef han dömd till döden, men benådad tilli Kf-vet och i stället någon tid insatt på Waxholms fästning. Medan undersökningen fortgick,, antog Bjönnstje»-na, då ännu blott Regementschef, sig med värma hans sak, och lade sig ut för honom i ett bref till H. K. H. Generalissimus. Följden blef en befallning till Björn-stjerna, att en tid uppehålla sig på Rügen, der honom lemnades rådrum att svalka den ifver, han visat i deltagandet för dén tappre men obändige von Döbeln.

Den frånvaro af besinning rörande sättet att uppenbara äfven de ädlaste tänkesätt, som ej passar militären under vapen, anstår lika litet diplomaten i funktion. Björnstjernas skål, under sista insurrektionskriget, för framgången af Pohlackarnes sak, drucken i London vid ett bord, der äfven Rysslands representant hade en plats, var icke det vedermäle af oafhängighet, som gjorde Svenska kronan gagn och heder. Man torde likväl från sjelfva öfverdriften af denna missförstådda patriotiska utgjutelse kunna sluta, att udden ej egendigen var rigtad mot honom af den försåtliga frågan vid hans sednaste återkomst till England: ”hvarföre G ref v en skulle göra sig besvär med en så lång resa, då Ryssland i alla fall städse höll en hos Hofvet i St. James accre-diterad Minister?”

När General Lagerbring, efter sin hustrus död, be-höfde återhemta sig 6ch lemnade sin plats, såsom Chef för Svenska GeneralBefalhafvarens stab, blef Björnstjcr-na hans efterträdare och Arme'ens fac, totum, på sätt nämnd t är.

Bland organisationer är den af en hogre polis icke den minst anmärkningsvärda. Fråga om en dylik stiftelse hos oss förmäles hafva blifvit med allvar bragt å bane kort efter fälttågets slut. Man kan naturligtvis lika litet veta allt, som man utomdess skulle kunna sä-ga allt hvad man vet; men påfundet om Arméens con-duitelistor känner hela verlden. . . .

I mon som nådens sol närmat 5ig vestra horisonten, har Björnstjerna i opinionens gunst sökt och funnit en behöffig motvigt. Han har nedlagt mycken flit och stundom talang på upp- och offentliggörandet af statsekonomiska beräkningar. Det förhåller sig likväl med flera bland dem, som med hans Genera lAdjutant»-kalkyler öfver kostnaden för lusdäger, af hvilka han var stor amatör. Den som läste siffran i förslaget, skulle nem-ligen blifvit högligen förundrad, om han då redan kunnat ana beskaffenheten af siffran i den qvitterade räkningen.

Under sin lyckas egentliga period var Grefve Björn-stjema en man af mycken hållning och takt. Se här ett exempel bland hundra. Friherre Anckarsvärd hade, såsom Riksdagsman, illa tilltygat framlidne Grefve Cederström, såsom Konungens Rådgifvare. En af dennes soner, då Löjtnant, utmanade Anckarsvärd, som, genom sitt åfslag att antaga utmaningen, verksamt bidrog att skydda yttranderättens helgd. Björnstjerna, hos hvilken förhållandet anmältes, lät förekaUa unga Ceder-ström, och gaf honom i några andra personers närvaro en lång och allvarsam föreställning om ofoget att på sådant sätt angripa en Representant för yttranden, hvar-till denne vore lagligen berättigad. Så snart Cederström, efter undQmgen skrapa, aflägsnat sigy lät Björnstjerna sätta upp förslag för honom till befordran, och i näst derefter inträffade konselj blef Cederström utnämnd till Byttmästare. Det var ett förfarande, som påminner om Fredrik ll:s i Preussen sätt, att genom samma handling straffa och belöna.Under alla skiften har Gvéfve Qjörnstjerna bibehållit karakteren af pålitlig ooh <©rd håll i g. Denna förtjenst skulle varit ringa eUer ingen, så länge en-sådan egenskap ansågs utgöra en conditio sine qua non, för hvil-ken Svensk man som ¡helst, med anspråk på aktning och förtroende, helst om ban beklädde någon offentlig

plats. Men efter 1809 ihatfca 'Ordhålligheten och pålit-» ligheten, framför allt hos Styrelsens organer, ju högre tupp desto mer»; blifvit <en

Bland Kiddarhusefts fycBJ^gare skribenter och olyckligaste talare innehar «GpctfVe ABiiCkLicH., David, ett ut-

*) I Tidnineen Nya Argus Ihade 'General Björnstjerna låtit införa följande 'berigrtigancte:

”Mindre for egen stall, än med afseende å ett allmänt förhållande, nödgas Jag harmed offentligen förklara det i Skriften: .‘Sk ildnringar ur det inre af“ Dagens Historia (pag. 38) upptagna påstående, om en af mig för flera ^r sedan, vid «en middagsmåltid härstädcs och i ett 'främmande Sändebuds närvaro» drucken skål» sasora -origtigt framsftälld och alldeles stridande emot deit veildiga förhållandet; äfvensom att den (pag* 39) anfÖrfla försåtliga fr.åga, som fore-gifves till mig här hafva fblifvit framställd, är fullkomligen dig tad. Den vore af >nrftur, att de, som möjligen här kunna göra mig frågor, äro lika aflägsna irån att tänka eller yttra «en sådan, som jag att den emottaga.

Hvad angår till ruelsen (pag 35, i3o och i33), att hafra lemnat Arméens tross vid Ro»sla<» ”vind för våg,** som i följd deraf skulle fallit i fiendens händer, om den ej blifvit räddad af en i Skriften nämnd Officer, så utan att* i synnerhet i dess nuvarande ställning,m'árkt mm. Hans sferifsätt är hopträngdt, sammanbundet , haitrikt, öfvertygande. ¿Hans :tal vidlyftigt, ore-

vilja förringa nämnde Officers förtjenst, bör den likväl ej upplyfta« på sanningens och annan man» bekostnad ; ty aldrig har någon tross varit lemnad mindre vind för våg, än den ifrågavarande, som,>betäckt i sin front af Elben och brqskans>en vid-Rtysslan» var skyddad på sin högra flank af General Tauen-zin's Arméecorps, och på sin ven&ra General Hirschfeldts. Då fienden verkställde si» >oföcmoda-de rörelse öfrer Elben vid W^itrtenlyer.g,, hacle trossen, jemte det vid Rosslau befintliga 'battericft? icke allenast sin väg fnllkemligen öppen itill General iHirschfeldt» corps vid Acten, som äfven -ostördt begagnades, utan ock till Zerb-st, o. s. v., till Spandau, an. m.

Insinuationen dängremer, ;på samma -sift»,, torde äga sin vederläggning i syftet afiela min lefnaÖsvandel.

Dessa sednare facía anföras mer vsbaem historisk» Bidrag till Svenska Är meen s fälttag i Tyekland, änt sum ett rättifärdiganäe af imina tjentftdf&rhållanden,. hvilka tillhopa en ;snuan Domstol, än *äeo anonyme Författarens. London den *3 Maj i834.

M. Bj örnsit-jerna.**

Härtill svarade »författaren <ocksa i följande Nummer af samma Tidning.:

**Till Redaktionen af Nya

Mot rigtigheten af de berigtigairäen, sojn fir Gref-ve Björnstjerna från London öfversanät till Redaktionen af Nya Argus, tillåter författmmn af Skildringar ur det inre af dagens historia sig några invändningar.

Hr Grefven synes nu mera ej viíja ^kännas vid den ryktbara skålen, hviWcen året i83i åd-pog sig uppmärksamhet i ganska många ibland den Svenska hufvudsta-dens umgängeskrets«,, traed tillagd reflexion, att den troligen i Stora Brittanxyien »icke passerat helt och hål-digt, sväfvande, tröttande. Man önskade, att han ej slutat så snart, när ett af honom skrifvet anförande upp-

let obemärkt. Hr Grefvens protest är nu likväl uppställd med den diplomatiska varsamhet i ordalag, att författaren anar någon reservatio mentalis der-under vara förborgad, tillufventyrs hválfvande sig kring någon detaljbrist i Skildringarnes berättelse. Det låge törhända icke alldeles utom möjlighetens gräns, att författaren skulle kunna genom antydandet af berättelsens ursprung gifva ännu mera kraft åt sin framställning. Men hans afsigt är icke, att bringa **Svenska och Norrska Ministern i London** uti en större förlägenhet, än han befann sig innan reklamationen gjordes; och författaren låter således bero vid hvad af Hr Grefven och honom i denna omständighet redan är vordet å ömse sidor anfördt.

I afseende åter pa ”den försåtliga frågan** är Grefvens förnekande bestämdt och ovilkorligt. Hr Grefven säger henne vara **fullkomligen digtad.** Författaren skulle härvid kunna med ett enda ord tillintetgöra hela verkan af denna förklaring, då nemli-gen Skiidringarne ~iil upptaga frågan, men ej påstå, att den blifvit framställd till Grefven personligen, och han torde hafva svårt for att känna, huru många, hvil-ka och af hvem frågor rörande vårt Kabinetts politik kunnat göras vid Grefvens sednaste återkomst till England. Men författaren försmår denna invändning, åberopande ännu en gång, att udden af den försåtliga frågan ej egentligen var rigtad mot Grefven. Det vore författaren kärt, om Grefvens omförmälda protest gjutit lindrande balsam i såret hos den eller dem, som udden **träffat** eller bort träffa,

Hr Grefvens framställning rörande förhållandet med Svenska Arméens tross vid Rosslau vittnar mera om Generalens mod, än om Diplomatens försigtighet och urskillning. Erkännande det factum, Skiidringarneläses: man önskade, att han aldrig börjat, då man ser huru han våndas, huru motbjudande hans maner äro, då man hör bans stapplande, afbrutna fraser, fram-krystade med en klanglös stämma. Vid sjelfva början

upptager, har Hr Grefyen genom sjelfva sin deduktion bevisat rigtigheten af författarens omdöme. Hr Gref-ven åberopar det skydd trossen ägde af de begge Preussiska, med oss allierade Generalerna Tauenzien och Hirschfeldt. Men att uteslutande lita på allierades beskydd* utan att förutse möjligheten af en kollision mellan deras pligt som bundsförvandter och deras rättighet att i första rummet försvara eget land (en kollision, hvilken uppstod, då Fransmännen gjorde utfallet från Wittenberg och botade Berlin), det är just detta, som författaren fortfarande dristar benämna >’vind för våg.’* Erfarenheten besannade omdömet, ty Tauenzien förklarade mundtligen och bestämdt, att hela hans omtanka var rigtad på Berlins försvar, och att han ej allenast icke brydde sig om, utan till och med ej ville belasta sig med Svenska trossen, som kunnat besvära hans skyndsamma framryckande; och Hirschfeldt låg vid Acken, på andra sidan om Elben, genom sjelfva sin position oförmögen att kunna rädda ens de få vagnar af trossen, hvilka Löjtnant Hjerta ej hann föra öfver Poutonbryggan, innan Fransoserne redan bemästrat sig dem Detta factum vederlägger Gref-vens reflexion, att vägen till Ackcn ”ostördt begagnades.’* Men allt förklaras, genom Grefvcns egfct naiva erkännande, att ”fiendens rörelse var oförmodad.** Det gör författaren ondt, att dessa ”historiska bidrag till Svenska Arméens fulttag i Tyskland** äfven bidraga till historien om Svenska Fältherrars förutseende nu for tiden.

Författaren af Skildringar ur det inre af dagens historia.”*f Riksmötet 1828—1830 uppstod en schism mellan Frölich och Anckarsvärd, som ingalunda fördelaktigt inverkade på Riksdagsärendemas behandling; ty Anckarsvärd fick genast ett slätare begrepp om Frölichs egenskaper och pålitlighet, än denne kanske förtjent, och Frölichs lynne är icke blott mera hämdlystet, utan äfven o försonligare, än Anckarsvärds. Vid en konklaf, som föregick Riddarhusets bänkmansval, hade nemligen Frolich ej endast åtagit sig, utan fast hellre utbedt sig, att fa öppna en debatt r hvari tillämpningen af den Adeln, oaktadt dess protest, påtvingade RiddarhusOrdningen, som stadgade dessa val', skulle bestridas,, och antingen bänkmansvalet helt och hållet hindras, genom en föregående votering om remiss till KonstitutionsUtskottet, i händelse Landtmarskalken vägrade proposition f eller ock derigenom åtminstone ett moraliskt inflytande utöfvas på de förestående Utskottsvalen. Alla rollerna voro behörigen utdelade; och Friherre Anckarsvärd skulle afbida verkan af Frölichs skäl, innan han ryckte fram med si-.na» Det afgörande, väntade ögonblicket kom, — och Frolich blsf stillatigande och orörlig qvarsittande på sia bänk. Hela planen vardt således till intet; och den storm, som kunnat rensa luften, om den enligt beräkning och aftal inträffat före bänkmansvalen, blef i stället ett sanskyldigt skott i luften, tillvägabragt i det Plenum, som följde efter valen af både Bänkmän och Electorer.

Stormen vände sig nu enskildt mot Grefve Frölich. Anckarsvärd ansåg honom rent af hafva förrådt den politiska åsigt, hvars framgång den förre föregaf sig vilja främja. Frölich erkände att han felat, och ursäktade sig med att han vid tillfället helt och hållet tappat hu£-vudet, samt beklagade sjelf att han byst större förtroende till sin egen förmåga, än han nu mera funne, att den fortjenade. En enda enskild väfn, som kanske djupare än någon annan kände förtrytelse öfver planens forolyckande, åtog sig likväl med värma försvaret af Fröliohs karakter, det enda, som, efter ett så vidunderligt uppförande, återstod att med något hopp om framgång ännu söka försvara. Må Grefve FrÖlich ransaka sitt hjerta, om han sedermera på samma sätt bedömt denne enskilde vän, ofta i brydsam,

men alltid i mindre tvetydig belägenhet? ...

Det var blott vid ett tillfälle som Frölichs parlamentariska oskicklighet aftvingade Riddarhuset ett allmänt och stojande utbrott' af missnöje. Det var när han, såsom inledning till sina grundsatser i afseende på Arméens underhåll, begagnade ett framkastadt tvifvel om möjligheten i något fall för Sverige,. att försvara sig mot Ryssland. Frölich anförde väl sedermera till sitt urskuldande, att Ståndets högljudda ogillande afbrutit honom midt uti en period, bvars eftersats skolat hela hvad försatsen sårat; men detta skäl till fromma för Grefvens välmening gjorde i alla fall föga gagn åt begreppet om hans urskillning och sinnesnärvaro.

Det var i synnerhet uti tvenne frågor Frölich lyckades , att genom mycken talang i skriftlig utveckling af nya åsigter, bereda dem framgång. Första gången gällde det Ur Hallencreutz's motion om uppresande af en minnesvård vid Liitzen åt Gustaf II Adolph. Hvem ansåg ej detta förslag billigt och rigtigt! Hvem ville ej gema anslå statsmedel, tillita egna utvägar, för att gifva en hyllning åt den store, odödlige, Svenske Konungen 1 Men Grefve Frölich hevisade, att den vid Lützen redaabefintliga Schwedensteirij enkel, oregelbunden och utan prunkande inskrift, vore ett skönare, ett högtidligare, ett värdigare och mera historiskt monum,ent, än hvilket som helst, man ville uppresa i stället. Och Grefve Frö-lichs framställning intog och öfvertygade alla.

Frölichs andra triumf var, när han i frågan om tryckfriheten använde mot sin frejdade motståndare, StatsRådet Lagerbjelke, dennes egna yttrande, iklädt den dramatiska formen af en Domstols förhandling, der Frölich uppträdde såsom anklagad, och hvarigenom del lyckades honom att åskådligt visa, huru mycket tyngre de nya fjättrar voro, med hvilka man var sinnad att belägga tryckpressen, än de från hvilka man åsyftade att göra den lös. Med någon kännedom af Frölichs personlighet borde man ock vänta, att han i detta manéir skulle utveckla mycken ofverlägsenhet och ernå framgång; ty i rättegångsväsendets labyrinth är han temligen hemmastadd, och det skulle fordras en hög grad af ad-vokatorisk skicklighet hos hans vederpart, för att icke uti detta hänseende nödgas i Grefve Frölich erkänna sin mä»tare *).

Friherre Wrangels, Henning, stentorsstamma har tystnat, — tystnat för evigt. Det fanns hos honom

#) ''Ante mor te m ne 1110 b ca tu a,** säger ordspråket. Grefve Frölich blef, till foga fromma for sin popularitet, **wär varande" vid i8^4—i835 års riksdag, innan den slöts. Efter*krifven, som det sades, af Friherre Nordin, blef Frölich dennes efterträdare och organ i BankolHskoUct, der han med mera ifyer ochmera viljä än förmåga att verka som offentlig person; men han beträdde denna sin bana i en tid, då sjelfva Bitet för det rätta värderades lika bögt som nu mera talangen, ocb då det blott behöfdes att framstå, för att väcka uppseende. Sin stora förmögenhet och sina näma slägtförhållanden till trots, slöt ban sig tätt till Schwerin, An ekar svärd, Hjerta, att kämpa i Oppositionens leder. Hans motstånd var dock bvarken farligt eller sårande; ty bans hjerta var rikare än bans hufvud. Mången tyckte i sednare tider illa vara den höga hof-titeln ocb det gröna bandet; men han hade förut aldrig varit radikal, oeb ban blef icke efteråt ett blindt redskap åt makten. Riksdagarnas förhandlingar bafva ej lidit något afbräck, genom bans Mnfalle; men Riksdagarna hafva förlorat en af sina mest välmenande representanter, som aldrig skydde att uttala sin mening. I allt bvad han, med eller utan skäl, ansåg stöta sin hederskänsla, var ban ömtålig ända till löjlighet, ocb obeveklig ända till ursinnighet. Man erinre sig det beryktade uppträdet Bland StatsRevisorerne, under 1827 års ryktbara Revision, då ban med möda bejdades från ett handgripligt anfall mot Grefve Adlersparre, som med sin Ordförandeklubba satte sig uti försvarstillstånd! Det

nit än urskilIning förde Regeringens talan, och sedan han i hög grad retat sinnena och invecklat de frågor, som hort utredas, drog han sig ur spelet med att resa från riksdagen kort före dess slut. Dessförinnan troddes han hafva ömsom JustitieOmbudsmansEmbetet, ömsom Finansportföljen i sigte, samt till och med förskottsvis sträckt sin omtanta till val af medarbetare, derest planerna lyckats. Men *'i then natten fingo the intet.**är märkligt och bedröfligt, att en så rättskaffens man, som Friherre Wrangel, började och döt sin ryktbar*-het genom tvenne lagbrott: en duell, och våldförandet af en karantänsanstalt.

Om Wrangel på Riddarhuset ej saknas af någon, så saknas deremot hans efterlefvande, frejdade vän^ Friherre Anckarsvä&d , desto mer af alla, af vän och fiende, nära och fjerran: på läktaren, med lorguetten för ögat; i källarsalen, med näsan öfver Tidningen; i landsorten, med korrespondentens nyss ankomna bref i handen. Han är

Riksdagarnas Torsslow, liksom Tors*-low skådeplatsens An,ekars värd, omistlig och hänförande den ene på sin bänk, den andre på scenen, delande med hvarandra utmärkelsen af medborgerliga supkalas, såsom ett utbrott af enthusiäsm och en stimulm tiM fortsatta ansträngningar. Begge hafva också, — för att fullborda qch sluta sammanställningen — i samma Dagblad funnit samma ovarsamma nit att framställa de*Jer£-och stora förtjensterna i en sådan solglans af beundran och dyrkan, utan ringaste schattering, att månL gen beundransvärd coutour, i brist af mildare färgblandning, helt och hållet slinter undan den vettgirige åskådarens svaga menniskoÖga.

Tidigt anställd vid Gardet, invigdes Friherre Anc-karsvard egentligen åt sin märkliga roll vid Yestra Arméen 1808, under General Armfelts befäl, hvars gunstling han var och måste vara; ty på begge hade naturen slösat sina yppersta håfv or: hufvud, figur, älskvärdhet i omgänge och en brinnande åtrå att göra uppseende. Armfelt, under Ryskt beskydd i Svensk tjenst,och Svensk till själ och hjerta så snart han blifVit Rysk undersåte, fann sig ställd alltför långt i skuggan vid Norrska riksgränseq. Der var ej heller Anckarsvärd på sin plats. Det underordnade befäl, som åt honom uppdrogs och sannolikt för hans skull inrättades, skaffade ingen lager åt hans hjessa. Ödet hade ämnat honom ett rikt byte af ära: men sparade den åt en helt annan tummelplats , än krigets. Liksom anande sin ädlare, vigti gare och mera lysande bestämmelse, blottställde Anekarsvärd aldrig onödigtvis den flygcorps, hvars anförare han var, för de fiendtliga kulornas åverkan. Lyckan var åtminstone deruti blid mot Sverige, under detta för oss annars så litet gynnsamma fälttåg, att alltid ett tillräckligt betryggande afstånd fanns mellan faran och ämnet till den störste Svenske Talaren, på det hans sällsynta talang ej skulle okänd och ännu i sitt frö sköf-las af ”vensterhändta döden-” Emellertid hade Gustaf Adolph, genom ett politiskt systemr som hela verlden fördömde då, och hela verlden följde ett par år sedna-re, ådragit sig allmän ovilja *). Man genomläse endast

*) Ingenting är lärorikare och mera upplysande för Furstar och Folk, än att kollationera de uttryck af hänryckning och tillgifvenhet, som gifva sig luft under olika konjunkturer. Slutet af Gustaf IV Adolphs regering, jemnförd med sednare tider, är or denna synpunkt lika interessant, som hans religiösa och politiska fanatism,, hans dåraktiga begrepp om konungamaktens öfvermenskliga natur och hans, af dessa förenade omständigheter orsakade, hallstarrighet voro olycksdigra för det arma fosterlandet. Det var ej forr, än efter missödena i kriget mot Ryssland, som de strödda företeelserna af obelåtenhet med f. d. Konungen började antaga ett betänkligare utseende;uppmärksamt det cirkulär till samtlige Landsböfdingar~ ne i Riket, som StatsMinistern för Utrikes Arenderna

och det var ungcfar samtidigt med de hemliga sam-mansvärjningarnc, som dc offentliga betygen af tillfredsställelse uppträdde i sina mest imposanta former. Den åldriga Ädling, som 1834—i835, till sin ' Konungs och sitt Stånds gemensamma nöje, höll Lahdtmarskalksstafven, anförde, ett af de tvenne år, hvilka närmast föregingo Gustaf Adolphs dethronise-ring, Skånska Ridderskapet och Adeln, som, i prunkande ordalag, fullt ut så granna som trots något riksdagstal i sednare tider, vid en högtidlig audiens i Malmö på Drottningens födelsedag utbad sig f. d. Konungens tillstånd ”att få uppresa en minnesvård af Hans ”Kongl. Maj:ts välgerningar och deras un-”dersåtliga tacksamhet,*’ hvilket Gustaf Adolph hade den berömliga urskillningen att afslå, b var emot han sjelf proponeradc Skånska Adeln, att i stället resa en ärestod åt segraren vid Helsingborg, den store Magnus Stenbock F. d. Konungen sparade genom denna sin vägran, lika minnesvärd som förslaget om den uteblifna minnesstoden, sig och Skånes Adel obehaget, att ett par år sednare finna detta samma monu* ra en t nedrifvet, för att just genom ett sådant steg ådagalägga enahanda ”nit och trohet till dödsstunden” för den nyc innehafvaren af Sveriges Thron. Underrättelsen om förloppet af denna audiens, daterad Malmö den 13 Mars (märk: den Trettonde Mars!) 1807, finnes intagen i Inrikes Tidningen för den ao i samma månad.

Året innan Deras f. d. Majestäter drefvos i lands-flykt, det vill säga 1808, strödde scdnaste Konsti-tutionsUukotts Sekreterare, KansliRådet Valerius, blommor för d^m i följande, då vid ett offentligt tillfälle afsjimgne vers:aflät den 22 November 1810, för att bereda sinnena få den nya Regeringens antagande af nämnde system och

”Hjeltemod och Dygder! Njuten er rätt;

Lefve Gustaf Adolph i Lefve Fredrita!

Kung, må för Din spira, arf åt Din Ätt, Fienderna bäfva, sorgerna vika!

Mötom en kommande ljusare tid,

Knytom det heliga trofasta bandet;

Skydde mcdborgerlighet, endrägt och frid Fäderneslandet!*'

Ännu en annan af Svenska Akademiens, Aderton, den som genom mångsidigheten, icke blott af sitt snille, utan äfven af sin patriotiska verksamhet, försvarar den första platsen, som ett den gången rättvist öde beskärt honom i den vittra Areopagen; — med ett ord, Wallin, lade sjelfva grundstenen till sitt kolossala litterära rykte, medelst sin prisbelönta Di-thyramb öfver aftäckandct af Gustaf III:s ärestod. Slutet af detta skaldestycke har visserligen, efter den timade statshvälfningen, blifvit omarbetadt, och förekommer nu mera i sin förändrade skepnad både uti Wallins egna och i Svenska Akademiens arbeten. Men det ursprungliga stycket var, liksom allt hvad som i öfrigt flutit ur Wallins penna, för helgjutet skönt, att samtid och efterverld skulle kunna glömma huru det lydde, när det först presenterades till Allmänhetens odelade beundran, och då Skalden sjöng så här:

”Jo! Gustaf lefver än. Jo! Han, odödlig blifvcn, Blef ej från våra hjertan skild.

Oss dubbelt kär, oss dubbelt återgifven Uti sin Ättling och 'sin Bild,

För oss Han lefver lika mild. —

För våra barn så sannt förklaradu

söka urskulda henne för detta handlingssätt. Cirkuläret var nemligen af följafide innehåll: t %

På konstens trollande befäl, —

För oss, i Gustaf Adolphs sjiil,

Är Gustaf sannare bevarad. —

O Du, — i Folkets bygd mer nöjd än i ett hoft (x)

O Du, som återburen i vårt sköte,

Hör alla stämmor ljuda till Ditt lof,

Ser alla hjertan flyga till ditt möte!

Hvad äga vi för lön åt dette hjeltemod,

Åt detta fadersnit, hvarmed Du för oas vakar?

Hvad äga vi för ärestod,

Som ej Din stora själ försakaT? (3)

Men, dyre, dyrkansvärde Kung!

Men då, af ädla sorger tung, —

Lik fjellen, himlens stöd, kring hvilken åskor

bullra,

Du ensam står på Nordens strand Och lyfter, vis, en pröfvad skullra Med bördan af Ditt fosterland:

Se, Prins! Till denna vård, — tänk här, förnöjd

och lugnad

På Göters gamla tro mot Wasars ädla Stam,

Och krön Ditt verk —och känn med hugnad,

Att Svea ej blir otacksam!

Det var den 24 Januari 1808, «om den '*dyre, dyr-kansvärde” Konungen **hiördc alla stämmor ljuda till sitt lof, såg alla hjertan flyga till sitt möte/* Det var 1 år, 1 månad och 19 dagar derefter, som han i Nationens namn arresterades den i3 Mars 1809; och det var ännu ett par månader sednare, den 10 Maj,

(*) F. d. Konnngen vistade» rgerna och ofta i landsorten

C2) Syftar på f. d. Konungens afslag på Skånska Adelns begäran, att få uppresa *en minnesrtod åt honom.”Alla följder af förra Regeringens opolitiska för-”kallande upphörde icke med den olyckliga fred, det ”satt fäderneslandet i nödvändighet att e motta ga. In-”emot ett år har Konungen kunnat bibehålla för sina ”undersåtare en någorlunda förmånlig handel. Hvad ”icke var möjligt att försvara har man nödgats efter-”gifva; men steg för steg har man försvarat sig. Om ”detta ådragit Regeringen mycket bekymmer och mån-”ga ledsambeter, har densamma dock den tillfredsställelsen , att intill denna stund har Svenska Folket, ehu-”ru icke lyckligt, dock i anseende till handeln varit **vida lyckligare, än andra Kontinentala länder. Att sår-”dant icke kunde, allt bemödande oaktadt, vara myc-”ket länge, var att förese. Samma öde, som träffat ”det öfriga Europa, väntade Sverige, och kunde nu ic-”ke längre afvärjas, då Franske Kejsaren begärt ett be-^stänadt yttrande, hvarigenom Konungen kom uti den ”obehagliga nödvändigheten att välja mellan krig med ”Frankrike och dess bundsförvandter, eller med Engend. Det har varit påkostande för Konungens fader-”liga hjerta, att se ett mål satt för den handel, hvil-”ken han, med så mycken möda, sö&t bibehålla för

som Svenska Folkets Representanter uppsade honom och hans afkomlingar för evärdeliga tider all tro och lydnad.

Sedan den tiden har, oss vetterligen, ingen ny fråga uppstått om ärestod eller äreminne åt Gustaf IV Adolph, hvars namn i stället blifvit, på nådig befallning, utplanad t från alla offent liga monumentcr, der del förut fanns, med undantag af obelisken på Slottsbacken och öfver den inre dörren i Kongl. Biblio-theket.”sina trogne undersåter; men de öfver hufvud hängande faror, bvilka botade alla Rikets invånare, hafva ”förmått honom, «att af tvänne onda ting välja det, som ”för menskliga ögon synts det mindre. Onekligt är, ”att flere Svenske män tillåtit sig en emot freden med ”Frankrike stridande smyghandel, och derigenom gifvit ”anledning till misstankar, dem afundsjuke grannar JJöfver all matta förstorat

”Detta, jemte politiska omständigheter, har föran-”låtit en värma uti den framställning, H. M. Fransmän-”nens Kejsare låtit afgifva, som gjorde det skyndsam-”maste svar nödvändigt.’3

”H. K. H. KronPrinsen, som så nyligen lemnat ”Frankrike, var långt ifrån att vänta något sådant. Han ”har ännu uti Frankrike sin Gemål, sin son, Prins ”Oscar, och flera millioner francs. Det oaktadt yt-”trade han sig uti StatsRådet med följande ord:

”Jag känner icke Sverige, dess tillgångar och politiska ställning, för att yttra mig öfver en så vigtig ”fraga. Jag bör således icke öfvervara den förestående ”öfverläggningen. Det blifver för mig påkostande, att ”nödgas bära vapen emot mitt gamla fädernesland, hvil-”ket jag älskar och nitiskt tjent i 30 år; men jag kan ”icke glömma hvad jag är det land skyldig, som upp-”tagit mig. Det gifves intet offer, jag icke är detsam-”ma skyldig. Således, mine Herrar, Jag ber Eder, ”styrken Konungen till hvad J ansen Sveriges väl föredra. Jag vantar med tålamod Konungens befallningar, ”fardig att fullgöra dem såsom lydig undersåte och oförfärad soldat?””Dessa underrättelser behagade Tit. genom munt-"liga meddelanden låta komma till Allmänhetens **kunskap.

”Har äran vara etc.

”Tit.

y’Ödmjuke tjenare "Lars von EngestrÖm”

Oaktadt här och der spridda uppenbarelser af tapperhet och duglighet hos vår Arme vid öst^a gränsen, hade förräderi på ett håll, feghet och oskicklighet på andra, spelat hela det herrliga, oersättliga och oersatta Finland i Ryssarnes våld. Af dessa oerhörda olyckor bragt ur sin fattning, vidtog f. d. Konungen det i hans belägenhet

mera okloka än orättvisa steget, att degradera garderna. Han skapade sig genom denna åtgärd en personlig fiende uti hvarje officer vid dessa regementen, med alla deras slägt- och om gängsrelationer. Underkastad förödmjukelsen, utan att hafva deltagit i felsteget, mottog Anckarsvärd, lågande af raseri och hämd-lystnad> vid vestra gränsen underrättelsen om den skymf, som blifvit oförsigtigt tillfogad alla gardernas officerare, utan undantag. I första utbrottet af sin känsla, ryckte han knapparne ur sin uniformsrock och trampade dem under sina fötter. Detta var en bland de verksammaste driffjädrarna till det patriotiska myteri, som i sin utveckling beredde 1809 års revolution. Förloppet af vestra ariiiéens uppresning och af Anckarsvärds delaktighet deruti är nu mera genom tryckta berättelser och "bekännelser* så uppdagadt, att man här ej behöfser derom orda. Allt nog att Anckarsvärd, som var den andra själen i, fasi icke hufvudet för, hela uppioiet,tidt och ofta reste i dessa varf, stundom försedd med sjelfva budkaflen, invecklad uti sia egen halsduk. Friherre Anckarsvard har sjelf gifv-ii offentlighet åt några samman svurnes plan, att på Norrtullsgatan, och från ett bakhåll på Beckers värdshus,, öfverraska och bemäktiga sig f. d. Konungens person,, äfvensom åt sina bekymmer öfver planens tillintetgörelse, oaktadt tillfallets läglighet i anseende dertill, att Konungen vid förbifarten från sig afiägsnat den vanliga kaminarbusaren, h var i genom de anfallande varit förvissade om frihet från olägenheten af motstånd å den anfallnes sida. Omsider har äfven det dokument krupit fram i dagen, som ådagalägger Anckarsvärds af nu mera f. d. Landshöfding Flach paralyserade försök, att, till trots af vestra arméens allmänt kringspridda proklamation om: Riksens Ständers sammanträde, hvartill kallelsen redan* blifvit ut-* färdad af Riksföreståndaren, låta denna samma arme— corps i hufvudstaden, der den då var förlagd , utropat honom till Konung, innan Riksdagen öppnades» Yi> lemna således nu dessa omständigheter utan vidare uppmärksamhet. Denna Anckarsvärds underdåniga ifver för den, som redan var Sveriges Regent och som i alla fall-hade kronan i nära sigte, kunde ej annat än bemärkas och belönas. Också stod han i början af sakernas nya ordning så väl anskrifven vid hofvet, att, efter hans egen ofta upprepade utsago, hans åkdon knappt hunnit stanna utanför porten af det hus, han bebodde, då han från landsorten anlände till hufvudstaden, innan en Kunglig löpare infann sig, med nådig befallning till. Konungens eller Kronprinsens tafFel. Anckarsvärds förhallanden till Sveriges då varande Thronföljarc, nu H. M. Konungen, voro så förtroliga de beg ge första area*f Prinsens vistande* Lär, att han ej blott muntligen rådslog med Anckarsvärd, utan denne bade en gång for alla, tillståndatt af ven skriftligen uppvakta Hans KongL. Höghet* Också* hedrades ban med uppdrag, lika gr&nnlaga, som maktpåliggande, t. ex., att i Norri-ge, innan kriget förklarades, sätta sig uti beröring med Grefve Wedel Jarlsherg och flera, för att utforska sin-nesst&nmngen i^afseende* på ett införlifvande med Sve-r rige,. samt sätteI och medlen att dervid gå tillvåga.

Ocbi denna hulda bevågenhet fortfor ostörd till falfcåget 1813. Hela verlden känner den då inträflade brytniÄg mellan Anckarsvärd och dåvarande Thronföl-jaren, hvarigenom en alldeles nj rigtning gafs åt hela den förres politiska lif. Men ganska få torde ännu i denna stund hafva sig bekant den hemliga ocb egentliga orsaken till katastrofen. Med en lika förvånande som hos* honom ovanlig och — sällsamt! — just i detta fall mindre behörig grannlagenhet, bar Friherre Anc-karsvärd tilli och med uti sin ”Politiska Trosbekännelse’" baguafvife i tystnad eller glömska denna ömtåliga punktr och> låtit Allmänheten: fortfarande famla i mörkret om orsaken till de verkningar, b vilka, på god tro, underhållen af Friherrens egen bekännelse, hittills sjelf-ve gått ocb g$Ut för orsak.

Anckarsvard Bar alltid byst stark benägenhet för allians med Frankrike och antipati mot en sådan med Ryssland. Föreningen med Nolrige låg honom visserligen om lijertat; men när frågan blef att tillvägabringa den genom förbindelser, om hvilka Kronprinsen hade sig noga bekant att de stridde rakt emot Anckarsvärds böjelse ocb önskningar, låg det i sakens natur, att förtroendet skulle minskas, äfven om den skenbara för-troligheten fortfor, åtminstone intill dess erfarenheten visat, i hvad min den sålunda förändrade politiska planen inverkade på hans handlingssätt. Också är att märka, det Anckarsvärd fick ett Brigadbefal, då armeen mot slutet af 1812 i Sverige organiserades på krigsfot; men att han endast var Chef för Nerikes Regemente, när han drog i falt 1813. Före uppbrottet hade han erhållit löfte om ny rauudering åt sitt Regemente, i stället för den som då begagnades, hvilken befanns gammal och försliten. Löftet blef ej realiseradt före troppens inskeppande. Efter ankomsten till Tyskland, gjorde Anckarsvärd enträgna påminnelser om verkställigheten; men vederbörande, till hvars befattning

anskaffandet hörde, drogo dermed, i Anckarsvärds tanka, allt för länge ut på tiden. Detta förtröt honom, och han lät yttranden undslippa sig, som vittnade om en vresig sinnesstämning. Att de utan uppskof blefvo Kronprinsen kända, är lika säkert, som att de ännu ej störde det goda förståndet mellan honom och Anckarsvärd. Det är nyss ådagalagdt, att det ryktbara bref, som föranledde katastrofen, och som uti Friherre Anckarsvärds politiska trosbekännelse står att läsa både på Franska språket och i ganska fri Svensk öfversättning, ingalunda var det första, hvarmed han uppvaktat Thronföljaren, och den förmenta djerfheten att under sådan form nalkas hans höga person, for ingen del, spm de flesta hittills trott, egentliga orsaken till Anckarsvärds fall. Detta stod i sammanhang med helt andra omständigheter, af hvilka vi redan antydt ett par.

Englands subsidiemedel i klingande mynt hade under det olyckliga kriget 1808 stadnat, ett dödt kapital,tal, i Bankens hvalf, ock utgöra i denna stund en vä-sendtlig beståndsdel af den reela fonden. 1813 åter användes de då influtna subsidierna till arméens underhåll på utländsk botten, der man i alla fall ej sktille kommit särdeles långt med Svenska sedlar. Men äfven det mynt, hvaruti aflöningen utbe t altes, var ej gångbart i alla de särskilda länder, der arméen tågade fram. Det måste således tidt och ofta utbytas mot annat, som var gängse i de olika staterna. Till tropparnes desto större beqvämlighet hade man derföre ock dragit försorg, att en sådan vexling kunde verkställas, hvar helst behofvet påkallade: likväl så, att 10 skillingar afdrogos i provision på hvarje piaster, eller omkring 10 procent. (En riksdaler Pomersk Kurant innehåller nämligen 96 skillingar). Det föll sig svårt i början att vänja troppen vid detta beräkningssätt och denna vexlingsmethod. Anckarsvärd, redan vid tungt lynne, och med den öppenhet, som är honom egen, fällde yttranden af obelåtenhet med en finansoperation, som han påstod kasta skugga på befälet hos Soldaten, hvilken nödvändigt skulle tro sig blifva prejad af det förra; helst man tillförne aldrig gjort bekanskap med ett dylikt liqvidationsr sätt. Det var klart, att sådana ord, utan skonsamhet liksom utan varsamhet, när, hvar, inför hvilka och huru många de uttalades, ej kunde med lika välbehag upptagas af alla. Lägren hafva ofta både Öron oeh echo. Det ar möjligt, att bland Kommissariatet funnos de eller den, af högsta, högre eller lägre grader, som af interesse — för de stora förehafvanderaas framgång gerna sågo, att hvarje anledning till missnöje qväfdes i födseln. Det är möjligt, att denna åsigt gjordes gällan-

, 6 ide på högre ort af desse eller denne; det är möjligt, att. getnetisamhet uti interessen gaf, åtminstone temporärt, kredit och gehör; möjligt, att missnöjets glöd någon tid glimmade under askan, aibidande tillfälle .... Dock, möjligheternas fält är omätligt. Må Läsaren der, vågledd af sin urskillning, uppsöka sannolikheternas trängre stig, och häfdatecknaren skall framdeles vid målet träffa sanningen. Allt hvad man med visshet vet är, att framlidne Grefve Wirsén stod narmast Thron-följaren i spetsen för den financiella administrationen.

Anckarsvärd, opasslig till själ och kropp, uteblef en dag från Kronprinsens hord, der han, såsom Chef* hade sig en plats anvist. Hans frånvaro bemärktes, och det var då, Prinsen befallte General Posse att säga Anckarsvärd, det honom tilläts att resa hem, om han, $isom nygift, leddes vid efter sin hustru. Befallningen var kinkig att hörsamma, men omöjlig att icke lyda. Posse ställde sig den således tUl efterrättelse. Han hade likväl den lofvärda om tankan, att innan han uträtta* sitt uppdrag has Anckarsvärd, taga dennes hedersord på förhand, att han ej skulle förifra och förlöpa sig. Anckarsvärd gaf sig knappt tid att afhöra slutet på! hvad General Posse hade att berätta, förrän han med hetta förebrådde denne sin vän, att han bundit honoq» genom ett preliminärt löfte i en sak, som angick hedern. Händelsen bidrog ej, att återställa Ane-karsvärds hvarken helsa eller goda lynne. Han ansåg Sig skymfad, och skymfen grodde djupt i hans ömtåliga sinne. Harmen gaf sig slutligen luft: — hela verlden känner det bekanta, nu mera offentliggjorda brefvet. Det föll i Kronprinsens händer, sedan Hans Kongl. Höghet redan ganska sent begif?it sig till hvila. Detf

stötande innehållet mildrades ej af ofvannämnde antece-dentia. Prinsen sprang upp, klädde sig, dikterade ordern JJä tous les genéraux et amiraux en ville presents" att genast inställa sig hos Hans Kongl. Höghet till krigkskonselj, och den hölls också i sjelfva verket midt i natten. Genom den Adjutantens tvekan, som kringförde befallningen och väckte Generalerna,, huruvida till deras antal också borde räknas Fältmarskalk kerij fick Grefve Stedingk jemväl del af ordern, och begaf sig ofördröjligen till Kronprinsens residens. Hans Kongl. Höghet, med Sin fina grannlagenhet mot den högre åldern och den högre värdigheten, hade hvarken önskat eller väntat

Fältmarskalkens ankomst, och före-höll således vederbörande tämligen skarpt missförståndet, att hafva utan uttryeklig befallning stört en gammal mans sömn. Under rådplägningen voro tankarne delade. Generalerne Vegesach och Brändströib slöto sig till den strängaste meningen. Den förre föreslog hemskick ning, den sednare ingenting mindre än Ståndrätt öfver Anckarsvärd, hvaremot Grefve Stedingk och General Posse tillstyrkte lindrigare mått och steg.

Allt detta tilldrog sig i Rostock. Friherre Anckarsvärd befann sig uti det, ett kort stycke från staden förlagda lägret. Det öfriga är allmtnt kandt: hans endt-ledigande ur krigstjenst och hemresa till Sverige. Han har sedan den stunden aldrig återvändt till det militära yrket. Hans offentliga lif har i stället fatt en helt annan och vida märkligare betydelse. Det är till denna hans nya bana, vi nu vända våra blickar.

Det ligger i sakernas natur, att Friherre Anckar-svärd, hvars krigiska bragder så plötsligen nått sitt slut, ej kunde spela någon, minst någon lyäande roll,länge de Tyska och Norrska segrames jubel skallade från Skines slätter till ^Lapplands fjell — så länge man hörde ”fälten repa upp, och bergen återsvara: en Kung, ”ett Folk, ett Land!” Det var en alhnän och utomordentlig hänryckning, till varaktigheten begränsad genom sjelfva Öfvermåttet af sin kraftyttring. Den kunde således ej räcka evigt, och dess period blef kortare, än mången trott och mången velat. Det låter tänka sig, ehuru vi ej känna det bestämdt, att Schwerinska episoden om allmänna förlägenheten midt under de förmenta eröfringarnas fröjderop, stadgade Ad ekars värds beslut, att försöka sig ungefar i samma rigtning. Det skedde ock vid näst derefter inträflade Riksdag, men med skarpare vapen, i bjertare färger, med väldigare styrka, större anspråk och praktfullare triumfer. Vid Riksdagen 1817—1818 visade sig ånyo på Riddarhuset, efter en längre frånvaro, Friherre Anckarsvärd och Grefve de la Gardie, Jacob, begge då i Hofvets kända ogunst. Om den enes parlamentariska egenskaper visste man ännu ingenting; den andres hade redan af gammalt ett stort rykte för sig. Begges apparition gjorde starkt uppseende. Vid den förres namn fastade sig, då han anlände till Riksmötet, endast förundran; vid den secU nares, tillika förhoppningar: — när de begge af reste från Riksdagen, förhöll det sig tvertom.

Anckarsvärd befann sig på Stockholms Slott den 5 Februari om aftonen. Han var således en bland de förste, som svor Cabl Johan tro- och buldhetsed, som kysste Konungens hand och blef af Konungen kysst tillbaka. Denna tillfällighet spridde sig och sysslosatte Allmänheten lika hastigt och lika mycket, som underrättelsen om Carl X1H:s död. Nu var allt godtgjordt,allt glomdt, allt försonadt, allt forenadt : så trodde man, och spådde en framtid af idel samdrägt och lycka. Ve-derspelet dröjde ej att visa sig. Konstitutionsutskottet fick korrt derefter från Anckarsvärd emottaga hans första anmärkningsauledning. Den var rigtad mot Björn-stjerna, den tiden framgångarnes och nådens skötebarn. Handsken var nu kastad. På fred var ej att tänka, så länge den ene innehade en plats, dit den andres håg fikat. Sedan torneringarnes pris råkat i tredje mans hand, har den decennier slurrirande vänskapen, i de hegge f. d. rivalernas bröst, återvaknat med fördubblad, spänstighet.

Förvissad att vara ett mål för allmänna uppmärksamheten — detta mål för Friherre Anckarsvärds hela vandel — lät han sig ej åtnöja med Riksdagsmannens snart försvinnande uppseende Fem långa års påräkne-liga afstånd från hvarje nytt tillfälle, att skaffa spelrum $t en verksamhetsdrift af superlatif art, näring åt en hunger efter utmärkelse, hvilken slukar allt utan att stillas af något: huru skulle väl Anckarsvärd kunnat låta härvid bero och finna sig härmed belåten! Att han ej kunnat det, har 1 dubbelt afseende kommit fosterlandet till godo och beredt hans kolossala ryktbarhet en mera solid fotställning, än de parlamentariska utflygterna, förvånande och oupphinneliga genom den öfversvämmande, allt förhärjande kraften af deras början,

— mera förvånande likväl genom slappheten och brådskan af sin oförmodade ändalyckt. Det är just mellan Riksdagarne, man sett honom; än försöka sig uti nya gigantiska industriosa företag, gagnande genom exemplet, så väl som genom resulta terna; än gifva det konstitutionella lifvet dess yttersta utveckling, under en oafbrutenkamp med Statens myndigheter om hvad han anser utgöra den enskilde medborgarens oafhändliga prerogatives

Såsom rusthållare började han denna strid, först riglad mot befälet öfver Lifregemeptets hussarer. Det var en strid på lif och död, med ordens och pennans vapen. Der ’’egna interesset” (för att nyttja hans egen alsklingsfras),

denna väldiga häfstång i alla Friherre Anckarsvärds företag, varder satt i rörelse, der är hans seger merendels viss, och haö segrade ock afven vid detta tillfälle. Det gällde nu en, i hans tanka, origtig kassation af ett par ryttarebyxor. Det hör till egenheterna af Svenska statsbestyrens tunga former, att frågan om ett enda dylikt plagg skall kunna sätta sjelfva Konungamakten myror i hufvudet, och ens blifva ämne för Begeringens beslut. Sådant har icke desto mindre inträffat redan tvenne gånger i våra dagar. Första gången väckte det blott Allmänhetens löje, då tvisten om ett par riksdalers arbetslön, afFordrad en Assessor, vid namn Lönbom, drogs under Konungens pröfhing, vållade besigtningar inför auktoriteter och kostade klaganden i rättegångs utgifter en summa, hvarmed han kunnat uppsätta en hel, splitterny garderob. ’ Sednare gången väckte det Allmänhetens bestörtning, då frågan om Friherre Anckarsvärds kasserade ryttarebyxor tog den allvarsamma vändning, att den, under rubriken hög-målsbrott, föranledde högsta åklagaremakten att å honom yrka lifvets förlust, efter erhållen remiss från Konungen i Dess konselj. Det stadnade dock, som bekant är, vid besvärande premisser och en befriande konklusion i Svea HofRätts Utslag, afkunnadt under 1823 års Riksmöte, der Friherren var Riksdagsman. Mångentrodde att hela den sällsamma högmålsaktionen och de vidunderligt stränga ansvarspåståen derna hufvudsakligen åsyftade, att utestända Anckarsvärd från Representants-kallets utöfvande vid nämnde Riksdag. Ont detta var meningen, så bléf åtminstone resultatet alldeles motsatt. Aningen om förföljelse har alltid varit Svenskarne vidrig, och näst sina sällsynta egenskaper har Friherre Anckarsvärd ofelbart en sådan aning att ursprungligen tacka för det stora deltagande han städse rönt uti opinionen. Också var 1823 års Riksdag för honom.ett oafbrutet segertåg. Då han inställde sig vid förhören i HofRätten, ledsagades han af utmärkta medborgare, och HofRättens salar kunde endast rymma en ringa del af mängden, som trängdes att få böra och se Anckarsvärd* Misstanken att de öfverdrifna ansvarspåståenden, som HofRättens Aktor frambar, med tydligt ti lik ännagi fv ande, att det skedde, icke på grund af egén Öfvertygelse, utan enligt Justitiekanslerens instruktion, — att, säga vi,

— dessa påståenden flutit ur en hvassare penna, än Ju-stitiekanslerens, var nära att vålla en Ledamots af Högsta Domstolen (Sylvanders) ntvotering af Opinionsnämnden, och en deraf alstrad farhåga bidrog måhända att påskynda dennes beslut, att se sig om efter en Presidentstol^ innan Riksdagstrumpeten nästa gång lät höra sig. Oaktadt Plåtens oförgätliga framställning; oaktadt alla Ministerens vänner voro på sin post och gåfvö signalen till det stormande bifall, som Talaren aftvingade till och med mången sin och Ministérens vedersakare; oaktadt röster af de mest nitiske urskiljdes, med uppmaning att ”häf« va ut honom,, (Anckarsvärd), blef den 1 Mars om aftonen icke sista dagen, som hans välljudande stämma genljöd inom Riddarhusets murar, och epithetet ”hand-lSst/J h varmed han apostroferat Ministérens förfarande och som orsakade allt detta larm, icke det sista, icke det grymmaste dödsstyng, som han inom Svenska Representationen tillfogat sina mer och mer försagda motståndare. Friherre Anckarsvärds alltid vaksamma väns, Herr Hjertas, lyckliga anspelning på det vådliga äfven-tyr, i hvilket Friherren var invecklad, medelst ett envig med en till Sverige återkommen Svensk Minister hos ett främmande Hof, just i det ögonblick, då en öf-verläggning på Riddarhuset fortgick, vid hvilken Ministeren fastade mycken vigt, — denna anspelning kostade Ministéren en tappad votering. Och när slutligen Regeringen, bedömmande sin position i allmänna tänkesättet starkare', än erfarenheten sedermera ådagalagt, mot Riksens Ständer förde ett temligen stolt språk, och vägrade sanction på ñera deras framställningar; så ut-korade Adeln honom, Anckarsvärd, Ministerens förklarade dödsfiende, till StatsRevisor vid en af de Revisioner, som skulle föregå nästpåföljande lagti ma Riksmöte.

Ehuru Friherre Anckarsvärd vid-1823 års Riksdag, lika litet som förut och efteråt, hade tålamod att följa de allmänna ärenderna frän början till slut, var det dock vid denna, som han betedde sig med den ojemn-förligt största hållningen. Kanske saknade ena Redaktören af Tidningen Argus, Herr Johanson, med hvilken Anckarsvärd den tiden stod i det närmaste och förtroligaste förhållande, ej sitt stora inflytande på detta Friherrens skick. Ty fastän Anckarsvärd, äfven då, genom framlidne Grefve Sandels’ bemedling — den Riksdagens hemliga Fredsfurste, för utöfvande af hvilket uppdrag han hemkallades för någon tid från sitt Riks-ståthållareembete i IVorrige — var nära att sluta sin se- 'parata fred med Hofvet just da den mindre skarpsynta hopen inbillade sig, att beröringspunkterna mellan dessa begge ytterligheter voro en gång för alla gjorda till intet, fortforo

rådplägningame och det goda förståndet mellan Friherren och Publicisten ännu någon tid, hvar-om handskrifna koncepter till snarlika parlamentariska yttranden ännu torde vittna. Det gick med denna, som med mången annan af Friherrens närmare bekantskaper: den började med hetta och slöts med éclat. Ingendera af de begge kontrahenterne synes hafva gjort någon betydlig vinst på. den timade rupturen. En annan fråga blir, huruvida någondera vann på bekantskapen, ur en viss synpunkt betraktad. Friherre Anckarsvärds afsvur-na hat till alla ”föråldrade former” har nemligen ganska konseqvent sträckt sig till de urgamla formerna för grammatiken och logiken. I Sverige går, som man vet, allting an för deu, hvilken fått dagens rop för sig. Också har Anckarsvärd lyckats i redandet af det svårlösta problem, att offentligen och med framgång uppträda såsom författare, utan aning om reglor för periodbyggnader, interpunktering och sludedningar. Innan han ännu var riktigt viss på sina landsmäns tycke för en så beskaffad romantism, försmådde han ej råd af en annan skoles auktorer. . Det var i den tiden han lärde känna Herr Johanson, hvilken, utan gensägelse, ej endast är hemmastadd med sin grammatik och äger en högre styrka i bevisningen, än samtliga våra öfriga Publicister, utan jemväl i kunskaper och beläsenhet är de fleste bland dem öfverlägsen. Men deremot bekymrar han sig föga om språkets städning, renhet och välljud, om symmetriskt svarfvade perioder, samt om det lagom i oidrikhet, hvarförutan man löper fara att träffa, å enasidan, brist på tydlighet, och å den andra, öfverflöd af Mpprepanden. Sådant allt är för honom småsaker, hvil-ka aldrig hejda farten af hans tankegång. Hår kunde Anckarsvård derföre svårligen inhemta hvad han, såsom skriftställare, framfor allt beböft lära. Hans stil förhärdades tvertom i det vårdslösa, och Herr Johansons för tungomålets harmoni af naturen föga retliga öra blef i sanning ej finkänsligare, genom vanan vid tonfallet af Friherre Anckarsvärds tunga fraseologi. Hela skillnaden mellan egenheterna i begges maner består deruti, att sedan man hunnit arbeta sig igenom den enes trögare prosa, stöter man merendels på något positift för begreppet att stödja sig vid; under det, att de genialiska gnistor, som öfver allt spraka ur den andres framställningar, afven de mörkaste, och som göra dessa så retande, längesedan upphört att meddela både värma och ljus, då man efter slutad läsning söker göra sig reda för den upplysning, som man derunder samlat.

Sédan planen, att genom lagens åtgärd stäcka vingarna på Friherre Anckarsvärds allt för djerfva och oroande flygt misslyckats, och underhandlingame med Hof-vet JÖr den gängen blifvit af brutna, förnyades försöken, att i enskild väg göra sig af med en så besvärlig, en så förfärlig antagonist Hela verlden känner, buru Lifregementsbusarernas officerscorps vid tväzme särskilda tillfällen sommaren 1825, lät genom deputerade, afsän-da till Anckarsvärds egendom Carlslund, der han då vistades, uppmana honom, att antingen återkalla anledningarna till den rättegång, som förevarit mellan honom och officerscorpsen, och hvilken då redan någon tid förut blifvit afdomdj eller ock afgöra denna sak med vapen i hand. Anckamärd har aldrig lidit brist på po-¿¿tiskt mod. Han visade det ock i detta.fall, afsh)g det orimliga påståendet om återkallelsen, »fslog j em väl den oformliga utmaningen. Sina skäl utvecklade han i en # af trycket utgifven, till officerscorpsen ställd skrift. Mot denna raska beslutsamhet strandade således alla maktens konstgrepp, och Friherre Anckarsvärd betryggade genom sitt sjelflörsvar tillika hvarje Svensk medborgares fria yttranderätt. Det är svaga Styrelsers lot£, att genom de fruktlösa försöken att jaga och skrämma dem de frukta eller hata, slutligen sjelfve blifva andtrutne och förskrämda. Man skall bafva tillräckligt stark arm, för att kunna lyfta den herkulesklubba, med h vilken man ämnar krossa lejonet; ty retar m*m det blott, så löper man stor fara att sjelf varda söndersliten. tjitlills hade Anckar-svärd ständigt varit blottställc} för minis»teriella snaror, hvilka alla brustit då han vidrört dem. Ordningen kom nu till honom att vara den angripande. Om också intet af de resultater, som kunnat och bort inträffa, ägt rum, i afseende på Representationens behandling af den beryktade Skeppshandelsfrågan, star det dock fast, att Anckarsvärd i denna fråga rent af stekte Ministeren vid sakta eld, från den stund, han i November månad 1825 hos Statssekreteraren för Krigsärenderna yrkade, att på grund af Tryckfrihetslagen, utbekomma vissa handlingar i detta mål, och hos Riksens Ständers JustitieOmbuds-man besvärade sig öfver Statssekreteraren Friherre af Nordins skrifdiga vägran att utlemna deih, tills Anckarsvärd hösten 1829 eklipserade från Riksdagen. Och hnru han de föregående åren jägtat Statssekreteraren Quiding, som Styrelsen sjelf, till ett bot- och bättrings-oflfer, fråntog Krigsärendernas portfölj och gaf i utbyte en motsvarande anständig sinecur!, Vi tilläte oss här en episod, icke angående Ane-karsvärd, men i afseende på 1823 års Riksdag, der % han ofta och länge var linfvudpersonen. Efter granskning af StatsRådets protokoller hade Konstitutionsutskottet ställt Föredraganden

fö* Krigsärenderna till ansvar vid RiksRätt, i och för Mindre Krediti vets lyftning och disposition, samt enligt 107 §. Regeringsformen hos Riksens Ständer anmält åtskilliga mot StatsRådets Ledamöter samtligen och mot tre bland Statssekreterar-ne särskildt gjorda anmärkningar. Riksdagsbeslutets 46 upptager detta förhållande, hvarefter det heter : ”Efter öfvervägande af dessa ämnen, hafva vi beslutk, ”alt de, jemlikt 107 §. Regeringsformen, framställda ”anmärkningarne må förfalla, samt öfriga anmälnings-”punkter endast till handlingarne läggas ;” hvarefter fullständig déchargé meddelades Konungens samtlige Råd-gifvare, utom i afseende på det till RiksRätt förviste ärendet. »

92 §. af 1828, 1829 och 1830 årens Riksdagsbeslut upptager helt kort och utan specifikation ett förklarande, att Konungens Rådgifvares ”ansvarighet för ”sina rådslag och för utöfningen af sina embeten, intill ”den dag, då detta Riksmöte tagit sin början, fullkom-r ”ligen upphört.”

Denna Riksdags KonstitutionsUtskott hade likväl, efter 107 Regeringsformen anmärkt mot Konungens Rådgifvare fem särskildta mål, hvaribland det om Skeppshandelrij utom en mängd upplysningsvis anmälda vigti gare omständigheter. Härom allt tiger Riksdagsbeslutet; men det är sannolikt, att historien en gång kommer att tala om den olika karakteren af dessa beg-ge Riksmöten.1827 års Statsrevision inträffade. Det var af den Anckarsvard var ledamot. Det var till den, som de ryktbara afsägelsema från Ordförandeskapet ägde rum. Vår tids skuggbild af Aristokrater tveka aldrig att halla sig framme, när det är fråga om att emottaga lyckans emolumenter, och tveka aldrig att hålla sig undan, då det gäller att förtjena dem. En ringa medlem af samhället, obemärkt och okänd, men hvilken Grefve Adlersparre ofelbart på dessa rader igenkänner, om denna skrift händelsevis faller i hans hand, besvor honoirt i fäderneslandets namn (när ordningen omsider i femte rummet kom till Adlersparre, att varda anmodad emottaga detta då så högligen befarade uppdrag), att icke genom åter en afsägelse öka skandalen och den billiga oviljan mot den högsta samhällsklassen. Grefvens svar lydde ordagrannt, som följer:

”Gustafsvik den 27 Juli 1827.

Tit.

Den af mig alltid värderade hågkomsten hos dem jag högaktar, fägnade mig lifligt då jag vid min hemkomst i natt från en längre bortovaro hade den äran mottaga Tit. vånskapsfulla bref. Då erhöll jag äfven Revisionskallelsen, hvilken med dagens post med JA besvaras.

Till en ovanlig grad af litenhet accomoderar mig denna befattning, ekonomiskt betraktad, och äfven i afseende på det nymodiga lefnadssättet, eller lefnads* yran i hofvudstaden; men jag har, här i min vrå, varit allt för djupt och sorgligt indignerad öfver de 'gjorda afsägelsema, för att vilja följa det gifna exemplet, i synnerhet soin; oss imellan sagdt, detanar mig, att någon grad poltroneri ligger till grund for detsamma.

Vi råkas således, och det fagnar mig hfligt.

Högaktnings Vänskap och

CFdmjukste Tjenare Georg A dier sparre”

1827 års Revision är den enda under närvarande statsskick, då man gått i botten med sakerna. Att den ej blef ett mönster och tagits till föresyn, ar troligen Fii-herre Anckarsvärds fel. Hans förkärlek till de stora orden och de dundrande fraserna kommer honom ofiast att förbise deras inflytande på ändamålet för ögonblicket, och hans trängtan att personligen utgöra talämne fäster hans uppmärksamhet mera på huru uttrycket skall låta, än huru det skall verka. Till lycka för honom, och sakerna, fick han denna gång Herr von Seth vid sin sida. Utan talgåfva, i högre bemärkelse, ägde han just de egenskaper, Anckarsvärd saknar: att samman-jemka meningar och göra dem gällande; att under fogligare omklädnad bereda framgång åt hvad eljest kunnat reta och skräma; att skrifva grammatikaliskt, logiskt, hofsamt. Dragningskraften af Anckarsvärds interessanta omgänge förvärfvade honom snart von Seths vänskap. När den ene genom sina yttranden stötte ifrån sig och spridde förskräckelse, stod den andre tillreds att vinka tillbaka och lugna. Mången framställning af vigt, som förkastades då den gjordes på Anckarsvärds kärnfulla tungomål, drefs sedermera igenom, inlindad i von Seths försötmade termer och sänktare

ton.

Mången, som närmare kände ställningar och förhållanden, undrade, red*n innan Revisionsarbetet bör*jades, huru Adlersparre och Anckarsvärd skulle komma öfverens. Man visste, att den sednare ej ville finna sig Tid, att se hedersrummet af 1809 års revolutiousplan af opinionen tillerkändt den förre. Man visste, att Ve-stra Arméen knappt hunnit inom Stockkolms portar, innan Anckarsvärd, med säkert kännareöga bedömman-de basen af Adlersparres och Adlercreutz’s ömsesidiga inflytande, öfvergaf sin förre chef, för att helt och hållet sluta sig till hans rival. Man visste, att Adlersparre visste detta; och man visste äfven, att beröiingspunk-terna mellan Adlersparre och Anckarsvärd i sednare tider varit få och föga starka. Desto mera öfverraska-des man och glädde sig, att flnna dessa begge personer i början draga så jemt. Anckarsvärd gjorde Adlersparre täta besök, och harmonien tycktes till och med gträcka sig till begges fruar. Hastigt skiljde sig deras vägar, både de offentliga och de förtroliga. Anckar*-svärd ilade framåt: Adlersparre tog jettesteg tillbaka. Förgäfves sökte von Seth att stifta försoning. Förgäf-ves tillät sig den person, till hvilken föregående bref ' var ställdt, några' vördsamma erinringar. Adlersparre svarade bestämdt: "Herre, ni, känner icke krutet, men ”jag känner det af gammalt! Sådan han var som Adjutant, sådan är han ännu, sådan blir han evigt. Då, "liksom nu, var det ej åsigterna, som srkiljde oss åt, "utan befälet. Jag är Ordförande här, och det är ho-”nom omöjligt, att tåla någon framom sig.”

Interlokutören, ännu hänförd af Friherre An ekar-svärds oemotståndliga tjusningsatmosfer, bröt från den stunden med Grefve Adlersparre. En obehaglig erfarenhet har sedermera lärt den förstnämde att han, da redan, bort aflägsna sig från en helt annan person.Synliga orsaken till den uppblossande fiendskapen mellan de begge utmärkta personerna var eu menings-strid uti Revisionen. Egentliga skälet låg djupare. När Revisorerna sammanträdde, fanns Grefve Wirsén, i fulla kraften af sin belsa, uti Konungens konselj. Hans aUsinäktiga inflytande den tiden tillskyndade honom, i enskilda samtal man och man emellan, epitetet: Ofver-President, ja till och med, Riksföreståndare. Det troddes, att han och Anckarsvärd tillförne stått med hvarandra på tämligen god fot, ehuru den sednares både rättskänsla och ärelystnad ej tilläto honom att jäfva det allmänna förtroende, som sattes till strängheten af hans Revisorat. Adlersparre åter, Grefve Rudolf Cederströms förtrognaste vän, var ingenting mindre än benäget sinnad mot Wirsen. Sedan dennes brefvexling med Grefve Adlersparre blifvit offentliggjord, och Allmänheten deraf haft tillfälle inhemta den vigt, den förre fästat vid den sednares omdömen, men framför allt, huru han, den i framtiden så myndige och dryge Serafimei Riddaren Grefve Wirsén, hos Adlersparre bönfallit om dennes förord till vinnande af en liten bandstump i knapphålet, är från andra hållet vordet utspridt, att denna pro-mulgation skall härrört från hamd öfver en misslyckad beräkning på en Presidentsplats i BergsCollegium, för hvil-ken man förgäfves hoppats på Wirsens tillstyrkande. Sannt eller icke, så är det dock säkert, att Adlersparre tyckte, det Wirsens anseende inom och utom Konungens Rådkammare vuxit de öfriga Rådgifvarne alltför mycket öfver hufvudet, och derföre beslöt, att under sin Revisorsbefattning hålla honom varm. Han gjorde s4g ett nöje af, att, för hvem som ville höra det, berätta, att Grefve Wirsén skickat honom en bjudningtill sin landtegendom; men att han (Adlersparre) ander hånlöje svarat, att han Öfvergifvit hus och hem för att granska Statsverket, men icke för att göra lustresor till och kalasera hos StatsRåden.

Det finnes en kristalliserad ide hos Grefve Adlersparre, som förklarar alla de orimliga motsägelserna i hans förfarande. Den består i fruktan för reaktion. Man må, så mycket man behagar, bevisa honom grundlösheten af farhågan ; han fortfar icke destomindre att hysa den och att anstränga alla sina krafter, för att bekämpa sitt eget hjcrnspöke. Han ansåg, och ej utan skäl, Wirsén vara den enda person i Konungens då varande omgifning, som var i stånd att bjuda händelserna spetsen. Sedan han svalkat sin lust att låta motståndaren erfara tyglarne, bléf han ej litet bestört att fiuna denne duka under, fålla modet, sjukna och do. Så. långt hade hvarken hans beräkning eller önskan sträckt sig. Från den stunden ansåg han konseljen redlös; Allmänheten bedömde ställningen på samma sätt, och Rådgifvarnes egen obetänkta, högljudda jemmer tryckte inseglet på denna opinion. Med sin fixa idd för ögonen, måste derföre Grefve Adlersparres rörelser nu mer blifva retrograda. Ju fortare Friherre Anckarsvärd ryckte fram, desto starkare höll Adlersparre tillbaka, fruktande att den förres Öfverlägsna styrka skulle öfverflygJa de Styrandes tveksamma motståndsförsök, och att en katastrof således stod for dörren.....

Vid Riksdagen 1828 — 1830 debuterade Friherre Anckarsvärd med ett försvar för Adelns lagstiftningsrätt och

en anklagelse-akt mot Konungens Rådgifvare för den förras kränkning, genom den Ståndet, mot dess ut* tryckta önskan, då påtvingade nya Riddarhusordningen.Det var Ståndsandan, som han vid detta tillfälle anslog, och han spelte Aristokratens roll, hvilken genom födseln fallit på hans lott, med ett allvar, en värdighet och ett eftertryck, som återspegla sig uti hela hans väsende, från hvilka det är honom omöjligt att göra sig lös, och som bryta så starkt af emot de demokratiska grundsatser, till hvilka han offentligen bekänner sig. Naturen har danat honom till Diktator, oaktadt alla hans protester mot den blinda lydnaden. Med jemlikhetens läror städse på tungan, håller hans stolta blick och hans förnäma maner alltid hopen på ett tillbörligt afstånd* När han i folkets namn, med ena handen griper efter regeringstömmarne, sträcker han nådigt ut den andra ål folket till handkyssning.

Emediertid gaf hela Sverige genljud af Friherre Anckarsvärds namn och af hans Riksdagstal. De voro väl icke alla improviserade, äfven då de kallades mundt^ liga; men aUa, rörande vigtigare ämnen, hänförde, ge-nom inneboende värma och kraft. Mången, som så, alltid och äfven i de obetydligaste frågor, slösat med sin talang, skulle uttömt sig samt sjunkit i vanmakt och glömska; men Anckarsvärds förmåga var ständigt ny och frisk och föryngrad: han fjettrade uppmärksamheten och han befallde beundran. Enthusiasmen för honom steg till den höjd, att personer i landsorten tvekade, att tiU dopnamn åt sina barn uppkalla Canning eller Anchar-svärd, och vid en resa, han företog på någon kort tid sommaren 1829, var det på ett ställe fråga om, att spänna hästarne från hans vagn och draga den af folkj såsom man fordom brukade, för att visa Kungliga per* soner sin vördnad.

Denna sinnesstämning kunde ej undgå att bemär-kas på högre ort. Personer af vigt ställde sig med ho-Qom i beröring, och perspektivet af konselj taburetten framstod i bakgrunden. På Riddarhuset kämpade man> utan att sådant störde glammet vid bordet och i salongerna. De parlamentariska skärmytsljngame fortgingo väl sitt vanliga lopp, men man beräknade, hvar och huru kutorna skulle träffa. Friherre Anckarsvärd hade förut i skarpa ordalag reserverat sig, då han tappat någon votering; nu reserverade han sig med mycken emfas för att undvika votering. Mini§téren darrade ej nu, då han uppträdde på bänken, väl vetande, att orkanen snart gick förbi. Ministrarné fingo några ohöfligheter, Tidningar-ne några kraftord och, så förpassade, gingo alla Styrelsens förslager igenom. Minoriteten blef mer och mer förbittrad öfver sin underlägsenhet, men dristade ej för* söka sig på egen hand; emedan man åtminstone borde spara något, och Anckarsvärds metbod, enligt hans egen uppgift, ovedersägligen sparade tid. Fruktlöst är att sträfva mot opinionens ström. Ve den som genomskådade förderfligheten och tvetydigheten af hans taktik, och trefallt ve öfver den, som vågade i något söndra sig från honom! Det var han, som talade för den goda saken, och att verka för henne i annan rigtning, var ett majestätsbrott mot den suveräna populariteten.

Det var sannolikt Anckarsvärds egen plan, att, på aman väg godtgöra det afbräck, som ärendfernas behandling verkligen led genom ett sådant hans sällsamma uppförande. Rättvisan kräfver det vitsord, att, det mer eller mindre grundade, hoppet om inträde i konseljen, bvarken ändrade hans politiska opinion, eller af-lägsnade honom från sina förra politiska vänner. Anckarsvärd , Chef för Oppositionen, eller AnckarsvärdChef för Ministeren, hade blott ett mål: att till sin person draga verldens blickar; blott ett medel: att röra sig i ovanliga former; blott ett sätt: att imponera. Han hade häruti ett afgjordt företräde, jemnförd med Schwe-rin, h vilken, som man redan sett, betedde sig helt annorlunda, då det likväl blott gällde att arbeta i ett Utskott vid sidan af sina förutvarande mest förtrogne politiska trosförvandler. Anckarsvärds Ministeriella intåg skulle ofelbart skett under stark betäckning ur Oppositionens falanger, och han gjOrde ingen hemlighet af, att uti konseljens då varande sammansättning fanns endast ett StatsRåd och en StatsSekreterare, jemte Hofkans-lern, med hvilka han kunnat förmå sig att dela kamratskap. Men nog hade, i alla fall, kamraterna snart kommit under fund med, att det var han och ingen annan, som var President i konseljen. Denna passion att spela hufvudman är ganska märklig hos en person,, som i fråga om att taga intryck från andra och yttre omständigheter är, om möjligt, mjukare än vax. Detta drog vid mera än ett tillfälle ett streck öfver Oppositionens räkningar och hindrade dess framgång. Förgäfves talade sak och konseqvens, ja till och med öf-verenskommelser, för ett visst behandlingssätt; det fordrades blott att någon, på hvilken han mera trodde, sedermera föreslog en annan metod, eller att någon utbad sig hans protektion — den ömmaste af alla Friherre Anckarsvärds ömma sidor — för att han skulle bete sig i rak motsats med hvad man haft rätt att vänta. Någon, som temligen noga följde den Riksdagens gång på spåren, märkte t. ex.,

att personer inom skyld-skapsjäf med StatsRådets ledamöter, deltogo i voterin-garne på Riddarhuset om decbargen för KonungensRådgifvare. Han hastade att meddela Herr Rosenqvist af Akershult sina skrupler. Det skedde nära morgonen i det Plenum, som räckte till kl. 3, och Rosenqvist väckte en motion, som gjordes hvilande till följande dagen. Nu hastade man, att fästa Anckarsvärds uppmärksamhet på det stora öfvertag, som derigenom kunde ernås öfver Ministéren, möjligen faktiskt, men säkert moraliskt inför opinionen. Friherren gaf deråt ej ringaste vigt, påstod att interlokutoren förhastade sig, kallade motionen omogen, blott tjenlig att i otid reta sinnena, och beklagade att ingenting kunde uträttas vid en Riksdag, der alltför hetsiga lynnen skämde bort allt, dd de yngre ville handla på egen hand. Interloku-tören lät ej afskräcka sig, skyndade till Herr H jer ta, Gustaf, som, med sin snabba fattning, genast fastade sig vid ideen, och honom lyckades inom några ögonblick, att om dess vigt öfvertyga äfVen Friherre Anc-karsvärd, hos hvilken ett sammanträde med några flere Riddarhusledamoter beramades före Plenum, hvilket var anslaget tiil eftermiddagen, yid detta sammanträde var Friherren så ifrig för den idé, hvilken han nyligen kallat förhastad, att han högtidligen förklarade, det antingen han sjelf, eller en viss slagting till en af Rådgifvar-ne, som deltagit i voteringarne rörande dem, samma dag skulle återlemna sin pollett *). Interlokutoren hade

*) 38 §. uti da gällande Pviddarhusordning var nemligen af följande lydelse:

9*Uti alla sådana mål, som personligen röra en eller annan af Ridderskapcts och Adelns ledamöter, höra densammes närmaste skyldemän, till och med sy^kone-barn, ingen stämma äga, utan skola de, sedan så väl den,\som saken angår, sona de sjelfve ägt tillfälle tillnu all möda i verlden, att, jemte några andra bland hvilka, om man annars rätt minnes, Herrar Hjerta och Cederschöld, söka förmå Friherren att afstå från ett dylikt steg. Man borde bjuda till att vinna sin afsigt, men icke gifva allt förloradt, om man äfven vid detta tillfälle öfverröstades. Genom Landtmarskalkens vägrade proposition, efter en debatt af flera timmar,, hvilken vägran Ståndet gillade, med 135 röster mot 87, förföll motionen, och Friherre Anckarsvärd — hedrade ännu några månader Riksdagen med sin närvaro.

Emedlertid innesluter detta obetydliga factum kla-ven till Friherre Anckarsvärds hela Riksdagsmannatakt. Hans bristande egenskaper såsom anförare och ledare för ett parti, visar bland annat, Riksdagens 1828—1830 enskilda klubbinrättning. Frågan bragtes å bane samtidigt

protokollet andraga, hvad de nödigt aktat, jemte honom, när beslut skall fattas, fr&n Riddarhuset taga afträde. Skulle någon eller några, som på ofvanbe-rörde sätt befinnas slägt vara, uti sådan fråga hafva voterat, vare han eller de Riksdagsmannarätt för den Riksdagen förlustige, och voteringen ogiltig, i fall i nästa Plenum styrkes, att voteringen kunnat bero af hans eller deras röster.'*

Detta rättsenliga stadgande har helt och hållet försvunnit ur nu gällande Riddarhusordning, efter tillstyrkande af Grefve Posse, Friherre Cederström (som vid omförmälde tillfälle var sjclf föremål för lagtillämpningen) och Herr Rosenblad, hvilka med 86 röster emot 3g, några veckor efter omförmälde händelse» vunno en votering mot Herr Cederschöld, som yrkade, att nämnde jäfsförhållanden måtte ställas i fullkomlig harmoni med allmänna lagens föreskrift här-utinnan för domare. .jned Riksdagens början, på en talrik konferens hos Grefve Frölich, David. Endast Herr Cederschöld opponerade sig mot förslaget, och profeterade på en gång klubbens ändamålsvidrighet, i anseende till det uppseende derigenom skulle åstadkommas, och dess slutliga öde att upplösa sig sjelf. Denna klubb blef likväl i början mycket besökt. Före Elektorsvalen lä to till och med Ministérens kandidater anmäla sig der, i ovisshet ännu om sin egen styrka och Oppositionens. Friherre Anckarsvärd lät sig väl behaga, att dessa sammanträden omtalades hos Allmänheten, under namn af Anckar-svärdska klubbeny men han bevärdigade den sjelf sällan eller aldrig med sin personliga inställelse. Följden blef, att opinionen ansåg klubbens medlemmar stå i ett slags lifegenskap hos Friherren, under det att de småningom skingrade sig och öfvergåfvo klubben, sedan deu var snart sagdt det enda ställe, der man kunde vara förvissad, att icke träffa inrättningens högtförnäme beskyddare. Deremot stod Friherre Anckarsvärds salong alltid öppen för hvem helst, som ville närma sig till honom. Man rakade der icke blott utmärkta Svenskar, i och utom Representationen, utan afven främlingar, som sökte Friherrens interessanta bekantskap. Grefve Charles

Montalembert den yngre, med hög själsodling, med brinnande forskningsnit, med ädel sympati för frihet och sjelfständighet, densamme som sedermfera och ännu i Frankrike uppträdt på den politiskt-religiösa banan, knöt med Friherren ett förtroligt vänskapsband, hvilket sednare tillfälligheter sannolikt ej4 brutit och ej heller^ bort bryta *). Hemma hos Anckarsvärd

*) I XV häftet, Maj månad i83o af den bekanta, nuhöllos de preliminära öfverläggningarna i afseende pä Riksdagens förhandlingar, och Utskottens yttrande ge-

nom-

mera upphörda tidskriften Revue Française förekommer en afhandling, hvilken, till sitt hufvudsakliga innehall, lika mycket vittnar derom, att materialierna blifvit hemtade ur Friherre Anckarsvärds kabinett, som att omklädnaden och reflexionerna flutit ur Gref-ye Montalemberts lifliga, träffande penna. Denna af-liandling har till öfverskrift: *'Dc la liberté consti-"tutionelle en Suède et de la Diète de 1828 å i83o.'* Det är här, som det yttras, lika sannt som uttrycks** fullt: "C'est la gloire de la vieille Suède qui écrase la "Suède nouvelle; elle inspire aux uns une folle vanité, "aux autres un découragement funeste, et le pays se "débat contre ce passé dont il a consacré tous les abus» "et dont il a perdu tout l'éclat.** Det är här maa fumer denna träffande* anmärkning: **Ce qui retient "la Suède sur le penchant de l'abime, c'est que le "gouvernement est assez d'accord avec la masse de la "société; c'est que l'apathie et l'esprit stationnaire de *Tun n'ont point à lutter contre l'energie et l'activité "de l'autre. Mais c'est là un état qui n'est pas naturel, un état essentiellement transitoire." — Det Ur ändtligen här man finner hela tillståndet skildradt uti följande fa ord: "Sans doute le commerce et surtout "l'agriculture ont fait en Suède de grands progrès **sous les auspices du monarque actuel ; mais il eut été "etrange que i5 (s3) années de paix n'eussent contribué en rien à la prospérité du pays et ces progrès "lui pèseront peut-être, si son progrès moral ne leur ''corresponde en rien. D'ailleurs est-ce bien le bien-"ètre purement matériel qui peut, au temps ou nous ^"rivons, satisfaire tous les besoins d'un peuple? Et ''peut on croire que l'histoire se laissera séduire par "quelques chiffres qui indiquent un accroissement dansnomgipgos punktvis utaf liktänkande medlemmar af A-deln och Bondeståndet. Från de öfriga Stånden lefde man helt och hållet afcondrad, och det skedde kanhända till en del just medelst denna illa beräknade taktik. Oaktadt fritt tillträde lemnades i Friherrens hus, skulle naturligtvis de, som voro på mindre fortrolig fot, anse sig der mera såsom sjelfbjudne gäster, än såsom rådplägande representanter, och hålla sig undan, af grannlagenhet mot honom så väl som mot sig sjelfve. Om i stället ventilationen öfver betänkanderna blifvit hänskjuten till klubben, så skulle denna deraf vunnit i befolkning, i gagnelighet och i interesse, och salongen,

i omvexling och Uf.

Sedan Friherre Anckarsvärd uttömt hela förrådet af sitt parlamentariska knallpulver, och ingenting vidare stod att uträtta med hans demokratiserade aristokratism, började han sjelf inse, hvad mången annan redan länge anat, att tiden var inne till återtåg. Ministéren fruktade honom ej mera, och det var just detta, som det var högst angeläget att maskera för Oppositionens ögon. Utan buller kunde och borde uppbrottet ej ske. Passe-volansfrågan kom honom till undsättning. Efter att i förmiddagens Plenum hafva i förkrossande ordalag lexat opp Adel, Prester och Borgare, tog han i eftermiddagens ett ömt farväl af Riddarhuset; återlemnade si» pollet *); gaf följande dagen afskedsaudiens åt enskilde

"les exportations et les produits agricoles, quand elle "aura à demander pourquoi la régénération nationale **n'a pas été accomplie?".

*) Montalembert karakteriserai' uli ofvauniunmie afliand-Riksdagsmän samt en Deputation från Bondeståndet; undfägnades med en medborgerlig middag, och reste till sin egendom, att i stillbet öfverväga Argi föreläsningar rörande dem, som 'hoppa ur ringén/' Från den stunden har Anckarsvärds offentliga uppenbarelser blott afsett bekännelsen och petitionerna för ett förän-dradt Representationssätt: önskligt och behöfligt — vi tillstå det utan tvekan — men som skulle uträtta föga mer an det närvarande, om dess verkande personer trädde uti Friherrens fotspår. Lyckligtvis låter hans talang icke härma sig, och en underordnad förmåga, som saknade hans kraft att blända och hänföra, skulle snart tillrättavisas eller afväpnas. För den främmande åhöraren är Anckarsvärds

frånvaro ganska säkert oersättlig; men ”Tänkaren” åter'synes kunna påräkna en och annan tämligen tillförlitlig tröstegrund.

Yi nämde i början Friherre Anckarsvärds likhet, ur några synpunkter, med Grefve Armfelt och nära förhållande till honom. Yi sluta med sammanställningen af en viss likhet mellan begges öden. Armfelt erhöll högsta sambällsvärdigheten af samma Furste, som tillförne dömt * honom till schavott och döden. Om Anckarsvärds förtroliga middagar hos samme Konung, som tillförne låtit lagföra honomför högmålsbrott, haf-va Tidningarne länge haft åtskilligt att förtälja, före, under och efter riksmötet 1834—1835.

På samma sätt är hela Friherre Anckarsvärds varelse ett amalgam af idel motsägelser: det starka och det veka; det trotsiga och det vacklande, det snart

ling detta »in väns förfarande sålunda: ”Alors le Ba-"ron d’Anckarsværd prit un parti désesperé • •. .**sagdt öfvermenskliga ocb det nära nog oraenskliga. Under en debatt i politiska ämnen kunna hans känslor någon gång uppsmälta till den värmegrad af sentimentalitet, att gråten qväfver hans sköna, klangfulla röst. Också hade han ej hjerta att invända något, då hans äldste brör, i hans närvaro, på Riddarhuset, ansåg, ''sä-' som ett sam vet såliggande/* att till protokollet ”förklara för grundfalskt hvad sedermera Friherre A nekars Par d sjelf i sin Trosbekännelse bevisat fullkomlige a öfverens slamma med sanningen ///...*)*

*) Se här ännu riågra drag af dc begge kontradik tor iska naturer, hvilka förkroppsligade dväljas i Friherre Anckarsvärds personlighet. Ingen kan, som forut är anmärkt, vara mer fiende till Ryska systemet och Rysk allians, än han; och ingen tror likväl, mindre än han, på sjelfva möjligheten af ett försvar mot denna mäktiga grannstat. Han anser anda till hvarje försök i sådan rigtning fruktlöst, hvarje dertill utgifven skilling, förspilld: ja, man torde kunna tillåta sig uttrycket, att han i detta afseende är det bekanta ordspråket, ”njugg spar, och fan tar,** lifs lefvande. Efter sista Rysk-Turkiska kriget yttrade han öppet, att ”om Sverige svällde upp sig såsom grodan i fabeln, skulle sådant tjena till ingenting; ty det vore i alla fall Diebitsch - Sabalkanski, som komme att göra slag i saken.** — Anckarsvärds böjelse att skaffa Re- geringen en utvidgad financiell makt är så passionerad, att under 1828—1830 Riksdagen han, den radikale patrioten, fick hålla till godo Herr Munck ^f Ro-senschölds offentligen på Riddarhuset gifna apostrof for ultra-roy al i sm. Friherren är så till vida kon-aeqvent, åtminstone i denna inkonseqvens, att han, frånvarande da förslaget till den nya redaktionen af 72 § Regeringsformen gjordes hvilande, for att vid följande Riksdag behandlas, och närvarande nu

oFi iherren hade äfven en yngste bror.... Det är i mer än ett hänseende skada, att Friherren i sednare tider skall blifvit så förgrymmad på Riddarhuset. Kanske hade annars vissa genealogier ej kommit att sakna fullständighet....

Herrar Anckarsvärds opposition, sedan den blifvit mer och mer genomskinlig, har ändtligen öfvergått till ren ministerialism, uppspädd då och då med någon dosis afvoghet mot vissa bland de nuvarande Ministrarne. Med ena ögat på njus” och det andra på ”aequuni9 (för att tala med Magnus Gabriel De la Gardie) far Friherren såsom koncepist till Boktryckaren Linds i Örebro libeller, starkt ut emot ”Deras Högvälborenheter % i det bekanta målet ej längesedan mellan Lind, Mamsell Rosing och några Officerare af Lif-Regementets Husarcorps, under det Friherren icke försummar att sjelf fara till Hofs och att andas ambradoftet i Förste

endast i egenskap af Riksdagsamatör på läktaren, dock för ingen del gjort någon hemlighet af sin upplysta benägenhet for äfven denna eftergift af våra konstitutionella garantier. — Nar StatsRådet Mörner, vid 1#23 års Riksdag, bragte Friherren i trångmål genom frågan, hvarfore han ej 1809 och 1812 yttrade sig öf-ver vissa ämnen, deruti han sedermera klandrat Styrelsen, svarade Friherren helt naift, bland annat: "att jag 1812 icke yttrade mig häröfver, förklaras der-”af, att jag då ännu var embetsman, och att jag i "min egenskap af sådan icke tilltrodde mig, alt tilli—

ka uppfylla pligterna såsom Riksdagsman Allmänheten torde häraf kunna sluta till hvad den har att bygga på, i händelse Friherren ännu en gång skulle finna utsigterna åt embetsmannabanan for sig öppnade.Grefvens salonger. Medan Friherren låtsat se förbålt bister ut i röda mössan, som alltid finnes till hands i kapprocksfickan

och endast vid högtidliga tillfallen på-drages till allmänt åskådande, gjorde Fri herrens ”Husfru” genom sin elegans, furore bland ”Deras Högväl-borenheter” på Gouren hos H. K. H. EnkeHertiginnan af Leuchtenberg och hennes Furstliga familj.

Herr Anckarsvärd, August, hvars beundran för Friherre Nordin undföll mången, som eljest temligen uppmärksamt följde tilldragelserna på oppositionens bänkar Riksdagen 1828—1830, gaf denna beundran luft i en skål till Nordin vid en middag af BruksSocietetens ledamöter våren 1836, så ordrikt, så smickrande, så ur djupet af sitt varma bröst, att en off- och defensif allians synes vara att påräkna mellan Anckarsvärdska namnet och — ”framtiden”

Sällan bar någon persons lefnadslopp framtett en så oafbruten omvexling mellan lyckans ny och nedan, som Friherré af Tibell’s. Den ena dagen gunstling, den andra i onåd; ännu en gång väl anskrifven, ännu en gång förskjuten, för att åter tagas till nåder igen; ömsom smekad och frånstött af tidehvarfvets begge störste Män, bland hvilka den ene gaf honom heders värjan, och han sporrades af ett icke vanligt nit, för att åt den andre skaffa en krona: sådan var karakteren af hela Tibells bana, oberäknadt den föga utmärkelse, hvaraf hans vagga var omgifven, och den nästan kungliga ståt, som omgaf hans grift. Den enda trogna ledsven, ödet beskärt bonom, från gryningen af hans första lefnads-morgon, tills solens nedgång hans sista lefnadsafton, var— torftigheten. Den uppväxte med honom i föräldra-huset och den trifdes ännu i hans sterbhus, sedan klockornas klagan och salvornas dån förkunnat, att hans stoft blifyit invigdt åt förgängelsen.

Som krigare uppträdde han vid 16 ars ålder under fälttåget mot Ryssland 1788—1790, Den tapper-hetsmedalj i silfver, hvilken underofficeraren Tibell nu förvärfvade, missprydde ej i framtiden sin plats bredvid GeneralLöjtnanten af Tibells gula band, den Svenska |Lracban,en och den Fransyska hederslegionen. Val hade örnen redan blifvit vingskjuten, innan det sistnäipn-da äretecknet öfverlemnades åt Tibell; men utan anledning blef det dock ej gifvet; ty det ennrade om framfarna tjenster, och dessa plånas aldrig ur en vis och . ädel Regerings minne. Han hade nämligen fem år tje-nat republiken under hetimes vackraste dagar: — tje-nat Republiken med Gustaf IV Adolphs samtycke * och för dtivia tjenst blifvit belönad af Ludvjg XVIII! Af Napoleon hade han förut, årsdagen efter slaget vid Marengo, undfått en hedersvärja. Det var såsom In-geniörkapten i Fransk tjenst, Tibell bevistade Förste Konsulns krigståg uti Italieq, deltog i flera fältslag, blef sårad och befordrades till Brigadgeneral. Han måste dock till en början åtnöja sig med en Ofverstelöjtnants-grad och uppdraget att vara Generaladjutant af flygeln, när han af f. d. Konungen återkallades till fäderneslandet. Hos Gustaf Adolph stod han i det högsta förtroende, och var redan Generalmajor samt Generaladjutant för både arméen och flottorna, innan revolutionen utbrast. F. d. Konungen hade aldrig kunnat falla med sitt val på något värdigare föremål, hvad kunskaper, skicklighet, tjenstenit, militäriskt mod och oegennyttaangår; men icke så i afseende på karaktersstyrka. Ti-hell saknade allt politiskt mod, och dristade aldrig svara nej till hvilken begäran som helst, framställd af en person med inflytande. Tibell, som med lugn i den fiendthga elden såg döden i ansigtet, darrade barnsligt, då det gällde faran att ådraga sig en högre personlighets misshag. Vid sidan af Napoleon, hvars egen skarpa blick ^genomträngde allt, och hvilken, då han fann för godt eller behöfde skåda med andras ögon, hade tusende sådana osvikliga och bépröfvade att lita på, skulle en dylik svaghet i karakteren hos det underordnade redskapet för hans planer betydt mindre än intet; och de voro också ytterst få bland hans omgifning, från Marskalken till kammar t jen a ren, som tilläto sig en fram« ställning, stridande mot den store beherrskarens kända åsigt. Men helt annat var förhållandet med detta ka-raktersfel hos en man, till hvilken Gustaf Adolph satte sitt förtroende. Sjelf ville han väl, men förstod ej alltid det ratta, och de fleste i hans omgifning, som h vargen lade sig vinn om eller förstodo det, liknade endast, i blind eftergift för hvad de ansågo vara Monarken angenämt, den svärm hvilken slafviskt böjde sig for Fransmännens Kejsares minsta vink. Ovanan vid sanningens språk kostade både Napoleon och Gustaf Adolph deras throner; och den himmelsvida skillnaden i egenskaper dem emellan gjorde endast fem års skillnad i tid, från den sednares bannlysning ur Sverige, till den förres ur Frankrike.

Lifligare än genom alla beskrifningar, skildras förhållandet af följande enkla faktum. Det olyckliga, men icke orättvisa kriget mot Ryssland pågick. Hela verl-den känner nu och kände då redan, i hvilket djup aflidanden och

elände landtvärnet blef störtadt. En endft visöte det ej di, och denne ende var — Konungen. Han stir en dag med Tibell i ett fönster på sitt slott, it lejonbacken, inbegripen i ett samtal. En bataljon landtvärn tigar i detsamma öfver nya bron. Kladd i trasor och halfnaken, vacklande af hunger, köld och mattighet, kan den arma truppen med yttersta möda hål* la sig uppe på benen. Den ene soldaten vinglar åt hö* ger, den andre åt venster, och gevären svaja, som flö-jeln för vinden. Hvilken syn, Gud! oeh hvem såg ej den eller dess sidostycke under den hemska vintern mel* lan åren 1808 och 1809! Gustaf Adolph blir öfver* raskad och bestört. Han vänder sig hastigt till Tibell och utbrister: ”Hvad skall detta betyda, och huru hän-”ger det ihop? Hvad fattas, och huru står det tiU ”med folket?”

En stråle af ljus hade skymtat fram i det dunkel, hvaruti man höll den stackars Konungens begrepp. Ett ord, ett enda ord oförställd sanning, och han är upplyst och räddad, jemte fosterlandet och blomman af dess ungdom! Tibell besinnar sig ett ögonblick, under det Gustaf Adolph fixerar honom skarpt, med spänd och otålig väntan.

Under en djup bugning svarar Tibell: ”Det är ’ ingenting, som förtjenar att fästa Eders Maj:ts höga ”uppmärksamhet, ännu mindre att förorsaka Eders Maj:t "’något bekymmer. Eders Maj:t känner, att landtvärnet ”utgöres af landets ungdom, som råkar anhöriga och ”vänner öfverallt. Tvifvelsutan har man vid detta till— ”falle nigot for obetänksamt och starkt visat ungdomen ”gästfrihet. Den har ännu ej hunnit rigtigt vänja sig ”vid disciplinen, och troligen nu fatt nigot för mycket’’till bästa. Deruti består alltsammans. Jag vågar un-”derdånigst hemställa, om icke Eders Maj:t skulle i nå-”der täckas låta saken falla, åtminstone för denna ganzen, och låtsa ej hafva blifvit den varse.”

Det tillförlitligaste beviset, att detta svar härrörde endast af svaghet i k arakter en, ligger deruti, att Friherre af Tibell sjelf plägade berätta händelsen, såsom ett prof på de kinkiga belägenheter, hvaruti han ofta befunnit sig, och på den lyckliga rådighet, hvarmed han förstod att draga sig ur spelet.

Emedlertid är det på detta sätt, Furstar betjenas af välmeningen, att icke såra deras öron med missljuden af någon obehaglig sanning, icke störa deras säkerhets-sömn med oroande väckelser. Schiller har målat detta med eldsdrag i Don Carlos, der Philip, förgäfves sökande en vän uti sin omgifning, öfver allt blott stöter på hofmän, och i sin förtviflan utropar: att då han, for att stilla sin brinnande tiöst, bönfaller om en dryck friskt vatten, räcker man honom i stället smält guld!

Yi hafva under Grefve Rosenblads karakteristik anmärkt några handlingar rörande det ryktbara påbudet om krigsgärd. För fullständighetens skull, och då mången torde med intresse taga kännedom af hvad som angår denna tidpunkt, införa vi här ett yttrande till f. d.' Konungen af General af Tibell, afgifvet under mellantiden från påbudets underskrifvande, men innan det ut-fardades:

”Underdånigste Promemoria!

”1 anledning af E. K. M:s nådiga befallning att ’’yttra mig, huruvida persedelbeloppet vid den tilltänkte ”krigsgärden kunde i anseende till behofvet förminskas, ”då Arméens styrkaför nästa fälttåg blifvit fastställd till”ett annat belopp, an det som af f. d. Kongl. Finans-”Comitéen på nådig befallning var påräknadt, samt till ”hvad belopp persedlar nödvändigt behöfva utskrifvas, ”i fall E. K. M. i stället för en krigsgärd skulle täckas ”vidtaga utvägen af ett kreditmynt, grundadt på en amor-”tissementsfond, får jag i underdånighet anföra följande, ''sedan jag med nådigt tillstånd inhemtat närmare upplysningar om Arméens behofver af StatsCommissarien ”Wirsén:

”l:o Persedelbeloppet uti de särskilde Gomiterades ”underdåniga betänkande af den 25 Det. var på nådig "”befallning endast beräknadt för den nedsatta styrkan af ”35,000 man till lands och 14,000 man till sjöss.

”2:o Oaktadt 18 Bataljoner af Indelta Infanteriet ”och 37 Sqvadroner af Indelta Kavalleriet blifvit for-"lagde på rotar och rusthåll samt de fleste Landtväms-”bataljoner blifvit hemförlofvade tills de åter behöfvas, ”öfverstiger dock det antal truppar, som nu måste underhållas för gränsornas bevakning, ehuru knappt det ”är beräknadt, och de sjuke, som på sjukhusen måste ”underhållas, den styrka af 35,000 man, som efter of-”vannämnde plan är påräknad, och skall vid första ”fiendtliga försök att Oroa gränsorna, då de hemförlof-’ vade trupperna åter måste

åtminstone till en del upp-”bådas, ännu mera, öfverstiga denna styrka, hvarföre ”beräkningen af de persedlar, som in natura erfordras, ”visserligen blir större, men ej mindre, än den Comitte-”rade under den 25 December i underdånighet upp-”gifvit.

”3:o Då E. K. M. ytterligare i nåder täckts för-”ordna, att blott ea tredjedel af det uppgifna persedtl-” behofvet nu kommer i krigsgärden att utskrifvas, så”miste resten genom uppköp erhållas, och hvilka upp* "köp äfven till en ganska betydlig del måste ske utifrån, ”då invertes tillgångar på flere persedlar ovedersägligen ”kommer att tryta.

”Min underdåniga tanka är således, att det visser-”ligen är till önskandes, att, om krigsgärden utskrifves, ”sä mycket möjligt är lefvereras in natura, och hvartill ”äfven de utsatte priser böra uppmuntra, jemte det fo-"reslagna sättet att genom fritt val lefverera i penningar ”eller natura, synes bäst föranleda dertill. Skulle åter ”£. K. M. täckas vidtaga det andra alternativet af ett ”kreditsystem, då krigsgärden skulle förfalla, utom ”hvad som erfordras till amortissementsfond, så torde '’vara förmånligast att inställa utskrifning af persedlar, ”emot åsatt pris, emedan en snar tillgång af penningar ”kunde sätta krigsdepartementet i tillstånd, dels att skynd-”samt göra betydliga upphandlingar dels att genom ”kontant underhåll till de trupper, som nu ligga i kan* **tonerqvarter, åtminstone under den tid de nu ligga "stilla, bespara magasinerna. Dessutom torde det vara *att befrukta, det en sådan gärds utskrifning skulle med-”föra ofördelaktig verkan på kreditsedlarne, då allmän-”heten af den skeende utskrifningen af missförstånd "’kunde bysa den hemliga tankan, att ej det i omlopp ”satte nya myntet vore tillräckligt till omkostnadernas ”bestridande, hvaraf skulle födas fruktan för dess förö-”kande och sedlames fall i värde åter en följd deraf. ”Stockholm den 14 Januari 1809.

G. PF. af T ib e 11?*

Den 13 Mars blef Gustaf Adolph arresterad och den 23 entledigades Tibell från sina befattningar i riketsftfenst. Men ur det mörker, som den 28 Maj följande året bredde öfver Svenska horisonten, tindrade ånyo hoppets stjerna för General Tibell. Vid Frankrike voro hans kåraste minnen fästade. På Frankrike hvilade ock nu hans förtröstan: icke endast den allmännare, som han, gemensamt med hela Sverige och dess Konung, hyste till INapoleons beskydd, utan tillika den bestämdare, att jse någon stor man ur den store mannens omgifning förflyttad till ledare på närmare håll af det Svenska samhällets öden. Tidningen om unga Baron Otto Mörners förehafvanden i Paris var mer än tillräcklig, att gifva rigtning åt Tibells önskningar och lif åt hans verksamhet. Svenskarnes inneboendé nationalhat till Ryssland, nu stegradt genom den naturliga harmen öfver det herrliga Finnlands iörlust, så val som genom misstroende till ett välde, hvars sålunda tillvexta materiella styrka satte det i stånd att helt och hållet uppsluka sin mindre starka granne, om sådan vore eller blef det förras politik:

— detta nationalhat var den mäktiga häfstång, som Tt-bell och de med honom liktänkande, bland Adeln: Pål-man, Gahn af Colquhoun, Funch j af Presterne: Almqvist, Huldt och Laurin; hos Borgarne: Wilcke, Sturnegh, Stabeck, Nenzén; och i Bondeståndet: Oxelberg, handledd af sin vän Grewesmöhlens råd, med framgång använde, att genomdrifva deras plan. För att besegra Ryssland och återtaga Finland — så yttrade de — fordras, att vårt försvarsverk varder satt på en fruktansvärd fot och vår krigshär i stridbart skick, samt attv i spetsen för henne ställes en fältherre, hvars redan frejdade namn må utgöra en borgen för vår seger. Dessa förespeglingar, städse upprepade, om en återförening med det innerligt saknade Finland, slogo djupa rötter ochförfelade således ej deras ändamål, att mer och mér stämma sinnena för Piinsens af Ponte Gorvo Tronföljareval, till hvilket 1809 års man hade en helt annan kandidat i beredskap. Vi spara de närmare detaljerne i detta afseende åt de begge karakteristiker af tvenne Presteståndets ledamöter, som längre fram i dessa utkast skola underställas Läsarens uppmärksamhet. Vid detta tillfälle gör det tillfyllest att anmärka, det Tibell och numersl StatsRådet Mömer vore de enda, som, j era te Landtmarskalken Fleming, den 21 Augusti på Riddarhuset, förordande, gåfvo luft åt de känslor och tänkesätt, hvilka genom handling uttalade sig i sjelfva den enhälliga Val-akten. Den sällsamma händelse hade således inträffat, att Sveriges thronföljd blef tid efter annan uppdragen åt Befålhafvarne för tvenne af de Nationers härar, med hvilka Sverige vid revolutionens utbrott befann sig inlåten uti uppenbart krig; med den stora skillnad likväl, i afseende på den moraliska sidan af dessa begge val, att om Carl August begagnat sig af Svenska Riksgränsens försvaislöshet, då Vestra Arméen bröt upp mot Stockholm, så hade halfva Sverige 1809

blifvit Danskt, på samma sätt som halfva Danmark 1814 kunnat blifva Svenskt: hvaremot freden långt förut var afslutad med Frankrike, och Bernadottes segervana svärd slumrade i slidan, innan fråga ens kunde uppstå, att erbjuda honom det framtida arfvet af Carl XlILs krona.

General Tibell blef följande året Chef förlugejaiör-corpsen, och hans porträtt, måladt på FäUmätningscorp-sens officerares föranstaltande, med Konungens tillstånd uppsatt i corpsens ritsal, med följande påskrift: ”Ojji-”cerarne af den corps, han bildat, låto teckna dra-vgcrt af en diskad. BefålhafvarcSådant hindrade ej, att Tibell tyckte sin lycka vara trögare, än han haft anledning att vänta, och trodde sig rntra än skäligt tillbakasatt. Det var ånyo i Frankrike hans förhoppningars morgonrådnad uppgick. Ett href från StatsRådet Lagerbjelke till Grefve Adlersparre, offent-liggjordt i dennes Historiska Handlingar, föranleder, att Tibell af Svenska Beskickningen i Paris för ingen del der ansågs såsom en omistlig person. Tibell föreställde sig, att hågkomsten af fordna förhållanden skulle vara lika frisk och angenäm för Napoleon, som för honom. Men då Tibell tillät sig att erinra Segraren vid Auster-litz om den föregående segern vid Marengo, och den lyeka han haft, att uti Italien kämpa under Förste Konsulens ärorika fanor, vände Napoleon honom ryggen och svarade honom helt torrt: J’Ainsi donc qutVousavez servi la revolution/' Det hedrar visserligen ingalunda Kejsar Napoleons karakter, att han visade sådan missaktning åt General Bonapartes bedrifter; men det visar hans storhet, att han ej bekymrade sig Om någon förställning. Med samma likgiltighet yttrade han nu sin tanka härom, som när, kort före hans fall, Konungen af Westfalen, föi sina undersåters skull, besvor sin broder att skona dem från alltför hårda pressningar, och blef affardad med den förkrossande tillrättavisningen, som tillika målar de Furstars och de länders belägenhet, hvilka stodo under Napoleons omedelbara beskydd: ”Ainsi donc c/ue Vous avez d*s sufets?"

Tibells vistande i Frankrike, just vid tidpunkten af den brytning, som förestod mellan detta land och Sverige x lände honom för ingen del till fromma. Stadd på återresan till fosterlandet, möttes han i Köpenhamnt

af ett delgifvande, genom Svenska Beskickningen der, af följandf anklagelsepunkter:

”att hafva öfverlemnat planritningar till fästningar och specialkartor öfver flere punkter på Svenska kusterna; att hafva meddelat underrättelser om Svenska arméens organisation; om beskaffenheten af arsenaler, tjghus, krutförråd, &c., &c.;

”att hafva yttrat, det Sverige ej kunde vidmakthålla sig såsom Nation, utan att det måste kasta sig i Kejsar Napoleons armar;

*’att hafva yttrat, det Sverige emottagit Engelsmännen på kusterna kring Carlshamn, der det blifvit dem tillåtet aU slå upp ett läger, hvars avenuer Regeringen låtit bevaka af Svenska hussarer, på det invånarne ej skulle blifva varse den eftergifvenhet, man visat Engelsmännen; men att det lyckats honom att bedraga posternas vaksamhet derigenom, att han gifvit sig ut för Doktor Sparrmann, hvilken man visste skola färdas i dessa trakter; att han medelst denna hst praktiserat sig in uti lägret, der han superat med befålhafvarne, och att han följande morgonen rest derifrån, af fruktan för sin säkerhet: att lägrets styrka bestod af 2000 man;

”att i Paris hafva redogjort för enskildheterna af det Engelska lägrets tillvaro vid Carlshamn;

”att i Paris hafva yttrat, det han haft uppdrag, att i Frankrikes namn föreslå Konungen och Kronprinsen en subsidietraktat;

”att hafva yttrat missnöje deröfver, det Konungen ej gifvit honom Svärdsordens Kommendörsband vid samma tillfälle som Grefve Mörner och Baron Rosenblad, och att i vredfsmode hafva tillagt: ”man har gjort migett intrång (jpassedroit), som kommer att kosta Sverige ett krig.”

Dessa anklagelsepunkter voro efter inlupna rapporter från Paris, redigerade i Kronprinsens kabinett. De åtföljdes af följande klausul:

”Man har velat lemna General Tibell, före dess ankomst på Svensk botten, underrättelse om de facta; för hvilka han kommer att anklagas inför behörig domstol, på det, att om han beslutar att underkasta sig laga ransakning och dom, han må vara beredd,, att inställa sig inför sina domare.”

Då konceptet till ofvanstående framlades till Hans Kongl. Höghets genomseende, gjorde Han med Egen hög hand en förändring* i klausulen, vittnande om det hjertas ädelmodiga grannlagenhet, som mera än något annat gjort Carl Johan värdig och berättigad till den Thron, hvars urgamla ära Han riktat med Sina lysande bragders glans. I stället således för sista strofen:

”på det---inställa sig inför sina domare,” blef

den nu, i kraft af Kronprinsens rättelse, så lydande:

”på det att han må kunna rättfärdiga sig”

Utan att vid detta tillfälle inlåta oss i detaljerna af General Tibells rättfärdigande, torde man af utgången kunna draga den slutsats, att det skett, till största delen och i de väsendtligaste omständigheterna; emedan han forteatte sin resa till hembygden och der icke blef lagförd; men att han ej fullkomligt förmått urskulda sig, alldenstund han å nyo blef endtledigad ur rikets tjenst. De tvenne- år, från 1812 till 1814, som denna onåd räckte, var Tibell reducerad att lifnära sig med hustru och barn af ett litet, ett par rajl från hufyud-staden beläget halft hemmans ringa afkaitning. Man såg nu General Tibell rätt ofta i en klädsel, foga skiljd från den torftigaste landtmans, färdas på samma bond-dåkdon, som till afsalu transporterade hemmanets små produkter. Om af vana från denna tiden, eller af medfödd fallenhet för en viss cynism, lemne vi der-hän; men säkert är, att Tibell, äfven efter det han sedermera blef åter insatt i statens tjenst och befordrad till dess högsta värdigheter, framgent egnade sitt yttre en så föga omvårdnad, att den svårligen skolat ursäktas hos en person af lägre tjenstegrad och mindre utmärkta förtjenster.

När Tibell slutligen åter försattes i offentlig verksamhet, blef han 1814 Ordförande i KrigsHofRätten, samt tio år derefter President i KrigsCollegium. Han ägde, för att värdigt bekläda detta embete, ett öfver-mått af kunskaper och arbetsnit; men den sinnesspän-stighet brast honom helt och hållet, utom hvilken man aldrig blir en lämplig Chef, emedan man i saknad af denna egenskap ej mäktar skaffa sig erforderligt gehör, hvarken hos styrelsen eller sina underordnade. Och derforutan finnes intet samband inom statsförvaltningen. Man faster för liten vigt vid denna omständighet i Sverige, liksom man kanske ger den nog lång utsträckning i Ryssland. För motsatsens skull vilja vi anföra ett exempel i sednare afseendet. Den stora talang, hvarmed Svenska Minerva är redigerad, den varsamhet och ur-skillning, hvarmed udändska makters politik i detta blad hehandlas, hafva tillskyndat det en publik i Ryssland, som torde vara foga ringare, än den bladets utgifvare kan påräkna i Sverige. Sådant oaktadt har inträffat*att vederbörande myndighet, som äger uppsigt öfver till Finland inkommande skrifler, vid något tillfälle ansett ett yttrande i bladet om Ryska. kabinettets politik vara af natur, att der icke böra offentliggöras; samt att, då från Ryska beskickningen i Stockholm Generalguvernörens i Finland uppmärksamhet af sådan anledning blifvit fastad på Minervas lojala tendens, och man lagt sig ut för det supprimerade nuivrets lösgifvande: så har svaret väl blifvit ett medgifvande af framställningens riktighet, men en erinran tillika om Rysslands stadfastade system, att aldrig gifva en auktoritet orätt, hvadan saken för den gången ej kunde hjelpas: — allt likväl, under betygande af det utmärkta värde, sotn man öf-verallt i östra grannriket förstod att sätta på det intei essanta bladet i allmänhet och på dess sinnrike författare *).

*) Ett ytterligare prof på den fina politik och säkra diplomatiska takt, som karakteriserat Ryska kabinettet, alltsedan Czar Petters tid, lemnar den instruktion, som de, hvilka påstå sig vara väl underrättade, förmäla, att Ryska Beskickningen i Stockholm skall äga, att alldeles icke bekymra sig om Svenska pressens yttranden, äfven de orimligaste och mot grannstaten otidi. gaste. Är detta faktiskt (och hvarfore skulle det ej ▼ara det?), så blifva utfallen mot detta rikes system och administration, om möjligt, .ännu mer obehöriga, belst det då endast lärer vara vår egen Styrelses ömtåliga fibrer, som obehagligt och — hvem kan veta?

— genom återstudsning, tangeras af de oblida, merendels förhastade omdömena rörande Ryssland. Ingenting synes oss emedlertid vara naturligare, än att de Svenska skriftställarnes öfverdrift i klander, misstänksamhet och afund, öfverskyles af Sveriges visa och försig«”Ingen kunde göra mindre väsende af sig, än Presidenten TibelL Man såg honom knappt, då han med matta steg vandrade från hemmet till embetsrummet, eller tvärtom; och såg man bonom, så var det i sanning ej för att beundra hvarken klädselns prakt eller personens stolta hållning. Men

ville man deremot se, huru en embetsman lefde för sitt yrke; ville man höra, huru han pejlat djupet i författningarnes ocean; ville man blifva bekant med de förströelser, som uppkomma blott genom förändrad lokal för en verksamhet, hvil-ken aldrig hvilat: — då träffades mannen i honom. Och mannen träffades i honom, om man ville höra talas om ödets vexlingar! I fall man hade brådtom, skulle man likväl akta sig, att sätta honom i fart att beratta. Denna kom nog ändock af sig sjelf. Deruti var han stark, och deruti låg hans svaghet. Den som läst så mycket, som han, stått i beröring med så myo-ket folk, soin han, af så olika samhällsbelägenheter och under så olika förhållanden, skulle naturligtvis hafva ett outtömligt förråd på historier, både små och stora. Och han hade det. Och han delade deraf med sig frikostigt: ja häruti bestod det enda slöseri, som någonsin bel&stat hans samvete! Hade man sjelf någon tid att disponera, så hörde man honom geraa; ty han berattade ledigt och okonstladt. Man märkte genast att det var hans passion.” Det yttersta och ovedersägliga beviset härpå var, att sedan han vid en begrafning, som han bevistade, fått ett anfall af slag, och af läkaren i

tiga statsförvaltning genom den motsatta ytterligheten i attentkmer; ty *'gäld må mot gald qrittas/* »om det heter i lagstiLvagn hemfördes till sin sjuksing hvilken efter måga fa dagars förlopp blef hans dödsbädd, gaf Tibells egen bedröfliga och qvalfulla belägenhet honom sjelf anledning till en löjlig berättelse om ett likartadt fall, hvilken han, med döden i faggorna, meddelade läkaren, med stapplande, af bruten och slocknande röst, som också upphörde att någonsin mera låta höra sig, innan man hunnit fram till hans boning. Så jollrande var hans lynne, och med sådan likgiltighet ansåg han dödens budskap.

Friherre af Tibell var både i Sverige och i Frankrike känd såsom litteratör och författare, och var ledamot af flera vetenskapliga samfund. Hans verksamhet, outtrötdig som myrans, sträckte sig äfven till vidt omfattande organisationer. Så t. ex. har han ensam sam-manskrifvit en instruktion för KrigsCollegium, Stadgar för KrigsVetenskapsakademien, m. m. Han var en bland de första arbetande ledamöterna i det krigsmannasall-skap, som 1796 organiserades under f. d. Konungens beskydd, och som han sedermera gaf namn af Krigs« Vetenskapsakademi, under hvilken benämning Samfundet ännu florerar. 1 dess första besagde år af trycket ut-gifha häfte handlingar, finnes en afhandling af den 24-årige Kapten Tibell: ”Om militäriska undervisningsverk i Sverige.” Ingenting kunde således vara billigare, än den gärd af aktning, som Krigsvetenskapsakademien eg-nade sin afledne hedersledamot, Friherre af Tibell, genom anläggande af tre dagars sorg vid hans 1832 ti-made frånfalle; och ingenting är ett tillförlitligare bevis på hans värde i det hela, och på de tankesätt, som Sveriges Store Konung hyste för honom, än den utmärkta och dyrbara sorgeståt, hvarmed Carl Johanpå Sin enskilda bekostnad lät fira d^n åldrige krigarens begrafning.

En kbnjunktur, oblid för Herr Hjerta, Gustaf, och genom hans aflägsnande från offentligt deltagande i ärendemas behandhng , oblid för det allmänna, har nu mera beröfvat Riksdagarna en af Riddarhusets insigts-fullaste, ihärdigaste och verksammaste Representanter. Till ålder och tjenstegrad yngre än Friherre Anckar-svärd, blef Herr Hjerta tidigt hans vän; uppträdde lika med honom, fast mindre bemärkt och i helt annan rigtning, såsom sjelfständigt handlande person vid den revolutionära brytningen mellan den gamla ordningen, som varit, och den nya, som komma skulle; stod Friherre Anckarsvärd nära vid den katastrof, som satte en punkt för dennes krigiska bana; uppträdde samtidigt med honom, och i samma anda, på sin Riksdagsman-nabänk; och gaf, fast mindre glans, dock alltid mera hållning och bestämdhet åt Riddarhusets öfverläggnin-gar. Då den ene fjettrar uppmärksamheten, genom sitt imposanta skick, genom det högtidliga allvar, hvarmed han behandlar äfven den ringaste småsak; lockar den andre tillgifvenheten, genom det älskvärdaste lätt&iqne, genom den leende vårdslöshet, hvarmed han stundom uttalar sin mening Öfver föremål, vid hvilka man plägar fasta den största vigt. Och från denna glädtiga åsigt, öfvergår han ej sällan, medelst ett enda förvånande luftsprång, till den bittraste ironi och det våldsammaste ut-» brott af en lågande känsla.

Begäret att besegra det omöjliga, är ett starkt framstående d^ag i Hjertas karakter. Han, liksom Apckar-svärd, skulle bli en slät ministeriell talare: den sednare, emedan bela hans styrka ligger i anfallet; den förre, •medan försvaret saknade retelse. Lyckan öppnade tidigt portarna af sitt tempel för Hjerta. Det var just derföre, som han vände henne ryggen. Han skulle sökt henne, om dervid varit något serdeles att äf-ventyra.

Lyckans första ynnestprof mot Hjerta bestod i hans slägtskap med Statssekreteraren, nu JustitieStatsministern Rosenblad, hvilken ingen med fog någonsin kan förebrå' glömska af blodsbandets pligler, och som alltid kunnat fullgöra dem, emedan han städse varit alla Regenters och alla rådande systemers t*an. Försedd med dennes rekommendation till Öfverstelöjtnant Adlersparre, ankom Hjerta till Vestra Arméen, der han likväl, såsom anställd vid Götha Artilleriregemente, blef Adjutant hos Öfverstelöjtnant Nordenanckar, Chef öfver det vid Riksgränsen förlagda Götha Artilleri. Den enes bevågenhet vann den 16-årige Hjerta, genom sin duglighet och drift, den andres, genom sitt intagande väsende; och han älskades således på samma gång af begge dessa utmärkta förmän,b vilka värderade, men ej särdeles älskade hvarandra inbördes. Hjerta beledsagade' sin chef, då denne gaf ett utsatt möte åt sedermera General Posse på en gästgifvaregård å Dalsland, der Öfverens-kommelse träffades om mått och steg, hvilka omständigheterna föreskrefvo. Begge dessa personer voro for kloka, att gå för långt, eller att förlöpa sig i otid. Också kunde Nordenanckar for sin egen del vara lugn, när i Februari månad 1809 Adlersparre blef endtledi-gad från all aktif tjenstgörmg, med befallning att inställa tig uti Stockholm att redogöra för sitt uppförande.Mången befarade nu, att allt var upptäckt ocb tillintetgjord t. Farhågan F förra afseendet var till en del grundad, men i det sednare behöfde man ej taga illa vid sig. Man hade väl bibragt Gustaf Adolph några dunkla misstankar om Adlersparres mindre pålitlighet; men f. d. Konungen var för illa betjenad, att i tid komma sanningen riktigt på spåren, och Adlersparre kuride trygga sig vid de försigtighetsmått, han vidtagit. Han stadna-de nemligen qvar i Carlstad, och låtsade sig vara sjuk

i frossan. Af denna anledning undvek han resan till hufvudstaden, och hans bus i Carlstad utgjorde fortfarande medelpunkten för sammangaddningen. De i den samma invigde af Yermländska Fördelningen hade i alla t fall ”räckt hvarandra handen uppå,,J att intet hårskulle röras på Adlersparres hufvud, och att han hvarken skulle ensam begifva sig på vägen till Stockholm eller utlefvereras, om sådant sattes i fråga; hvaremot AcBer-sparre högtidligen yttrade, att, om företaget misslyckades, skulle han ställa så till, att endast hans eget hufvud kunde blifva ett offer för bilan.

Emedlertid nalkades det afgörande ögonblicket. Det Uef bekant, att ett Regemente fått tre dagars proviant,

i ändamål, som det föregafs, ”att gå till trossbodarna och märka byxor/* Nordenanckar insåg genast, att detta var en hemlig signal till uppbrott, och förundrade sig så mycket mera, att han, såsom Artilleriets Chef, ej erhållit ringaste underrättelse om den punkt, på hvilken revolutionen stod, och de åtgärder som voro att vidtaga. Han beslöt, att således sjelf skaffa sig ljus i det mörker, hvaruti man tycktes med flit vilja hålla honom. Sedan han rapporterat till General en Chef, Presidenten Cederström, att han begifvit sig på en In-spektionsresa längsefter Riksgränsen, for han med sin Adjutant till sin egendom Hammarsten, belägen ett par mil från Carlstad, för att i alla händelser vara närmare till hands. Der inställde sig kort derefter Batterichefen Grefve Wrangel (sedermera Ofverstelöjtnant vid Göta Artilleriregemente), som ej var initierad i planen, och dels berättade, att Dalregementet, under Klmgspors befäl, vore i begrepp att rycka in uti Carlstad, dels uppviste en anonym biljett, som han nyss emottagit, innehållande uppmaning till Wrangel, att med sitt batteri i största hast förfoga sig till Wermländska provinsens residens. Sedan Nordenanckar tillsagt Wrangel, att vara lugn och tills vidare hålla sig stilla, anmodade han Hjerta att genast resa till Adlersparre och söka erhålla bestämd förklaring i tvenne omständigheter: l:o hvilka mått och steg voro vidtagna, för att mot fiendens anfall trygga riksgränsen, i händelse Yestra Arméens huf-vudstyrka bröt upp derifrån? Och 2: o om icke de armé-corpser, som borde utföra revolutions-företaget, skulle dertill officiellt uppmanas på uppgifhe orsaker och af namngifna personer, samt ej medelst anonyma biljetter, på . det att, i händelse af företagets misslyckande, ansvaret ej måtte onödigt drabba de yngre och underordnade?

I Carlstad och på vägen dit var mycket lifligt, d% Hjerta anlände. Han träffade Adlersparre ensam i sina rum, skämtsam som vanligt, och på hans skrifbord lig endast Plåtens afhandling om kanaler. När Hjerta framfört sitt uppdrag, förevisat den anonyma biljetten och frågat om Adlersparre kändes vid innehållet, svarade han, skrattande: ”Jo, jo, den der tycks nog hafva sin

’Vik-''riktighet. Den är sannerligen ej skrifven med syrti-”patetiskt klack. Det sitter nog qvar i papperet och ”kan länge läsas. — Gå na, min bästa Löjtnant Hjerta, ''pä balen, och kom tillbaka, sedan han dansat sig ”trött, så få vi

vidare språkas vid.”

En assemblé var också verkligen anställd i staden. Hjerta begaf sig dit, dansade en stund, förfogade sig ‘ derefter åter till Adlersparre, och sökte att erhålla de underrättelser han önskade. *

Adlersparre föreslog Hjerta ”att följa med” och erbjöd honom att blifva sin Adjutant; ”ty oss emellan ”sagdt” — som orden föllo — ”nog är det jag, som ”i morgon är befalhafvare.” Men då Hjerta béstämdt * förklarade, att han i främsta rummet skulle uträtta det' . uppdrag, han fatt af sin Chef, och endast i den händelse skulle skilja sig från honom, om han förmärkte,^ att denne vidtog nogot afgörande steg att sätta sig emot det företag, som nu var så nära för handen, svarade Adlersparre honom i afseende på första frågan? ätt till Riksgränsens försvar, sedan Yestra arméen satt sig i roarch mot hufvudstaden, funnes bestyckningen vid Eda skans, jemte en bataljon Landtvärn, samt Kommissariats-betackningen vid Arvika, ungefär... 50 man. Andra frågan besvarade Adlersparre dermed, att han lemnadé Hjerta flere exemplar af Yestra Arméens bekanta proklamation (och detta factum sliter tvisten, huruvida denna proklamation blifvit skrifven i Carlstad eller på Grahns gästgifvaregård).

Hjerta tog nu afsked, med förfrågan, om något hinder iör hans resa kunde möta i tullportens bevakning; men härtill svarade Adlersparre: ’’A nej, vasserra

8”tri! R*s it Gpd* namn,, och välkommen tillbaka i mor-1 ”gon, Löjtnant Hjerta, såsom ¿din Adjutant!”

Det kan icke hafva undfallit. Läsaren, huru Adler-sparre med flit sökte undvika ett besök af Nordenanc-kar, och huru denne, endast efter erhållen inbjudning ville råka, honom. Detta härrörde, å ena sidan af svartsjuka om högsta inflytandet, och å den andra af grann-lagenhet. Dels hade Nordenanckar äldre fullmakt, än Anckarsväid, och dels voro den förres egenskaper såsom militär, utan gensägeise och som hela arméen kjinde,, både utmärkta och Adlersparres öfverlägsna. Of-verste Nordenanckars stoft har redan länge hvilat i skötet af sina fäders jord, hvars försvar mot utländska fiender i främsta rummet låg honom om hjertat. Han gjorde inga jättesteg på lyckans bana, hans rena nit gaf, ej anledning till offentliga tacksägelse-adresser, och hpns' namn saknas vid sidan af Adlfercreutz’s, Adler-sparres och Anckarsvärds i förteckningen öfver 1809 års män. Men förr eller sednare kräfver sanningen ut s^n, rätt, och en tacksammare eftertid skall genom min-npts äfa galda den skuld, hvaruti vår arma samtid häftar hos ädla medborgare. Och4 bland dessa äger Öf-verste Nordenanckar företrädesrätt *).

-*) Vi kunna ej neka oss den tillfredsställelsen, att göra Allmänheten närmare bekant äfven med den minnes*-värdii början af Öfverste Nordenanckars offentliga bana. Det var som yngling och Underlöjtnant vid det yapen, vid hvilket han tjenade hela sin tid, som han, under 1788 års krig^ mot Ryssland, i synnerhet vid ett tillfälle, på det fördelaktigaste sätt utmärkte sig genom rådighet, skicklighet och mannamod. Vid första

- underrättelsen härom, ämnade Gustaf III gifra honomDet var ganska sent, då Hjertå återkom till Ham* marcea. Han gjorde sin Chef med den sorgfäUigasle noggrataxhet. redo for sin beskickning» Nordenanckar följde med spänd uppmärksamhet hela'berättelsen, förlängd genom besvarandet af flera framställda frågor., När Hjerta slutat, yttråde Nordeohnckar: ”Detär mig kärt, ”att se Löjtnanten här åfcer^ och jag är tacksam för ’’hans vänskap ; men jag vill för Ingen del stå hans fort-' ”komst i ljuset. Hos mig far han endast tiUföllé att ”göra sinpligt; hos Adlersparre kan han tillika göra ''sin lycka. Försumma ej detta, utan far tillbaka, sedan ”Löjtnanten tagit någon förfris kning. Jag. skall gifva ”min trogne Skog (stalldräng) befallning, att han i natt ”håller häst och åkdon för Löjtnantens, räkning i be-

Svärdsorden; men när han fick veta, att Nordenanckar ännu blott rar en yngling, och utan förmögenhet, besinnade Konungen sig, och skickade honom i stället 300 R:dr ur sin handkassa. Underlöjtnant Nordenanckar gaf genast penningarne tillbaka åt den, som på Konungens befallning lemnat honom dem, under yttrande: **jag slåss för min pligt, men ej för Mdr ikspenn i n gar." Gustaf III tog svaret, som det egnade en Konung, och förvandlade den pckuniära belöningen i en hedersvärja, med Taste af massivt silfver, hvilken å Konungens vägnar blef Nordenanckar tillställd.

Man finner af detta för Nordenancka* sä hedrande drag, att4 Gustaf III i afseendc på utdelandet af sina Riddareordnar ej hyllade Kardinal Mazarius grundsats för beviljandet af Markistiteln. **Jag skall laga så" —

yttrade nämligen den Fransyska PrcmierMini-slcrn — ”att man skall skämmas, både for att vara, och att icke vara Markis." Och häruti svek han åtminstone icke sitt löfte.”redskap. Han följer med till inemot staden, och när ”Löjtnanten kommer nära tullporten, så råkar han alltid ”jiågon, som kan bära kappsäcken; ty min stalldräng ”far ej visa sig i Carlstad. Man skulle tro, att jag ”skickat honom dit för att spionera. Se så, god natt, ”farväl, och Gud välsigne Löjtnanten!”

Det är icke en sådan Chef, man öfverger.

Nordenanckar gick till sina rum. Hjerta förtärde en i hast framsatt aftonmåltid, klädde af sig och gick till hvila. Nordenanckar tog honom följande morgonen på sängen.

— ”Jag önskade väl, men hoppades ej, att träffa ”Löjtnanten här; men s$dan han nu fattat sitt beslut, ”så lära vi få en hel hop saker att gemensamt fun-”dera på.”

Det dröjde ej länge, innan Wrangel, ganska upprörd, inställde sig. Ett dansnöje hade föregående aftonen och natten varit anstäldt för soldaterna. Efter någon stund bade hela batteriets servis, jemte Löjtnant Axelsson, försvunnit. De voro i full march mot Carlstad, och hade vägrat att lyda Wrangels befallning att vända tillbaka.

Stillatigaäde, och i djupa tankar försänkt, gjorde Nordenanckar några slag fram och åter på golfvet, och yttrade derefter till Wrangel: ”sätt dig genast ned och ”skrif en rapport till mig oin förloppet. Du är då ”i alla händelser urskuldad, och hela ansvaret hvilar ”på mig.”

Wrangel skref; äfvenså Nordenanckar. Det var ett handbref till General en Chef, hvaruti han inneslöt Wrangels rapport och ett exemplar af Vestra Arméens proklamation.— ”Se så, Löjtnant Hjerta^ i stället för till Cari-”stad, bär det nu af till Wennersborg. Löjtnanten må-”ste resa i ögonblicket; och lemna detta bref till Gent-”ral Cederström.” ♦

Det skedde. I Wennersborg fick IJjerta veta, att Generalen med sin ^djutant, Franc Sparre (nu Gref-ve, Generallöjtnant och t. f. President); rest till Göthe-borg; och Hjerta hastade efter. De förre befunno sig på spektaklet, när Hjerta anlände. Han lät utkalla Sparre ur logen, gaf honom Nordenanckars bref, och underrättade; att han på amfiteatern afbidade Generalens befallning. Efter en stund lemnade Cederström med sin Adjutant spektaklet; och Hjerta fick tillsägelse att infinna sig hemma hos Generalen. Cederström var i stark sinnesoro; och lians Adjutant blek och'häpen. Den förre frågade efter alla omständigheterna af upp-resningens spridda företeelser; den sednare förmanade, att deröm ej nämna det ringaste för någon menniska, ej ens för Hjertas egen far; som bodde i Götheborg, och hvilken han som hastigast sedermera träffade. Han åter-skickades derefter till Wennersborg, skulle beställa hästar för Cederström till följande dagen, och der meddela vederbörande auktoriteter förständigandet, att vara Genera-, len en Chef till mötes, så snart han kommit till staden.

General Posse hade emedlertid inträffat i Wennersborg, och var den förste, som mottog General Cederström vid hans ankomst, samt utbad sig genast med honom ett enskildt samtal. Sedan det ägt rum, lät Cederström underrätta vederbörande, att en bastigt å-kommen opasslighet af apoplektisk natur hindrade ho-n om från utöfvandet af sin högsta befalhafvarebefattning, hvilken i stället öfvertogs af Posse. Denne mottog nuch harangerade auktoritet erna, underrättade dem, att han vidtagit nödiga mått och steg, for att betrygga orens säkerhet, besätta Götheborg samt Marstrand, un-tdter då varande kritiska konjunktur, och meddelade tillika, att Wermländska Fördelningen vore i antågande till Stockholm, for att kraftigt fqsta # Konungens uppmärksamhet på Rikets vådor. Man borde hoppas *Ut af Arméens fosterlandskänsla och Hans Maj:ts vishet. Så ungefär och i så varsamma ordalag framställde General Posse förhållandet.

När sedermera, efter Carl XHLs uppstigande på Thronen, hans brorson och dennes fkmilj blefvo lands-förvisade, skickades medlemmame af f. d. KongL Huset genom riket, på olika vägar, till den gemensamma mötesplatsen. Detta skedde, för att undvika ett obehagligt och möjligen betänkligt uppseende. Man ville ej stegra känsligheten hos de aflägsnades tilläf?entyrs qvarlemnade vänner, ej väcka deltagande till och med hos deras fiender. General Posse fick sig nu uppdraget, att i sin vagn föra f. d. Kronprinsen. Vägen* togs öfver Jönköping, och Generalen hade ett nattläger på det romantiskt sköna, *:dels mil utom staden belägna, Rosenlund, som tillhörde Generalens

farbror, Vice Presidenten Friherre Posse. Der presenterade Generalen sitt ressällskap med ett diktadt namn, gaf, under affor-dradt tysthetslöfte, del af hemligheten åt sin farbror, men anförtrodde den icke ens åt dennes hustru. Också smekade värdinnan i huset och jollrade med sitt unga interessanta främmande, utan att förr, än de resande längesedan ej mera funnos i orten, ana, att det gästfria Rosenlund vid dttta tillfälle varit en olycklig Konungasons fristad. Sådant oaktadt hade Generalen hela nat-ten personer utställde på post; nied befUlnkig, att i ögonblicket underrätta honom, om något bud blefve af-färdadt från Rosenlund tillstaden.

Behofvet af denna stränga försigtighet visade sig i Wexiö, der de resande skulle äta, medan en smed efterskickades, för att laga något, som gått sönder på vagnen. Smeden hade igenkänt Prinsen, antingen då denne steg ur åkdonet; eller under det han kom att när-må sig ett fönster. I ögonblicket* gaf smeden arbete och verktyg på båten, samt skyndade för att samla folk. General Posse; härom genast ’underrättad, lemna^ de med samma hastighet maten, jemte knifvar och gafflar; i sticket; och fortsatte resan hals öfver hufvud med det Kungliga barnet; i det skick vagnen då befanns.

Det blef i den siste Romerska Gesarens residens, som slutligen f. d. Kronprinsen af Sverige; några år förr,- och f. , d. Konungen af Rom; några år sednare, hamnade; icke; för att å nyo gifva det afskyvärda skådespelet af tvenne ränk fulla, orostiftande kronpretenden-ter: nej ! en vackrare bestämmelse var ämnad åt Gustaf IV Adolphs ende son och åt den ende sonen af Napoleon den ende —»>- den, att för hela verldens blickar framställa en talande taflia, en léfvande bild af menskli-ga beräkningarnas, af den högsta menniskolötts vansklighet, medan på samma gång de begge dödsfiendernas söner; uppväxande i ädelt fostbrödralag under samma fana; genom sitt lefveme predikade den sublima dygd; som utgör hela Gudalärans hörnsten: Jörsoningj Jor-sonlighet/ — och hvad kunde väl en oblidkelig Nemesis mera fordra; än offret af de begge Furstesönernas ävftliga kronor ? Ty Hästeskos blod var redan förso-nadt genom Gustaf III:s, och blodfläckame eft?r Herti-gens af, Enghien och Andreas Hofers politiska mord voro aftvådda med hlodet af Nej och Labedoyére.

Föregående drag ur 1809 års revolutionshistoria . hafva hittills varit okjinda eller förbisedda. Vi hafva upptecknat dem här, emedan de hafva ett tämligen nära samband med karakteristiken öfver H jer ta. Denna föranleder oss nu att vända våra blickar åt fälttåget i Tyskland.

Hjerta hade varit anställd som Adjutant hos Anc-«kars värd, under dennes korta Brigadbefäl på Svensk botten 1812. I Tyskland blef Hjerta Adjutant hos General Posse; och det var för att mildra sin f örre Chefs öde, som Hjerta fick sig uppdraget, att efter hans arresterande i lägret utanföre Rostock, vid den bekanta, här förut omtalade katastrofen, bevaka honom och åtfölja honom till Stralsund, hvarifrån Anckarsvärd hem-sändes.

Det var under transporten från Berlin af ett parti munderingar, som Hjerta, efter Fransmännens utfall från . Wittenberg, stötte på Svenska Arméens hela tross, lem-nad vind för våg vid Roslau, samt Preussiska Generalen Tauenzien, som med forcerade marcher skyndade att betäcka Berlin, hvilket Fransmännen hotat att bränna och plundra. Vid Svenska trossen fanns hvarken befäl eller nödig betäckning; och samma öde syntes således vänta både effekterna och de i Roslau befintlige sjuka och tillfrisknade officerare (bland hvilka Holm-stedt, då Chef för Wermlands fältjägare): det att hvar-je ögonblick kunna falla i fiendens hand. Hjerta tog i ögonblicket sitt parti, begärde och fick företräde hos General Tauenzien, och anhöll att han måtte med sin armécorps betäcka Svenska trossen, såsom tillhörandeen allierad makt. Generalens första fråga: om till trossens fortskafiande funnes dubbel omgång hästar? besvarades af Hjerta med nej; då Tauenzien hastigt och tvärt förklarade, att hans syftemål var Berlins räddning, men icke Svenska trossens, och att han för ingen del ämna-de belasta sig med densamma, som under hans skyndsamma marche skulle blifva honom hinderlig. Hjerta tillät sig att anmärka, -det jemte trossen, funnes i broskansen ett Svenskt batteri om tolf kanoner, och att1 om &eneralen ej räddade åtminstone dessa, skulle Fran-soserné begagna dem att beskjuta hans arriéregarde. Tauenzien hade en Adjutant,' en gammal Ofverste, som vid denna anmärkning hastigt föll i talet, att Generalen förmodligen insåg vigten af att hindra detta batteri från att falla i fiendens våld. Tauenzien gaf bck i sjelfva verket genast befallning, att Preussame skulle föra dessa kanoner mejl sig, hvarefter haå tillsade Hjerta, att vidtaga hvilka mått och steg han sjelf behagade till trossens räddning. Denne utdelade ock nu, på eget be -våg, nödiga förhållningsorder, samlade i största hast folk

och hästar, och skyndade, så fort sig göra lät, med massan af trossen, under den medhafde betäckningen, längs Elben på vägen åt A eken. När ban uppnådde den pontonbrygga, som* der var slagen öfver floden, voro Fransoserne redan så i hamn och häl efter, att flankörskotten kunde höras. Vid sjelfva bron stötte man till all olyck^ på en Rysk transport, som på sam-1 ma sätt sökte sin säkerhet på andra sidan Elben. Häraf uppkom någon oordning, så att några vägnar af Svenska trossen ej nog skyndsamt hunno öfver, utan biefvo fiendens byte. Ankommen till Acken, begärde Hjerta

8*genast befalhafvande Preussiska Generalen Hirschfeldts tillåtelse att få låta transporten hvila ut i staden. Men då Generalen fick veta, att äfven en del af Ryska trossen yar i antågande, och att inqvarteringea sålundablif -vil för stor, om hegge transporterna der slagit sig ned, måste Svenska transporten utan uppehåll tåga genom staden, och kunde först på andra sidan njuta någon hvila. Hjerta håde likväl ett långt samtal med Hirsch-feldt, hvilken, såsom god Preussare, syntes missbelåten méd och yttrade sig ofördelaktigt om den stillhet, som rådde i Svenska lägret vid Saale- floden.

Sedan Hjerta efter ankomsten till Cöthen för Ger neral Adlercreutz gjort redo för allt hvad som på of-vannämnde sätt sig tilldragit, fann Generalen, att Svenska trossens öde berott af en tjenste-uraktlåtenhet, och att en officiel glömska var nödig. Den enda tillfredsställelse Hjerta erhöll derför, var att de officerare, sona förlorat sina saker, fingo dem ersatta, och att General Reuterskölld inför sin officerscorps tackade honom, för det att han genom rådighet och nit räddat devas tillhörigheter.

Det utgör en del af historien om 1813 års fälttåg* icke af denna skildring utaf Hjertas personlighet, att visa hvilken hufvudroll Svenskarne kunnat spela i slaget vid Leipzig, om Fältmarskalken Stedingk, emot förut gifna order, hvilkas förändring i enlighet med förändrade omständigheter tiden ej medgaf vatt utverka, och på General Posses tillstyrkande, sedan han vid höjderna kring Wartafloden upptäckt en Sachsisk postering, tilltrott sig att turnesa Frans osernas venstra flygel. Ämnet förflyttar oss i stället aärma> e fäiltågets slut till Lübeck, derGeneral Sureraaia var Öfveckommepdaut, och Hjerja na hos honom anställd såsom Adjutant.

Det var omkring slutet af Mars månad 1 $14, som Suremain erhöll Kronprinsens befallning; att lägga embargo på alla fartyg i Lübeck ocB Travemünde; for att användas till transportfartyg och vara i ordning att vid första vink emottaga Svenska Arméen till inskeppning* Detta beslut skulle vållat oersättliga förluster för stadens trafikerande, som just nu började att åter påtänka sin handel. Generalens värd, Senator Nolting, öfverhopadt honom med böner och föreställningar. Hela deras rörelse vore förlorad; och staden, länge utsugen i följd af krigets tilldragelser, bragtes i objelplig undergång genom embargon, just i det ögonblick, då skeppningen skulle taga sin början och tillfallet motsågs att å nyo komm* sig före. Nu uppträdde äfven Hjerta Kos sin Chef såsom medlare, och föreslog en utväg, söm antogs och som skulle på en gång betrygga det ändamål Kronprinz sen afsett med befallningen, och staden Lübecks hotade välfärd. De handlande styrkte med autentika handling gar, att lästetalet af de fartyg, som nu lågp i hamnen, var mindre, än något vanligt fredsår, sedan skeppningen börjat. Det var således en till visshet grpnsand»; förmodan, att större lästetal skulle blifva för arméens behof att påräkna, om skeppningen i vanlig ordning fick, äga rum; hvaremot naturligtvis intet främmande fartyg skulle våga anlöpa hamnarna der på kusten, i iall embargon nu blefve lagd, och underrättelsen derom sprid-des till handlande på andra orter. Senaten förband sig derföre, att om beslutet rörande embargon inhiberades så, att skeppningen kunde för sig gå, vid anfordrai* tillhandahålla Svenske Generalbefalhafvaren så mång*tertyg af sä stortlästetal, som reqvirerades och beböf-des för arméens räkning. Suremain uppehöll åtgärden,* och sände rapport om förhållandet, medelst kurir till Kronprinsen, som då vistades i Brüssel. Hans Konghv Höghet tog i första ögonblicket ej val upp, att man tillåtit sig en modifikation af hans order. Också blef General Yegesach genast afsänd till Lübeck, utrustad med uppdrag att der öfvertaga högsta befälet i Sure-mains ställe. Men ordern till denne att afträda det, expedierades ej, hvadan han, enligt gäl'ande instruktion, ej ägde aflemna detsamma ifrån sig. Efter vid pass fjorton dagars förlopp var saken troligen glömd; ty Vegesach erhöll order, att inställa sig på annat håll.

Från Tyskland blef Hjertas verksamhet förflyttad till Norrige, der han fortfor att vara Adjutant hos General Posse,

till dess han vid Arméens hemmarche hade den lyckan, att blifva anställd i samma egenskap hos Riksståthållaren Grefve von Essen och den äran att stå rtiycket väl hos denne vördnadsvärde man. Till de många, ofta sällsamma, stundom invecklade förhållanden, som ägde rum under Essens vistande i Brödrariket, hvilket tid efter annan hugnades med Thronföljarena höga närvaro, var Hjerta åsyna vittne; men de ligga ic -ke inom gränsen för det ämne, vi nu hafva för handen, och det blir således under annan form berättelsen derom så väl som rörande många andra sednare tiders hemliga uppträden och bevekelsegrunder torde, om händelserna medgifva, komma att läggas under allmänhetens ögon.

Hjertas öfriga bana såsom militär-embetsman erbjuder ingenting särdeles anmärkningsvärdt. Det en-

torde böra nämnas, att under vistandet i Norrige,érhöU han anbud från General Gardell, att blifva Adjutant bos honom: men Hjerfa föredrog att qvarstad-na hos Gref^e Essen. Detta förtröt Cardell till den grad, att då Konungen några år derefter nådigst tillsade Hjerta, att Hans Maj:t ämnade anställa honom vid Artilleriet, såsom det vapen, vid hvilket han först tjenst-gjort, och Hjerta i öfverensstämmelse dermed redan gått 1 *f örfattning«om uppgörande af accord vid det. landt-regemente, han då var tjenstgörande, lade Cardell sig så verksamt emot denna plans fullbordan, alt den vardt tiH intet, och Hjerta blef i stallet Bataljonschef vid det då nyligen inrättade Lifbevaringsregementet.

Under 1817—1818 års Riksdag, när första basun-stöten kallade Konungens Rådgifvare till doms, var Grefve Essen Ordförande i Konstitutionsutskottet. Ansvarigheten gällde nu de begge ‘Förédragandeme i kommandomål Céderström och Björnstjerna. Essen var icke en man, som förstod sig på gyckel, och om han kunnat öfverträfFas i stora egenskaper, har han dock i de ädla aldrig lemnat någon framom sig. Han var en Rid-dersman af gamla stammen, hvars svärd bar ärans stämpel, och som mot denna sktdle skattat föga äran att bära ett briljanteradt värjfäste. Emedlertid inträffade det orimliga f örhållande, att pluraliteten inom Konungens konselj alldeles icke var missbelåten med Sländernas strängbet mot Cederström. Han var ansedd för Monarkens personliga gunstling och denne har alla tider varit de öfriga Rådgifvarne en påle i köttet. Det var blott Wirsén det lyckades, att göra sitt öfverlägsna inflytande ursaktadt; och detta sannolikt mindre derföre, att han jenmfortlsevis ägde öfverlägsna egenskaper, än cmed.an han var <ett financiellt stöd för vederbörande,livilka som oftast äro i behof af lånebitraden, och hålla dem till godo från hvilket håll som helst. Under det att dessa ämnen förevoro i KonstitutionsUtskottet, blef Hjerta af Grefve Essen ofta skickad, för a?t än hos en, än hos en annan, söka upplysningar. Det var vid ett sådant tillfälle; som han svarade någon hvilken frågade, hvarföre han hade så brådtom, att han ”sprang andan ”ur halsen på sig, i anseende till StatsRådets förban-”nade bönhasjagt.” Uttrycket spridde sig ganska hastigt, och gjorde lycka just i en hemisfer, hvarifrån i sednare tider lyckans sol på honom, söm på flera; ganska njuggt kastat sina strålar.

1823 var Hjerta utan jemnförelse Riksdagens verksammaste och ihärdigaste Representant. Han öfverbo— pades också med alla de förtroenden; Adeln hade att lemna; var Ledamot af både Stats- och Konstitutionsutskotten . samt utsågs till medlem af Bankostyrelsen. Förgäfves användes mot honom löften *och hotelser: han var och blef Representationens man. Hän började samtidigt med Anckarsvärd och höll ut, äfven när denne längesedan tröttnat och aflagsnat sig. Hjerta var rent af öfverläggningamas ordbok; och skydde ej att sätta sig i beröring med folk utom Ständernas krets, för att vinna upplysningar: det enda sättet, att blifva en värdig och en duglig representant. Han var Ministérens oförsonliga fiende; men hans ton var ej så skärande skarp, och hans läror ej så fiendtliga mot sjelfva statsinrättningen, som de sedermera blifvit. Också kunde han då uträtta vida mer än efteråt, och han ansågs för en af

v nationens pelare. Hans parlamentariska föredrag hade då ännu ej urartat till det deklamatoriska; hvaruti det sedermera stundom fallit; och hans hufvudfel såsom tar?lare låg ännu icke för öppen dag: det att såsom motif för. ögonblickets åsyftning använda hvad helst, som i sådan anda låter säga sig, utan eftersinnande huruvida det icke möjligen kunde stå i strid mot de satser, man vid andra tillfällen drifvit och ämnar drifya.

1823 års Riksdag hade förvärfvat H jer ta en ryktbarhet, som gjorde hans namn bekant äfven utom Sve-rige^landamären. Utländningar, hvilka besökte Stockholm och önskade lära känna utmärktare Svenskar,

underläto icke att uppsöka honom. Intet under således att hans råd inhemtades i grannlaga frågor af vigt. Till desSa torde kunna räknas det uppdrag, som General-* konsuln Dehn hade eller åtminstone sade sig hafva, att begära Hjertas yttrande, angående någons enskilda fi-nancer. Efter samråd med sakkunniga iriän, lemnade Hjerta' också ett skriftligt utlåtande. Om det motsvarade eller icke den förfrågandes väntan, kunne vi naturligtvis ej veta. Deremot draga vi oss med visshet till minnes, att Engelska tidningen Morning Chronicle kort förut innehållit ett stormande utfall mot Svenska Statens tröghet att liqvidera sin utländska gäld, hvars hi-storique det Engelska bladet genomgick i detalj, dervid icke ens förgätande svårigheten för utländske fordringsägare att resa till Svenska hufvudstaden, och en af dessas ankomst dit under Engelskt pass samt oförmodade apparition i habit habillé på den lysande bal, som Engelska Ministern vid Svenska Hofvet Lord Strangford gaf i anledning af H. M. Konungens höga kröning.

Under 1827 års Statsrevision var Hjerta visserligen, såsom medlem af Bankostyrelsen, sjelf redogörande. Men hans nära förhallande till Anckarsvärd och snart äfven till von Seth satte Hjerta i stånd, att vid mera än etttillfälle gifva Revisionen sin rigtning. Beslutet om Räntekammarens inventering härrörde ursprungligen från honom. Mangen trodde, med mer eller mindre skäl, att det var just detta beslut, som slog sista spiken i Gref-ye Wirséns likkista.

Vid 1828—1830 årens Riksdag slöt Hjerta sig till Ministérens åsigt i de tvenne vigtiga frågorna om Götha kanal och i afseende på Realisationen. Den förra®var dock mera Platisk än Ministeriell, och borde icke öf-vergifvas, sedan den blifvit började, för att icke katta på en gång Statsmakternas anseende och Statens redan lem-nade tillskott på spel. Den andra stora frågan, då bragt å bane, genom acclamationer från alla väderstreck, och således till utseendet ett foster af landets allmänna opinion, stod dock för sin framgång helt och hållet i förbindelse hos ett Ministerielt interesse, som i början af Riksdagen var allsinäktigt, men innan dess slut led skeppsbrott. Huruvida Realisationen, som utgjort bran-liingen, äfven erbjuder räddningsplankan, kommer tiden att utvisa; ty det är just derom som nu mera tvistas*).

) Realisationsfrågan ger åskådlighet åt tvenne vigtiga förhållanden i Svenska samhällsskicket. Det första består i skillnaden mellan Konungens Person och hans Regering: den andra, i spegel fåkterie t af Rådgifvarnes konstitutionella ansvarighet. Få lära kunna vara o-kunniga om, huru litet böjd Carl Johan personligen var Riksdagen 1828—i83oför hela realisationiåtgärden: ett alster af oppositionsnitets befruktning af ministerielt inflytande. Statsrådet Nordin, själen i den tidens konselj , inom densamma nära förtrogen med i synnerhet Grefvarne af Wetterstedt och af Ugglas, och inom Representationen med det då mäktiga Brukspa-tronsiuteressets öfriga organer, hyars yppersta med-Den stegrade bitterhet, hvarmed Hjerta såsom Riksdagsman uttalade sin mening öfver det illusoriska i vår

lem med jemn och säker hand förde Landtmarskalks-stafven, förstod ganska skickligt, att till detta sitt in-teresse länka de utmärktare Representanternas älsk-lingsplaner: Schwerins, att få experimentera med en theori, åt hvilken han kunde räkna sitt eget jag så« som upphofsman; Anckaiswärds, att åtminstone en gång få smaka, sötman af de stora ordens tillämpning i en .stor sak: Cederschölds, att se en sats verkliggjörd, med hvilken han debuterat på Riksdagsmannabanan, o. s v Hopen följde, som vanligt, blindvis, och hänryckningen var så allmän, ja, så allmän och så stegrad, att äfven tviflaren på allt guldet och på alla de gröna skogarna nödgades instämma eller tiga, om han annars älskade att rädda sitt rykte såsom förståndig och hederlig karlr För att vinna Konungens bifall, erbjöds honom — man märke noga — ingalunda af R.k-sens Ständer, men af realisationens entusiaster den utvidgning i makt, som den nu mera lyckligtvis förkastade ändringen af 72 §. Regeringsformen innebar. Konungen fogade sig, sannolikt mindre af denna orsak, ä|i för det att man lät realisation skotteriets skrän i hans öron ljuda såsom ”återklangen'* af en allmän opinion, och för det att Riksens Ständers an-«eende varit blottstäldt, om deras begäran af Kunglig stadfästelse på ett beslut, som deraf icke var grund-lagsenligt i behof för att äga full gällande kraft, bli T— vit afslagen.

Hur slutas skådespelets första akt.

Under våra ögon är den andra helt nyligen till-äudabragt. Riksens Ständer, vid deras nu inträffade sammanträde

funno sig ej befogade, ej berättigade, att med efterskänkning af folkets konstitutionella makt gälda det ministeriella och realisationsinteresseU otidiga löften. Denna sinnesstämning uttalade sig genast,statsförfattning, retade snarkre an det afvapnade den motståndskraft f han yille bekämpa. Samma bitterhet

allmänt och oafvisligt, till trots af alla de Ministeriella bladens prunkande sofismer, vare sig **insända,'* eller hemtade ur egen fatabur. Nu blef man, men för sent, allvarsamt oroad för faran, att ej kunna'håll? sitt åt Konungen gifna löfte. Drifhjul sattes i rörelse, som ej hjélf>te i sak och gåfvo åt formen en föga förskonad moralisk yta. Till Svenska folkets uppbyggelse fick man nu £ Tidningarne läsa om konklaver, audienser, dinéer, soiréei, &c. Till och med Orden Tlnno-cence blef en oskyldig förevändning'till en ganska ef-tertänklig skandal. Förgäfves; ty den n Mars randades, och dragningen måste ske. Den utföll med nit för den ministeriella åsigten, oaktadt Riddarhusets majoritet, forma consueta, lunkade efterMinistrarnes pipa. I Presteståndet var pluraliteten, som samtyckte till ändringen, så ringa, att den föga skiljde sig från ett ministerielt nederlag. Och detta oaktadt alla vältaliga ansträngningar från Herr af Wingård till ocb * med Herr Agardh, oaktadt alla drömmar om de välsignelsebringande statslånen och det tfoliga perspektivet af flera än en välsignad biskopsmössa! Det är hos Borgare- och Bondestånden, det skattdragande folkets sanskyldige Representanter, som Nationen uteslutande står i förbindelse för konstitutionens orubbade hclgd. Dessa Riksstånd förkastade förslaget till ändring af 7a §. Regeringsformen, med en njajoritet, som gränsade till enhällighet.

I afseende p£ Rådgifvarnes konstitutionella ansvarighet för en tillställning', som Sveriges Minister i Paris öppet från sin hänk i Adelns plenum påstått, att den kan blottställa Konungens anseende uti Europas ögon, visar sig: att Friherre af Nordin, som var i83o års realisationsplans sjelfva medelpunkt, från konseljtaburetten slagit sig ned uti en yida beqvämare Presidents-gaf sig sedermera äfven luft i Tidningen ”Medborgaren,” 1 mellan hvars utgifvande och funktionen såsom Bmko-fullmäktig han efter Riksdagens slut delade sin tid. Kanske var detta orsaken att - beggé upphörde i otid, och att närvarande Riksdag fcaknar den lifgifvande närvaron ’ af en Upplyst, sakkunniga driftig och för den stora samhällsutvecklingen vaim Representant. Förtroendet till hans omdömes klarhet är emedlertid så allmänt och rot-fåstadt, att ännu under sednaste Riksdag, under det

fåtölj; att Gréfve af Ugglas återvändt till det enskilda lifyets maklighet; och att Statssekreteraren för Finansärenderna redan fått temligen fast fot såsom Cbef for ett förvaltande Verk.. Huruvida Statsministern för utrik^3 ärenderna i83o och i834 lofvat Sveriges Konung den ifrågavarande tillökningen uti Dess höga prerogativer, kunna yi naturligtvis ej känzra; men hela yerlden vet, att Herr.Grefve af Wetterstédt 181a ögtidligen lofvade Svea Rikes Ständer, att indrag-ningsmakten skulle återlemnas, sedan den politiska konjunktur vore förbi, hvilken upphprt att finnas, ren dan ett godt stycke på % det tjugonde året. Det låter tänka sig, att inom ao år efter uppfyllandet af detta löfte, Riksens Ständer kunna befinnas vara bcredviliir-ga, att hålla Regeringen skadeslös för mistningen af det inflytande, hvarom den, nu gjort sig för tidiga förhoppningar; ty ordspråket har kanske ej så alldeles orätt, då det påstår, att ”ärlighet varar längst/ Man kan ej annat än uppriktigt beklaga, att någonting så kögvigtigt, så väsendtligen nödigt for ett samhälles trefuad och förkofran som ett ordnadt och o-rubbligt myntväsende, skall hafva velat tillvägabringas genom ministcriella konstgrepp, hvaraf skuggan för det mindre genomträngande ögat lätt kunnat återfalla på sjelfva den goda sak, hvilken man sökt drifva fram genom så förhatliga medel.låg i uppenbar strid med Ministrarae, hans mening inhemtades i afseende på ett visst HÖGST betydande finansförslag, att på 70 år bringa sedelmyntet till pari med silfver; ocb ännu sedan enskilda missöden afläggs-nat Hjerta från den ofientliga banan, inhemtas hans råd af folk utaf b vilken politisk färg som helst, i stora samhällsfrågor så väl som * enskilda1 förehafvanden.

Herr Tham, Wolmiath, var redan till åren, då han först uppträdde på 1823 års Riksdag, ådrog sig allas uppmärksamhet och tillvann sig de flestesN förtroende. Hans grundliga kännedom, genom lång erfarenhet förvärfvad, om landets modernäringars beskaffenhet och behof, i förening med en sällsynt lätthet att uttrycka sig« endast Öfverträffad af en ännu mera sällsynt uthållighet i tal, bade redan i hans hemort f örvarfvat honom inflytande. Ofvertygelsen om dessa egenskapers gagne-lighet för det allmänna, om de tillämpades i högre skala, väckte patriotiskt sinnade medborgares omtanka, att bereda honom utvägar att göra sina åsigter ocb sina in-sigter gällande vid det första lagtima Riksmöte, som ägt rum Under närvarande samhällsskick. Det är också fak-tjskt,

att Herr Tham, själen i de begge sednaste Riksdagarnas BevillningsUtskott, lagt grundvalen till det Tullsystem, som sedan 1823 varit gällande i Sverige. Det är naturligt, att vännerna af prohibilioner icke äro ocb ej kunna vara Herr Thams, som samlat de liberalt ekonomiska principernas anhängare under sina fan«r och tillskyndat dem framgång. Men hvar finnes den statsekonomiska plan, om hvilken förena sig; och byarilet intéressé, hvilket, ehuru enstaka, huru underord-nadt som helst, ej gifver sin harm och klagan tillkänna, då det tränges tillbaka och kufvas ? Att ha£va brutit isen, och att hafva åstadkommit någonting 'positift i stort, är i alla fall en stor och hedrande utmärkelse, vida vägnar att föredraga de prunkande ordkrigens än* damålslösa klingklang. Desto mera är det förvånande och bedröfligt, att sakna Herr Tham bland Bevillningsutskottets ledamöter vid det Riksmöte, som pågår. Af alla de Representanter, som på Styrelsens vink infunnit sig, finnes sannolikt ingen, hvilken, om annars landets ekonomi får anses vara ett föremål af vigt, gör eller kan göra det skäl för sig, som Herr Tham. Det är föga troligt, att han nu, mera än förr, skulle undandragit sig att lifligt omfatta och nitiskt verka för den fortsatta framgången af sina älsklingsidéer, derest icke materiella hinder mötte; och dessas undanrödjande hade så mycket hellre bort ligga en väljänkande Styrelse om hjertat, som Herr Tham just, i mindre lyckligt beräknade fejder, såsom ministériel 1 vedett förlorat den popularitet, hvilken annars törhända ännu en gångunder-stödt hans bemödanden att gagna ett allmänt intéressé.

Utom detta, alltid bjert framstående, stundom of-verdrifna nit för Ministcrens bästa, och en alltför absolut ovilja mot nyheter och teorier, snart sagdt utan undantag, vore Herr Thams parlamentariska skick exem-plariskt. Redan vid hans första uppträdande bedömde hans skarpsinnige vän och nära anförvandt, framlidne JustitieOmbudsmannen Ehrenborg, hvad af det förra skulle blifva ; och hans röst, jemte en dennes förtrogne väns voro derföre bland de få, som undgingo Herr Tham vid valet till 1825 års Statsrevision. Stats-ntanezta och Riksdagsmannens förkärlek till det pi*ak~ tiska framför det teoretiska äro vi långt ifrån att klandra. Men det finnes dock en medelfåg, och det är just denna, vi anse Herr Tham ej hafva funnit. Sådant föranleder oss emedlertid ej att dela den Svenska mini-sterielia åsigten, det sakerna öfver hufvud skola särdeles vinna på, att handläggas af personer, för hvilka. teorier och praktik äro lika iirämmande*).

Med Biskop Almqvist hafva mycken originalitet, mycken sprittande qvickhet, mycken liflighet, mycken

) Sedan detta nedskrefs, har den Kommitté trädt i verk- samhet, som Akall uppgöra förslag till grunderna för Tullbevillningen, och i hvilken Kommitté Regeringen inkallat äfven Herr Tham. Deraf rubbas intet af hvad här ofyan i afseende på honom blifvit anfördt, Då det befinnes vara öfver en Ministers höfva, att sjelf uttänka och framlägga en statshushållningsplan, ej mindre i dess detaljer än i det hela, kan man ej nog prisa ödet, att tillgång ej saknas på enskilde, som vil-jå och kunna taga de konstitutionelt ansvarige och af-lönade under armarna. Det enda man under sådana forhållanden torde, med sken af billighet, kunna begära, är, att vederhörande framdeles måtte så tidigt ransaka sina njurar, att den intellektuella undsättningen må hinna dem till godo, innan deras arbete bort vidtaga, åt hvilka den omtänksamma Styrelsen haft för afsigt, att gifva en helsosam ledning. Ty antingen kommer denna annars helt och hållet post festum, eller ock måste alla i allmänhet och en hvar i synnerhet betala fiolerna till den dymedelst, utan allt Rik-seas Ständers^förvållande oskäligt förlängda Riksdagen. Tänk om en sådan skalk, som Béranger kom undertfeder och rättskänsla, mycken lärdom, mycket frihets-^ sinne, mycken patriotism, bildning och upplysning, men ett föga presterhgt lynne och väsende gitt tiU hvila i grafven. Hans namn och minne måste vara oss Svenskar så mycket dyrbarare, som hans ifver och verksamhet under Riksdagen i Orebro 1810 ganska hufvud-sakligt inverkade på Thronföljarevalets lyckliga ut-* gång. Denna interessanta epok fortjenar en pragmatisk heskrifhing, och vi äga de dertill erforderliga ingredienser, från företeelserna vid Svenska Beskickningen i Paris till Fourniers (f. d. Köpman i Götheborg, sedermera afflyttad till Frankrike), Bohnsacks (Resehand-lande).och Signeuls (då Sveriges Generalkonsul i Paris; sist Svensk Minister i Hamburg) beskickningar i Örebro; från enskildas anteckningar och berättelser till Hemliga, Utskottets officiella dokumenter. Denna lärorika tafla skulle likväl ej kunna rymmas inom ramen af dessa Riksdagsmancakarakteristiker. Det ar blott vid några få hufvudmomenter, vi nu skola fasta oss, hvarforutan värdet af Almqvists roll svårligen skulle uppskattas efter föftjenst; sparande åt ett lägligare tillfälle Läsarens uppmärksamhet för taflan i sin helhet.*

1809 års Män, med Mannerheim i spetsen, hade ett dubbelt mål: att betrygga sin säkerhet och att förvissa sig om inflytande. Det första Tbronföljarevalet hade främjat begge dessa syften. Det var på konferen-

fund med vissa ställningar och förhållanden på hinsidan Jordan1. Läsaren erinrar sig utan tvifvel^ huru le hon Dieu hos honom utbrister:

**Si ce'st par moi qu'ils regnent de la sorte,

Je veux, mes amis, que le diable m'emporte."sen hos RiksDrotset , som Mannerheim fick uppdraget att Täcka motionen den 10 Maj. Gustaf Adoph, länge hemligen missnöjd med denne myndige embetsman (hvilken Konungen ämnat aflägsna från statsbestyren, så snart kriget blifvit slutadt, hvarförinnan han ej vågade stöta sig med RiksDrotzets talrika slägt och ännu talrikare klientel) hade haft den oförsigtigheten, att göra en handgripligt hotande åtbörd, då Grefve Wachtroei-ster framställde sina invändningar mot påbudet om altman krigsgärd. Statens högste funktionärer förenade den tiden mycken ömtålighet med djup känsla ¿f sitt värde; och Wachtmeisters hat till f. d. Konungen blef från den stunden så oförsonligt, att det öfverflyttades på hans barn och utgjorde icke den minst spänstiga drif-fjedera att utestänga hans ätt'från th ronföl j den. Visserligen förmärktes redan innah slutet af 1809 års Riksdag omisskänneliga spår till reaktionära bemödanden, som under då varande omständigheter kunnat småningom växa till en betänklig styrka, om de fatt tid att mogna, utveckla och sprida sig, helst detta parti ägde ej endast tvenne ansedda Grefvar af stort inflytande, De la Gardie och RuUth, till hufvudmän inom Representationen, utan äfven ett utlofvadt biträde från en del af den med revolutionen missnöjda, i Westerbotten fou förlagda Finska Arméen, som genom hemliga utskickade satt sig i beröring med General Vegesach. Man erbjöd honom nämligen befälet ofver en arnufcorps, som ville; från Norr tåga mot Stockholm, likasom en annan nyss förut gjort från Vester: till kontinenten öfverskicka f. d. Konungens person: förordna ett Regentskap för hans son, under dennes minderårighet: och till Rosersberg

förför längre tid förvisa Hertigen af Södermanland jemte hans gemål. Kapten Båth, densamme som offentligen afskijat Amiral Gronstedts förräderi; då Han genom konventionen med General Suchteln åt Ryssarne öfver-lemnade Sveaborg, var utrustad med ett dylikt hemligt uppdrag till Yegesach. Denne hade mycket militäriskt mod och duglighet, ådagalagde vid mångfaldiga tillfällen under Svenska krigen från 1788 till 1814; men politisk beslutsamhet brast honom helt och hållet; hvarige-nora ock denna plan nu vardt till intet. Generalen fick derföre till och med, vid besök som några bland Dalallmogen tillika med en f. d. soldat af Dalregementet, vid namn Flinck, en kort tid derefter gjorde hos honom, uppbära förebråelser. De yttrade på deras okonstlade språk: "Du h%r bedragit oss," h vilket är så att förstå, det en del bland Dalkarlarne, vidtalte genom Major (eller Ofverstelöjtnant) Ekman, blott afbidade ett Öfverenskom-ihet tecken, som uteblef, for att till den gamla Regent-slägtens förmån göra gällande de historiska anspråk på politiskt inflytande, hvilket de utöfvat, under Gustaf Wasa, och hvarom Gustaf III, under en bland sina många obetänkta förirringar, i ändamål att med sin personlighet göra uppseende och kring den koncentrera folkets enthusiasm, haft den oförsigtigheten att offentligen påminna dem, från samma ställen, der deras förfäder blifvit helsade af^ Wasaättens stamfader.

Carl August9 förtidiga död drog ett streck Ö*ver allas räkningar. 1809 års Män förlorade den docka, till hvars alla rörelser de sjelfve höllo trådarna i sina händer. Det reaktionära partiet öfverraskades oförbe-redt, och stack sig försigtigt undan i lederna af det

9allmänt, uppriktigt och innerligt sörjande folket, nu mindre än någonsin stamdt för en återgång. Detta partis alla förhoppningar slocknade således i sjelfva verket på Quidinge hed den 28 Maj. Det var icke, behöfde åtminstone.ej vara, mot detta parti, som den 20 Juni var rigtad, och det anar oss, att man med denna olycksdag, en skamfläck i Sveriges hafder *), afsåg att

*) Ja, en skamfläck! och nu mera lyckligtvis ansedd för en sådan *af opinionens alla färgskiftningar. En bland 1809 års Män, redan odödlig genom den 10 Maj och som den 20 Juni förmiddagen,' när tumultet började s, inbjöd en person att "skynda sig, för att få se något **roligt, som rätt snart skulle bli ännu roligare,** yttrade, sedan mordet var fulländadt, till en annan, vid åéynen af Fersens misshandlade lik: "detta gick for långt.** Men vår härutinnan aldrig svigtande öf-vertygelse har dock en högre, en ädlare auktoritet att stödja sig vid, och det är

denna vi gå att åberopa« CARL JOHAN, då Kronprins, ledde en dag, efter slutad konselj, samtalet på Sveriges 2g Jyni (ty äfven Frankrike hade, som bekant är, sin, under den gamla revolutionen). Hans Kongl Höghet uttryckte på det bestämdaste och eftertryckligaste sätt sitt ogillande, icke blott öfver upploppet och illgerningen, utan tillika öfver polismaktens, militärbefälets och sjelfva Styrelsens förfarande. Han slöt med dessa minnesvärda ord: **11 faut être bon avec les bons, mais il faut êtie méchant avec les méchants!**

Och härvid — tilläde berättaren, f. d. Kronprinsens f d. Guvernör, f. d. Riksrådet Ramel — ”höjde Prinsen sin röst och fastade sina genomträngande ögon så skarpt, än på den ene, än på den andre af Statsrådets ledamöter, det flere bland dem voro nära, att förskräckelse tumla under konseljbordet.**

Här synes oss stället yara, att upplifya hågkomstenrycka stödet undan ett helt annat. Grefve von Fer-s«ns och hans systers nära förhållande till Drottning

af tvenne tirader ur den vidlyftiga, icke fulländade recension, hvarmed Tidningen ”Granskaren” i lifs-tiden hedrade Skildringarna och gisslade deras författare. I N:o 4* den 27 Juni 1834 läses nemligen följande:

*’Af samma skäl, som nyss är anfordt, ogilla vi "högligen den halfva och försåtliga anklagelse, som "finnes framkastad emot framlidne Grefve Wirsén. "Det finnes väl icke många af dem, n. b. hvilka känt "Wirsén, som kunde tro honom i stånd af någonting **så dåligt, som att, under form af vexlingsarfvode, i "egenskap af fältadministratör, stoppa i sin ficka lode "penningen af manskapets gage; men angifvelsen står "der emedlertid skäligen påtaglig — och hittills o- # "vederlagd. Fördenskull och som det i Stockholm "ännu finnes tvenne embetsmän af temligen hög rang, •'hvilka under Tyska kompanjen hade stora detaljer "vid faltförvaltningen, och som ännu äro vid den ful-"la vigör, att de helt visst kunna erinra sig, huru det "tillgick år i813, uppmana vi dem härmedelst att of-*'fentligen upplysa förhållandet med de omnämnda io "skillings afdragen, på det att icke en oförtjent skug-"ga måtte kastas på en man af så stora förtjenster "som Grefve Wirsén, och som på sin döda mull, i "fall han ej af eftertiden får åtnjuta rättvisa, åtminstone måtte frikännas ifrån obefogade tillvitelser."

På denna offentliga uppmaning har under loppet af • de trenne sedermera förflutna åren ingen '*upplylining" följt, hvarken från de "tvänne embetsmännea af temligen hög rang" eller någon annan.

I]V:o'45 den 1 Juli i834 heter det:

*'Af mera allvarsam natur är det påstående, som "göres på följande sidan, der Expeditions-Sekreterarcn "Friherre Mannerheim temligen påtagligen uppgifvesHedvig Elisabeth Charlotta var kändt. Hennes och. Kejsar Alexanders gemensamma frände, Hertigen Admi-

3*såsom delaktig uti, om ej tillställare af Fersiska •'mordet.**

Det heter neml. att en af ISO9 ars män, redan ge-”nom den 10 Maj *) odödlig, på formiddagen den ao **Juni, då tumultet redan var börjadt, ”inbjöd en per-Vson att skynda sig, för att få se något roligt, ”som rätt snart skulle bli ändå roligare,*' ”men att han, då han sedermera fick se Fer sens misshandlade lik, utbrast: 'detta gick för långt*.

”Att personen, som menas, är Baron Mannerheim, •*lider éj något tvifvel, och att ofvanskrefna yttran-**den utmärka en bestämd underrättelse om och delak-**tighet i mord-tillställningen och upploppet, är äfven-”väl af natur att icke behöfva bevisas. I fall man nu ”skall sätta tro till Skildringarnas författare, så var ”således Riksens Ständers Justitie-Ombuds-”man en bland tillställarne af de hyggliga •’uppträdena den 2o Juni 1810!!

”Uti Tidningen Fäderneslandet, artikeln 18O9 års ”män, var, såsom vi längesedan anmärkt, enahanda ”opinion om upphofvet till Fersiska mordscenen, fästmän i mindre klara ord, uttrjrckt. Det är nu således ”andra gången, Friherre Mannerheim ser sig offentli-*’gen angifven såsom invigd i den svarta komplott, ”som kostade Grefvc Axel v. Fersen lifvet och satte t ”en outplånlig skamflärV på Sveriges historia.

*) **Det var Friherre Mannerheim, som den 10 Maj 1809 ”uppstod ocb yrkade Gustaf Adolphs dethronisering, **hvilket ock bifölls. — Mannerheim, förut odekore-

rad, fick snart derefter Wasa-Ordens kraschan, och ”blef under samma riksdag den förste Justitie-Om-”budsmanrien.nistratom af Oldenburg var en bland de forste friarae till Svenska Thronföljden, efter Carl Augusts fr ån falle. Carl XIHfs gemål interesserade sig mycket för framgån-' gen af denna plan* Fikandet efter Rysslands vänskap beredde Adolph Fredrik 1743 vägen till Svenska Thro» nen; fraktan för Rysslands inflytande, utestängde Peter Fredrik Ludvig derifrån 1810. Oldenburgska partiet förlorade raed den 20 Juni sina. förhoppningar.

När Valriksdagen öppnades hade gamla Dynastien nästan ingen och Hertigen af Oldenburg ganska få uppenbara anhängare. Konungen af Dannemark anmälte

**I anledning häraf, och då det för en mah af ära . ”och en man vid Friherre Manncrheims år icke tan

vara likgiltigt, att lemna en så förhatlig skugga på ”sin karakter undanröjd, tro vi oss ingalunda fela i ”grannlagenhet, då vi nu offentligen uppmana Friherrn "att lika offentligen gifva tillkänna, om det verkligen ”eger någon grund, eller icke, att Friherrn var en ”anstiftare eller medvetande af den tillställning, som ’’tillskyndade Sverige så mycken skam och mån^a rättsinnade menniskor en så djup sorg? •— Om Friherrn, ”såsom vi taga för afgjordt, med nej besvarar denna ”fråga, så lärer han finna det ljuft, att ifrån sig haf-’*va vältrat bördan af en så ohygglig misstanke. Kan ”han deremot icke bestrida anklagelsen, så torde en ”offentligen gjord bekännelse om motiven till handlingen kunna på en gång urskulda honom och spri-'da ett nytt, ganska behofligt lj’us öfver åtskilliga nog ”mörka drag uti 1810 års historia. — Blir återigen ’’Friherrn vid denna nya uppmaning stum, då blottställer han sig, som vi frukta, för hvarjehanda nog ’’missgynnande omdömen.**

Friherre Mannerheim förblef ”stum” i denna fråga intill sin död, o akta dt den offentliga uppmaningen.sig nu officielt, såsom kandidat till Thronföljden. Hans val hade ovedersägligen tillskyndat Sverige ganska stora håde positiva och politiska fördelar. Men det var just detta, som kanske mera än något annat aflägsnade honom från sitt mål, hvilket äfven bort vara Sveriges. 1809 års män funno nämligen,, att saken här talade för sig sjelf, och att Konungen af Dannemark stått i ringa eller ingen förbindelse hos dem för sitt val. De hade således inga anspråk på någon synnerlig erkänsla af honom, intet grundadt hopp på afgjordt inflytande under den vise och dygdige Fredrik YI:s rättrådiga, välgörande spira. Han var derföre ej, kunde ej vara deras man; och detta tillfälle, att genom de tre mindre Nordiska rikenas verkliga förening ernå en vördnadsbjudande ställning, som intetdera af dem isoleradt äger, mot grannens i öster kolossala makt, gick, sannojikt för alltid förlorad t. Man bibragte Carl XIII den vidskepliga fördomen, att han ej länge skulle öftferlefva ifonun-gens af Dannemark Thronföljareval; och massan, hvil-ken i Sverige saknar all politisk bildning, alla politiska begrepp, pilt politiskt förstånd, slog man blå dunster i ögonen med erinringar om Sveriges missöden under Calmare Unionen. Liksom någon likhet funnes mellan ställningar och förhållanden då och nu! Liksom ej sjelf-va olägenheterna af den gamla föreningen gifvit ledning huru man skulle undvika dem vid den nya! Men vanan utgör halfva naturen, och vanan att rysa vid blotta namnet ”Calmare Union” förstörde en af de vackraste och lyckligaste politiska sammanfogningar, som någonsin utan svärdsegg varit tillvägabragt.

Grefve Wedel Jarlsberg och Marskalken Massena omtalades äfven såsom Thronkandidater 3 dock endast iföregående, och utan någon anhängarepersonal af vigt.1 Sedan man låtit Konungens af Dannemark anbud gå sig ur händerna, att vinna en förening med både detta rike och Norrige, spökade ännu idéen af det sednares enstaka införlifvande med Sverige uti mångens hjerna. Detta var, på äkta Svenskt manér, att släppa köttstycket, för att gripa efter skuggan; men det var emedler-tid detta, som Wedel hade att tacka för utmärkelsen, att ens sättas i fråga till en så hög kandidatur.

Massena nämndes och försvann nästan lika hastigt. Det var en drömbild af militären, som ville hafva en frejdad militärx i spetsen. Man trodde sig då oöfver-vinnerhg, oemotståndlig. Man behöfde blott draga å-•stad, för att rikt ersätta alla de förluster, Sverige lidit sedan 1709. Så drömde och så väntade man. Men det fordrades en hel hop andra tillfälligheter, för att se drömmen verkliggjord. Vid Massenas namn var icke den talisman fästad, som mäktade framtrolla dem; och 1809 års män voro för ingen del angelägna, att räcka1 • spiran åt en härförare, som, böjd att befalla och ovan att taga rjid, skulle med ett enda herrskareord gjort hela deras vishetskram öfverflödigt.

För dem var, ur samma skäl, Prinsen af Ponte Gorvo lika litet välkommen, och han var också lika litet deras kandidat, som någon bland de föregående. Deras man var Hertigen af Augustenburg, Carl Augusts efterlefVande broder. Hedan innan Ständerna sammanträdde, ansågs han sjelfskrifven till Thronföljden, ”hvar-till hans broders minne och hans egna dygder” — som' det hette uti ett yttrande, afgifvet hos Hemliga Utskottet — ”gjort honom förtjent.” Och Hemliga Utskottet föreslog honom ock i sjelfva verket, efter af Konungenmeddelad Proposition. Detta Carl XIII:s bifall var ¿medlertid fullkomligen passift. Han gaf det med lika lätthet den ena åttonde dagen till Hertigens af Augur stenburg val, som han åtta dagar sednare gaf det åt Prinsens af Ponte Corvo. Ett handbref från*CABL XIII Jill General Anckarsvärd, skrifvet mellan Carl Augusts död och Riksdagens öppnande, uti hvilket bref Carl i vänskapens skpte utgöt sitt bekymmer, visar mer än tillräckligt, att Konungen i af seende på efterträdare aldrig hyst någon uteslutande önskan, afbidande med lika mycken undran som undergifvenhet en vink af Euro»* pas fruktansvärde skiljesman. Ty katten, som nu me** ra sitter i Petersburg, satt den tiden i Paris.

Emedlertid spridde sig underrättelsen om vissa fö* reteelser vid Svenska Beskickningen hos Fransmännens Kejsare, och om Prinsens af Ponte Corvo kommunika-' tioner med en ung officer, Baron Mörner, som efter sin återkomst till fäderneslandet hölls uti ett dags arrest i Upsala och var förbjuden att nalkas Örebro, så länge Riksdagen påstod. Militären, framför allt den yngre, inindes att revolutionen var arméens verk, oeh såg med otålighet makten och inflytandet hafva blifvit ett byte för 1809 års doktrinärer. Militären yrkade, att Tbron-följarevalet måtte framför allt annat hafva i sigte, att ¿kafFa Sverige en stor och frejdad härförare, som förstod på samma gång att organisera, disciplinera och segra. Prinsen af Ponte Corvo hade, i egenskap af Krigsminister under revolutionen, ådagalagt sin förmåga såsom organisatör ; Marskalkstafven vittnade om hans Fältherretalanger ; och den ädelmodiga hehandling Svenska krigsfångar rönt, hvilka af honom blifvit tagne under vårt första krig mot Fransmännen, var ett tillräckligtbevis på hans hjertas och tänkesätts beskaffenhet. Till militären slöto sig de öfrige, som, lidande af och förbittrade öfver Finlands förlust, brunno af längtan att se det återtaget. På detta sätt uppstod och växte Prinsens af Ponte Corvo parti. Det hade i alla fyra Stånden sina organer, hvilka genom nit, ihärdighet och slughet förstodo att göra partiets åsigter gällande och att öka antalet af dess anhängare. Bland dessa organer var Professor Almqvist ostridigt en af de både verksammaste och aktningsvärdaste. Det var väl egentligen Pre-sternas bearbetande, som han hade på sin lott; men han lade sig vinn om att äfven på andra håll göra politiska proselyter; så att t. ex. när Oxelberg och hans "vän Grewesmöhlen, som bibringade Bönderna nödiga upplysningar i ämnet, sågo sina bemödanden stranda mot några religiösa farhågor, stod Almqvist alltid tillreds att skingra dem, genom skäl och uttryck-, som „ verkade, oaktadt deras föga presterlighet, så i anda som omklädnad. Dagei/ innan Konungen aflät sin definitiva Proposition, öfverräknade partierna å ömse sidor sin styrka, då bland Adeln befunnos 109 Mannerheimianer, böjde för Hertigen af Augustenburg; 88, som förklarat sig för Prinsen af Ponte Corvo; och 50 till 60, hvilka afbidade Hofvets bestamdt uttryckta åsigt, innan de ville fatta något beslut. Af Presteståndet voro två tredjedelar, med Erkebiskop Lindblom i spetsen, benägne

* för Prinsen af Ponte Corvo, hvilken i Borgareståndet bade 37 anhängare, mot 15, som stodo fast vid Hertigen af Augustenburg. Bondeståndet var deremot nästan enhälligt för Prinsen af Ponte CorvO. Den slutliga skiljaktigheten i meningar der inskränkte sig till ett missförstånd om namnet. Man hörde nemligen Bönderunder sina samtal pa klubben yttra: ”Ponte Corron ’’vela vi ej ba; men Bernadotten skall vara en bra ”Herre, och karl att kunna tukta Ryssen, om si åtbära ”skulle.”

Emedlertid hade Statsministern för Utrikes Åren-derna, Friherre von Engeström, genom Signeul, erhål-lit, jemtc et handbref Prinsens af Ponte Corvo biografi, hvilken sades vara Öfversedd af honom sjelf. Yon En* geström höll detta hemligt, för att, som xnotpartiet uttydde, förstx låta Hertigens af Augustenburg val gl för sig, och derefter kungöra en del af de handlingar Statsministern hade i sin vård, föregifvande, att de för sent kodimit honom tillhanda. Men sedan Fournier och Bon-sack ytterligare en vacker natt anländt med nya depe-cher, medförande derjerate Prins Oscars porträtt, kunde hemligheten ej längre bevaras, helst å ena sidan Fournier genast satte sig i beröring med några af Prinsens k^nda tillgifne, och å den andra, dessa så tagit sina mått ock steg> genom sina utskickade, Funch, Grewesraöhlen, m. fl., hviilka hvar på sitt Éåll tre gånger om dagen skulle

sondera barometern, att ingenting, från Konungens egna till Engeströms och Hofvets förehafvanden, kunde undgå deras uppmärksamhet. Det var nu som Almqvist föreslog en utväg, hvilken antogs och verkställdes: den, att genom en enskild Deputation hos Statsministern för Utrikes Arenderna begära officielt meddelande af de handlingar, depecher och underrättelser samt af den biografi öfver Prinsen af Ponte Corvo, som Statsministern fått ifrån Paris, för att icke hindra Riksens Ständer, att sjelfve stadga sin opinion. Yon Engeström svarad e: "att han med afsigt hållit dessa noggranna un— "derrätlelser så länge dolda, tills han rui funne ögon-"blicket vara inne, att zqed framgång och verkan kun-"na genom publicitet af dem vinna en afgjord likstäm-"mighet uti Sländernas åsigter."

Under sådana förhållanden kallades Hemliga Utskottet till nytt sammanträde. Silverstolpe, kärnan af 1809 års doktrinärer, samt tolk och talman för 1809 års Män, förändrade nu sitt förra tillstyrkande. Det skedde, emedan "'Fourniers hitsändande, så snart han ''ansågs såsom i rätta ärender stadd, hvilket hade nog "sannolikheter för sig, när man dermed sammanlade det "bestämda innehållet af Signeuls sednaste företedde, men "äldre bref till Statsministern von Engeström, och åtskilliga delar af StatsRådetLagerbjelkes förut företedda "depecher, medfört den betydliga förändring, att i stäl-5ylet för Franska Kejsarens hittills endast såsom passift "kända tänkesätt, insåg man nu en väl i ord icke ytt-"rad, men i verket bestämd och aktif önskan; helst d?t ''knappt lät sig tänkas, hvarken af Prinsen af Ponte "Corvo och Hertigen af Cadore skulle vägat, utan den "hemliga kraften af Franska Kejsarens vilja, connivera "om denna beskickning, eller att Signeul vågat, utan "de starkaste anledningar, yttra sig om Kejsarens ön-"skan i så afgörande ordalag. Af Kongl. Majrts sedna-"re nådiga skrifvelse befunnes/ att Hans Maj:t Sjelf ej "ansett utan betänklighet, att, efter sednare erhållne "upplysningar, förblifva vid Sitt förut yttrade tän ke-"sätt i Thronfoljare-valet, utan nu framställt Furstens af "Ponte Corvo väljande till Hemliga Utskottets öfvervä-"gande: en förändring, som visserligen ej kundé och "Hans Maj:t säkerligen ej åsyftat, skulle binda någons "fHa opinionsrätt; men hvilken i afseende på den i det-"ta ögonblick kanske mer än någonsin nödvändiga enig-"het mellan Konung och Ständer krafde det högsta be-"traktande *)• Dessutom vore högst sannolikt ocK sy-"nes nästan gifvet, att sedan den delade tonen inom "Sveriges Ständer och derjemte Franske Kejsarens bestämda, fastän hemliga önskan, blefve Hertigen kf Au-"gustenburg kända, vore hoppet om hans acceptation "förloradt: att så vida denna förutsättning, grundad "både på Hans ädelhet och Hans klokhet, vore riktig, "syntes ingens val kunna fortare försätta riket i det in-"re lugn **), som följer på ett med hopp om antagande "oph mera enighet än nigot annat fattadt bestämdt par-"ti: och att under samma förutsättning och med kännedom af den erkändt verksamma fastheten i Prinsens "af Ponte Corvo personliga lynne, kunde man ej af "någon bland de of riga, föreslagne Furstar vänta "en har digare och pålitligare kraft till utehållande "af* så vål alla en måktig grannes verksamma in-**flytelser^ som af alla försök till påtvingande tef någon "annan Dynasti, än den Riksens Ständers val godkänt-" Silfverstolpe förklarade derföre: "att om Hans Maj:t i "nåder behagade hos Riksens Ständer till Thronföljare "föreslå Prinsen af Ponte Corvo, så ansåg han (Sil-

*) På ett annat ställe i samma anförande yttrar Silverstolpe denna begrundansvärda sats, att **en fullkom-**lig stridighet mellan Konung och Ständer vore i *'många mål nyttig, när fråga är om principerna **för de inre Statsmakternas jemvigt.'*

**) Rikets inre lugn: var nemligen stördt genom skräckscenen den 20 Juni. Patriotismen och pligtkänslan uppmanade 1809 års Män, att så fort ske kunde och till hvad pris som helst bidraga till återställande af detta Statens invärtes lugn."verstolpe) sig nu mera för det allmännas val skyldig, «"att detta förslag med sin röst understödja, och såle-"des för ett högre ändamåls skull ej vidare göra gäldande sin enskilda öfvertygelse, om den under många "synpunkter mera omedelbara tjenligheten af Hertigens "af- Augustenburg val." Sin egen och hela sitt partis åsigt, sorg öfver den motsedda minskningen uti inflytandet, i anseende till "den erkändt verksamma fastheten "i Prinsens af Ponte Corvo personliga lynne," och tröstegrunder, uttalade Silverstolpe målande i detta uttryck:, "att om Hertigen af Augustenburg bättre ha^ "de vårdat vår frihet, torde Prinsen af Ponte "Corvo bättre förmå upprätthåtta vår sjelfstan-Adighet" Silverstolpe tilläde, att: "då alltså 'valet af "Prinsen af Ponte Corvo, oaktadt sina olägenheter, bå-"de nu syntes vara det enda att göra och visserligen "för Sverige kunde blifva lyckligt; så motstod Silver-*'stolpe icke de nu förändrade omständigheter, hvilkas "motarbetande möjligen kunde

af erfarenheten bevisas ”honom hafva innefattat en för hans fädernesland skad-”Ug obetänksamhet.”

Atta af Hemliga Utskottets ledamöter slöto sig till Silverstolpes sålunda framställda mening. Med de tre Öfriga skola vi framdeles göra Läsaren bekant.

Det var i Plena den 18 Augusti, som Riksstånden emottogo Kongl. Maj:ts Proposition om Prinsen af Ponte Corvo till Thronföljare. Denna och följande dagar, intill påföljde Tisdagsmorgonen den 21 Augusti kl. 9, då Yaiplena öppnades, hvimlade icke blott allmänna klubben af Regeringens hela personal och andra betydande Män, jemte Rikssståndens egna medlemmar; utan torg och gator voro uppfyllda af rådslående grupper.Carl Xni var och hade hela tiden i Örebro vsrit sa svag, att han knappt, utan att digna, kunnat hålla sig uppe, medan han emottog officiella Deputationer ; och farhågorna för hans lif voro lika allmänna som bryd-samma. Likväl tog han Söndagen den 19 i samma månad kl. 4 e. m. uti ögonsigte de trupper, hvilka kamperade vid Örebro. Konungen belsades vid detta tillfälle med alldeles ovanligt starka och ofta upprepade hurrarop af trupperna. ”Ser ni” — yttrade General Tibell till Bankieren Jencquel från Hamburg, ankommen till Riksdagen, för att utsöka fordringar hos Pomerska Kammaren från 1806 års Tyska fälttåg, och nu stående, jemte några andra, bland åskådarne vid Tibells sida — ”Ser ni och hör arméens glädje öfver den ge-”nom gårdagens Proposition annihilerade frågan om ”Thronföljden för Hertigen af Âuguçtenburg, samt hop-f,pet att i stället vinna en frejdad, vid vapenbröder och ?’fältlefnad mera van Furste?”

Anmärkningen hade ej undfallit Pålman, Almqvist, Wilcke, Grewesmohlen och Prinsens af Tonte Corvo öfriga tillgifne; och' de underläto ej, att, hvar i sin rigtning, gifva den fart och göra den gällande.

Knappt hade Riksens Ständer i Tisdagens Plena (den 21 Augusti) bifallit Konungens Proposition, innan en allmän glädjeyra spridde sig kring hela staden. Det var ej nu mer fråga om att oroligt och försigtigt nalkas hvarandra, bespeja hvarandras tänkesätt, tvista, öfver-lägga och intrigera: allt andades nu Öppenhet och fröjd, allt upplöste sig i mat och dryck. Borgareståndet, hvars taffel var gent emot Presteståndets, helsades, efter afsjungande af flera kupletter, dem Valerius för tillfället sammanskrifvit, ifån Presteståndets taffelsal, genom öp-pet fönster utaf Erkebiskopen Lindblom med balen i hand. Glädjens deputationer från alla fyra Stånden korsade hvarandra oupphörligt, och enthusiasmen stegrades hvarje gång vid åsyneq af Prins Oscars vackra porträtt, som, medfördt af Fournier, nu prydde Preste-ståndets taffelsal.

Ett par år sednare uppfördes Almqvist på förslag till Hemösands, genom Biskop Nordins död, ledigblifha Stift. Det skedde, som allmänt berättades, egentligen på grund af ett enskildt cirkulär-rekommendationsbref Iran Regeringens sida. Icke desto mindre stod sjelfva utnämnandet hurdt; ty ansedda personer, äfven inom Almqvists eget Stånd, arbetade starkt emot honom. Hans prestvidriga mane'r och den fria munterhet, hvar-med han gerua deltog i ett godt lag, anfördes såsom oförenliga med biskopsmössan. Kronprinsen sade honom öppet, men vänligt, att, detta låge honom i fatet. Det var då Almqvist svarade: ”Jag kan ej påminna mig ”med visshet att hafva tagit öl för ärende mer än en ”enda gång, och det skedde den 21 Augusti 1810, i ”glädjen öfver Ers Kongl. Höghets lyckliga val till' ”Svensk Thr on följ are.”

I egenskap af Riksdagsman slöt Almqvist sig sedermera alltid till den oppositionella åsigten. Detta hittills ovanliga förfarande af en Biskop utplånade mer och mer minnet af hans inflytelserika verksamhet 1810, qch han fick till sena aftonen af sin lefnad afbida den Nord-stjerneplaque, hvarmed mången yngre embets broders kåpa pryddes, innan ordningen omsider äfven kom till honom. Riksdagen 1828—1830 var den sista han öf-verlefde, och den af 1823 den sista han bevistade. Han var då medlem, biand annat, af OpinionsnämndenöfVer Högsta Domstolen. När första voteringens resultat föranledde nja voteringar öfver särskilda ledamöter af Domstolen, angående livilkas utvoterande skulle rösta» med ja och nejj uppsteg Biskop Almqvist från bänken, der han satt i Sekreta Utskotts salen på Riddarhuset, och ställde ganska högljudt till Nämndens Ordförande, Grefve Mörner, Carl Stellan, den frågan: ”om ej den, ”som hvarken ville fria eller fälla JustitieRåden, kun-”de, utan att voteringen ogillades, få rösta med en hvit "hoprullad papperslapp?” Frågan besvarades naturligtvis af Grefve Mörner jakande. Då voteringssedlame sedermera öppnades, befanns verkligen en, från hvilken det i öfversta kanten tryckta ordet: ja eller nej, var bortrifvet.

Biskop Almqvists sätt att bete sig hade aldrig varit stöpt i den alldagliga formen. Se här ännu ett exempel, hvarmed hans karakteristik må slutas. Medlem af den deputation från Upsala Universitet, hvilken, under Riksmarskalken v. Fersens kancellariat, skulle uppvakta Gustaf Adolph^ hade Almqvist sig tillika uppdraget, att öfvérlemna ett af sin fars arbeten åt f. d. Konungen. Medan denne med sin vanliga afmätta stelhet lånade örat åt deputationens andragande, sprang Almqvist, snabb som blixten, fram ur hopen, tvärstannade, under en djup bugning, helt nära invid Konungen och stack häftigt handen i sin bröstficka, för att taga fram afhandlingen, som han nu ville öfverlemna. Gustaf Adolph, mindre hjeltemodig, än vpålitlig och rättskaffens, drog sig genast ett par steg tillbaka. Han misstänkte förmodligen, att det vore ett mordinstrument, men kunde ej ens ana, att det helt enkelt var ett akademiskt opus, som på ett så öfverraskande och mot etikettenstridande sätt, ville bringas i dagen. F. d. Konungen hlef väl snart lugnad, och Almqvist fick uträtta sitt sär-r ¿kilda ärende. Likväl erhöll Grefve Fersen, i anled-r ning af denna tilldragelse, nådig befallning, att dädan-efter alltid förevisa Gustaf Adolph en specificerad upp-r gift på ledamöteme i de deputationer, hvilka framdeles förunnades audiens, innan en sådan toge sin början.

Ödets sällsamma förfoganden bereda oss tillfälle, att i dessa utkast bredvid hvarandra uppställa de tvenne ledamöter af Presteståndet, som, ledde af stridiga politiska grundsatser, vid sista Thronfölj are valet arbetade i h var an dra rakt motsatt rigtning; begge ansedda män i sitt Stånd; men den dä segrande, annars merändels tillhörande minoriteten, äfvensom den dä underlägsne, i öfrigt oftast utöfvande det största inflytande; begge i lif-vet underStändemas sammanvaro 1828—1830; den ene nu redan'nedstigen i sin graf; den andre af ålderdom och sjuklighet vacklande på dess brädd, nu för första gången under långliga tider skiljd från deltagande i Riksdagarnas värf, genom hvilka han förut spelt en så betydande offentlig roll. Det är med ett ord från Biskop Almqvist till Biskop Wijkman, vi nu vände våra blickar.

Prosten Wikman var ledamot af 1809 års konstituerande Konstitutions-Utskott, och slöt en förening på iif och död med 1809 års Män och med deras åsigter. •Han medförde de sednare till 1810 års Riksdag i Örebro och höll fast vid dem, äfven sedan de blifvit från-trädde af de förre. Han gaf i Hemliga (Jtskottet Hertigen af Augustenburg sin röst, då Utskottet första gån-

9*gen yttrade sig och han gaf den äfVen andra gången åt samme Furste, när Hemliga Utskottets pluralitet, i anledning af Silverstolpes förändrade tillstyrkande, öfver-gick på Prinsens af Ponte Corvo sida. Men då den sednare Thronkandidatens vänner ansträngde hela sin verksamhet för att drifva igenom sin plan, läto den förres bero vid politiska deduktioner, vid vigten af sin personliga auktoritet och vid inflytandet af en opinion och af interessen, hvilka de ansågo öfvervägande och nära förenade med den mening, de sjelfve uttalade. 1809 års Mans alla bemödanden gingo, före och under början af Riksdagen, derpå ut, att från Thronföljden aflägsna Konungen af Dannemark samt Hertigen af 01-denburg, utan att det anade dem, att de sjelfve öppnade vägen till Thronen åt någon helt annan, än deras kandidat. De insågo ej detta förr än all hjelp kommit för sent. Af nödvändigheten gjorde de sig nu en dygd och läto händelserna hafva sin gång> stillatigande, såsom Mannerheim; bjudande skäl för sig, såsom Silverstolpe, dier förklarande: det jag hafver skrifvit, det hafverjag skrifvit, såsom Sven Wijkman Casperson. Deras obegripliga trygghet och långsamma uppvaknande ur sin slummer kan endast förklaras genom enstämmigheten af de • underrättelser de erhöllo från alla håU derom, att man ansåg dem hafva uppgjort Thronföljarevalet samtidigt med Riksdagskallelsen, och att sjelfva sammanträdandet af Riksens Ständer blott skedde, för att med nödiga formaliteter och underskrifter förse Valakten. Men'Försynen, ofta outgrundelig, alltid rättvis, kunde ej tillslädja, att fasan af den 20 Juni kom det interesse gagn, som afsett att derigenom rotfasta och föreviga sitt välde.Följande spridda här sammanförda drag visa, huru lydigt den tidens högmögende böjde sig under 1809 års mäns kända vilja, intill dess att den, genom Thron-följare valet den 21 Augusti, sjelf dukade under för händelsernas tvingande öfvermakt.

General Wrede, stadd på en beskickning hos Kej-sar Napoleon, hade ej förr blifvit underrättad om afsig-ten med de hemliga beröringspunkterna mellan Baron Otto Mörner (då Infanteri-Löjtnant, hvilken med kurirpass ankommit till Paris), och Prinsen af Ponte Gorvo, innan Generalen återskickade Mörner hals öfver hufvud till Sverige. Återkommen till fäderneslandet, blef Mörner genast examinerad och vederbörligen skrapad af Grefve

Essen, LandtMarskalken in petto Fleming och Hofkansleren af Wetterstedt. Mörner hade att tacka sitt förestående giftermål med den sistnämndes syster, att den förvisningsort, der han skulle uppehålla sig under Riksdagen, hvilken han ej fick nalkas, blef Upsala, hvarest svärfadren och fästmön vistades. Och General Wrede återkom till fäderneslandet samt afreste till Riksdagen, utan att ens efterfråga Mörner, som likväl tillförne varit fästad vid hans person, om

vi ej irra oss, såsom Adjutant.

General Sköldebrandj då tillförordnad Öfverståthål-lare, hvars förtrohga relationer till Grewesmöhlen äro kända, och oaktadt denne sednare var en bland dé verksammaste bearbetarne af Bondeståndet för Prinsen af Ponte Corvo, yttrade icke desto mindre försigtigt till en representant af Borgareståndet, som före sin afresa till Riksdagen gjorde Sköldebrand ett besök, att derest valet skulle falla på Högbemälte Furste, ’Vore det onek-”ligen en hyllning åt den arbitrara, ehurá universella ^'makt, som då hotade hela Europa.”

Till samme Borgersman yttrade Schwan (den föregående och flera sednare Riksdagars Talman för Borgareståndet) ”farhåga för Rikets betryggade lycka, i hän-”delse en bland Fransyske Marskalkerne skulle af Stan-”derna väljas, såsom icke kännare af språket, nationens ”lynne, seder och behof, än mindre af dess lagar öch ”urgamla författningar;” hvarjemte Schwan fastade syn-nerlig vigt ”på det lysande, yppiga och kostsamma lef-”nadssätt, hvarvid desse vant sig, med de lätta utvägar ”att skafta sig medel, som oafbrutna fälttåg erbjuda, -”hvilket lefnadssätt ej passade för våra knappa tillgångar.”

När efter Wegelins utnämnande till Talman, Wilcke ef Stockholms Borgerskap skickades såsom dess Representant till Örebro, och denne, intagen af beundran öf-ver Prinsens af Ponte Corvo bedrifter och höga egenskaper, med mycken ifver yttrade si£ för denne Furstes val, ställde JustitieStatsministem Gyllenborg, under ett långt samtal, då Wilcke undfick sin inträdespollet, till honom den frågan: ”Hvad skulle väl blifva utaf vår "handel, tror Herr Wilcke, i händelse en Fransk Fält-”herre skulle bli proponerad till H. M. Konungens ef-”terträdare på Svenska Thronen, i dessa skiften; och ”hvad skulle Börsen säga?”

Följande dagen, sedan Gyllenborgs samtal med Wilcke och dennes benägenhet för Prinsen af Ponte Corvo voro kände, frågade Carl XIII i' Sin konselj : hvem Stockholms Börs utsett att intaga Wegelins plats, som bli fvi t Talman? h v artill Statsrådet Rosenblad svarade: ”En ung Grosshandlare, som drifver Bergsunds”jern gjuteri, redan förut af Eders Maj:t kand för sina ”jakobinska tänkesätt.”

Borgareståndets Talman frågade, under synbar -ängslan, en ståndsbröder; ”Hvad skall Börsen säga, om ”en Fransk Prins i dess skiften kommer i fråga?” Och skrupeln om inflytandet af ett sådant Tal på Sveriges näringar framställdes, bland flere andra, äfven af Bi-skdp Murray.

Landtmarskalken, Justitie-Statsministem ocb Borgareståndets Talman yttrade ännu dagen efter den Kungliga Propositionens meddelande åt. Ständerna, ocb således blott två dagar före det definitiva Thronföljarevalet, sitt djupa bekymmer öfver Carl XlII.s sjuklighet ocb sina förhoppningar på en tryggare framtid, genom ett skyndsamt och lyckligt resultat i den vigtiga angelägenheten, ”ehuru” — som ett åsyna vittne antecknat

— ”enhälligt tvehogsne för Sveriges handels och pro-”dukfioners öde.”

Samma dag (den 19 Augusti) hade en stor grupp af alla stånd och bland dem flera bland Riddarhusets förnämsta ledamöter samlat sig på det så kallade Fisk-' torget, gent emot huset, der Landtmarskalken bodde. Westin yttrade nu, pekande på Wilcke, en af Prinsens af PonteCorvo ifrigaste anhängare inom Borgareståndet: ”Som detta Statsråd förmenar, tror jag, mine Herrar, ”för min del, att om vi skole välja en Fransysk Mar-”skalk, sker sådant förnämligast, för att hålla Herrarnes ”värdigheter och distinktioner i helgd.”

Sedan Regeringen omsider bestämt sig definitift for Prinsen af Ponte Corvo, skulle naturligtvis val-listorna till den Nämnd, hvarom 61 §. Riksdagsordningen handlar, uppgöras i sådan anda. Då förslaget till denna li"stä förevisades Borgareståndets Talman, fanns derå en— dast upplaget Wilckes namn bland Hufvudstadens Riks^-dagsfullmäktige. Talmannen yttrade då sin ledsnad, att på listan Sakna Ståndets anstddare och skickligare ’’ledamöter.'' Wilcke förblef likväl den ende Stockholmsbo i Nämnden, till hvilken Engel c\ch Lovén ut-sågos

att vara blott Suppleanter.

Ännu Tisdagsmorgonen den 21 Augusti, före Plenas början, sonderades ytterligare Westin, Engel, m. fl.; men kunde ej fullkomligen öfvertygas om nyttan och nödvändigheten af den proponerade Thron följ arens val. Den som tillsporde dem, sig djupare och klarare in uti framtiden, och "utbrast i fördömmelser öfver deras e-"go is tiska åsigter, med hot af kommande generationers "förbannelser öfver deras aska, då obetänksamhet och "egennytta nu ledde deras öfvertygelse."

Statsministern von En geströms långvariga fördöljande af de handlingar, som borde befordra ocli påskynda Prinsens af Ponte Corvo val, är förut berättadt, äfvensom Biskop Almqvists rådighet, att genom den enskilda Deputationens yrkande- bringa dem i dagsljuset.

General Wrede var af opasslighet hindrad, att inställa sig uti Hemliga Utskottet, vid dess första delibe-rerande sammanträde. Andra sessionen, då Utskottet tillstyrkte Hertigen af Augustenburg, var General Wrede väl tillstädes, men gaf sin röst åt Hertigen Admini-stratorn af Oldenburg. Detta Wredes förfarande gjorde ett sällsamt intryck hos dem, som i ämnet voro närmare underrättade och kände hans yttranden af till-gifvenhet i Paris för Prinsen af Ponte Corvo personligen. Vid Hemliga Utskottets tredje session, då denne Furste tillstyrktes, hade/ Generalens opasslighet åter in»Ställt sig, och han uteblef således från den afgörande Öfverläggningen och beslutet. Från detta skilde sig dessutom tvenne i Hemliga Utskottet då närvarande ledamöter: Prosten Wijkman och Borgmästaren Hallqvist från Stockholm. De hade med Utskottets öfriga personal (Wrede undantagen) instämt i tillstyrkandet för Hertigen af Augustenburg, och de vidhöllo halsstarrigt safnma öfvertygelse och samma uttiyckta mening, då Utskottet sednare gången förenade sig om Prinsen af Ponte Corvo. Det var naturligt, att denna oböjbghet ej^kunde för ögonblicket lända dem till fromma i opinionen. Också cirkulerade redan Lördagen den 19 Augusti följande'(juaträn:

'*0! Du som Urfver Sveas Thron,

Till trots af Wijkman och af Hallqvist:

Var helsäd af en stor Nation,

Som räcker Dig en fridsam tallqvisti**

Wijkman var emedlertid den enda, som yttrade sig till Presteståndets protokoll den 21 Augusti uti Riksdagens och fäderneslandets stora fråga. Han till— kännagaf öppet, att han i Hemliga Utskottet varit af särskild tanka, jemte skälen för densamma; men förklarade likväl, att han ej ville sätta sig emot Thronfol-jarevalets enhällighet. Detta skedde också i alla Riksstånden genom acclamation.

1 Borgare- och Bondestånden yttrade sig ingen ledamot vid detta högvigtiga tillfälle. Blek, med darrande hand och sväfvande på målet, uppläste Borgareståndets Talman, under synbar sinnesrörelse, den Kungliga Propositionen. Ståndet var högst uppmärksamt; och efter .af Talmannen gjord fråga: * Har någon af det Yällofl.Ståndet, att i detta vigtiga ämne tala eller anföra något?" spordes en allmän, långvarig och djup tystnad, som ge» nom Talmannens förklarande afbröts: "att hans Furstliga Höghet Jean Baptist# Jules Bernadotte, Prins af Ponte CorVo, således vore utkorad till Sverigefc, Göthes och Wendes Kronprins, samt efterträdare efter Hans Må):t på den Svenska Thronen;" hvarefter Ståndet ropade: ''Lefve Throaföljaren! Lefve Sveriges Kronprins !"

Em edlertid hade den lyckliga, minnesvärda dag, som i Sverige börjat ett nytt tidehvarf, ej hunnit randas, innan man redan vidtog de förberedande anstalterna till Thronföljarens^ underrättande om valet och Hans högtidliga emottagande. Redan Måndagsaftonen (d. 20 Augusti) syntes General Wrede och flera verksamt syss-losatta sig med anordnandet af formaliteterna för Beskickningen i Paris, i afseende på etiketten för framförandet af Ständernas beslut, med underrättelse hvarom Grefve Robert Rosen redan andra dagen afsändes.

De som inbilla sig, att Napolebn varit särdeles böjd för detta Thronföljareval, äro ganska litet hemma-stadde med tilldragelsernas hemliga driffjädrar. Före Ministern Alquiers ankomst, sköttes de Franska diplomatiska ärenderna hos HofVet i Stockholm af en Chargé d'affaires ad interim, Herr Dessauger. Denfae var visserligen utrustad med

dubbla instruktioner, för att allt efter olika omständigheter begagna och till och med förevisa, med befallning tillika, att postdagligen underrätta Napoleon om sinnesstämningen för den ene eller andre Thronföljare-kandidaten, samt om, i hvad mån och på hvad sätt, denna undergick någon förändring.

MenMen den hemliga ofch egentliga instruktionen föreskref Dessauger endast, att arbeta för ett och mot ett annat mteresse. Det var för Konungens af Danneraark Thron-följareval, som han skulle lägga sig ut. Han borde motivera sitt förord dermed, att Sveriges styrka, för att kunna hålla Ryssland stången i v ester, vore en gemensam angelägenhet för hela Euröpa; att denAa blott kunde ernås genom en sammansmältning till ett enda af de tre Nordiska nkena — Sverige, Norrige och Danne-mark; och att till detta mål ej funnes något annat, bättre medel oqh som tillika vore närmare till hands, än Fredriks af Dannemark utkörande till Svensk Thron-

- följare. Dessauger skulle tillika låta förstå, att om Sve-^ rige bestämde sig för detta val, kunde det påräkna Frankrikes bistånd i afseende på återbekommande af det da nyligen förlorade Finland, hvilket Napoleon ansåg böra vara med Sverige införlifvadt, för att fullkomna den politiska* jtmnvigtsplan och motståndskraft, hvilka afsågos med hela denna politiska uträkning. I den händelse åter,' att Danske Konungens val till Svensk KronPrins mötte alltför stora betänkligheter och svårigheter, skulle Dessauger åtminstone, genom alla de medel, som stodo i hans våld, motverka Rysslands inflytande på Thronföl-jarevalet, och om han märkte, att dess kandidat fick något betydligt parti för sig, söka uppehålla valet så länge, tills han hunnit från Paris erhålla nya och bestämdare instruktioner.

Det sednare alternativet behöfde ej anlitas, som bekant är, och de leende utsigter, Napoleon Öppnat för Svenskame, genom det förra alternativet uti instruktionen för sitt Sändebud, fördunklades vid jemförelsen med

10de sannolikare förhoppningar, hvilka voro fä storte våd en frejdad harförares lagerhöljda hjessa. Be korta, Ömsesidigt kärnfulla ord — värdiga århundradet» begge största Män — som vexlades mellan Fransmännen* Kejsare och Prinsen af Ponte Corvo, då denne underrättade Napoleon om Riksens Ständers val och begärde, hans samtycke till emottagandet, visar huru litet dessa hög» Persöner förut rådgjort i ämnet. Kejsaren gick nämli- ' gen "flera hvarf upp och ned i rummet, stadnade der-efter, med armarna i kors, midt för Kronprinsen, fixerade honom skarpt, och utbrast: ^ Voi lä ceque c1 est fjue la gloire!*' — ”Oui, la, Votrc, SireJ* svarode Hans Kongl. Höghet.

När vid Riksdagens slut Bankofullmäktige skul- ^ le väljas i Borgareståndet, ville man gifva en plats bland dem åt Borgmästaren Hallqvist, som var i behof af denna inkomst. Sådant motverkades likväl och gjordes till intet af en annan Ståndets nitiske ledamot, sona. ansåg att ett dylikt «uttryck af Borgareståndets förtroende för en person, hvilken i afseende på Thronfoljare-valet yttrat en skiljaktig tanka, kunnat göra ett obehagligt intryck hos Kronprinsen. Huru litet man kände Gam. Johans ädla hjerta, och huru faktiskt Han vederlagt så ohemula förutsättningar, bland annat genom den andre dissentientens, Wijkmans befordran till Biskop och promotion till Kommendör af Nordstjernan, hvars mindre kors till och med Hallqvist erhöll några år före sin död!

Missräkningen på den förkärlek, hvarmed den nye Kronprinsen förmodats skola sluta sig till det system och de personer, hvilka eftertryckligast bidragit till Thron-följarevalet, gaf emedlertid de sednare anledning till fö-g&Måtenhet» De påstodo, alt män af helt andra grund« satser förstått att vinna, Hans Kongl. Höghets förtroen-de? redan på Drottningholm, innan Prinsen ännu ens gjort sitt intåg i huvudstaden. Uteblifv&ndet af' det påräknade öfvetfVagande inflytandet låg dem tungt på sinnet och uppenbarade sig, fast i löndom, doek ofta OQh under särskilda skepelser. Personer lefvä ännu, u»~ der samtal med hvilka TibeH gret öfeer de» politik > som skiljde oss från Frankrike och knöt ett så nära: förtroende med Ryssland *)» Påhnan svarade någon, Siem vid ett; tillfälle begärde hans förord, att han ”nu mera tagit sin hand från honom;” och vi irra oss myckel, om icke dessa tänkesätt ägde ämsesidighet. Alm* q vist blef Ministérens ifrigaste och ihärdigaste motståö-

) Anhängarne af förbundet med Frankrike voro ej ledde endast af en fävetsk sympati, utan de hade tillika den största och bästa auktoritet att åberopa. CARL JOHAN Sjelf skref nämligen den 8 December 1810 egenhändigt till Napoleon: ”Depuis la première alli-'ance conclue entre François I et Gustave Wasa, la "France a été, non seulement l’amie constante de la "Suède, mais encore elle l'a appuyée et secourue dans ”toutes ses guerres. La nature semble avoir destiné

**ces deux nations à vivre en harmonie; et si elle a ”'refusé aux Suédois les richesses, elle les a doués de "la valeur et de toutes les qualités propres à l'exécu-"tion des plus vastes desseins. Il n'y a ici qu'un voeuy *’celui - d'être sincèrement d'accord avec la France et "de participer à sa gloire, toutes les fois que l’occa» "sion s'en présentera. Mais l’argent nous manque..." (Se .Statsministerns for utrikes ärenderna tryckta berättelse till Konungen den 7 Januari i8i3, med bilagor). 'dare. I en Borgares qyarleranade anteckningar träffar man följande tirad:

”Efter försiggångna festiviteter, såg man snart sam« ma personal försäkra sig om sina platser kring H. K. Höghets Person, som undanhållit Dess biografi, m. m. , och genom underdåniga försäkringar bedyra, att det skett just för att främja ett så lyckligt och dyrbart ändamål, som Thronföljarevalets enhällighet, hvilket ock hufvudsakligen genom detta deras förfarande åstadkommits. Denna personal visste äfven med skicklighet, att genom denna sin intagna ställning emellan Fursten och Folket uttränga dem, som med honom borde stå eller falla.- Man såg en Tibell, Palman, Almqvist, Sturnegk, Stabeck, Grewesmöhlen *), med flere, röna mer och

) Bland männen af den 21 Augusti, ådrager sig de beg-ge inbördes vännerne Grewesmöhlens och Oxelbergs bedröfliga slut en särskild uppmärksamhet Den förre rar en man med icke vanligt hufvud och kunskaper. Offer blefvo alla, mot hvilka hans hvassa, hätska penna rigtades, tills han omsider sjelf blef en moralisk sjelfspillning, genom sina egna förgiftade vapen styng. Mången notabilitet i samhällets högsta regioner upphetsade honom till anfall och gaf honom sin rigtning, försigtigt dragande sig tillbaka i skuggan, då opinionen, och slutligen äfven rättvisan, med Grewesmöhlen anställde sitt Räfst- och Rättareting. Innan ännu hans rykte blifvit ohjelpligen sudladt af de personliga smä-delser, hvilka utgjorde hans pennas element, omtalades han såsöm ämnad att öfvertaga Finansportföljen, hvilken då innehades af Järta: ja de^ sades, att den Expeditions-sekreterare-fulImakt redan var beslutad, som skulle bereda Grewesmöhlen väg till detta mål. När han ändtligen. i Friherre Boije, Ludvig, råkat ut för en lika skicklig, som djerf och ståndaktig mot«mindre synbara förföljelser, motverkningar, trögare befordringar; och alla tecken visade sig, att Thronfölja-rens ratta män borde aflägsnas, som ock lyckades, och

ståndare, och Grewesmöhlen, genom sina ilskna utfall mot honom (hyilka mingen trodde vara tillvägabragte för att afleda Allmänhetens uppmärksamhet från helt andra föremål vid i8i5 års Riksdag) var mogen för lagens näpst, blef han, som hela verlden vet, dömd ärelös och landsflyktig,hvilket sednaré öde han undergick i Brödrariket, der han slöt sin stormiga lefnad. Samma dag Högsta Domstolens utslag föll, som beröf-vade honom ära och fädernesland, undfägnades han med ett slags medborgerlig middag, bland hyars an-ställare må nämnas Pålman, Adjutant hos då varande H. K. H. Kronprinsen.

Oxelberg, så lyckligt verksam inom sitt Stånd för den goda sakens framgång vid Örebro Riksdag 1810, och som den 21 Augusti hade den äran att anföra en Bondeståndets deputation, hvilken underrättade Med-ständerna om det förras val af Thronföl jare, blef knappa tre veckor derefter, eller redan den xa September, uti en officiell skrifvelse från Kohgl. Maj:t till Rik-sens Ständer, efter framställning af Statssekreteraren Järta, anklagad för de förgripliga ordalag, med hvilka han i ett skriftligt yttrande uti sitt Stånd apostroferat Magasinsstyrelsea. Yttrandet vittnade visserligen något för starkt om förtrolighetcn mellan Oxelberg och Grewesmöhlen; men så var ock den behandling, som Oxelberg för sina ohemula tillmälen undergick, så sträng som möjligt, för att ännu kunna kallas rättvis. Bondeståndet beslöt hans ställande under tilltal, efter Riksmötets slut; och det svåra fängsliga förvar, hvaruti han sedermera hölls i Örebro Länshäkte, i förening med det moralisk« lidandet, inverkade menligt på hans helsa och förkortade hans lif.tidens händelser lemna kanhända ännu i dett« ögonblick bekräftelse derpå.”

De blad i Sveriges historia, påhvilka de personer, som åren 1809 och 1810 verkat, i hvilken rigtning som helst, varda förr eller sednare antecknade, skola ofelbart äfven förvara Biskop Wijkmans namn. Han, en bland sitt Stånds djupsinnigaste Riksdagsmän, med ett afgjordt inflytande der, har med jemna steg vandrat sin långa bana. Han har visserligen varit ett påräkne-ligt stöd för Regeringen; men varsam i form och utan fjesk, aldrig förlupit sig genom öfverdriften af nit, och aldrig äfventyrat sitt rykte genom otidiga ansträngningar att ställa sig in. Prest har han alltid varit i sitt Stånd, och dettas interesse åsidosatte han aldrig af lycksÖkeri. Också kunde han der

uträtta åtskilligt, utan att behöf-va tillita de vanskliga ränkoma, hvilkas sammansmidan-de han val förstod 6ig på, så väl som trots någon annan, men med hvilka han varit för klok att låta urtappa sig. Förfaren och upplyst af mycken praktik, kände han sakerna från gammalt i botten; och medlen att vinna sina ändamål visste han att noga afpassa efter omständigheternas särskilda beskaffenhet.

Allmänheten ser säkert med nöje på ett ställe samlade underrättelserna om den interessanta, vigtiga och lyckliga epok, som skänkt oss det Konungahus, hvilket Utgör varande och kommande tiders stolthet, styrka och förtjusning. Vi införa derföre här, såsom ett tillägg vid uppsatserna ' om Biskop Almqvist och Biskop Wijk-man, några utdrag ur ett fransyskt manuskript, kal-ladt: ”Histoire'des principaux événementsdu sihvle passé en SueAe>concernar& parti-culierement les 2S année-s qui ont precédé /« reunion de la JVorvege ä la Suhde 1814* Törhända gissar Läsaren hvem som är författare till manuskriptet. Utan att yttra någon egen tanka i detta afseende, ofversätta vi det endast; uteslutande likvälde molnskyar af rökverk, den gyttja af äckligt smicker, inraruti den onämnde författaren insvept sin berättelse: så mycket osmakligare ocb obehörigare, som den höga personlighet, hvilken de syna? åsyfta att framställa i fullkomlig solglans, blott beköfver sanningens ljus för att vara stor och är i sjelfva verket störst just i detta. Se här några stycken ur manuskriptet:

”Man kan dömma om Frankrikes sannskyldiga tänkesätt, genom följande artikel, införd i Journal de VEmpire den 17 Juni 1810:

”Det olycksöde, som nyligen beröfvat Sverige en ’Turste, utrustad med mod och talanger, gör sammanfallandet af' en Urtima Riksdag nödvändigt. Detta ”rikes politiska ställning kommer dock ej att derige-”nom undergå någon förändring. Man förutser, att ”Svenska Folket endast kan falla med sin röst på nå-”gon Prins, som omfattar kontinental-systemet. Härvid ”komma utan tvifvel i fråga en Hertig af Oldenburg och ”Konungen i ett grannrike, hvilken provinserne Jemt-”land och Dalarne vid sista Thronfoljarevalet föredrogo ”för framlidne Hertigen al, Augustenburg. Engelsmän-”nen hafva alltid fruktat en förening af Skandinaviens ”trekronor, emedan de inse, att de omedelbara följ-”derna af Östersjöns stängoing blefve ett offensivt krig i ”Norden, samt beständig oro för Skottlands och Irlands ”kuster. Detta var orsaken, hvarföre Engelske Ambas-”sadören*förstod att vid 1743 års Riksdag hindra va-3,let af en Thronföljare y för hvilken allmänna rösten /’eljest förklarat sig. Men Engelske Ambassadörens se-”ger då bereddes af en makt, hvilken för närvarande ”befinner sig i krig med England. Hvarje upplyst och ”välsinnad Svensk förstår att bedömma de olyckliga ”följder, som dessa Engelska politikens tillställningar ”ådragit hans fädernesland. I hela Norden finnes blott ”en enda nationalkänsla: den nemligen af behöfvet att ”nära sluta sig tillsamnians och att vara på sin vakt ”emot Engelska Regeringens insinuationer *).”

*) Så bedömde man i Frankrike frågan om Svenska Thronföljare valet 1810 I sammanhang dermed torde läsaren ej utan intresse inhemta, huru man i England bedömde frågan om vår statshvälfning det föregående året. Man läste nemligen i Londons Chronicle den 1 April 1809 följande uppsats:

”Svenska Revolutionen.

”Svenska Revolutionen, betraktad antingen i des» ’’omedelbara följder på landets innevånare, eller i af-' ”seende på dess sannolika inflytelse på Regeringens po-”litiska förhållande till StorBritannien och på affärer-**nes allmänna tillstånd i Norden, är af för mycken *’vigt, att utan uppmärksamhet förbigås. — Att med

någon visshet kunna bestämma alla de omständigheter, som föranledde Konungens afsättande, är nästan ”omöjligt; men af de documenter, som blifvit publi-”cerade, nämligen Vestra Arméens kungörelse och Her-“tigens af Södermanland proclamation, samt hans sista ”berättelse till Nationen, inser man, att både Militä-*’ren, Adeln och Folket dertill verkat gemensamt. — **Man har icke obetydliga anledningar att härleda den-na interessan ta händelse från Fransk eller Rysk in fly-*#telse, eller kanske från begges; likväl finnes äfven• ”Konungen af Daninemark var Napoléons kandidat, och ingenting var mera öfverensstämxnande med hans

”uti sjelfya landets beklagansvärda belägenhet otaliga "skäl till styrelse-förändring— Landets allmänna nftd, ”det betryck och det lidande, hvaruti nästan hvarjt ”klass uti samhället var nedsänkt, hade innan kort ”bragt Regeringen till ytterligheten, att sjelf nödgas *’förklara sig oförmögen att varda Statens angelägen-”heter. Dessa

olyckor och betryck voro af särdeles ”betydenhet uti Sverige, i anseende till landets vidd, "folkmängdens ringhet, en oriktig odling af dess na-”turliga produkter, åkerbrukets och handelns behof ”af uppmuntringar, Statsmedlens otillräcklighet, en ”Nationalskuld af tio millioner pund sterling, brist Vpå spannmål, och andra orsaker, förökade af många' ”bedröfvande omständigheter under de sednare tre åren. ”Den allmänna känslan fick en svar stöt genom Fin-”lands+inkräktning, och motgångarne på Norrska si-”dan. Om folket icke med likgiltighet ansåg Monar-”kens steg vid Pommerns förlilst, så kunde det så ”mycket mindre blifva känslolöst vid nedsättande af ”dess militäriska rykte; och med den lifligaste böjelse

- **att uppoffra allt för Fäderneslandet, kunde folket "likväl icke undgå att se sin vanmakt.

- ”Betrycket var ytterligare förökadt genom inställandet af deras handel på närgränsande kuster, och ”vindarnes ovanliga häftighet fyllde måttet af deras “olyckor. I detta tillstånd var det naturligt,5 att de ”sökte upprättelse. Adeln, Presterskapet, Borgerskapet ”och afven Soldaterne, voro dertill förenade genom ett ••allmänt interesse* Dessa klasser kunde i sanningock-•*så hafva särskilta orsaker att beklaga sig. De kun-**de syfta olika åt ändamålet, men de tycktes blifva **varse, att med den ¿förra Regeringens fortfarande “skulle deras behof och lidanden endast tilltagit» Den. •^närvarande Revolutionen kan således betraktas sasoxnigigantiska politik. Då hao talade om Hertigen af Ol-

cfonburg, som var frände till Kejsar A4fcitaiKl€r, ville han>

3Jen naturlig och oundviklig följd af giltiga orsaker; "och menskligheten ser med tillfredsställelse, att den ”blifvit fullbordad utan de barbariska och blodiga "uppträden, som alltför ofta åtfölja Konungarne? fall ”inom gränsorna af ett palats* och vanhedra allmänna ”rörelser, om än styrda till de ädlaste och mest patriotiska syftemål. Hade Gustaf fprtfarit på Thro-”nen endast ett år längre, så skulle hans hufvudstad ’’sannolikt blifvit besatt med Ryssar, och hela Sveri-”ge införlifvadt med Ryska väldet«

”Revolutionen kan derfore, i anseende till Sverige ”sjelf, icke fela att vara högeligen välgörande, om ”dess följder bevarar Nationen från inkräktning, ett ”olyckligt och vanheder ligt öde för ett tappert och "högsinnadt folk. Med återupplifvandet af modet och •'driftig väckelse af landets styrka, skola Rjfeets Stän-"der utan tvifvel först vända deras uppmärksamhet ”på vidden af kronans rättigheter, och der uppkommer visserligen en fråga hland dem, antingen dessa ”rättigheter böra inskränkas inom lagliga gränsor, el-”ler alldeles borttagas. Vi önska uppriktigt, för lan-”dets varaktiga sällhet, att det sednare alternativet ”icke mitte vidtagas, och att Ständerne, efter en tyd-”lig jemförelse emellan den oreda, som uppkom af den "aristokrati och tillfälliga anarki, som föregick 1772 "års Revolution och den absoluta makt, som sedan ”den tiden utöfvades, måtte framställa ett Regerings-"system, så redigt bestämdt, så fritt att verka och ”ändå så lagligt begränsadt, att medan det sätter Re-”genten i tillfälle att kunna uträtta allt för det allmänna bästa, försäkrar det Folket om de rättigheter, ••som utgöra en stark bom för despotismens smygvägar. ”Dessa vigtiga betraktelser lära säkert öfvervägas un-“der den allmänna Riksdagen 2 som skall öppnas demendast insöfva Ryssland, under det han öfvertäukle dess undergång,

”Knappt var underrättelsen om Kronprinsens död känd i Stockholm, innan Konungens tankar vändes på

"i:sta Maj af Adeln» Presterskapets, Borgrarnes och "Böndernes Deputerade, och deras beslut skola utan "tvifvel hafva en afgörande verkan på Nationens tänkesätt i allmänhet. Mötet skall bestå af 10^9 full-"mäktige, ibland hvilka 769 föreställa Adeln, Fre-"sterskapet och de högre klisserne. Då vi betrakte "den absoluta makten, som i sig sjelf tillhör Regen-"ten, hvilken innehade rättigheten att uppfinna och "pålägga Taxor, utan motsägelse eller redogörelse, och "vi tillika besinna det stora antal ledamöter, som ut-"göra Riksdagen, så kan man bereda sig på långa och ”häftiga debatter. Dock formode vi, att den stadga "och det förstånd, som så långliga tider utmärkt Sven-"ska Folket, skall få öfverhanden på ett sätt, att så "väl tyranniets och sjelfsvåidets afsigter göras om in-"tet, som ock att de befallningar verkställas, som "hufvudsakligen erfordras till lugnets, och ordningen« "bibehållande inom, samt aktning och värdighet utom "Riket.

"Beträffande den verkan denna Revolution kan "hafva på de politiska förbindelserna emellan Sverige "och England, tillstå vi fritt, att vi icke kunne 6nna "den välgörande. Fred synes vara det största foremå-"let, för

hvilket alla partiernas förening blifvit sluttad, eller att nyttja Hertigens af Södermanland eftertryckliga språk i Hans proclamation af den 13:de "dennes: "Att Nationen må återvinna fred både Inri-"kes och Utrikes, har han tagit Riksstyrelsen i sina

* ’händer. Frågan blir om fred med Ryssland, fred "med Frankrike och med Danmark äfven medgifver "fred med England? Yi tvifla mycket derpå, och mån* **ne Petersburgska Hofvct vill lämpa iig efter Svenskaden afliJne Prinsens broder, Hertig Fredrik af Augn-stenburg. Barön Adlersparre, soin stod i spetsen for

”Folkets önskningar och ingå uti en Traktat utan att ”fraga hvat} Bonaparte i afseende på Sverige fordrar, "nemligen Brittiska handelns uteslutande från Svenska hamnar? Sverige kan icke ås(unda mer af Stor** "Biittannien, än hvad det redap fått; det har icke ”allenast gjort fred, utan slutat en nära allians med "oss. Likväl synes ingen annau utväg, än att åter-*'ställa freden med Danmark, Ryssland och Frankrike, "om än fredsbrott med England vore ett vilkor der-"for.

"Gustaf Adolph i sin förnedring och fali ifrån "EnväldsThronen skall beklagas och beundras af h var* *’je man, som lik honom värderar ståndaktigheten. 1 ’‘sina politiska grundsatser var han så orubblig, att "han höll prof vet inot h varje frestelse, och var far-"dig, att när son* helst möta hvarje fara. Det är ”onekligt, att om h?n hade gjort en blott liten upp-"ofTring af dessa grundsatser, så kunde han ännu, äga ”Pommern och Finland, så kunde han ännu vara i "full besittning af absoluta makten, utan att befara "Inrikes sammansvärjning eller Utrikes anfall. Hans "stora brist såsom Konung var ei* gränslös okunnig-**het onj dp medel, som äro nödvändiga till fullbor-"dande s|f ett åsyftadt ändamål. Han trängtade efter "militärisk ära, men kunde ej hopsamla en styrka

*20,000 m$in. —- Med fast beslut att vara EnväldsRe-”gent, visade han sig sällan såsom sitt folks far. Med "blickar utsträckta öfver hela Europa, tänkte han "sällan på Sverige utan såsom en hjelp-machin till "hans begär och önskningar. I Carl den XII:s ursin-"niga tid hade han kunnat vara en förträfflig Gene-"ral, ty hån var hårdnackad och oböjlig, men han "saknade de^ stora egenskaper som utgöra en stor prins..

dejgi moUn hans utyägar och tillsågar aftynsMte*det parti, hvilket tillvagabragt Prins Carl Augusts val kade beslutat Konungen för dennes broder. 'Om den

"blef han desto starkare i sína declara tioner och manifester, och han kan i sanning kajlas snarare en **kung på papperet än i falt, sedan mest hvarje pu-**blik handling, som han utfardade, var blott ett be-”dröfligt prof af hans egen svaghet och vanmakt. Hans ”oböjlighet var pi ett besynnerligt sätt tyglad af till-'Tålliga anstötar af nycker och retlighet Hans upp-”förande mot sir John Moore, och den embargo, som ”han lade på Engelska skepp, och lika snart återkallade, skall icke lätteligen förgätas — kort, under ”hans förvaltning af Allmänna sakerne, skulle risst ”fevar je försigtig och räl ställd Regering, om ej tvingad af särdeles tryckande omstäudigheter, hafva myc-”ket hellre valt hans neutralitet äh hans vänskap.*'

Det synes visserligen af förestående uppsats, att den blifvit sammanskrifven af en utlänning, som sett saker och personer på afstånd, stundom något mera på ytan än på djupet; men detta forutsatt och insedt, gifva omdömeua i alla fall anledning till jemförelser och begrundanden, som särdeles egna sig att bilda e£t fullständigt begrepp om statshvälfningens orsaker, utförande och verkningar. Hvad som härvid särskildt å-drager sig uppmärsamhet, är Britternes omdöme öf-ver ”Carl Xll:s ursinniga tid,” hviiken vår tids inhemska skalder äflas att upphöja till föremål för saknad och hänryckning, under namn af; ”den gamla Carolinska tiden.” Just i denna tid och denne Kung hade Gustaf Adolph sökt mönstret för sin ”ståndaktighet så nära gränsen af fanatiskt vanvett som möjligt; men hviiken i en framtid, då svedan af såren §om denna ”ståndaktighet” tillfogat Sverige upphört, räl också torde finna sina loftalar<? och beundrare, äf-ren hos oss, liksom Carl XII.enskilde mannens dygder, karak terens ädelhet och ca lärds kunskaper äro de behöfligaste egenskaper, för att styra stater i farans ögonblick, så hade Sverige tvifvels-utan ej kunnat göra ett bättre val.

”Hvad Konungen egentligen angick, gynnade han endast derföre Hertigen af Augustenburg, att denne var af Holsteinska -huset, med hvilket blodsbandet förenade honom sjelf. StatsRådets mening var, att man borde skrifva till Kejsar Napoleon för att söka, om icke just lämpa det1 nya valet helt och hållet efter hans åsigter,

åtminstone stämma honom fördelaktigt för oss, allt likväl under det man gaf honom del af Konungens afsigt. På Hans Maj:ts befallning satte Baron Wetterstedt sig ned i sjelfva konseljen att skrifva detta bref, i ordalag, som underrättade Napoleon om Konungens benägenhet för en Furste af Danska familjen. På samma gång af-färdade .Konungen Ofverste Holst med hemliga meddelanden i detta ämne till Hertigen af Augustenburg.

Under det Sverige således förlorade Finland derföre, att Gustaf IV ej ville sluta förbund med Napoleon, mi-stade Danpemark Norrige derföre, att Fredrik VI ej ville bryta förbundet med Napoleon. Sä rätt har Guizot i sin sats, att i politiken ej finnes något "aldrig.** och mankan tillägga: lika litet något ”alltid." När vid det stora Europeiska storskiftet, under kongressen

i Wien, Fredrik af Dannemark uppehöll sig i denna hufvudstad, och der, likasom i sitt eget land, gjorde sig allmänt älskad, bland Furstarne och bland folket, yttrade Kejsar Alexänder till honom vid afskeds-tagandet: "Votre Majesté emporte tous les coeurs."— "Mais pas une ame, Sire,” svarade Fredrik, med sitt vanliga sagtmod.HoLrt, en käck och redlig Norrman och Högtsalig Kronprinsen särdeles tillgifven, var i sjelfva verket den per-sen^ som häst passade for ett sådant uppdrag. Hato kondö bättre än någon annan ingifva Hertigen förtroen-dé och betaga honom dé missgynnande intryck, som han kunnat fktta mot Sverige, der hans olycklige bro-» ders öde nödvändigt måste hos honom väekä en mängd vidriga minnen*. Helst afreste imgéfär fjorton dagar i linan riksdagen* började. Undvikande vägen genom Köpenhamn, for han skyndsamt till slottet Grawenstein, der Hertigen tillbragte sommaren. Holst öfverlemnade ett bref från Konungep, hvaruti uttrycktes Hans Maj:te lifliga önskan, ”att Hertigen måtte emottaga arfsrätten ”till Thronen, i fall man lyckades att fa honom vald.'' Hertigen, en älskvärd, dygdig och kunnig man, men hvilken omständigheterna ej förunnat något tillfälle att ådagalägga prof på beslutsamhet, själstyrka och personligt mod, var i början tveksam. Hans gemål, hvars mod leddes af en mera genomträngande blick, afstyrkte honom helt och hållet från anbudets antagande. Hon ville sätta Svenska Kronan på Danske Konungens huf-vud *), Icke desto mindre afFärdade Hertigen ett ilbud till sin Monark, för att inhemta hans mening. Det var lätt att förutse svarets beskaffenhet. Holst afreste ge«

*) Om Hennes Höghet var i sjclfva verket (hvad anekdoten antyder) den egentligen rådgifvande och allrådande, så böra vi Svenskar lyckönska oss, att Throjn-följarevalet icke föll på Hans Höghet; ty det slutas sällan eller aldrig väl, när något fruntimmer är den ende man i familjen, såsom Gustaf IV:s farmoder: Lovisa Ulrica, och Carl X:s sondotter: Dauphine.

Förf. af Skildringarna.hast efter kurirens återkomst. Hertigen ansåg «g böra emottaga det ärojika anbudet. Han svarade Konungen genom ett vördsamt bref, fullt af erkänsla; men hvaruti man igenfinner de ömtåliga förhållanden, hvilka syntes honom blifva ett hinder. ”Jag vet,” yttrade han, ”att den stora och nyttiga planen: de tre Skan-” dina viska Kronornas förening, lägger hinder i vägen ”för mitt val; att Konungen af Dannemark redan derom ”gjort Eders Maj:t förslag, och att detta gynnas och ”understödes af Kejsar Napoleon.”

”Detta var också sannt. En ny friare hade oför-modadt trädt inom skranket. Den 24 Juli, till och med innan Ständerna voro församlade i Plena, ankom-mo Danske Ministern Grefve Deraath och Kammarherren Selby *) till Örebro. Selby, som kom direkte från

*) Den sednare hade vid slutet af föregående året haft en annan diplomatisk befattning i Sverige, när freden mellan detta rike och Dannemark afslöts i8o9 i Jönköping; — en ort, hvars pittoreska belägenhet och förtjusande nejder endast i Schweitz äga en rival; men om hvilken Grefvinnan Tessin d. y., som uppehöll sig der medan hennes man RiksRådet var ordförande i en Riddare Synerätt, skref (i^57): Nous "voici dans cette miserable ville dont je **suis déja excedée,” samt fjorton dagar sednare:

**me voici encore dans cette éternelle galére "qui dure encore,'* *— en benämniHg (galére), den hon tillika frikostigt slösade på Lovisa Ulrikas Hof. Man kan lätt föreställa sig hvilken ny fart fredsunderhandlingarna gåfvo åt nöjena i en landsort, hvil-ken ny glans åt sällskapslifvet. Å Svenska sidan inställde sig: Envoyén Baron Adlerberg, Baron Taube (sedermera Minister i Berlin), Herrar Lorichs (attKöpenhamn, medförde å sin Beherrskares vägnar ett bref till Konungen. Konungen af Dannemark, som i detta bref beklagade Sveriges nyligen gjorda förlust, gaf

Chargé d'affaires i Madrid) och von Hartmansdorff (StatsSekreteraren); och å den Danska: H:s Exc. Ro-sencrants (sedermera Djannemarks StatsMioister för Utrikes Ärenderna), Baron Selby, Grefve Moltke loch LegationsSekroteraren Borchs. Beggc Beskickningarna medförde till Jönköping Kungliga kök, liusgeråd och betjening samt höllo Kungliga tafflar. Utom vexlade bjudningar mellan Missionerna inbördes, mellan dem och ställets notabiliteter, gåfvo, till firande af freden, Rosen cr an ts och Ad ler berg h vardera en bal, så lyaande och präktiga i ordets hela bemärkelse, att, när man erinrar sig den utmärkta och länge förberedda omsorg som ortens den tiden många särdeles vackra fruntimmer egnat åt sina toiletter, dessa baler vida öfver träffade dem, man nu mera får se i sjelfva huf-vudstaden. Medan underhandlingarna änna bedrefvos, var föranstaltad t om tre publika abonnements-assem-bléer, dit nyfikenheten att på närmare hall fa taga diplómateme i ögonsigte förde en och annan, som ej blifvit presenterad i deras krets. Bland dessa befann sig en rätt hygglig och utsmyckad flicka, men som tillhörde den lägre delen af Borger sk apet. Flickan fastade Danske LegationsSekreterarens uppmärksamhet Han frågade en bland1 ortens dandys hvem hon vore, och denne erböd sig, af ironi, att presentera honom .för henne. Det skedde, och den derpå följda uppbjudningen till dans var nära att föranleda en utmaning på duell, sedan det blifvit upplyst, att flickan, fastän i sin vandel oförvitlig, likväl ej umgicks iden sfér, hvilken den tidens stela ton anvisat åt Herrar diplomater.sig nycken möda att fasta uppmärksamheten på fördelarna af de tre Nordiska rikenas förening, samt slöt med att uppmana Konungen att sjelf* bidraga dertäl. ”Jag ”beder Eder Maj:t öfverväga,” sade han, ”att genom ”användandet af sitt inflytande på riksdagsmännen, för ”att bestämma dem att öppna perspektivet till en före-”ning mellan de nationer, hvilka vi begge regera, lag* ”ger Eders Maj:t grunden till Nordiska folkens lycka.’*

”Under sina öfverläggningar med Grefve En geström, utbredde Selby ocb Dernath sig öfver samma ämne, till ocb med på bekostnad af deras egen nations ära. De försäkrade, att Svenska nationen, starkare, tapprare, mera slöjdidkande och i alla bänseenden öf-verlägsen sin Danska granne, ofelbart , skulle komma att spela hufvudrollen ocb i främsta rummet skörda dia frukterna af föreningen. Man kan icke neka, att denna plan såg ganska förledande ut. Danske Stats-Ministern Grefve Scbimmelman framställde med mycken skicklighet alla fördelarna af denna förening i en strö-skrift, kallad: ”Till Svenskame af en invånare i Altona.” Den gjorde proselyter. Konungen hade fattat sitt beslut i afseende på Thronföljden. Danska Regeringens proposition blef gjord till intet, hvarefter de begge Mi-nistrarne dagen derpå afreste från Örebro. Svaret, som en månad sednare Öfverlemnades af Sveriges Minister i Köpenhamn, Baron Öxenstjerna, innehöll: ”det Konun-”gen af Sverige icke skulle dröja att gifva Hemliga Ut-”skottet del af det vigtiga meddelande honom blifvit ”lemnadt; att han emedlertid ej kunde förutse utgån-”gen, emedan frågan berodde af Riksens Ständers beslut; men att deras val otvifvelaktigt skulle blifva var-”digt en frejdad nation , lika öm om sin ära som om ”¿m politiska sjelfatändighet *).

^Löjtnant Otto Mörner (”individa obscur”), huru obemärkt ocb obetydlig ben var, hade dock i sm karakter en viss katt djerfhet. Liksom många andra hade han ständigt i sigte ett återställande af våra gamla, till Ryssland afträdda provinser. Han såg ingen annan trt-'väg att vinna detta mål, än genom tillhjelp af Frankrike.

”Mörner, som icke bestämt sitt val for nägot*visst namn, isynnerhet bland de ryktbarheter, som då utgjorde Frankrikes ära, ville i början låta Prinsen af Nenchatél (Berthier) bli en medtäflande; men insåg snart

*) Det fanns vid samma tid i Sverige en annan Dansk Agent, ehuru — som det på diplomaternes språk he-ter — "non avoué.” Haas namn var Jens Kragh Höst, hans yrke: Juris Doctor, och hans uppdrag: att ställa sig i beröring med Svenska Litteratörer, för att genom pressen bearbeta opinionen till Danska in-teressets fromma. Höst blef särdeles förtrogen med nu mera KansliRådet Wallmarck, b vilken ock skall t hafva skrifvit åtskilliga anonyma tidningsartiklar i besagde syftning, enligt Hösts uppgift i sina ej längesedan uti Köpenhamn offentliggjorda lefnadsöden. Herr Wallmarck luifde den tiden lika litet som någon annan förmoda att han kort derefter skulle få den nåden att undervisa en helt annan Thronföljare än Konungen af Dannemark, i Svenska Språket, och den lyckan, att såsom ansvarig utgifvare af Sveriges Stats-Tidning förfäkta helt andra politiska grundsatser, än de tre Kronornas geraensamhet, hvars anonymé kämpe han förr var tillika med sin vän Höst.

Förf. af Skildringarna.*svårigheten att bringa frågan å bañe i dess dåvarande mörka och enstaka skick. Signeul, vår Cónsul i Frankrike, vistades då i Paris; och Mörner, som hade förtroende till honom i anseende till dennes tillgifvenhet för revolutionens sak, gaf honom del af sin plan. Signeul, förvånad öfver förslagets djerfhet, gick emedler-tid in på Mömers idéer och-ledde dem på Prinsen af Ponte Corvo *). Hans hus var noga bemärkt, hans steg bevakade. Prinsen visste det, och antingen s&dant förtqöt honom och han ville förekomma allt spioneri i sitt hus, eller han ville spara Pfapoleon fruktlösa farhågor , förde han ett ganska indraget lefnadssatt och emottog fö främmande, så att Mörner och Signeul flere gånger inställde sig utan att blifva insläppte. Händelsen gjorde, att Signeul en dag i en boklåda träffade General Grimoard (en ganska aktad skriftställare i militariska ämnen), som tillhörde den umgängeskrets, hvaraf Prinsen vanligen omgafs. Signeul vände sig genast till Generalen, meddelade honom utan omsvep Mömers hemlighet och tilläde att denna person vore organ för ett stort parti i Sverige, som ville erbjuda thronföljden åt

*) Enligt Friherre Otto Mörners af trycket utgifna be-räfelse om utsprunget till Thronföljarevalet 1810, skall det varit Kapten Lapie, och icke Konsul Signeul , som först gifvit Löjtnant Mörner förslag på Prinsen af Ponte Corvo. Vi anmärka olikheten i uppgifterna angående denna omständighet, utan att vilja uppträda såsom skiljoman dem emellan, fastän det synes, som borde Friherre Mörner härutinnau vara bäst underrättad.Hans Höghet. Sålunda lyckades det Mömer att blifva insläppt hos Prinsen.

”Mömer är ovanligt liten tül växten och har ett iöga utmärkt sätt att uttrycka sig. De auspicier, under hvilka han uppträdde, kunde ej ingifva mycket förtro* ende hos Prinsen. Hans egenskap af kurir gaf åtminstone ej särdeles vigt åt hans djerfva framställningar, under det att i Paris funnos tvänne af Svenska Rege-* ringen befullmäktigade personer, som ej visste det rin* gaste af hans forslag.

”Antingen Prinsen fann hans mått och steg något vacklande och vågsamma, och att försigtigheten hindra* de honom att öppna sig för en man, hvars förmåga och inflytande han ej kände; eller ock Prinsen ansåg saken allt för litet sannolik , för att dervid fästa nigon uppmärksamhet: så gaf han i alla fall endast undvikande svar, i afbidan på utvecklingen genom någon tillförlitlig kanal. Händelsen var emedlertid nog sällsam, och för att känna sig för på det kinkigaste stället, he* slöt Prinsen att underrätta Kejsaren om hyad som ti* mat. Kejsaren vistades då på Malmaison. Knappt hade denne hört hvad Prinsen berättade honom, innan ban yttrade med ett skenbart lugn: ”Tänk icke på det ”der landet; ty der skulle Ni hvarken finna ära eller ”sällhet.” Sedermera anmärkte han med detta högtraf* vande, hrådstörtade tal, som han brukade, nar han ge* nom sina ord ville inverka på personer: ”att Konungen ”af Sverige nyligen meddelat honom sin benägenhet för ”en Dansk Prins, och att ett förslag i motsatt rigtning af ”en simpel individ ej kunde vara annat än ett hugskott.” Hvarje fras ådagalade den förlägenhet, hvaruti hati befann sig, och han använde förgäfves sina vanliga de*aw

klamatoriska konstgreppfor att öfvertyga PrinJtn ett de faror, denne skulle löpa i Sverige.

”Omständigheterna utvecklade sig emellertid på ett besynnerligt sätt. Fastän Mörner knappt visste på hvad punkt han stod med Prinsen sjelf, änni* raiädre huru hans fovehafvanden skulle upptogs på dfen» för handen, varande riksdagen i Sverige , sattfe» han icke de* sto mindre alla upptänkliga drifijedrar i rörelse, fes’att gtttomdrifva sitt förslag. Bland utmärkte Svetaskar^ som då hefunno sig i Paris, var Generalen Grefve* Wrede, hvilken hade sig amförtrodt ett vigtfgt uppdrag till Franska Hofvet. Denne General förenade med ett upfpiyst oozdöme i allmänna värf den renaste karakter och efc forntida riddares ädelhet. Mörner, sota tillförne tjenai vid Generalens regemente, hade ej väl blifvit underrät~ tad om Prinsens af Ponte Corvo tänkesätt, än han inställde sig hos sin gamle chef, som var på väg att resa från Paris. Grefve Wrede, h vilken under sitt vistande i Paris flera gånger haft tillfälle se Prinsen, var honom mycket benägen. När Mörner meddelade Grefven det förslag, han gjort Prinsen , blef Wrede högst bestört. Sedan han tagit omständigheterna i närmare Öfvervä-gande^ gick han in på Möraers idéer. Knappt hade

Prinsen återkommit från Malmaison , innan han hade

i '

ett sammanträde med Generalen. Prinsen var icke känslolös för ett i historien sä ryktbart folks röst. Han kunde så)edes ej annat än tillåta, att man arbetade till hans fördel.

”Grefve Wrede afreste från Frankrike i den bestämda afsigt, att ställa sig i spetsen för detta värf. Före sin afresa från Paris hade han skrifvit till Grefve Engeström: ”att Prinsen af Ponte Corvo var den ende”Fransman, han der funnit.” *) Svensk* Ministern Ba* ron Lagerhjelke var helt och hållet främmande för de*» sa förehafvanden, intill det Ögonblick, då General Wre-de reste. Lagerbjelke, en slug, smidig och .skarpsin* nig man, är Länd för sm fintlighet, och jag tror ej att k Sverige finnes någon, som är mera; interessant i sias samtal och som i högre grad äa han besitter den äura vigtigare och behöfligare talangen att1 kännaoch bedöm» ma alla, som i Europa spelat en politisk roll. Iane-bafvare af Konungens hemlighet i afseende på Thron-följarevalet, och genom sin befattnings pligter bunden vidfsin, Monarks vilja, kunde man ej gifva hoson förtroende af ett förslag, hvilket i sjelfv* veiket åsyftade att göra Konungens åsigter till intet. Också blef Baron Lagerbjelke isad af bestörtning, då General Wrede berättade honom förhållandet. Genom okunnigheten om dess tillställningar var han diplomatiskt komprometterad inför sin Konung; och han tänkte ej på annat an Monarkens förlägenhet, för h vilken General Wredes mått och steg ofelbart skulle visa sig såsom omedelbara tillredelser för vår politiska träldom. Det dröjde län-

) General Wrede var icke den man, som kunnat skrif-va en sådan dårskap om ett land, der Napoleon fanns med sina härar, Institutet med sina snillen, diplomd-tien med Talleyrand i spetsen, och en administration, hvars funktionärer voro sin tids mönster. Hvad Wrede här foregifves hafva skrifvit till Engeström, torde således kunna skrifvas på rakningen,af det osmakliga, öfverdrifna smicker, mot hvilket vi på förhand varnat Läsaren, men som varit oss omöjligt att fullkorn ligt bortrensa ur det Franska manuskriptet.no

ge, innan Lagerbjelké återkom från sin bestörtning och sin ångfest.” >

”Grefve Wredes uppföraqde förorsakade Konungen mycken oro och förvåning. Sedan han gifrit sitt löfte åt Hertigen af Augustenburg, kunde Konungen ej ge« nast antaga en motsatt tanka. Grefve Wrede hade i ögonblicket ett märkvärdigt samtal med Konungen. Monarken, som i den stunden var lifligt tillgifvén Hol-steinska Huset och bearbetad af detta partis insinuation ner, blef så ond, att han förebrådde Wrede, det denne glömde sina pligter mot Thronen och den firejdstora Wasaätten, då han ville sätta en Fransk soldat på Thronen *). Generalen försvarade sin sak på ett ädelt sätt, och när Konungen ej kunde utverka att han gaf sin rost till Hertigen af Augustenburg, tog den förre hans hedersord, att han ej skulle gifva den till någondera af de begge medtaflarne. General Adlercreutz nödgade* gifva samma löfte. Följden deraf blef endast,1 att Hertigen af Oldenburg helt oförmodadt fick två röster, samt att Adlercreutz och Wrede fördubblade sitia be-

mödan-

*) General Wrede, sontdragit sig ifrån det offentliga lifvet sedan 1812, kom till 'Stockholm 1815, for att uppvakta Konungen. Han fann honom på slottet i en stor krets, der KronPrinsen ock var tillstädes. Så snart den gamle Monarken blef Grefve Wrede varse, sprang han» rörd, i hans famn och sade till honom, under det bfcn kastade en blick af djup känsla på KronPrinsen: ”Jag skall evigt vara eder tack skyldig,

**min kiira Wrede, för hvad Ni gjort för mig och för "mitt rike. Må himlen derföre belöna Er!”

Det franska manuskriptets författare.mödanden, för att bringa segern åt Prinsens af Ponte Corvo sak *).”

”General Wrede samlade omkring sig dem, som allvarsamt fastat sig vid Frankrike ocb som hoppades på en restauration (af de förlorade provinserna) genom dess mäktiga inflytelse. Det var, man måste medgifva det, detta stora politiska interesse, hvilket lika mycket som den beundran ocb förtroende, Prinsens lysande egenskaper uppväckt, som föranledt nationen att enhälligt föredraga honom. Sedan ett århundrade tillbaka, utmärkt genom en törbända partisk politisk öfvertygelse, har Sverige vant sig att anse Ryssland för sin arffiende, och ju mera detta blef fruktansvärdi medelst sin förstoring på bekostnad af våra bästa provinser, desto mera närmade vi oss till Frankrike, den enda Europeiska makt, som man trodde i stånd att motväga Ryssland, och att återställa oss på den punkt, hvilken vi innehade för 150 år sedan. Denna sinnesstämning var all-

*) Opinionerna, eller — om man hellre vill: — partierna voro delade egentligen mellan en Prins af Danska Huset och den gamla Dynastien, hvars hemliga anhängare ännu ej vågade förklara sig öppet, och hvil-ka slöto sig till satsen: vinner man tid, så vinner man allt. När det förra partiets seger ansågs afgjord, kastade det sednare sig i armarna på ett tredje« som derigenom i sjelfva verket ock blef det segrande, och hvarigenom det andra trodde sig vinna mera sannolikhet för sina önskningar, ställda på framtiden, äa om i andra vågskålen tillika funnits mäktiga slägt-förbindelser.

#män i Sverige och tog i synnerhet öfverhanden efter Finlands förlust och Napoleons uppstigande på Thronen. Af sådan anledning bestämde General Wrede sig för Prinsen af Ponte Corvo. Hans parti tillväxte hastigt och stadgades, ty det hade påtagligen fördelarna på sin sida.”'

”Riksdagen i Örebro öppnades den 30 Juli, och två. dagar derefter hade man skridit till val af medlemmar i Utskotten. Den 6 Augusti blef Hemliga Utskottet organiseradt, hvilket skulle bereda allt hvad som rörde Thronföljden. Utskottet bestod af 12 personer: General Wrede (vald till Utskottets Ordförande efter Grefve Brahes afsägelse *), Baron Adlersparre, Herr Silverstolpe, Biskopparne Nordin och ,Rosenstein, Professor Wijkman, Borgmästaren Hallqvist från Stockholm, BergsRådet Rothoff, Grosshandlanden Arfvidsson från Götheborg, Anders Bengtsson från Fellingsbro, Johan Johansson från Öland och Erik Aberg från Westerbot-ten. Grefve Brahe a£sade sig befattningen, afskräckt genom den erfarenhet han gjort vid Norrköpings riks-dag 1800, då han var LandtMarskalk. Han efterträddes helt oförmodadt i Utskottet af General Wrede, som den 57 Juli återkommit från sin resa tiH Paris. General Adlercreutz, lika populär genom revolutionen och glansen af sitt rykte som krigare, förenade sig med Grefve Wrede. Han använde sitt välde öfver konun-

*) Brahe blef icke vald till ledamot af Hemliga Utskot-let. Någon "afsägelse” från honom kunde således ej komma i fråga. Det är en fransysk artighet mot Brahenamnct på sanningens bekostnad.gea till förmån för den sak, han omfattat, emedan den var fäderneslandets *).”

”1 StatsRådet, der man en gång förklarat sig i öfverensstämmelse med Konungens önskan till förmån för Hertigen af Augustenburg, hade ingen velat yttra en åsigt, stridande mot hans egen: så högt visste man att Konungen ogillat General Wredes mått och steg. En enda: Baron Platen hade mod att vara den förste att bryta lansar för den nya Kandidaten. Tapper och oförfärad, hade Platen ett driftigt, genomträngande och ihärdigt förstånd, skapadt att användas på stora föremål.”

”Så stodo sakerna, när en fransk resande anlände till Örebro den 11 Augusti på aftonen. Det var vice Konsul Fourméres, f. d. Resident i Götheborg. Han kom direkte från Earis. Ett rykte utspriddes vid riksdagen, att han medförde vigtiga depecher, som kunde hafva inflytande på riksdagens förhandlingar. Två dagar derefter fann man infördt i Upsala Officiella (?) blad ett bref från Örebro, Denna artikel är allt för märkvärdig genom sina följder, att med tystnad förbigås; men bär likväl en pregel, som gör dess autenticitet ganska misstänkt. Också har den sedermera blifvit vederlagd i ett officielt blad. Den var författad i följande ordalag:

”Tvänne kurirer anlande i går afton den 11 ^u-”gusti från Paris. De medförde depecher från Prinsen ”af Ponte Corvo, tillika med porträter af Prinsen, hans

*) Se noten näst före den föreglende.

Förf. af Skildringarna»”gemål och deras son *). Om man skall tro det all-”männa ryktet, så samtycker Prinsen, derest valet faller ”på honom, att af sina egna medel nedsätta 8 millioner francs i vår Bank, att likaledes på egen bekostnad fnköpa aHa förpantade kronogods i Pomern, äf-”vensom alla i franska hamnar konfiskerade fartyg jem-”te deras laddningar. Dessa uppgå till 3 millioner riks-'’daler banko. De försäkringar, Prinsen, enligt berörde ”underrättelser gifvit, att förskaffa oss en fri utförsel af ”våra produkter och så många kommunikationer med ”England, som sakernas närvarande ställning medgifver ”och våra behof kräfva, bevisa ostridigt Kejsar Napoleons välvilja både for oss och för Prinsen, hvars upp-”böjelse på vår Thron han synes åstunda.”

”Detta bref medförde en förvånande verkan på allas sinnen. Herr Foumieres’s närvaro instämde dessutom på ett oväntadt sätt med andra lika oförutsedda omständigheter **). Sex timmar efter hans ankomst

*) Denna omständighet känner jag icke, lika litet som den föregifna ankomsten af de tvenne kurirerne. Man vet endast, att Fourniéres öfverlemnade till General Wrede ett porträt af unge Prins Oscar, föreställande honom, då han till sin far öfverlemnade sin första handskrift på hans födelsedag. Det berättades dessutom, att Fourniéres öfverlemnade till Grefvé Enge-ström ett dyrtbart étui, försedt med Deras Högheters Prinsens och Prinsessans porträter i miniatur.

Det franska manuskriptets för fa tVare.

) Signeul t. ex. skref till Grefve Engeström, *'att Kej-sar Napoleon var förtjust öfver det anbud, som blif-”vit gjordt Prinsen af Ponte Corvo; att Kejsaren der-medan den ännu var en hemlighet; lemnade opp osi tio-nens förnämsta riksdagsledare staden, för att äta en god middag på Dylta, tre fj er de dels mil från Örebro. De gjorde sig ej brottom vid bordet och använde hela , dagen att drömma om sin seger, utan att känna den fara, hvarmed deras verk hotades. Under deras frånvaro blefvo alla andra vunna genom påtagligheten af de fördelar, som valet ur alla synpunkter erböd af en Prins, så öfverlägsen sin danska medtäflare. Sinnesstämningens förändring föregick så hastigt, att när det motsatta partiets handtlangare samma afton återkommo till staden, bade allting ett annat utseende. Man ville ej mer höra talas om någon annan, än Prinsen af Ponte Corvo.”

”Sedan Monarkens åsigt längé vacklat mellan de

"uti hade igenkänt Konungens tillgifvenbet for hans "person och for hans politik, och att han ville göra ”allt för att skona Sverige under den brydsamma belägenhet, hvaruti det befann sig." Detta bref öfr verlemnades till Hemliga Utskottet, på utgången af hvars öfverläggningar det medförde ett stort inflytande.

Det fr'anska manuskriptets författare.

Det är sannolikt att Signeul, hvilken dog ej längesedan såsom Svensk Minister i Hamburg, innehade in-teressanta papper angående den vigtiga epok, i hvilken han spelat en roll af så stor betydenhet Huru dcrmed förhållit sig är törhända närmare känd t af numera t f. Öfver-Post-Direktören General Peyron, som hastigt, korrt efter Signeuls död, företog en resa till Hamburg med något uppdrag från högre ort.

Förf. af Skildringarna.tväune partier som skiftesvis förstodo att vinna den, stadnade han slutligen på majoritetens sida. Prinsen af Ponte Corvo, som kände Konungens förra tankesätt, hade Irån första stunden förklarat, ”att om hela Sverige åstundade hans val till Thronföljden, ansåg han ”sig ej böra emottaga den, såvida det stridde mot ”Konungens önskan.” När Konungen gaf Grefve En-geström del af den proposition, han ämnade göra Ständerna i afseende på Thronföljden, yttrade han småleende till honom: ”Jag borde bifoga det tal, som Napo-”leon höll till sin unga neveu, då han förlänade ho-”nom StorHertigdömet Berg. Kom alltid ihåg, i hvil-”ken ställning min politik och mitt rikes interesse kan ”försätta Er, att Edra pligter aro i första rummet emot ”mig, i det andra mot Frankrike och i det tredje mot ”den nation, hvars regering blifvit Er anförtrodd.”

”Den 4 September erhöll Prinsen af Grefve Rosen nyheten om sitt val. Han var naturligtvis högst angelägen, att deraf gifva Kejsaren del, för att veta hvad han hade att rätta sig efter. Napoleon intogs af oro vid underrättelsen om denna händelse , och man kan dömma derom genom följande anekdot, som Fru Staël berättar :

”Då Prinsen förtäljde för Napoleon om det nyligen timade Thronföljarevalet i Sverige, betraktade Kejsaren honom med sina svarta och genomträngande ögon, hvarmedelst han fick någonting högst uttrycksfullt. Bonaparte gick fram och tillbaka bredvid honom och gjorde invändningar, hvilka Prinsen så lugnt som möjligt vederläde , och sökte dölja häftigheten af sin önskan {la vivacité de son desir). Efter en timmas samtal, yttrade ändtligen Napoleon till honom helt tvärt:”Välan! ske ödets vilja!” Prinsen hörde väl genast dessa ord, men han lät upprepa dem för sig, som hude han ej förstått, för att vara så mycket säkrare om sin lycka. ”Ske ödets vilja!” utbrast ännu en gång Napoleon — och Bernadotte afreste för att regera i Sve-rige*)”

Vi kunna ej lemoa vårt ^fransyska manuskript” helt och hållet ur sigte med mindre än att slutligen der-utur anföra tvenne anekdoter, hvilka i hög grad hedra den Stora personlighet, som vi Svenskar nu redan öf-ver ett fjerdedels sekel haft den lyckan att med stolthet kalla: Vår.

•

”Samma dag — heter det i manuskriptet — Con-cordatet invigdes i Notre Dame och Förste Konsuln omgaf sig med hela Konungadömets glans, för att vänja Fransmännen vid återkomsten af de Monarkiska formerna, yttrade han med tillfredsställelse till sina Generaler: ”Ar det icke sannt, att i dag synes allting vara ”återstäldt på gamla foten?” — ”Ja, Medborgare-Konsul,” «varade Bernadotte, ”allting synes vara återstäldt på ”gamla foten, utom två millioner Fransmän, som satt *’lifvet till för friheten, och som man ej kan uppväcka ”från de döda.”

*) Napoléons efterträdare, Ludvig XVIII, yttrade sig naturligtvis på annat sätt om1 denna stora tilldragelse. Sc: "Correspondance privée et inédite de Louis XVIII, pendant son séjour en Angleterre. Bruxelles 1830. Ouvrage imprimé à Paris à 10,000 exemplaires, et supprimé par ordre du Ministe Peyronnet.”

Förf. af Skildringarna.”När Napoleon vid Svenska KronPrinsens afresa talade med honom om hans pligter mot Kejsaren och Frankrike, svarade Bernadotte med lugn: ”Jag skall ”blifva Svensk till hjerta och tänkesätt i samma stund ’’jag sätter foten på Svensk botten; Eders Maj:t kan ”räkna på mig så länge Ni ej begär af Sverige annat, ”än hvad som låter förena *sig med detta lands interesse ”och ära — aldrig, om Eders Maj:t fordrar motsatsen. ”1 sådant fall vore det bättre, att Eders Maj:t vägrade ”mig att lemna Frankrike.”

Den Store Mannen beseglade sina ord ett par år derefter med uppoffringen at ”Sveriges interesse och ära” af sin« och landsmanskapets käraste sympathier; då han, hand i hand med den nya tidens Alexander Magnus, krossade Napoléons öfvermodiga och olideliga Europeiska öfvervälde.

Då vi nyss, i sammanhang med omdömena i Frank* rike rörande Thronföljden efter Carl August, meddtlade Läsaren omdömen från England öfver Sveriges sista slatshvälfhing ; anse vi det ej vara ur vägen att här, i sammanhang med underrättelserna om sjelfva Thronföl-jarevalet, förtälja något om den person, af hvars fall det ursprungligen föranleddes.

Medan en trälaktig vandalism i Sverige bragt alla sina konstgrepp i rörelse, för att i opinionen nedsätta f. d. Konungen, om möjbgt, under menniskan, bar det poetiska svärmeriet i främmande länder bjudit till att boja honom of ver samtidens störste män. Victor Hugo, af hvars dramatiska arbeten Stockholms scen redan till— egnat sig "Hernani'* och ”AngeloJ* har besjungit Ofverste Gustafsson med samma hänryckning, som eljest plägar uteslutande egnas åt hans urbild: Carl XU. Vinästan betvifla, att Herrar Wallin och Yalerius, med flere, ja ens hela Svenska Akademien och hennes samt-lige skyddlingar tillhopa , hvilka före Mars månad 1809 så ymnigt strödde blommor under Gustaf IV Adolphs fjet, någonsin, hvarken den tiden åt honom, eller desse och det nya skaldeslägtet sedermera åt andra maktens innehafvare, åstadkommit någonting så helgjutet, så jettestort berömmande, som Hugo i Odet till vår f. d. Konung. Då exemplet af apotheosen öfver en från thronen stött Regent, som ej kan åberopa andra anspråk på minnets ära, än sin redlighet, ståndaktigheten, sina missöden och det lands olyckor, öfver hvilket han regerat, är i våra dagar hvarken vanligt eller smittsamt, torde en varning till våra inhemska poeter kanske anses öfverflödig, att när skaldeyrseln griper dem de må undfly både det ämne, Hugo här valt och framför allt hans öfverdxift i den af satte Furstens lofordande. Sedan vi likväl förutskickat denna varning till den kraft och verkan lag förmår, förbehållande oss tillika, att varningen må gälla såsom vår egen protest mot misstankan att blindt underskrifva den franske skaldens åsigter, öfverlemna vi åt Läsarens eget bedöm-mande det ifrågavarande Odet, blott ur synpunkten äf ett fenomen, så lydande:

Au Colonel

G. A GUSTAFSSON. M

Habet sua sidera tellus.

Ancienne devise.

I.

Ce siècle, jeune encore, est déjà pour l’histoire Presque une éternité de malheurs et de gloire.Tous ceux quil a vus naître ont vieilli dans vingt ans.. Il semble, tant sa place est vaste en leur mémoire, Qu’il ne peut achever ses

destins éclatants,

Sans fermer avec lui le grand cercle des temps.

Chez des peuples fameux, en des jours qu'on renomme ,

Pour un siècle de gloire il suffisait d'un homme. i«e nôtre a déjà vu passer bien des flambeaux! ïl peut lutter sans crainte avec Athène et Rome :

Que lui fait la grandeur des âges les plus beaux?

Il les domine tous, rien que par ses tombeaux!

A peine il était né, que d'Enghien sur la poudre Mourut, sous un arrêt que rien ne peut absoudre.

Il vit périr Moreau; Byron, nouveau Rhiga.

Il vit des cieux vengés tomber avec sa foudre Cet aigle dont le vol douze ans se fatigua Du Caire au Capitole et du Tage au Volga!

Qu'importe? dit la foule. Ah ! laissons les tem-^

pctes

"Naître, grossir, tonner sur ces sublimes têtes; "Pourvu que chaque jour amène son festin,

"Que toujours le soleil rayonne pour nos fêtes,

"Et qu'on nous laisse en paix couler notre destin,. "Oublier jusqu'au soir, dormir jusqu'au matin!

"Que le crime s'élève et que l'innocent tombe, "Qu'importe? — Des héros sont morts? paix à leur

tombe !

"— Et nous-mêmes,... qui sait si demain nous vivrons?

"Quand nous aurons atteint le terme où tout succombe ,

"Nous dirons: le temps passe! et nous ignorerons.

^ Quels vents ont amené l'orage sur nos fronts.».II.

Ce ne sont point là tes paroles,

Toi dont nul n'a jamais douté,

Toi qui sans relâche t'immoles Au culte de la Vérité!

Victime et vengeur des victimes,

Ton cœur aux dévoûments sublimes S'offrit en tout temps, en tout lieu; Toute ta vie est un exemple ;

Et ta grahde ame est comme un temple D'où ne sort que la voix d'un Dieu!

Il suffît de ton témoignage.

Pour que tout mortel incliné Aille rendre un public hommage A ce qu'il avait profané.

Ta bouche, pareille au temps même. N'a besoin que d'un mot suprême Pour récompenser ou punir;

Et parlant plus haut dans notre âge Que la flatterie et l'outrage,

Dicte l'histoire à l'avenir!

Puisqu'il n'est plus d'autres miracles Que les hommes nés parmi nous,

Tu succèdes aux vieux oracles Que l'on écoutait à genoux.

A ta voix, qui juge les races,

Nos demi-deux changent de places; Comme, à des chants mystérieux, Quand la nuit déroulait ses voiles,

Jadis on voyait les étoiles Descendre ou monter dans les cieux!

Pour mériter ce rang auguste,

Aux vertus par le ciel offert,Qui plus que lui fut noble et juste?

Et qui, surtout, a plus souffert?

Cet homme a payé tant de gloire Par des malheurs que la mémoire Ne peut rappeler sans effroi;

C'est un enfant des Scandinaves;

C'est Gustave, fils des Gustaves;

C'est un exilé; c'est un roi.

III.

H avait un ami dans ses fraîches années Comme lui tout empreint du sceau des destinées» C'est ce jeune d'Enghien qui fut assassiné!

Gustave à ce forfait se jeta sur ses armes;

Mais quand il vit l'Europe insensible à ses larmes, Calme et stoïque, il. dit! "Pourquoi donc suis-je né?

\

"Puisque du meurtrier les nations vassales "Courbent leurs fronts tremblants sous ses mains colossales ;

"Puisque sa volonté des princes est la loi;

"Puisqu'il est le soleil qui domine leur sphère;

"Sur un trône aujourd'hui je n'ai plus rien à faire, "Moi qui voudrais régner en roi!"

H céda. — Dieu montrait, par cet exemple insigne^ Qu'il refuse parfois la victoire au plus- digne;

Que plus tard, pour punir, il apparaît soudain;

Qu'il fait seul ici-bas tomber ce qu'il élève;

Et que pour balancer Bonaparte et son glaive,

H fallait déjà plus que le sceptre d'Odinl

Gustave, jeune encor, quitta le diadème,

Pour que rien ne manquât à sa grandeur suprême.

Et tant que de l'Europe, en proie aux longs revers* Sous les pas du géant vacilla l'équilibre,Plus haut que tous les rois il leva son front libre, Échappé du trône et des fers !

IV.

Combien d'un tel exil diffère , Le malheur du tyran banni,

Lorsqu'au fond de l'autre hémisphère,

Il tomba confus et puni!

Quand sous la haine * universelle L'Usurpateur enfin chancelle,

Dans sa cbute il est insulté:

En vain il lutte opiniâtre;

Et de sa pourpre de théâtre Rien ne reste à sa nudité!

Sa morne infortune est pareille A la mer aux bords détestés,

Dont l’eau morte à jamais sommeille Sur de fastueuses cités.

Ce lac, noir vengeur de leurs crimes,

Du ciel, qui maudit ses abîmes,

Ne peut réfléchir les tableaux;

Et l’céil cherche en vain quelque dôme De l’éblouissante Sodome,

Sous les ténèbres de ses- flots.

Gustave! ame forte et loyale!

Si parfois, d’un bras raffermi,

Tu reprends ta robe royale,

C’est pour couvrir quelque ennemi.)

Dans ta retraite que j’envie,

Tu portes sur ta noble vie Un souvenir calme et sans fiel;

Reine, comme toi, sans asile,

La Vertu, que la terre exile,

Dans ton grand cœur retrouve un ciel!Y.

Ah! laisse croître l’herbe en tes cours solitaires!

Que t’importe, au milieu de tes pensers austères, Qu’on n'ose, de nos jours, saluer un héros;

Et que chez d’autres rois puissants, heureux encore,

Une foule de chars ébranlent dès l’aurore

Les grands payés de marbre et Pazur des vitraux?

Tu règnes cependant! tu règnes sur toute ame Dont ce siècle glacé n’» pas éteint la flamme;

Sur tout cœur né pour croire, aimer et secourir;

Sur tous ces chevaliers que tant d’oubli protège,

Etranges courtisans dont le rare cortège

N’accourt au seuil des rois qu’à l’heure d’y mourir!

%

En tous lieux où la foi, l’honneur et le génie Rendent un libre hommage à la vertu bannie,

Ton nom règne, entouré d’un éclat immortel.

Par un beau dévoûment toute vie animée,

Toute gloire nouvelle, en notre âge allumée,

Est un flambeau de plus brûlant sur ton autel!

Ni maître! ni sujet! — Seul homme sur la terre,

Qui d’un pouvoir humain ne sois pas tributaire,

Dieu seul sur tes destins a de suprêmes droits ;

Et comme la comète, aux clartés vagabondes,

Marche libre à travers les soleils et les mondes,

Tu passes à coté des peuples et des rois !

Gustaf Adolph, hvars berättelse om "Den Trettonde Mars” redan finnes utgifven på fyra språk, hade förut låtit tiycka en liten ströskrift, kallad : ”Sverige 18o8j 180Q / Schweitz 1814* af Grefven af Gottorp” Han yttrar der, ”alt de lagrar, hvilka Finsk» ”krigshären skördat, ej förmådde uppskjuta det olycka-”digra Ögonblick då Sverige skulle förlora en af sina ”skönaste tillhörigheter, ännu fuktad af så många tap-”pre krigares blod, värdige ett lyckligare, visserligen ej ”ett ärorikare, öde.”

Denna gärd af rättvis aktning och erkänsla af en f. d. Svensk Konung åt f. d. Svenska härar, innefattar ett lika interessant som i historien sällsynt ämne för begrundanden. Politiken hade slungat mellan dem beg-ge inbördes, mellan dem och Sverige, beggesj moderjord, ett längre afstånd, än mellan Alperna i Schweitz och Finlands klippor. Sedan den ene i kraft af en fanatisk tro på öfverjordiskt bistånd gått miste om sin jordiska makt, — sedan hvarken den store Guden eller Napoleon den Store förlänade nog kraft åt det nya väldets innehafvare i Sverige att kunna motstå väldet i öster; så sönderslets bandet mellan Aura och Svea, och den skog af Finska bajonetter, i hvilken vi dittills skådat förmuren mot Rysslands utvidgningsbegär, visade oss från den stunden endast hotet af Ryska förposter.

Det var begripligt och ursäktligt, att ingen skymt af aning om f. d. Konungens framtida villor kunde störa den glädjeifver, de tillgifvenhetsutgjutelser, hvarmed han, ännu ofödd, helsades vid Riksdagens början 1778, då en af Rikets Herrar, Grefve Brahe , anförande en stor Deputation, frambar till dåvarande Konungahuset uttrycken af dåvarande Ridderskapets och Adels dåvarande tänkesätt. Men deförtjena att läggas på minnet, såsom en varning till ännu ofödda slägtens talare, att icke alltför mycket anticipera på framtidens käftslor, åsig-ter, tillgöranden, framförallt: att icke för dem oförsig-tigt inlåta sig i proprie borgen, hvars vederhäftighet samtiden någon gång jäfvar; och hvars åsidosatta infriandebokföres i häfdernas stora skuldregister. ”Det hopp” — yttrade nemligen Brahe lill Drottning Sophia Magdalena

— ”som utan otålighet men med innerlig längtan varit ”afbidadt, har nu genom Herrans hand och E. K. M. ”i allas hjertan blifvit upplifvadt, och det band, hvar-”raed E. K. M. ånyo förbinder sig Svenska Folket, ”skall hvarken af tid eller omständigheter någonsin ”kunna sönderslitas

Odet log åt denna förmätna försäkran, liksom åt trohetsederna vid Konungens af Rom vagga. När ”tiden och omständigheterna” draga ett streck öfver menskliga beräkningar, ”söndersliter” alltid och öfverallt menniskan - medborgaren ”det band,” som ”förbinder” menniskan -Fursten med menniskan - undersåten.

I ännu bjertare färger målar sig vanskligheten af dessa politiska horoskop och utfästelser, när man med händelserna från Maj månad 1809 och framgent sammanhåller slutet af f örste Grefvens, En af Rikets Herrar Brahes tal till Konung Gustaf III på rikssalen den 30 Oktober 1778, å Ridderskåpets och Adelns vagnar:

”Ridderskapet och Adeln” — heter det — ”är be-”redt, att från dess dyra moders lif följa detta späda ”barn till vaggan; att bhfva dess försvar under baraar-”åren; att dela alla de faror, som under dess lef-”nadslopp påkomma kunde\ och att hafva lif och blod ”osparde för E. K., M. Sjelf och Dess Konungahus. ”Med denna nya förbindelse, som R. o. Ad. infor ”E. K M. tager, utbeder sig R. o. Ad. i underdå-”nighet, att få vara i samma Kongl. hägn och beskydd J’inneslutet, med hvilka E. K. M. allt ifrån Dess till-vträde till thronen detsamma omfamnat.”Ett och trettio år efter detta prunkande slöseri med karleksbetygelser och trohetseder, med anbud af lif och blod: bvad återstod? .... Ej en enda svensk röst höjd att val beklaga de fel, som efter inträffade omständigheter gjorde Gustaf Adolph oskicklig att regera, kanske hufvudsakligen just derföre att han fått i sitt sinne sinnet af 1789 års statsgrundsats, hvaraf genljudet ännu någon gång tränger sig fram ur 1809 års konsti-tutionele Rådgifvares fosterländska bröst, — den grundsats newhgen, att ”Konungen äger allena styra riket;” men att tillika göra rättvisa åt dygder, lika vördnadsvärda i landsflykten scm på tbronen. Ej en enda vän bland dem, hvilka han under sitt välde öfverhopat med förtroenden och välgerningar, beredd att erbjuda honom sin yppighets öfverskott och sitt deltagande, då den fordne Monarkens lemmar stelnat af köld på va^nstaket af ett allmänt

åkdon. Ej en enda adelsman bland sö-nerne af de fader, dem hans fader med så mycken nåd ”omfamnat” benägen att på främmande botten följa hans olycka, under det att man i hemlandet hade hängt sig fast vid hans lycka, som skuggan vid kroppen.

De svenske skalderne hastade att utplåna ur %na skrifter det äckliga smicker, hvarmed de årtionden lismat kring hans person för att vinna nådeallmosor af hans makt: icke af billig 'ånger öfver smickrets föraktlighet, utan för att underdånigst offra detsamma åt de nya skepnader, i hvilka den nådallmosutdelande makten uppen- ' barat sig. Dock, Auras skald försmådde detta hyckleri. Hvad han bafver skrifvit, det hafver han skrif-vit. Den försvunna storheten är i hans hågkomst ännu en storhet, på samma sätt som hans hembygds tap-

11*pre, ”värdig ett lyckligare, visserligen ej ett ärorikare öde,” utgör sjelfva glanspunkten i den skeppsbrutne monarkens berättelse, då ban bland Wilhelm Teils landsmän förtäljer sina äfventyr. Ett af dessa — af honom sjelf icke nämndt — är allt för mycket karakteristiskt, att vi skulle förbigå det, innan vi sluta episoden om Gustaf IV Adolph, sedermera Grefve af Gottorp och sist Ofverste Gustafsson.

Han, Sveriges, Göthes och Wendes Konung, spjer-nade länge mot udden af Napoleons vilja, system och makt sedan alla Ryssars sjelfherrskare redan gifvit vika; och när La Harpes lärjunge, när Fru Kriideners adept hunnit den höjd i upplysning, att blodsband och traktater äro bindande endast för den fördomsfulle: så hastade det nya redskapet för Napoleons tillintetgörelse-plan af Englands handel, att såsom arfvode för uppdraget lägga sig till det StorFurstendöme, till bvilket man af gammalt i Petersburg haft ett godt öga. Men ännu en gång svängde sig politikens lotterihjul, och under det Svenska kabinettet ånyo vände sig mot Frankrikes dåvarande beherrskare, hvilken från 1804 till 1809 stod fräniSt i vår Regerings litania ; till hvilken beherrskare hon från Mars månad 1809 till ungefär samma tid på året 1812 dagligen uppsände ett undergifvet och andäktigt: ”Fader vår!” och hvilken beherrskares inflytande hon derefter afsvor på nytt igen och för evigt, tillika med den Onde Anden och allt hans väsende,

— uppehöll Gustaf Adolph sig, såsom resande, under den strängaste incognito i en liten tysk stad, der Kejsar Alexander i ”befrielsekriget” skulle vid genomtågandet hvila öfver en dag. Den utomordentligt staika inqvar-tering, som ålåg staden, för att herbergera den högagästen, hans talrika stab och en del af den arméecorps, hvaraf han just då var beledsagad, föranlät polismyndigheten att förständiga alla husvärdar, hvilka uthyrt rum på vecka och månad, att tillsäga sina hyresmän, det de genast skulle afflytta, emedan lokalerna skulla upplåtas åt den Kejserliga sviten, krigsbefälet och trupparne, så långt utrymmet medgaf. Resande borde för sådant ändamål af sina husvärdar anmodas att lemna staden, medan den var besvärad af inqvarteringen. När Grefvens af Gottorp värd ganska höfligt gaf bonom tillkänna detta förfogande af stadens styrelse, svarade f. d. Konungen helt torrt och bestämdt: ”Jag reser icke, och endast våld kan förmå mig att lemna dessa rum.” Biydd öfver detta oväntade motstånd, anmäl te husvärden förhållandet hos stadens styresman. ”Och hvem är denne envisa fremling?” frågade denne. — ”Jag vet ej; men säkert är han någon förnäm man , en man i välstånd. Han tyckes vara van att befalla, betalar allting genast, utan att pruta, och hyran förskottsvis.” — ”Att bruka våld skulle göra skandal. Vi måste bjelpa saken på annat sätt. Se här, jag skall utfärda inqvarteringspolett på rummen åt någon af Kejsarens suite. Denne må sedermera komma öfverens att bo ihop med fremlingen eller vräka ut honom, hvilket han behagar. Och om han använder våld, för att komma i besittning af rummen, så blir det hans ensak.”

Sagdt och gjordt. En kejserlig Adjutant fick anvisning på rummen. Då han finner dem bebodda, och en person der helt obekymrad vandra af och an, far Adjutanten ut med häftighet: ”hvad detta skulle betyda? och huru någon kunde understå sig att begagna rum, i hvilka han vore inqvarterad?” — ”Derföre, svara-de Gustaf Adolf, afraätt och kallt, ”att rummen aro mina. Jag är resande, har hyrt dem på en månad och redan i förskott betalt hyran, innan Ni kom till staden. Det är således min rättighet att stadna qvar. Jag förmodar att Ni inser det, och anmodar vederbörande att skaffa Er qvarter på annat ställe.” — ”Och hvem är väl Ni, (utbrast Alexanders Adjutant med en hetta, gränsande till raseri), som understår er att föra ett sådant språk?” — ”Jag är (återtog f. d. Konungen, lugn, med stadig röst och i en, om möjligt, rakare ställning än vanligt) Grefven af Gottorp.”

Detta ord verkade som ett åskslag på vår Adjutant. Under flera bugningar ända till golfvet bad han om ursäkt för

sin hetta och utbad sig, att fa skynda till Kejsaren sin herre, att för honom anmäla Dess höga Herr Svågers närvaro.

Alexander blef ingenting mindre belåten än med detta oväntade möte. Han måste dock hålla god min, bet sig i läppen och befallde Adjutanten återvända med en bjudning till f. d. Konungen att äta middag med Kejsaren.

Knappt hade Adjutanten hunnit fullborda sitt uppdrag, än Gustaf Adolph föll honom i talet: ”Nej, NU ”reser jag härifrån. Jag dröjer ej i staden Öfvermid-”dagen. Helsa Kejsaren Er Herre, och säg honom', att ”jag uppehållit mig här endast för det nöjet att se de ”allierade truppame tåga igenom. Det är mina planer ”de utföra. Jag afvek aldrig ifrån desamma. Det är ''med stor tillfredsställelse jag finner, att de nu omsi-5’der gå i fullbordan. Farväl.”

Få en vink af den mediatiserade Monarken aflägs-nade sig Kejsarens Adjutant, förvånad och förlägen, och Grefven af Gottorp lät spänna hästarna för sin resvagn.Dessa anekdoter, så oskyldiga de ock äro, angående en f. d. Furste, hvars svagheter hela verlden känner och hvars regering ganska säkert INGEN Svensk skulle önska sig tillbaka, blifva dock — vi förutse det med ledsnad — sannolikt illa anskrifna på ett visst håll. Vi erinra oss nemligen ett förfogande af det nya statsskickets förste Hofkansler, hvilket gifvit oss anledning till en dylik farhåga. Det består uti ett ordagrant så lydande

”Cirkulär.

”Som, oaktadt mitt cirkulär af den 13 Maj 1811, ”Tidningsutgifvare så val i landsorterne, som nyligen här ”i hufvudstaden, likväl befunnits i sina dagblad hafva ”infört artiklar, som på ett eller annat sätt angå t. d. ”Konung Gustaf Adolph, hans resor, familj m. m.; så *’ser jag mig nödsakad härmed ytterligare påminna ve-”derbörande utgifvare af dagblad och periodiska skrifter, ”att på intet sätt vidröra ofvan anförde ämne, så kärt ”dem är, att undvika allt ansvar och laga påföljd. Stock-”holm den 3 Februari 1816.

G. af Wetterstedt.

G. Myhrman.”

Och, om man .eljest törs fråga: hvilken lag för* ljuder, hvilket ”ansvar” och ”/aga påföljdl” skulle således kunna drabba berättaren om ett enkelt factum angående den ur Sverige landsförvisade Konungaslägten? 5 Gap Missgerningsbalken vet ej af hvarken hänsofnä eller afsatta Regenter. Detta myndighetens rytande hot är endast en ny, förbättrad upplaga af Menschenskrecks hos Holberg, uppbjudande alla sina krafter för att hos andra injaga en skrämsel, hvaraf hans egna tänder skallra.Det låg i tingens natur, att alla som voro illa än-skrifne och förföljde under regimen af 1800, skulle blifva smekade och komma sig före efter regimen af

1809. Det var detta som Biskop Wallenberg hade i första rummet att tacka iör sin uppkomst, och i det andra, troligen sina höga Frimurare-relationer, hvilka, besynnerligt men sannt, i Sveriges seduare tider (om till fromma för sakerna och till pris för rättvisan, lem-na vi derhän) syntes hafva blifvit en gin och säker trappa till befordran. Detta sällsamma förhållande, som ej gerna kunde undfalla något öfvadt och uppmärksamt öga, huru oinvigdt för öfrigt som helst, äger likväl en helt naturlig förklaringsgrund i Carl XIII:s skaplynne och personlighet. Sådant förtjenar att närmare skärskådas, och lämpligt tillfälle att deråt särskildt egna sin uppmärksamhet, torde framdeles ej komma att saknas. Här må endast i förbigående vidröras, att Hertigen af Södermanland, länge en lekboll för svärmaren Björnrams*)

) En dag, under Gustaf III:s regering, då Prins Carl med sin gemål vistades på Rosersberg, fur Hertigen vid dejeu-néen en biljett, efter hvars genomläsande han yttrar till sin vakthafvande Cavaljer, nu En af Rikets Herrar, Friherre Bonde: "Jag måste genast resa till staden, men kommer tillbaka hit i afton.' — "Så. mycket bättre,* faller Hertiginnan i talet; — "jag kan då göra sällskap; ty äfven jag skulle gerna besöka Stockholm pa några timmar." •— "Det låter sig ej göra denna gången" — återtager Hertigen — "en angelägenhet af yttersta vigt, som ej tål uppskof, kallar mig, och så »nart jag uträttat den, vänder jag i ¡ögonblicket åter. Det är endast Bonde'n, som kommer att följa mig."

Så snart vagnen hunnit blifva i ordning, reser Prinsen med sin Cavaljer till hufvudstaden. Ankom-och bedragaren

Bohemans*) mystiska list, samt en svamp i Reuterholms **) starka band, fann vägen för sig mer

men till sina rum på slottet, skyndar Hertigen sig upp uti sitt hemliga Ordenskabinett (nu H. K. H. Kronprinsessans Romersk-Katholska Bönkapell, der H. M. Drottningen oeh Hennes Kongl. Höghet förrätta Deras andakt). Baron Bonde får befallning, ätt följa sin höga Principal. Framför ett altare der står Björnram, klädd i Grekisk Öfverstepresterlig skrud,' och inbjuder Hertigen, att tijga sin plats på en vid sidan af altaret anbragdt thron, hvilket Prinsen ock gör, tilKiggande Björnram (under många mystiska åthäfvor och ordformler, som det hvarken vore interessant, eller passande, att här beskrifva) sig med visshet kunna förutsäga, att Hertigen en dag skall blifva throncns ende oeh rätte innehafvare.

Sedan detta upptåg, eller denna ceremoni, slutats, kastar Hertigen sig uti sin vagn och återvänder till Ro-sersberg, åtföljd af sin Cavaljer, hvilken besvär honom att omsorgsfullt dölja hela detta uppträde för sin broder, Konungen (Gustaf III), emedan, om det blefve honom bekant, han troligen ej skulle anse det hvarken med likgiltighet eller .välbehag.

*) Kort efter Carl XIII:s uppstigande på Thronen utkom i Tyskland en bok, kallad: "Boheman, Haupt der Asiatischen Brüder/' Denna skrift är dock af mera svärmisk än historisk natur. Man finner der icke ens den föregifna orsaken till hans onåd och fall: Bohemans beredvillighet, att under form af en särskild Orden, hvaruti Hertiginnan af Södermanland och hennes förtrognaste upptogos, gifva dem del af my-s’erier, hvilka Hertigen velat hafva förbehållna åt sig ensamt och sina närmaste Ordensbröder.

**) Hvem vet icke, att det var Friherre Reuterholm, som# linder Gustaf IV Adolphs minderårighet, enväldigtoch mer jemnad till Thronen, genom sina mångfaldiga och inflytelserika Ordensförbindelser. Och Konungen

for-

styrde Sverige i Hertigens Regentens namn? Oaktadt allt hvad man med skäl kan invända mot cn del af denna FörmyndareRegerings system och åtgärder, står det likväl fast, att Sverige under Reuterholms kraftfulla ledning bragtes till ett välstånd, efter hvilket man nu mera knappt kan uppleta något spår. Lika sjelfständig var Svenska dåvarande Regeringens hållning mot Utrikes Makter, och hon lät Sveriges Minister i Paris, gift med den namnkunnige Neckers ännu namnkunnigare dotter, gifva NationaIkonventet bro- | derkyssen. Det var de fläckar af konungablod, hvarmed denna Styrelse rar suddlad, vid hvilka de flesta I Europas Regeringar studsade tillbaka af fasa; men de hade icke for Gustaf lll:s bror någonting afskräc-kande.....

Reuterholm var för mycket kär i den makt, Regenten fann sig belåten att kunna helt och hållet öf-rerandtrarda i hans händer, för att med lugn motse den unge Konungens inträdande myndighetsålder. Gunstlingen gaf sin Beskyddare råd, som denne hade den ädelheten att förkasta, sedan likväl vissa planer, vid Jubelfesten i Upsala 1793 och i afseende på cn konferens af hufrudstadens läkare, misslyckats. När derefter Hertigen återgått till privatlifvfet, öfverhopa-de hans förre Minister honom skriftligen med förebråelser, af den art och i de ordalag, att mången Minister, känslig för sin karakter, sitt rykte och sin sjelfständighet, ej skulle hållit dem till godo ens af sin egen Beherrskare. Att Hertigen af Södermanland icke desto mindre lät sig dermed nöja, torde kunna förklaras, dels af hans långa föregående rana att ledas af Reuterholm, dels af der$s Ordens-relationer. Ty Reuterholm, som undertecknade sina bref med det en-förvarade städse i tacksamt minne dessa åt Hertigen gjorda tjenster.

da ordet: Prtmus, beledsagadt med ett dubbelt Andre-askors, underlät aldrig, att påminna Prinsen om de löften han gifvit honom, den trohet och vänskap, han, (Prinsen) svurit honom (Reutcrholm) "vid foten af altaret." När Hertigen af Södermanland blifvit Konung, uppvaktade Reutcrholm, sedan längre tider bosatt i främmande land, honom med skrifvelser af fogligare innehåll« Han ämnade återvända till Sverige och be-gaf sig ock verkligen inom våra, landamären; men det lyckades, fast ej utan svårighet, den nya gunstlingen Friherre Engeström, att få honom aflägsnad.

Det skulle leda oss alltför långt, att här skildra alla de driffjedrar, som vid detta tillfälle sattes i rörelse. Det redan anförda synes gifva Läsare a tillräckligt begrepp om hvad vi nu haft for afsigt att visa, eller: Orden3vuvmericts

politiska inflytande inom vårt kära fosterland i sednare tider. Endast det vilja vi för fullständighetens skull tillägga, att Hertigen af Södermanland, redan under sin broders regering, på egen hand och för egen räkning stiftade en Orden, som höll sina sammankomster i Hertigens rum på Slockholms slott. Ledamöterne af denna Orden buro offentligen en särskild uniform, med axelprydnader och värja. Tillställningen förorsakade ^Gustaf III så mycket mera bekymmer, som desse Ordensbröder egentligen bestodo af militärer och de Riddarhusets medlemmar, hvilka utgjorde sjelfva kärnan af Oppositionen, tillika med några bland de anseddaste och rikaste af Stockholms Börs. Det var just ett undantag från den stadgade regeln i detta sistnämnde afseende, som Hertigen ville göra till förmån för en ung, då ännu föga känd Handlande, v. Wahrendorff, beslägtad med sedermera Grefve Ruuth, om hvars tillgifvenhet Prinsen yar angelägen, h vilket,

12Oäktadt djup och vidsträckt lärdom, rattskafFenhe-ten och ett värdigt väsende, voro Wallenbergs egen-

efter ett våldsamt uppträde, var nära att spränga hela Orden. Öfvcrläggningen om W:s intagande blef näm- # ligen först liflig och slutligen het. Meningarne voro delade, och Hertigen syntes böjd för beviljandet af det sökta inträdet. Sådant förtröt i synnerhet Friherre De Geer, som med värma och bestämdhet erinrade om Ordens statuter och praxis. ' Då de Geer märkté, att Hertigen icke desto mindre gaf vika för Ruuthska partiets inflytande, så apostroferade Friherren i skarpa » ordalag Hertigen» hvilken åter med mycken köld vände sig om till den vakthafvande och ropade: *’Gif ”Baron De Geer ett glas kallt vatten; luften "är honom för qvalmig.** I stället att lugna, gjorde detta Prinsens yttrande De Geer ännu mera uppbragt. Han svarade genast: **Då jag är törstig, ”dricker jag vin, och deraf har jag tillräckligt i mina egna kall rar.” Efter detta yttrande, #sköt Friherre De Geer sin stol från bordet och gick siua Tarde*

När sedermera 1788 års krig utbrast, fick Priusen StorAmiralen annat att fundera på, än sina Ordens-upptag; och den nu i fråga varande Orden upphörde fran den stunden, till Gustaf lll:s stora glädje, att någonsin mer sammanträda.

En eller annan Läsare torde finna åtminstone ett ny fiken het sinteresse att genomögna nedanstående Rid-darebref, sora vi händelsevis hafva till hands, och som antyder Carl Xlll:s Oedensvurinerier :

”Wi Carl med Guds Nåde, Sverige3, Göthes och ”Weudes Arf Furste, Hertig af Södermanland, Arfvin-*’ge till Norrige, Hertig till Sch^swig- Holstein ock ”Dittmarchen, Grefve till Oldenburg och Dellmen-^’Uorst m. m., Svea Rikes Stor Amiral, Stor Mästare afskaper ej af den politiskt oumbärliga art, ätt ensamt de mäktat lyfta honom till prelaturen. Men han hade vid den akademiska högtidligheten i Upsala, i anledning af Gustaf IV Adolphs och hans gemils kröning, verksamt deltagit i de musikaliska upprorsförsöken, medelst tilk ämnad t rysligt” uppförande af Balaille de Fleury, med thy åtföljande Marseillermarche, och i den riks-förderfliga artistiska opposition, som deraf uppstod.i Dessa för då va* ande Konungens och rikets säkerhet särdeles vådliga anslag kostade Magister Wallenberg sin akademiska docentur, samt ett reglerande från U-oiversitetet, vid seklets början, och tillskyndade honom

”St. Helenas Orden och det Heliga FörsoningsKorset’,

**Ridd,erskap och Bröder Gjör veterligt: Att såsom Vi ”och Vårt StorCapitel for godt funnit, att i åtanka taga de tjenster, som Väpnaren Grefve Fredrik Posse »Oss och Orden bevisat, förklare Vi härmedelst alle ”som vederbör, att Vi honom utnämnt och antagit till ”född Riddare af Vår St. Helenre och det Heliga För-”sonines Korsets Orclen, hörande och lydande under ”dess Vestra Tunga och Skyttens Prefectur, som Ur ”den Fjerde af Ordens Prefecturer, derest han skait ”innehafva den Fjerde nummern, gifvandes honom all& ”de rättigheter, som denna värdighet, enligt Orden« ”Fundamentallagar och beslut, tillkommer. Till yttermera visso hafve Vi thet med Vår egen hand un-'Merskrifvit, och med Ordens sigill bekräfta låtit, som ”skedde från StorraästarStolen i St Helenai och det ”Heliga ForsoningsKorsets OrdensCapitel den i8:

C A R L.

sigill.

C. A. W allens t iernfc, »t. Secret.” >Jcräklan tjugu årderefter. Musiken, som vållat baris fall, som utgjort lians

tröst under ooåden, som ändtli* j gen bragt honom upp till höjden af andlig lycka, bade framgent i Biskop Wallenberg en upplyst och kunnig | vån. Han skyddade och främjade äfven, utan att sjelf | vara drinkare, en i Linköping egentligen bofast, vidt kringspridd Bacchanaiisk Ordens oskyldiga nöjen och tidsfördrif. Detta allt bevisar, mer än mycket annat, att Wallenberg begrep och föJjde med sin tid, sin Styrelses och sina landsmäns sympatier. Han förvärfvade ock derigenom ett samqvämsinflytande, som han saknade på embetsrummet, der såsom nian sett af offentliggjorda handlingar, han öfverrostades af underordnade embetsbröder.

Från de begge Riksdagar Biskop Wallenberg bevistade, återförde han ett oskadadt ryk le af ära och trofasthet; men qvarlemnade ej något förvärfvadt af «karpsinnighet och drift. Det var mindre brist på förmåga att genomtränga, än att kunna genomträngas af statsangelägenheternas stela former, som gjorde honom så kall för dessa värf. Och huru skulle väl Iliadens och Odysséens klassiske öfversättare, införlifvad med Greklands böga fina bildning och bildsköna skaldekonst, kunnat med särdeles värma sluta sig till var Svenska, tröga riksdagsprosa?

Så länge Presteståndets Vice Talmanskap blott var en poste d'honneur,. anstod den Wallenberg bättre, än mången annan; men han måste se en yngre ståndskam-rat flyttad öfver sig, sedan befattningen blifvit en poste de fatigue, hvartill Wallenbergs ”kända tdnkesdti' ej gjorde honom tjenlig.Kyrkan har i Biskop Wallenberg förlorat en utmärkt, upplyst, angenäm och grundlärd prelat; men Prestestandet en bland sina minst verksamma ledamöter.

Borgareståndet hade väl, redan innan det vid 1828— 1830 årens Riksdag började sina sammanträden, förlorat san ofta förut varande, aktade och aktningsvärde, Talman, StatsRidet Schwan; men fäderneslandet ägde honom då ännu, uppflyttad i en vidsträcktare och högre verk-ningsbana. Utan att lemna ur sigte planen för dessa utkast, kunna vi således egna honom några minnesord.

Schwans hågkomst är införlifvad med hela vårt närvarande samhällsskick; ty med hans namn äro våra grundlagar beseglade. Fem Riksdagar förde han med heder och styrka sitt Stånds Talmansklubba. Det felades i hans lycka, att hafva fört den vid Valriksdögen

1810, och att icke hafva fört den vid Reaktionsriks-dagen 1812; men i hans ära felades det icke: ty han var lika trogen den konungaätt, i hvars utkörande han ej haft del, som den statsförfattning, hvars rubbande i en af dess väsendtligaste grundvalar i alla fall låg utom gränsen för hans förmåga att hindra.

Schwan hade allt hvad som fordrades för att vara en köpman, sådan som den gamla tiden ofta framvisade dem, när de bragte sig upp till någon höjd af anseende; sådan som nyare tider sällan eller aldrig kunna förete, då på lyckans tärningskast nu mera beror allt: vinsten, rikedomen, populariteten, aktningen och inflytandet. Schwan hade en grundlig bildning och thetf-retiska kunskaper, innan han i sitt yrke lade hand vid praktiken. Också uppträdde han först såsom informa-tor i det ansedda Handelshus, der lärjungen i framtiden plef hans kompanjon, och dennes syster hans maka. Schöns firma är en hland de äldsta af dem, som nu finnas i vårt land, och den Schön, som då var husets hufvudman, njöt lika mycket allmänt förtroende för sin redbarhet, som tillgifvenhet för sitt sällsynt angenäma väsende. Också strandade mot dej^ rotfasta aktning, hvaraf hans namn var omgifvet, alla Gustaf III:s för-spk, att kasta skugga på Schönska huset for de Ryska penningeutdelningfer, hvilka Konungen påstod hafva skett under 1788 års krig, för Ryske f. d. Ambassadörens i Stockholm Rasumoffskys räkning, hvilken hade sina hnanciella angelägenheter ställda på detta hus. Schwans duglighet undföll icke Schön, som snart erbjöd sin sons lärare att blifva arbetare på sitt kontor. I mån som £chwan der gjorde sin stora användbarhet känd, tillvann han sig icke blott sin patrons förtroende, utanäf-ven förhoppningar. Deras resultat blef en utländsk resa för Schwan, på bekostnad af Handelshuset, hvars kompanjon han nu mera blifvit. Det var ej en af dessa resor, som mången oduglig lätting företager, för att fvid sin återkomst kunna berätta om restaurationer, baler, spektakler, måltider, fester, och mätta hemlandets nyfikenhet med förtäljandet af små afventyr och anekdoter; utan det var, för att genom vunnen erfarenhet om huru i andra länder tillgår, bereda en större fullko«-lighet åt ulöftiingen af sitt yrke; tillse hvilka förnödenheter vore lämpligast att utskicka eller inf öra; och knyta , relationer, som voro för det egna Handelshuset gag-ueligast. Det'var kring skräcksystemets tidpunkt, som Schwan uppehöll sig i Frankrike. Asyna vittne till revolutionens uppträden, återförde han väl hem sam®*sjelfstän di ghetsbe

grepp, samma böjelse för oafhängighet, som voro beståndsdelar af bans moraliska varelse, men ock ett afgjordt bat till anarki. Efter sin hemkomst och sedan han öfvertagit ledningen af husets angelägenheter, var det åt dem ensamt han i början egnade sin omtanka, verksamhet och tid, hvilka han, ju längre desto mera känd och s högaktad i och utom den medborgareklass, till hvilken han egentligen hörde, framdeles måste dela åt den mängd offentliga uppdrag och befattningar, hvarmed det allmänna, alltid rättvisade, förtroendet öfverhopade honom. Med skarp urskillning och säker beräkning, styrde han sin kom-merciella kosa så, att när under den kinkiga kontineatal-konjunkturen mången öfvad seglare på lyckans haf gick med sin rikare laddning i qvaf, inlöpte Schwan med refvade segel i hamnen, icke med ökad, men med ber-gad förmögenhet.

1809 års händelser inträffade. Främmande förde-ras. anledning, främmande för deras konvulsioner, var

• Schwan en bland de förste, som sak Anas nya, till stad-ga återförda, ordning uppsökte. Hon behöfde honom, och hon fann i honom en lika pålitlig vän , som tillförlitligt stöd. 1 sitt yttre sträf, och i sina tänkesätt snarare böjd för makten än för friheten utan starka tyglar, var han städse ett lefvande bevis på,, huru mycket hedern och den sanna dugligheten äro höjde öfver en lumpen och förgänglig popularitet. Schwan sokte den aldrig: han föraktade, för att icke säga rent af trotsade henne; och det var derföre hon aldrig underlät, att,(i ödmjuk ställning, åtfölja alla hans fjät. Aristokrat, hvarken genom börd eller sköldebref, var Schwan det icke desto mindre, mera än de fleste som nu för tiden så benämnas, i lynne, kraft, bestämdbet, oböjlighet,ihärdighet. Han Var en hland 1809 års män, och icke den som gjorde de öfriga minst gagn och minst heder. Hans hållning, alltid lika fast ehvad det gällde att föra folkets talan inför Thönen, eller att till folket bära Throne&s bud, gaf hans framställningar fördubblad Styrka och fördubbladt anseende åt hans person. När vid 1812 års Riksdag frågan bragtes å bane om définitif reglering af Nationalbeväringen, voro meningarna delade mellan en absolut och en modifierad bevärings-skyldighet. Kronprinsen var böjd för det förra alter* nativet, men Borgareståndet slöt sig till det sednare, och Schwan, dess Talman, lät som oftast Thronföljа-ren, under enskilda rådplägningar, förnimma Ståndets Önskan och skälen dertill. Kronprinsen, ovan att i sin emgifning höra sanningens språk så oförstäldt och så oafvisligt, tog ej alltid väl upp dessa Schwans framställningar. Han bade en dag knappt hunnit inträda uti Kronprinsens kabinett på Örebro Slott, då Hans Kongl. Höghet mottog honom med belsningen : ”Eh bien, Manr sieur Schwan, f?est sans doute pour me parler encore de' Potre lega? Je n'aime pas ce mot lega!

— Oui, Monuti^ntur y et franchement.* VOrdre des Bourgeois sous ma présidence r?y consentira jamais à d'autres conditions

Det. erfordras ej för Schwans karakteristik, att skildra det mer än varma slutet af ett saihtal, hvars början vi här meddelat. Men Läsaren har sig utan tvif-vel bekant, att Riksens Ständer, endast under vilkor af rättigheten att lega, samtyckte till en allmän bevärinp-skyldighet.

Den afskrifning af Sveriges utländska gäld, som vid 1812 års Riksdag beramades, hvarken bifölls, bordeeller kunde bifallas af Borgareståndet. Det bade varit: att på dess särskilda medlemmar vältra skulden for beslutet, b varigenom de trafikerandes kredit på utrikes orter naturligtvis skulle blifvit störd *)» När frågan före-

T) En eller annan omständighet torde väl löna mödan att i minnet återkalla, rörande beslutet i812 i afseende på det knapphändiga suttet att liqvidera rikets utländska gäld, helst denna åtgärd vid scdnare Riksdagar blifvit från den ministeriella sidan åberopad såsom ett nec plus ultra af vishet och rättvisa, urder det att man från det motsatta hållet uppräknat den bland gravamina mot förvaltningen efter 1809.

Kongl. Maj:t hade till Hemliga Utskottets (1^12) uppmärksamhet framställt, hurusom, uppä Kongl. Maj:ts yrkande, genom Dess Minister i Paris, att de behörigen erkända fordringar, dem Svenska undersåter hos Franska Regeringen före kriget ägde, och hvilkas betalning formligen och medelst skriftliga resolutioner af Franska auktoriteterna bifallen, endast i följd af kriget blifvit uppskjuten, målte, vid då mera återkomne vänskapliga relationer, varda godtgjorde, Frankrikes Kejsare latit genom sin Minister för utrikes ärender-na, i de bestämdaste uttryck förklara, "att, enligt ”Folkrätten, alla reklamalioner, ansökningar och for-”dringar hos Franska, Styrelsen voro helt och hållet #*för alltid dödade genom krigstillståndet.’* Ej mindre vid tillämpningen af denna, utaf en främmande stat, till direkt förfång fur Svenska undersåter, antagna princip, än i betraktande af den sedermera

inträffade occupationen af Hertigdömet Pomern, oansedtden lem-nade garantien åt Svenska rikets integritet, afvensom af de oberäkneliga förluster Svenska undersåter lidit, dels genom vänskapliga nationers kaperier, under* lof-liga handelsföretag, dels formedelst dekreter om förändringar i underlagda staters finanser, hvaraf det som/

kom i Borgareståndet, anmalte Schwan sig jäfvig att föra ordet, såsom inaehafvare af ett utländskt Handels-

rörde Konungariket Holland, påbjöd en realisation, hvilken med |:delars afdrag å beloppet, träffat sjelfva de vänskapliga makternas undersåters derstädes ägande fordringar, dervid jem\äl H. K. H. Kronprinsen sett den for ett af Honom i Holländska fonderna nedsatt betydligt kapital på jen gång till |:del förminskas, — hade Kongl. Maj:t funnit det vara hög tid att söka någon siikerhet ocb fond för Sveriges kronas och dess undersåters skadeslöshåIlande, samt att ett nedsättande af utländska riksgäldens belopp sålunda skulle ifrå-g ak o u i ma, icke under tillämpning af andra staters grundsatser allena, utan för eget försvar och såsom medel till ett utbyte mot lika reella fördelar och efFckler.

Hemliga Utskottet yttrade enhälligt den^öfvertygel-se, att Riksens Ständer hvarken borde eller kunde godt-göra Rikserälds Vontorets utländska gäld i hela dess vidd; men om sättet att dervid förfara, uppstodo skiljaktiga meningar. 1 afseende på den af Kongl. Maj:t föreslagna betalning och indemnisation till Svenska un-dersåter, medgaf väl Utskottet samfäldt principens rigtighef; men pluraliteten föreslog en mera viikorlig liqvidation, jemte en aflägsnare termin for densamma, dervid likväl undantagen ersättningen till H. K. H. Kronprinsen, ej allenast för de af Honom å Svenska undersåters verificerade fordringar utbetalta förskott, utan ock för hvad Han i utiäudska fonderna förlorat. Dessa förskott borde H. K. H vid första möjliga tillfälle ersättas, äfvensom Dess redan gjorda förluster ej mindre än de, som genom Franska Kejsarens dekreter i afseende på andra staters fordringar kunna tillkomma, blifva H. K. H. framdeles godtgjorda.

£iur detta Hemliga Utskottets utlåtande föredrogs i §tatsRadet, föiklarade Kronprinsen: "att H. K. H*hus's fordringsanspråk, lemnade klubban till Vice Talmannen Sandberg och aflägsnade sig. Då saken blifVit

"icke ville cmottaga den isednare momentet före-"slagna ersättningen för de H. K. H. redan tillskyn-"dade enskilda förluster, emedan H. K. H ansåg en "sådan ersättning icke -öfverensstämma med Sina grundsatser af rättvisa och billighet. Den förlust i Sin "enskilda förmögenhet, som II. K. H. lidit genom Holländska nationalskuldens konsolidering, hade tillkommit förr, än fråga var om H. K. Höghets utkörande till "Svea Rikes Kronprins, och drabbade H. K. H. så-"som ännu Fransk undersåte. Om denna förlust skett "efter H. K. Höghets antagande af det utmärkta rum "närmast Thronen, som Kongl. Majits nådiga välvilja "och Svenska Folkets förtroende ât H. II. erbjödo, "så hade H. K. H. äfven icke tvekat att af Svenska "Statskassan emottaga ^ersättning för densamma; men "vid nu beskaffadt förhållande kunde H. K. II. der-"emot icke annat än afslâ en formån, hvars blotta "tillstyrkande H. K. H. skulle hafva undanbed t sig. **H. K. H. behagade dock med välbehag erkänna Rik-"sens Ständers i Hemliga Utskottet deputerade leda-"möters afsigt härmed, och var för öfrigt öfvertygad, "att Kongl. Maj:t i nåder ville för den del som några "ytterligare förluster till äfventyrs kunde träffa H K. **H. å Dess i främmande länder än återstående enskil-"da förmögenhet, derest ersättning ej annorledes vun-*nes, nogsamt iakttaga, att den återstående tredjedelen "af utländska statsskulden icke skulle blifva till likvidation bringad, innan II. K. H. jemte de Sveu-"ska undcrsåter, som kunde anses i samma kategori, "blifvit rättvisligen indemniserade."

Nu aflät Konungen Sin i 7 punkter affattade proposition i ämnet till StatsUtskottet, "att all betalning af Riksgälden, sådan den vid Riksdagens början 1812 befanns, för ännu återstående lån, som blifvit upptag»»fgjord genom omröstning och Schwan återvände till sessionsrummet, mötte han en Ståndets ledamot, hvil-

ne i Holland, Brabant och Genua, skulle, så till kapital som upplupna räntor upphöra. 2:o Att §:del af berörde gäldkapital skulle blifva att anse såsom cn underpant, till Svenska statens indemnisation för lidna förluster, men att något anspråk till erhållande af de förfallna räntorna sàmt de f.delarna af kapitalet icke någonsin skulle af Riksens Ständer upptagas eller fråga om godt-gÖrandc deraf kunna hos. Riksens Ständer väckas; att derynot Riksens Ständer skulle öfverlemna till Kongl.

1 Maj:ts afgöraude, att om och rär Kongl. Maj:t skulle finna det nödigt, något anspråk i afseende på den återstående | af kapitalgälden erkänna, eller ock att förklara äfven denna | alldeles förfallen och tillintetgjord, på sätt Riksen» Ständer oin de upplupna räntorna och gäldkapitalets § förordnade, samt att Kongl Maj:ts beslut for meranämnde resterande del skulle anses af Rikets Ständer gilladt och stadfästadt, såsom vore det af dem nu vidtaget. - - - 5:o Att af de indragna fonderna medel skulle u'ses, att dermed godt-göra de Svenska undersåter, hvilkas fordringar af Franska Regeringen redan blifvit med formliga akter och resolutioner fullkomligen verificerade, uppgående till 2,995,937 Livres 2 Sous 4 Deniers Turnois, hvarâ H. K. H. Kronprinsen, af ömhet för Svenska undersaters väl, och af öfvertygelse om fordringarnes rättmätighet, af enskilda medel förskjutit 18 procent, som borde' Honom ersättas, och dervid H. K. Jï. fästat det förbehåll, att, sedan detta förskott blifvit guldet, fordringsägaren, då licpid kunde pa ett eller annat satt beredas, skulle ytterligare undfå 48| procent af for-dringsbeloppct, utgörande, tillsammans med förenämn* de redan erhållna 18 procent, § af hela summan, men den derefter återstående tredjedelen skulle öfverlem-fiiis till Kongl. Maj:ts disposition, for att användas tillken han frågade efter resultatet af voteringen. Updei^ rättad derom^ att Ståndet med pluralileten af en enda

föremal af allmäh nytta för riket. Varandes det ock Kongl. Maj:ts nådiga afsigt, att ställa berörde tredjedel under LandtbruksAkademiens förvaltning, såsom fond till de från Akademiens bestämmelse oskiljaktiga utgifter. 6:0 Att likaledes af indragna summor skulle beräknas någon fond, livarå ersättning kunde anvisas till Svenska undcrsåter, dels för fördringsanspråk af lika beskaffenhet med den näst föregående punkt upptager, dels for sådana bevisliga förluster, som under en loUig handel och sjöfart blifvit dem tillfogade af Makter, med hvilka Riket varit i fredligt förhållande, och till afvärjande hvaraf andra vanliga mått och steg såsom assurans och dylikt, således icke kunnat till— fyllestgöra. 7:0 Att enär genom nu föreslagna beslut Riksens Ständers finansplan komme att undergå en hufvudsaklig förändring emot hvad dittills varit stad-gadt, Riksens Ständer måtte begagna den såmedelst beredda utväg att, ulan scdelinyntets ytterligare förökande eller Svenska Folkets betungande utöfver dess krafter, finna en fond, för att genom derpå grundade inhemska lånebidrag, ställa Kongl. Maj:t till disposition den summa, som i förhållande till Rikets snart sig utvecklande politiska tillstånd, för de för dess försvar förknippade oundgängliga kostnader erfordrades."

Slutet af denna Kongl. Maj:ts nådiga Proposition vid Urtima Riksdagen 1S1'J erinrar otvunget om ett visst syskontycke med finalen i Kongl. Maj:fs nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof vid Urtima Riksmötet 1834, der det heter, att "då införandet af ett väl ordnadt fondsystem icke allenast grundlägger möjligheten, att, utan allt för stora uppoffringar, bereda utvägar till Rikets försvar, i hän-röst förkastat afskrifningen, uttryckte han sin förtrytelse : iifter den fuga skillnaden i röstantal, emedan han ao-

delse af trig, utan ock innebär garanti emot tillfälliga missbruk af Bankens kredit och följaktligen säkrast betryggar myntbestämningens bestånd; så äskar Kongl. Maj:t af Rifcets -Ständer, att till förberörde utgifter Riksgäldskontorets obligationer p'å Tre millioner Riksdaler Banko varda ställda till Kongl. Maj:ts disposition. - » - Kongl. Maj:t har af uppgjord beräkning offer Riksgäldskontorets tillgångar och utgifter från och med 1835 inhemtat, att sa väl ränta som amortissement å Tre millioner Riksdaler i obligationer kun-*ta af Riksgäldskontoret bestridas, utan att nu gällande allmänna bevillning eller andra till Rikseälds-kontoret ingående afgiftcr bchöfva i någon mån for-¿Öjas.*"

Det skulle föra oss alltför långt, att här upptaga berättelsen om de olika tankar, som vid 1812 ars Riksdag yttrades i afseende på förenämnde Kongl. Proposition. Allt hvad uti Riksstånden härom anfördes är blott »er och mindre omständliga och' sirliga variationer af tici tema, scm igenfinnes uti Stats Utskottets afdelning för Riksgäldsverket, der ärendet forst handlades. Det ▼ar der Grosshandlaren Malm yttrade: "Sedan jag med största uppmärksamhet genomläst propositionen angående, utländska Riksgälden, har jag dcrom blifvit öfvertygad, att de förluster som Sverige och dess inbyggare fatt vidkännas en tid bortåt, genom främmande Makters orättvisa och oväntade förfarande, äro sa kännbara, att alla utvägar till skadestånds erhållande böra sökas; dock kan det ej vara förenligt hvarken med Kongl. Maj;ts ädla och nådiga tänkesätt, eller med Svenska Nationens interesse, att söka ersättning af andra oskyldiga menniskor, som säkert redan sucka under tyngden af det främmande ok dern

trycker# Svenska Folket har sen urminnes tider hos alla civili**såg den urgamla Svenska xedligheten lida ett afbräck genom ett så beskafFadt sätt att göra sig qvitt sin gäld.

serade Nationer ägt det största förtroende, äger det annu, och skall säkert aldrig komma i saknad deraf, om icke dess egna uppförande dertill föranleder. Af dessa kon-siderationcr och i den glada förhoppning, att ställningen i Europa en gang skall fa ett bättre skick äq den ud har, kan jag ej tillstyrka att all betalning af ut-lä^ska gälden, sä till kapital som räntor, skall upphöra, helst jag inom mig hyser den fulla öfvertygel-sen, att denna gäld, förr eller sednare, ja, om ej förr än i 3 eller 4 led, och då kanske mycket drygare, måste afbördas — de olägenhettr, som dessutom handel, sjöfart och i följd deraf näringar under tiden skulle få vidkännas genom Propositionens antagande, äro väl så påtagliga, *att de ej behöfva nämnas,** m. m..— Brukspatron Mi ta nder: **Att Franska Styrelsen våldfört vissa Svenska undersåters egendom och låtit förorsaka dem kostnad, är sådant som ofta händer, och hvilkct förmodas en dag han reklameras; men månne derföre isr billigt qvitta med en alldeles oskyldig, som genom Franska öfvermakien blifvit dem, underlagd, och derigenom förlorat så mycket, att för många ej mer är qvar, än hvad han vet sig hafva att foHra af en för ära och tro känd Nation? Vi hafva ju ganska ärligen bekommit dessa medel i Holland, Brabant och Genua, innan de voro nog olycklige komma under Franska väldet? Hemställes, deriöre, om det är skäl lägga sten pu börda, och fast stagnation i handel nu är, och i följd deraf bristande vexeltilIgång, så anser jag för min ringa del betalningen för alla l£n, så å ena som andra stället, icke böra upphöra, utan uppskjutas till framdeles, då ställningen torde förändra sig och utsigterna blifva förmånligare än de nu äro.** — Landshöfdingrn Friherre af Håkansson: **Allax tiders erfarenhet har visat, att hvad som heligt borRealisationens anhängare hafva i sednare tider räknat sig hans instämmande i deras åsigt till godo. Och vis-

iakttagas emellan enskilde, måste ofta, dä fråga är stater emellan, ge vika för politiska konsiderationer. Enskilde personers inbördes afhandlingar och förbin* delser grundas på Iro och lofven, inen annat förhållande är Stater emellan. Sverige är skyldigt till Franska undersäter omkring 9 millioner 'Riksdaler. Om Sverige kunde betala och gjorde det, skulle SVerige i samma mohn försvaga sina moyens, att, om Jfc påfordras, med framgång möl a en trotsande fiende. Vi tän-na väl icke hvad Kongl. Maj*.t i nåder behagat Hemliga Utskottet meddela, men vi se dock af vissa allmänna steg, som tagas, att något måtte vara att befrukta* Ett krig är nära att utbrista mellan Ryssland och , Frankrike: och vi löpa faran af ett fredsbrott antingen med t rankrike eller tilläfventyrs med någon an-naii makt. Det är således högst vigtigt, alt ät oss sjelfve förvara de tillgångar, hvilka uti en sådan belägenhet äro alldeles oundgänglige,” m. m. — Arkia-tern von Sch o 1 z en he i m: ”Mig, så väl son} hvarje redlig Svensk man, skall det alltid förekomrha högst stötande att ej betala hvad man är skyldig. Men vid detta tillfälle måste vi öfverväga, att Sverige i ilera afseenden blifvit på ett fiendtligt och ovärdigt sätt be-handladt af Franska Regeringen, och att samma Regering äfven vägrat betala Svenska undersåters rättmätiga och formligen erkända fordringar, hvarfore vi ock med skäl skulle kunna begagna oss af jus talionis. Men jag finner det dessutom äfven obehörigt, att vi skulle gifva full betalning för obligationer, hvilka nu for ett ringa pris foryttras; enär H. K. H. Kronprinsen genom reduktionen af Holländska statsfonderna gjort en förlust af § på Dess i samma fonder insatta förmögenhet. Det är visserligen ömt, att folk som uti Svenska lånen instuckit deras penningekapital, sko-seriigen utgjorde hans omdöme en betydlig vigt i vagskålen. Men åtminstone hade han alltid ej varit af den-

la förlora; men föreställningen häraf mildras dock, när man besinnar, att obligationerna gått ur hand till annan, och troligen hvarje gång till nedsatt värde, så att förlusten icke kommer att drabba dem, h vilka al-dra först anförtrott sina penningar åt Svenska staten. Och att sig så förhåller, anser jag ej böra kunna sättas i tvifvelsmål, när man känner att utländske män, säkerligen mot en ganska stor rabatt, åt Svenska medborgare försålt deras obligationer uti våra utländska statslån.'* — Stadsmajoren Westin: ”Om Regeringar sins emellan icke alltid skulle anse sig lika pligtige som enskilde personer, att uppfylla ingångne förbindelser, så måste vi eftersinna, att'detta blir en sak endast emellan de regerande, ehuru följderna kunna drabba folket. Men det är ett helt annat förhållande, om en hel Nation genom sina Representanter vägrar att betala skulder, som Nationen förut högtidligen garanterat. Jag kan ej eller inse på hvad sätt vi skulle försvagas, om vi inställa alla betalningar tjll nästa Riksdag. Saken blir ju alltid uti samma skick som förut. Beträffande deremot H. K. H. Kronprinsens

förskott, så lärer ej finnas någon Svensk medborgare, som icke med största glädje skall omfatta detta tillfälle, att i underdånighet få erbjuda H. K. H. ersättning för den summa, som H. K. H. för att mildra enskilde personers förluster, af egna medel, så ädelmodigt behagat förskjuta. Ehvad beslut som tages, blir det efter all anledning en ganska farlig sak i framtiden, att egenmäktigt abolera rikets utländska gäld. Sådant skall säkerligen leda till skador och förderf, i synnerhet för Handlande, som äro i behof af relatio-net i de länder, der lånen äro gjorda^ Med samma skäl, som vi tro oss kunna och böra afskrifva § af gälden, med samma skäl tycker jag vi också kunna/

na mening; ty då en bland Börsens medlemmar redan 1816 föreslagit en dylik åtgärd, apostroferades han af

afskrifva gälden hel och hållen. Af H. K. H. Kronprinsens egen höga deklaration till StatsRådets protokoll, hafva vi ju funnit, att H. K. H. Sjelf undanbed t sig ersättning för hvad H. K. H. genom reduktionen af Holländska fonderna förlorat. Jag tror ej, att vi från den reglering en annan stat pröfvar nödig att med dess finansverk vidtaga, kunna hemta något antagligt skäl att vägra full betalning af våra skulder. Det är ej längesedan vi till § nedsatte värdet af kre-ditsedlarne; men man hade säkerligen, åtminstone den tiden sådant skedde, funnit det högst orättvist, om en annan Stat, hos hvilken vi ägt fordringar, häraf tagit sig anledning, att endast med § liqvidera dess skulder.** Biskop Murray: **Jag ryser vid den belägenhet, hvaruti jag ser mitt fosterland, som, for närvarande, icke kan fullgöra sina förbindelser. Men förbindelser bibehålla likväl deras natur, om de ock icke kunna genast och ordentligen uppfyllas. Jag 'fruktar för de följder, som ren afskrifning af ifrågavarande skulder kunna hafva både på den allmänna och enskilda krediten. 'Känslan af rätt och billighet emot hvar man synes äfvcnledes afstyrka ett sådant steg. Emedlertid förklarar jag mig ej känna de hemliga driffjedrar och orsaker, som Konungen endast i nåder kunnat förelägga Hemliga Utskottet, och hvil-ka förmått samma Utskott till det tillstyrkande, som den Kongl. Propositionen innehåller. Jag vördar de propositioner, som af en upplyst och ädelmodig Konung göras Dess folk, och förlitar mig på Dess Råd-gifvare i de mäl, som äro utöfver min krets att kunna bedömma, Men hvem känner ej det öfvervåld, som öfvergått en rikets provins, och det förklarande öfvermakten afgifvit om Svenska lagliga fordringar i dess länder. Ehuru med blödande h jer ta nödgas jagSchwan med den lakoniska frågan : ”huru har Herren kunnat tillstyrka en så äkta Robespierrisk utväg?”

derfore förena mig med Friherre af Håkansson och Herr von Schulzenheim uti det yttrande desse Herrar, lifvade af samma fosterlandskänsla, som jag, redan af-gifvit, och söka min tillfredsställelse i sakernas nuvarande ställning: som påkallar en annars så motbjudande utväg att Jiqvidera rikets skuld.” — I Håkanssons och Schulzenheims yttrande instämde äfven Professor Forsell, efter följande bittra apostrof till 1809 års revolutionsmän: ”Oin man endast efter billighetens lar-gar skulle granska förevarande fråga, så tror jag att man borde besvara den med Nej, och att det ej vore värdigt en Nation att, efter mognad och lugn öfver-läggning, neka att betala på god tro erhållne lån, hvilka af Nationen blifvit högtidligen garanterade. Men enär man känner af historien, att de Reg en-ter, som samvetsgrant följt grundsatser af rättvisa och billighet, sjelfve fått umgälla deras rättsinnig het, verkar sådant till ett annat bedömmande. 1 alla tider har en våldsam, klok och tilltagsen fiende önskat, att råka en samvetsgrann mot-slanda re. Om Sveriges Rikes Ständer med aldrig så mycken noggrannhet uppfylla sina förbindelser: skall inkräktaren ändock ej sakna pivtext, då han vill skada oss," m. m. — Doktor lieiiströui ”erinrade om ilen stora sannolikhet som sig företedde, att icke ens våra utländska fordringsägare lära anse berörde steg från yär sida hä illa, som det verkligen förekommer oss sjelfva. Ty långt förr, än något tecken sig visat, att Sveriges Konung och Ständer skulle besluta, att jupphöra med betalningen af utländska skulden inom Frauska området, hafva fordringsäga- ne sjelfve väntat sådant, såsom en naturlig följd af Franska Regeringens kända orättmätiga förfarande mot de .Svenske medborgare, som h^de godkända fordringar hos Fran-Vi drista ej afgöra, om det merai hedrar Carl Johans örnblick och upphöjda tänkesätt, eller Schwarn

ska Kronan. Bevis för denna förmodan ligger uti det betydliga underpris, hvartill, såsom bekant är, innehaf-vare af Svenska obligationerna i Holland och Brabant då genast begynte att desamma afyttra.*'

Beträffande sättet till fordringarnes godtgörande, sa ansåg Friherre af Håkansson: ”att H. K. H. Kronprinsen först borde återfå effcer cours af H. K. H. forskjutne 18 procent, och att coursdifferensen skulle godtgöras af hvad de

enskilde fordringsägarne borde tillkomma; samt att sl vät de enskilde fordringsägarne, som Akerbruksakademien, sedan beloppet blifvit reduceradt till Svenskt Banko efter pari cours, eller 8 Skillingar per Livre Tournois, skola liqvideras med Riksgäldskontorets obligationer med 5 procents årlig ränta.*' — Professor Forsell: "Huru mycket skulle det icke blifva sårande för H. K. H. Kronprinsens grannlagenhet, om vi i underdånighet erbjuda H. K. H. ersättning af Dess förskott, på samma gång vi af-slå sjelfva fordringarna, på h vilka vi tro oss böra af-pruta tredjedelen?'* —r Stadsmajoren Westin: ''I anseende till hvad Herr Professoren Forsell behagat yttra om H. K. H. Kronprinsens delicatesse, så tror jag, att om saken blir för H. K. H. rigtigt framställd, H. K. H. ej skall med missnöje upptaga om Riksens Ständer, som ganska väl känna- H. K. Höghets ädelmodiga tänkesätt, hvilka ej skulle tillåta H. K. H. att återfordra de af H. K. H. förskjutne 18 procent, i underdånighet utbedja sig, att få hålla II. K. H. sk ades-lös," o. s. v.

Verkställigheten af den liqvid, som efter ftJrenämn-de grunder vid 1812 års Riksdag beslöts af rikets utländska gäld, uppdrogs, i afseende på Holland, at Statsministern för utrikes ärenderna von Engeström» Hofkanslern af Wetterstedt, StatsRådet Mörner ochegenskaper, att den sednares ofta mot Furstens stridiga och aldrig undanstuckna åsigter, icke hindrade, att Schwan allt framgent undfick de mest lysande prof af ' Regentens högsta förtroende, dels genom ett fortsatt öf-verandtvardande åt hans starka, pålidiga hand af Bor* garståndets Talmansklubba, och dels slutligen genom hans utnämnande till en bland Konungens Rådgifvare. Genom sina egenskaper vuxen denna plats, stod den likväl ej i harmoni med Schwans lynne och vanor. Han var utomdess icke en man, att af konsideration för hvem ^ helst och hvad helst, gifva vika utan heta strider. Allt detta samm&nlagdt med obehaget, att, fastäa ej sjelf personligen, vara blottställd för Representationens anfall* likväl vara ställd i ett slags moraliskt tvång att dela ljuft och ledt med dem, som voro dessa anfalls egentliga föremål; — allt detta sammanlagdt, rubbade hans helsa, störde hans sinneslugn, tärde hans lifskrafter, och bragte honom i förtid i grafven, några månader efter

StatsSecrcteraren Wirsén, med Ledamoten af Nederländska Handels- och KoleniRådet van de Poll; och skulden till dennes principaler; som 1811 utgjorde 4,160,700 Riksdalir Holländsk courant i kapital och 970,281 J Riksdaler i upplupne räntor, nedsatt, enligt beslutet vid Riksdagen, till tredjedelen af det ursprungliga kapitalet, eller 1,386,900 Riksdaler, med annihi-lerande af alla räntot så väl upplupna «som upplo-pande, godkändes till betalning med i,3oo,ooo Riksdaler Hamburger Banco. På köpet erhöllo våra Holländska kreditorer cn öfverlåtclse af Svenskarnes anspråk hos Franska kronan 2,995,937 Livres 2 Sous 4 Deniers Tournois, hvarom allt en konvention i 4 ar“ tiklar blef upprättad mellan ofvannämnde Svenska och Nederländska Kommissarier, Nyårsafton 1815.sista Riksmötets början. StatsRådet Schwans alltför snara bortgång är så. mycket .kännbarare för Konung ocb fosterland, som hans rådslag just uti de invecklade financiella frågor, hvilka för närvarande sysslosätta alla Svenska medborgares uppmärksamhet och tankar, bort vara af uteslutande vigt, emedan han både insåg och ville det rätta.

Under mellantiden från Riksdagen 1828—1830 till den af. 1834 äro Lagmannen Noh^eus och StIhle samt Borgmästaren Lindqvist aflidne Den förstnämnde skulle ej haft behof af sina mäktiga relationer, med Grefliga Ugglaska huset genom slägtskapen, såsom embetsman med Landshöfding Järta, och i egenskap af affärsman med StatsRådet Nordin, för att ådraga sig uppmärk* samhet och göra sig gällande. Hans goda hufvud och hans ovanliga talgåfva (som han hade gemensam med sin till Högsta Domstolens och det allmännas mehn allt för tidigt af döden bortryckte broder, JustitieRådet) gjorde honom särdeles lämplig för Riksdagsmannabanan, der han ofta uppträdde och alltid var Regeringens man. Han understödde henne oförstaldt, men utan öfverdriff, och äfventyrade derigenom således icke sitt anseende, vigtigt ej blott för honom sjclf, utan äfven för Styrelsen, hvars vinst på blinda och föraktade anhängare, om den just ej alltid är att försmå i den slutna voteringen; åtminstone är ringare än intet under öfverläggningen. Noraeus stod i nära förbindelse med Grefve Wirsén: och dennes förtroende, då det gällde allmänna varf, innebar städse beviset på duglighet. Detta var så mycket jner i afseende på Noraeus förhållande, som deras«konomiska ställning och följaktligen i o teress en voro ganska olika. Den ene, ägande en högst betydlig och väl bevarad rikedom, hvilken med en omtänksam slöja blifvtf skymd undan den allt för enträgna nyfikenhetens och den allt för hätska afundens spejande blickar; den andre med vidt kringspridda,

vidt uteliggande, vidt utseende transaktioner, infecklad i nästan alla de privata företag och spekulationer, som funnos bragte å bane uti hans hembygd och angränsande provincer. Borgareståndet har i Lagman Noraeus förlorat en af sina hittills mest ansedda Representanter, med talang, insigter och ett genomträngande förstånd. Den förlust Regeringen lidit, genom hans död, torde vara ännu svårar* att ersätta.

Lagman Ståhle hade för mycken lätthet i uppfattandet af andras meningar och i en redig samt behaglig framställning af sina egna, för att icke bemärkas framför massan af Riksdagsmän, men för litet utmärkta egenskaper i öfrigt, att längre sysslosätta uppmärksara-hetenn Vi förbigå således till och med detaljerna af det åverkansmål, som gjorde en viss förargelse både i det allmänna och för h<yiom enskildt. Äfven han var •Regeringens man: äfven han främjade hennes önskningar; och äfven hans bortgång lärer i mer än ett hänseende och vid mer än ett tillfälle blifva henne kännbar.

Hos Borgmästaren Lindqvist såsom Riksdagsman, fanns ingenting utmärkt; ty han var ej .talare och han ökade sällan omfånget af sitt Stånds protokoller med skriftliga anföranden. Likväl var han för sin heder och -sin pålitlighet högaktad af sina Ståndsbröder, och Riksdag efter Riksdag Ledamot af Konstitutionsutskottet.Endast vägledd af ett sundt omdöme och en rem vil}«, följde han städse, utan biafsigter, sin öfvertygelse. Flär-den hade för honom ingen retelse. Lika obetitlad och odekorerad, som han anlände till Riksmötena, reste han ock derifrån ; och det var just detta som förvärfvade honom sa stor aktning, tillgifvenbet och förtroende i sin hemort. Hvarje gång ¡han, efter fulländade Riksdigfr-mannavärf återkom dit, yttrade man högt: Se, h$p har ej brytt sig om någon bögre rang; han har ej låtit hän- ' ga på sig någon stjema : det är en man, som gör sina Kommittenter heder! Och man qmfamnade och ’lyckönskade honom varmare, än om hela veddens tillar och band fallit på hans lott.

Borgmästaren Lindqvist, som aldrig var partigän-gare, kunde således på sin griftsten ba låtit anbringa den inskription, bvilken en Fransman nyligen lät rista på sin grafvård: ”Ci git qui ne fut pas housingot, pas carliste, et qui n'eut pas la croix d'honneur. Ces vertus négatives me serviront peut-tire de laisser passer aux portes du ciel”

Omständigheter bafva beröfvat Borgareståndet tven-ne andra af sina förra ledamöter, hvilka döden skonat; begge medlemmar af Styrelsen öfver hvar sitt af Rik-sens Ständers egna verk: Bankofulimäktigen, Borgmästaren Sandblad och Fullmäktigen i Riksgälds kontoret, CommerceRådet Cronius.

Sandblad äger ostridigt den skärpa i urskillningen, som erfordras, för att leda till ett önskadt mål ganska intrasslade förhållanden. Denna förmåga, som i mångensgens ögon uppväger frånvaron af «gentlig talang, gjorde honoin till en verkande medlem af sitt Stånd, der han kraftigt understödde Ministerens interessen, i synnerhet den fraktions, som dref hela Realisationsspelet. Det medförde således ett visst uppseende, mindre kanske för Sandblads egen än för Regeringens skull , att hennes kandidat vardt förbigången vid Hufvudstadens första riksdagsmannaval. Till det sednare, som ägde rum i anledning af Borgmästaren Ullbergs uppdrag att • vara Borgareståndets Talman, tog man så mycket mer för afgjordt, att Sandblad skulle blifva den utkorade, som han temligen allmänt påstods vara utrustad méd Mini* sterens speciella förord. Men långt ifrån att höja, sänkte denna rekommendation olyckligtvis hans aktier i medborgerligt fortroende, och Borgmästaren Sandblad erhöll vid detta andra val färre röster, än han fick vid det första. Saken blef sålede? ohjelpHg för detta Riksmöte; raen den hugsvalande Nordstjernan godtgjorde sannolikt många både efverståndna och framtida vedermödor.

Att Cronius redan funnit sin efterträdare på Borgareståndets bänk, är mindre en förlust för detta och för honom, än för Ministéren, som härigenom åter gått miste om stödet af en nitisk vän. Ty hvad har väl han derpå förlorat"... Skapad för säUskapslifvet, der CommerceRådet Cronius, i besittning af ett ofläckadt rykte som redlig man, sprider glädje och älskar att se glada omkring sig, kan han nu med så mycken större lätthet egna sig åt sammanlefnadens behag, riktade på en gång af hans gästfria lynne och af hans ymniga tillgångar, som han blifvit befriad från bördan af omsor-gerna för de allmänna statsbestyren. En frikostig och huld Styrelse bar utomdess långt för detta dragit försorg, att han ej, under hvilka skiften som helst, skulle sakna något af hennes vanliga ynnestprof. Då således Linne, hvilken blott uppgjorde systemer för växtriket :Och stadnade vid skildringen af pepparns och ingefärans jiaturalhistoria, utmärktes med endast den lilla Nord-stjernan; så var ju ingenting billigare i verlden, än att Cronius, hvilken gått ett steg längre, ocb verksamt bi' dragit att gifva sina landsmän en

åskådlig och praktisk, kännedom af dessa växters användbarhet, fick Wasen, tillika med den Orden, som teoristen bar?

Yärdet af titlar ocb band såsom samhallsutmärkel-ser är helt och hållet en opinionssak. De hafva, liksom sedelmyntet, sin kurs. Den stiger eller faller i mohn af tillgången. Sällsyntheten gifver dem ett högt värde — urvalet, det högsta. En eller annan gåiig är det dock både vist och vackert, att genom exempel göra åskådligt, det nådens dörr står öppen for alla. Till sådana helsosamma exempel hänföra vi icke endast de stjernor, med bvilka Herr Cronius lyser, utan fast mera den uppmuntran, som i Juni månad 1836 genom H of kam er er a ren amn, beder och värdighet vederfarits en f. d. Slottskansli-betjent vid namn Pettersson, hvilken dels i besagde egenskap, dels i sin föregående af markör på en biljard, möjligtvis haft tillfälle att göra sig af Hofvet känd och aktad. Huru lyckligt är det icke i en tid, eljest så fattig på Mecenater som den när-\arande, att Hofstateu åtminstone äger en chef, den der med viljan att uppleta och uppskatta den blygsamma talangen, förenar förmågan att vara dess beskyddare och förespråkare vid thronen! Huru lyckligt, h^11högsinnadt i en tid, så rik på politiska vexlingar sorti den närvarande, att små politiska svaghetssynder icke hindra förtjensten hos hvarken dem som förgått sig eller deras anhörige, från tillgodonjutandet af sin belöning, hvilket ljusligen skönjes deraf, att någon som påminner om angifvarenamnet i det beryktade högmåls-åtalet mot Possessionaten Löjtnant Lindsfeldt, hans egen systerson, Herr Holst, nyligen fått Kammarherre-nyckeln — en uppfriskande hågkomst af nyckeln till högvaktens fängelse, der morbrodern ljöt döden; och att en af de angifne, dömde, landsförvisade ocb benådade i det Vegesach-Diibenska högmålet, Majoren Friherre von Yegesach, erhållit en syssla på Tullverkets stat.

Den som under vidt utseende omständigheter förstår att till en säker hamn styra enskilda angelägenheters kosa, kan ej annat än blifva en pålitlig lots af statens farkost i de allmänna värfvens skär. Commerce-Rådet Lamberg, kompanjon med en af kuratoreme i den fattiga John Halls rika massa, blef således vid 1828—1830 Riksmöte, en värdig Representant för Rikets andra, goda stad. Också vardt han i Borgareståndet sin Regerings osvikliga stöd under hela Riksdagen, samt en varm realisationens anhängare quand même. Som man vet, råkades i denna punkt, till trots af Eukli-des och hans axiomer, de begge paralella lineerna Mi-nisteren och Oppositionen. Lambergs pligt att nagelfara med den föregående epokens rådslag lades honom ej det ringaste till last a£ Styrelsens liberala med-lemmar, hvadan ett par befordringar inom hans descee-dens fortgått utan hmder af de anmärkningspnledniD-gar, hvilka, som man vet, besagde Riksdag i öfverflöd blefvo remitterade till KonstitutionsUtskottet, hvars ena ledamot Laraberg var. Att göra alla till nöjes är ej möjligt. Vid återkomsten till hemorten bedömdes hans uppförande, såsom offentlig man, olika. Laudatur ab ht*, culpatur ab illis. En del betygade honom med fyllda glas sitt bifall, en annan gaf luft åt sitt missbag i ett pasqvill. Tillverkningen bar samma hallstämpel, och synes hafva utgått från samma fabrik, som den beryktade ”transperangen” vid Konungens resa om hösten 1832.

Commerce-Rådet Lamberg hvilade Riksdagea 1834—1835 på sina lagrar, och hans stoft hvilar nu mera i skötet af hans faders jord.

Apothekaren Huldbehg var medlem af Borgareståndet i dettas meölösa dagar 1823, försköts derifran nar det började antaga en allvarligare karakter 1828— 1830, och har icke ens kommit i fråga vid nu pågående Riksdag 1834, sedan detta Stånd framträdt med en så sjelfständigt imposant hållning. I stallet hafva Melpomene och Thalia åt honom öppnat portarne af sitt tempel. Problemet att tillreda de intellektuella läkemedel, som skulle återgifva Stockholmska scenen friskhet, behag och lif, hafva Huldbergs lofvärda bemödanden likval annu ej lyckats att lösa, oaktadt det beskydd af stor, af hög betydenhet, h varunder hans andlig» laboratorium blifvit stäldt, der många ingredienser fin-sas, af mycken och sann, men rå, men grof naturlig qvickhet, samt en total brist råder på hyfsning och underbyggnad. Sannolikt voro Herr Huldbergs talanger, i egenskap af tystlåten men röstägande Representant, helsosammare för landets Styrelse, än de på sin nya bana bleiVo för Styrelsen öfver den Kungliga Teatern i Sveriges Hufvudstad.

I räkningen öfver bortgångna Riksdagsmän upptaga vi naturligtvis ej sådane, hvilka från sin bänk i Stånden och sina stolar i Utskotten hastat att slå sig ned på indrägtiga beställningar i staten: en vaHorvärfvad lön för

representantkalleU syfieseniiga utöfvande. Lika orimligt, som det å ena sidan vore, att till ytterlighet drifva den satsen, det en Riksdagsman, af hvilket Stånd som helst, borde en gång för alla vara utestängd från annan beröring med statsbestyren, än under brinnand« Riksdag, samt att Styrelsen skulle blunda för de talan« ger, som utvecklas, de grundsatser, insigter och själs-förroögenheter, som ådagaläggas inom Representationen, hvilka eljest nödvändigt vore, mellan Riksmötena, ett dödt kapital för Nationen: — lika orimligt vore det å andra sidan, att under denna kategori inbegripa dem, hvilka på Riksdagsmannabanan blott en gång blänkt och försvunnit, utan annat mästarprof af sin intellektuella öfverlägsenhet, än det lämpligen afpassade ögonblicket, att vältra stenen undan något beklämdt och inflytelserikt bröst. G jord t är emedlertid gjordt, och Nationen, torde kunna qvitta den efterskänkta räfsten, mot vissheten att finna dess föremål aflägsnade från frestelsen att ännu en gång väga det allmännas fördelar mot de en-skilda. Det utgör fen bland vårt Representationssätt* väsendtligaste brister och af olägenheterna utaf det fem-åriga afståudet mellan Ständernas påräkneliga sammanträden, att det i Sverige ej lönar mödan bilda sig till en sannt duglig offentlig man. Derföre kunna hvarken Styrelsen eller Folket lära tillförlitligen känna de personer, hvilka i sjelfva verket äro värdige begges förtroende; ty med några dundrande eller kittlande fraser är ej allting väl beställdt. Medborgare skulle på längden blifva föga belåtne med den gedignaste medborgerlighet på tungan, om i hjeraan saknades medborgerliga kunskaper ocfc i hjertat medborgerlig vilja. När ea gång, under tidernas tider, äfven den me9t flegmatiska Nation hunnit komma riktigt under fund med detta förhållande, s& torde det blifva kinkigt för klena Ministrar, hycklande Oppositionsmän och pratsjuka Representanter i allmänhet att göra annat uppseende, än det, som är ett säkert förebud till samtliges förvisande från den politiska skådeplatsen.

Utom Lars Olsson, erbjuder Bondeståndet, bland sina sedan sista Riksdagen bortgångna ledamöter, intet föremål, som ådrager sig särskild uppmärksamhet. Och att Lars Olsson härutinnan utgör ett undantag, får mera skrifvas på räkningen af händelserna, än af hans personlighet. Ty i denna fanns ingenting utmärkt. Och likväl var han vid fem Riksdagar Bondeståndets Talman. Ordförandeposten uti Riksstånden och den i Bondeståndet framför allt, är af slijpprig art, i afseende på den ryktbarhet, som der står att vinna. Om denna, hvad Lars Olsson beträffar, aldrig uppnådde super*la ti va graden, kominer detta minus i spetsfundighet och ränker honom kanske till godo, såsom ett plns i hjerta och samvete. Det ligger inom möjlighetens gräns, att den dag kan randas, och kanske snart nog, då man saknar Lars Olsson i Talmansstolen. Denna reflexion leder till en annan om den stora förändring, som statsförfattningen , tiderna och deras verkande personer i vårt fädernesland undergått. En Lars Olsson kan saknas, der en Olof Håkansson funnits! Den förre, genom sin Konungs nåd, Talman vid fem ; den sednare, genom sina medborgares förtroende, vid åtta Riksdagar. Nåden otillräcklig för den ene, att utöfva inflytande i sitt Stånd; förtroendet tillräckligt för den andre, att leda Ståndet och att gagna fosterlandet. Lars Olsson undérdånig gäst och supplikanti Monarkens salar; Olof Håkansson fryntlig värd under sin låga hyddas tak åt Sveriges Konung. Lars Olsson död och glömd nästaq i samma ögonblick, oaktadt stjernaa, som ingen bonde före honom burit, och oaktadt äran att se sin bild pryda audiensrummet i Konungens borg; Olof Håkanssons minne förvaradt i historiens Pantheon, och lians namn upptaget i listan öfver hans tidehvarfs ryktbaraste personer. Lars Olssons stoft gömdt under en anspråkslös torfva på en landtlig kyrkogård i en af rikets aflägsna-ste provinser; Olof Håkanssons ben med imposant högtidlighet anförtrodde åt vården af samma hufvudstadens tempel, som förvarar Svea Konungars jordiska qvar-lefvor, och nedsatt i hans vans Grefve Fersens grift, denne Olof Håkanssons vdny hvilken med Landtmar-skalksstafven i hand anförde sorgtåget till det hvilorum, som var bestämdt att innesluta åegges aska.Den egentliga gränsen för dessa utkast är upphunnen. Men ännu finnes ett föremål, denna så nära, att vi ej kunna försaka tillfället, att dit rigta Läsarens blickar. Expeditionssekreteraren Richert tillhör väl intetdera af Riksstånden; men hans verksamhet har varit så förknippad raed deras gemensamma, och han har så nyligen slutat det arbete, som måste utgöra början till deras, att Richert lämpligen blir den siste i serien af de ofientlige män, hvilkas karakteristiska drag vi sökt uppfatta och återgifva.

Kongl. Maj;t yttrade nämligen högtidligt på Rikssalen i sitt afskedstal till Rikseos Ständer den 19 Mars 1830:

”Under endrägtens lyckliga inflytande kunna Vi ''hädanefter förbättra vår allmänna lag och genom ett ”'klart och tydligt uttryck af dess mening lätta dess ”verkställighet. Denna klarhet, lika påkallad af de rätt-”sökande, som af

domarena sjelfva, skall åt alla lenrat ”en ny säkerhet, och lagkunnige mäns mogna gransk-”ning gifva en ledning åt de beslut > som vid NÄSTA ”Riksmöte i detta vigtiga ämne komma att fattas Att sätta helgden af en stor Konungs yttranden i fråga vore ett majestätsbrott, hvilket i framtiden kunde leda till långt vådligare följder, än månget beryktade högmål, från Lindsfelt, Lindbom och Brygger, till Dii-ben och Vegesack*)» Huru mycket ömmare bör icke

, *) Bland sednare tiders hägraålshistorier må ej förgätas a §. af 1823 års Riksdagsbeslut, så lydande:

**Efter inhemtad underrättelse, att skrifter blifvit författade och kringspridde, hvilka ej haft mindre »fskyvärdt andamål, än att slita de beliga band, som förena Sveriges Konung med Syeriges Folk, hafva Videnna helgd ligga Regeringens personal om hjertat, hvil-ken ej blott traditionellt, utan fast mera åskådligt, genom en lycklig erfarenhet dagligen påminnes om den ädla, höga betydelsen af Kungsord/ Men huru då förklara, att Ministéren, som haft fyra runda års beredel-setid på de Propositioner, hvilka borde aflåtas till Rik-sens Ständer vid innevarande Riksmöte, redan (då detta opusculum lägges under pressen) låtit öfver tolf — säger 12 — veckor efter deras sammanträdande förflyta, utan att missivera nya Lagverket till deras pröfning? Och huru förklara, alt Svea Rikes JustitieStatsminister befullmäktigat en Kapten vid Konungens Svea Lifgarde

enhälligt infor Hans Kongl. Maj:t och H. K. H. Kronprinsen tolkat Våra känslor af harm och förtrytelse öfver hvarje försök, som kunde vågas mot Nationens heder, lagarnas helgd och den allmänna säkerheten. Vi hafve för ett älskadt Konungahus nedlagt förkla» ringen af Vår undersåtliga vördnad, tillgifvenhet och ' erkänsla; hvarjemte hos Kongl. Maj:t Vi underdånigst anhållit, att alla de medel, lagarne lagt i Kongl. Maj:ts hand, måtte, till upptäckande af illgerningcns upp-hof, vidtagne varda.

Ständerna förforo på detta högtidliga sätt, utan att annorlunda än genom en mystisk berättelse ana syftningen af smädeskriftema, hvilkas ordalydelse de aldrig sett; och Regeringen har allt hittills vctterligen ej funnit mödan värd t, att vidtaga någon offentlig åtgärd, för att komma smädeskrifvaren på spåren. Antingen fästade således den ena Statsmakten för mycken, eller den andra för liten vigt vid dessa skändligheter? Vi liänskjutc frågans besvarande, tillika med en närmare utveckling af ämnet, åt någon framtidens Tacitus, hvilken troligen ej glömmer huru forntidens Horatius sjöng; Parturiunt montcs ctc.att intaga sitt rum i Representationen, vid det vigtiga-ste tillfälle, som för Sveriges hela Justitieväsende inträffat under loppet af ett århundrade, och som på ännu ett sekel torde vara att motse *)? Förklaringsgrunderna till dessa fenomener må vara hvilka som helst; men icke bevisar sådant något särdeles bemödande å Styrelsens sida, att påskynda ärendernas gång, och icke kan man med skäl förebrå Riksens Ständer långvarigheten af ett Riksmöte, hvilket Ministéren på detta sätt, planmässigt eller planlöst, sjelf gjort allt hvad af densamma berott att förlänga. Detta anmärkningsvärda dröjsmål med en så maktpåliggande och vid to ra fattande Proposition far i sanning ej någon mildare anstrykning genom den reflexion, som genast erbjuder sig åt efter-sinnandet, att man förgäfves söker ett folks trefnad och ett lands flor genom ett stadgadt myntväsende , derest icke samtidigt med en sådan reglering, kreditlagarae

*) Grefvc Rosenblads oförklarliga frånvara vid Riksda~ gen föranleder oss likväl ingalunda att instämma i deras åsigt, som fröjda sig öfver detta förebud till hans snara afträdande ur Konungens Badkammare. Fa hafva der gjort det skal för sig i våra dagar, son» han, från den tid, då han ensam, med utmärkt heder, skötte den portfölj, hvilken, nu mera fördelad, gifver tre StatsSekreterare nog att syssla. Herrar Ro-sepblad och Poppius äro de enda bland StatsRådets nu varande ledamöter, som vandrat cmbetsmannavägen och känna förhallanderna a b o v o. Om de lemna Konseljen, kan den möjligen bli reducerad till en Hof-cirkel, med allt det leende behag och hela den glänsande yllighet, som bör kunna göra den till en skoJa för on)i;äiii’et — en skola (i annan mening) uti hc-bai)tIiug^äUet af de allmänna ärenderna.vinna erforderlig förbättring, både i afseende på hypo-teks-.och namnkrediten: — och likväl är det, för att en gång för alla göra ett behöfligt och efterlängtadt slut på Sveriges financiella oredor, som Riksens Ständer nu hetas blifvit sammankallade!

Expeditions-Sekreteraren Richert, som sedan sista Riksdagen, efter fulländade lagstiftningsvärf, flyttat från hufvudstaden till den domsaga, hvars lagskipning blifvit honom anförtrodd, är en af vårt lands djupsinnigare tänkare i närvarande tid, med ett nit i forskning, en rastlöshet i arbetsdrift och ett omfang i beläsenhet, hvar-uti få

torde kunna mäta sig med honom. Framställandet af detta factum innefattar likväl ingalunda en blind och förhastad premiss till konklusionen, att nya Lagförslaget i sin helhet och alla dess delar, är ett nec plus ultra af fullkomlighet och tillämplighet. Långt deri-från! Man har sett Richert låna sitt namn, att, vid sidan af Anckarsvärds, erbjuda nationen ett Representa-tionsprojekt, hvars oduglighet och ändam ålsvidrighet ej kunnat undfalla någon kritisk blick, och som skulle be-röfvat Folket de garantier det redan äger, så ringa de än synas vara, utan att lemna säkrare, icke ens motsvarande, i stället. Om, för Richerts ära, man bör tro, att han obesedt försträckt Friherre Anckarsvärd sitt aktade namn, såsom ”proprie borgen” åt dennes lärospån i representativa reformer, innebär sådant för ingen del någon eggelse att obesedt underkasta sig Richerts egna juridiska reformförsök. Att bland dem mycket godt och användbart finnes, är ostridigt, och att detta bör antagas, rensadt från hvad icke utan mehn eller fara kan tillämpas, är önskligt och behöfligt. Det är ett dylikt urskiljande af hvetet från agnarne, hvartillRikfens Ständer nu äro kallade, af pligt, af landets be-hof, af folkets väntan, af Konungens redan vid förra Riksdagen förkunnade höga, landsfaderliga vilja.

Under Richerts vistande i hufvudstaden inhemtades ofta i vigtiga ämnen hans alltid upplysande mening, af Schwerin, Frölich, Anckarsvärd, Hjerta; kortligen, af alla utmärktare och verksammare Representanter. Och Richert meddelade alltid sina råd utan förbehållsamhet, liksom utan enskilda hänsyftningar. Dessa råd voro alltid uppriktiga. Voro de också alltid de bästa? Och om de ej alltid voro det: hvaruti bestod och hrems var felet? Besvarandet af dessa frågor är af allmännare omfattning och leder till allmännare slutsatser, än mången vid första ögonkastet torde inse.

Män af Richerts hufvud, insigter, outsläckliga och outtröttliga forskningshegar äro ett dyrbart lyckans gunst-bevis för det land, der de vistas, och en rik skatt för den stat, hvilken begriper att draga fördel af och att använda dem. Sådant förstodo Sveriges magnater, in> tilldess Reduktionen tvang dem att sörja mera för sig sjelfve, än för andra. Sådant forstodo Sveriges begge envåldige Carlar. Sådant förstod den alltid utmärkt driftiga, dugliga och omtänksamma Styrelsen under Fri-hetstidens märkliga epok. Ynglingar af lofvande anlag, män af pröfvad skicklighet, utrustades med nödiga medel, för att i främmande länder kunna fullborda sina studier, fullända sin erfarenhet, rikta sina begrepp, ocb till hemlandet återföra en mognad användbarhet, vidsträcktare kunskapsförråd och en mera universell åsigt af veteuskapernas eller förvaltningens särskilda grenar. För Gustaf III gällde den bekanta satsen: ”Staten, det är jag;” och för Gustaf IV Adolph densamma, i om-vändt förhållande, det vill säga: ”Jag, det är staten.9’ Den förre, som i allt endast såg det lysande, det intagande, det angenäma, tyckte således ej mödan / värdt att göra någon uppoffring på det blotta nyttiga, redbara och grundliga. Den sednare såg sakerna för litet djupt, för litet i stort, för att våga något på hvad som ej i återbetalning lät beräkna sig, antingen i afseende på tid eller belopp. Efter 1809 blef det om funktionerna , icke om funktionärernes duglighet , man bekymrade sig. , Statsministrarne, Statsråden, Justitieråden, Generaler och Generallöjtnanter fingo, genom en § i sjelfva Regeringsformen, deras rang bestämd; men icke ett öre i budgeten, för att dana skickliga ämnen till dessa platsers beklädande. Styrelsens anda har allt sedermera stått i den fullkomligaste harmoni med en trångbröstad statsförfattnings anda; och långt ifrån att uppamma, uppdraga och uppmuntra den högsta användbarheten, synes man tvärtom hafva lagt sig vinning om, att befolka statens embeten med en gradvis minskad skicklighet, sannolikt på det att någon utmärkelse alltid måtte qvarstå för den afgångnes räkning. Att spannmål och gräs fortfarande gro och växa på åkrar och ängar; att hjulet fortfarande drifver hammaren, och att malmens lava brinnande flyter i glödheta hyttor; att den salta böljan fortfarande gungar ett eller annat skepp, som på verldsmarknadens stora torg afsätter ett hårdt klimats råämnen, h vilka ”en trög Nation , full af hetsigheter” — som Ehrensvärd kallar S venskarpe— i brist af slöjdflit ej mäktat förädla; att folk födes i stället for det folk som dör; och att ingen syssla omsider blifvit obesatt eller osökt: dessa osvikliga vedermälen af förvaltningens vishet, af ärendernas ostörda gång, af folkets förkofran, trefnad och sällhet, blefvotillika mattstocken för erforderliga egenskaper hds de förvaltande. Allt hvad de derutöfver ägde eller för* värfvade var ett öfverflöd, om icke rent af förderfligt, åtminstone fullkorn] i gen umbärligt; och det blef omsider ett bevis på frihet och hägn i ett lyckligt konstitutio-nelt samhälle, att hvar och en fick, om han åstundade, for sin egen tillfredsställelse^ på hvad sätt och så godt han kunde, skafia sig ett öfverskott af det vanliga qvan-tum användbarhet, som man väl hade det

ädelmodet att fördraga, men utan att önska, mindre anse sig behöfva*).

) Det vore obilligt, otillbörligt, att icke fasta uppmärksamheten på de företeelser, hvilka i Credit bura komma förvaltningen till godo. Uppräknandet af de väsendtligaste dragen af sådan rigtniig ökar utomdess ejj öfver höfvah detta arbetes vidd. Vi göra således all rättvisa åt den omsorg och konseqvens, som i början blifvit egnade åt uteständandet af farsoten cholera mor bus, och hålla of5rgripligcn före, att både Regeringens och Representationens anseende skulle vunnit på, om aldrig Tacksägelseadresser och sfora Deputationerblif* vit beramade med mindre fog, än vid detta tillfälle skett. Vi hafva med ren fosterländsk fröjd bemarkt framstegen af och det allmänna deltagandet for Ullkulturen, hvilken lofv&r mer och mer välgörande frukter. Allmänheten borde sålede9 med sann tillfredsställelse erfara inflytandet i Konungens Rådkammare af den man, hvilken, såsom Chef för ett Förvaltande Verk, nitälskat med så mycken värma och framgång för denna vigtiga gren i Sveriges statshushållning. Vi förundra oss öfver, att Regeringen sjelf synts så lik* giltig för spridandet af en allmännare kännedom om de ädla och syftesenliga bemödanden, genom hvilka högsta styrelsen öfver lasaretter och hospitaler gjort sig förtjent af uppmärksamhet , bifall och erkänsla: bemödanden, som i sin yttersta utveckling tyekasburaDet var naturligt, att den sålunda åt sitt eget öde öfverandtvardade själsförmögenheternas utveckling akulle blifva ensidig, der den blef någon. £□ del inneslöt sig inom teorier och abstraktioner. De sågo verlden endast från sin studerkammare. Andra förirrade sig mellan missvisningarne af stridiga erfarenhetsrön. De hade ej ens aning om system. Af dessa halfvor blef intet helt. Det kom sig deraf, att Styrelsen ansåg sig höjd öfver behofvet af både det hela och delarna.

ExpeditionsSekreteraren Richert tillhör den förra af dessa begge kategorier. Han äger i kulturafseende allt, utom den verldskännedom, hvilken ingen bok för-inår bibringa, men hvarmed en man af hans snille och hans kunskapsförråd blir lika lätt som snart hemmastadd, då han förflyttas till de ställen, der den snart sagdt tränger sig på erfarenheten. Ett orakel nu, för smärre kotteriers trängtan efter upplysning, och af deras fåvet-ska beundran förstenad i sina egna förutsättningar oeh föreställningar, skulle Richert tvifvelsutan modifierat dem efter den ledning, som ve rid serfarenheten lemnar, om han blifvit försatt i beröring med lifvet utom det kära hemmets portar, och framför allt, om han blifvit det 1 tid. Ty om det fanns någonting för Svenskar att lära

blifva af oberäkneliga fördelar fur vanlottade likar och för deras anhöriga , måne om de olyckliges vård och möjliga förbättring. Vi hy se slutligen den förhoppning, att väckelserna, gifna åt uppfmningsgåfvan och slöjdfliten, i afseende på ändamålsenliga torkuings-anstalter för den spannmål, som landet årligen afka-star, mångdubblad t skall ersätta de premiebclopp, hyilka för uppfinningen blifvit bestämda.på andra sidan om faderneslandets kuster, den tid na-tionalstoltheten hade en faktisk bas att stödja sig på, och om de ej försmådde sådant under Sveriges stora, vaekra eller lyckliga dagar: huru mycket mera skall detta ej vara förhållandet nu, då af allt det förra vi ej äga annat i behåll, än den löjliga högfärden öfver vår från Europas yppiga natur, rikedom och bildning, isolerade, klippiga halfö, och den ömkliga afunden öfver andra . staters glans eller välstånd, för hvilkas ernående vi sjelf-ve ej lägga två strån i kors. Skalderna prisa våra sjöar och berg, medan det skarpast beväpnade Öga blott sparsamt upptäcker något liissadt segel på vattnenas vidsträckta ytor, och medan det jern mer och mer sjunker i värde, som hemtas ur klyftans djup. Opinionens organer utgjuta det bittraste hat mot ett mäktigt grannrike, under det att detta har att tacka sina funktionärers sällsynta duglighet, för en öfverlägsenhet, hvars tillvaro vi fördömma, men hvars antydda orsak vi ej på något sätt försöka att tillegna oss.

Om Richert blifvit utskickad, för atj i främmande länder inhemta den verldskännedom, hvaraf Sverige sedermera sjelft ville skörda fördelarne, skulle han i Ryssland, enligt hvad nyss nämndes, hafva gjort bekantskap med en embetsmannapersonal, från den högsta till den lägsta funktionären i alla de olika grenarne af förvaltningen ett mönster af skicklighet och drift; och funnit . huru ingenting legat Regeringen der mera om hjertat, än att anskaffa och vidmakthålla denna utmärkta användbarhet bland sina delegerade , hos hvilka man öf-verser med allt, utom med oduglighet. Han skulle funnit, huru, för att erna detta mål, Ryska Regeringen äninkallat utländningar, än utsändt egna undersåtcr *), ja, stundom tillåtit dem att gå i utländsk tjenst, när detta

Då det gäller duglighet och användbarhet gör Rysslands Regering ingen skillnad emellan utländningar och

infödingar; äfvensom inga antecedentia, huru beskaffade som helst, innefatta hinder, blott uppförandet under det närvarande svarar emot fortroendet. Ryssen Czernischeff, uppfostrad och städse orubblig i enväldets grundsatser; och Corsicanen Pozzo ,di Borgo, lika skiftande i yrke som uti politiska åsigter: ömsom advokat, krigare och diplomat: ifrig jal obin i sina och revolutionens yngre ar, och den tiden de ryktbara klubbarnas omtyckte talare: Statssekreterare på sin ' fäderneö, sedan den fallit i Englands vald: begagnad då i ñera diplomatiska värf för Stora Britanniens räkning: med Hofvets i S:t James tillstånd anställd i Rysk krig8tjenst, der han efter några utmärkta handlingar uppsteg till Generalsgrad; slutligen Rysk Ambassadör hos hofvet i Tuillerierna, sedan hans fordne landsman och ungdomsvän blifvit derifrån förjagad till Elbat och S:t Helenas klippor: och det med samma framgång , lika anseende, när Franska Konungadömets sinnebild varit den äldre Regentgrenens liljor och den yngres galliska tupp: efter Julidagarna någon kort tid misstänkt att hafva låtit sin unsdoms hänryckning för revolutionära utopier uppvakna i sitt åldriga hjer-ta , men snart å nyo rättfärdigad i Sjelf herrska* rens, sin höga Principals, ögon: och sedan länge i åtnjutande af äran och inflytandet att från Newas strand till stränderna af Seinen fora den Kejserliga örnens stolta bud: lika utmärkt och aktad sedan de patriciska anspråken framblixtra ur juvelerna af Ordnar, med hvilka Europas fleste Monarker täflat att hölja hans bröst, som när anspråken, fullt ut lika pockande och trotsiga, tittade fram under den plebe-varit enda sättet att korama under fcrad med hvad m&ft önskat att de skola känna, för att i sinom tid sjelf få

j i sk t andryga röda mössan: — Ryssland har förstått att draga fördel åf begge dessa sina funktionärers talanger, anvisande åt hvardera den verkningsbana, der dera skulle beredas största utrymmet att gagna, äfven-som det alltid förstår att genom det lysande sätt hvar-med det belönar gjorda tjenstcr, framkalla förnyade ansträngningar. Yi hafva anfört exempel af Pozzo di Borgo och CzernischefF, emedan, som Läsaren troligen redan vet eller straxt skall inhemta, vissa beröringspunkter finnas mellan dem och det inre af Sveriges historia.

Grcfve Pozzo di Borgo hade den aran, att under fälttåget 1813 och i det blodiga slaget vid Leipzig kämpa under Swnska Thronföljarens segrande banér. En Fransysk tidskrift, som upptager utmärkta samtidigas biografier, tillåter sig i anledning huraf det o-foget, vanvördligt i framställningssätt och osannolikt (vi hade gerna begagnat ordet **g r u n d f a 1 s k t i stället för "osannolikt ,%* derest icke det förra kommit i vanrykte sedan den Riksdagen, då det begagnades af Öfvcrste Anckarsvärd på Riddarhuset, för att intyga osannfärdigheten af hvad han visste sant vara) i uppgift (oaktadt den ryktbare Engelsmannen Sir Robert Wilson, hvilken skrifvit historien om mötet i Åbo, instämmer i samma mening), dtt förtälja, huruledes Hjeltekonungcn, hvilken med bragdernas och välgerningarnas dubbla rätt förvärfvat tvenne Nordiska rikens dubbelkrona, skulle fikat att utbyta densamma mot det Kejserliga diadem, som lyckan, trött att ila från slagfält till slagfält, från land till land, fran hufvudstad till hufvudstad, fastlänkad i gyldene kedjor vid Napoleons aldrig rastande triumfvagn , omsider ryckte från dennes hjessa: och att Pozzo di Borgo skulle haft sig anförtrodt att underhand-veta. Det är denna utomordentliga skicklighet hos Rysslands funktionärer, den enhet, det sammanhang och

la om successionen till forman för Bonnparfes ende farlige motståndare den I8:de Brtimaire. Men antaget, att uppgiften saknar grund så visst som sannolikhet: den ger likväl anledning till den förmodan, att Rysslands frejdade diplomat ådragit sig vår store Konungs uppmärksamhet samt blifvit hedrad med hans ynnest och fortroende: en utmärkelse, sora icke är den minst smickrande bland alla dem, med hvilka Grefve Pozzq di Borgo blifvit öfverhopad af de Furstar, de der till honom stått i ett eller annat förhål-7 lande.

General Czernischeff, Alexanders Adjutant och gunstling, skickades af Kejsaren till Paris, kort innan den sista stora brytningen mellan Ryssland och Frankrike, för att utforska ej mindre Napoleons verkliga plan, Un sinnesstämningen der i landet och beskaffenheten af dess utvägar, i personal och materiel, att företaga ett härtåg mot Ryssland. Czernischeff spelte rollen af en glädjedrucken, njutningslysten väl lu sting, endast be-gifven på nöjen och tidsfördrif, hvilka så öfverflödigt äro att tillgå i denna deras stora medelpunkt. Intet spektakel, intet dans- eller musiknöje gafs i Paris, der Czernischeff., ryktbar for sin älskvärdhet i utseende och umgängessätt, och för sin utsökta klädsel, ej visade sig, om uppseende dervid stod att vinna. Hans låtsade passion för tonkonsten blef en fintlig förevändning för en förtroligare bekantskap med vissa hus, der musiken utgjorde fristundernas förlustelse och arbetstimmarna tillbringades i Krigsdepartementets byråer. Det dröjde också ej länge, innan

Rysslands utskickade var i besittning af alla de upplysningar, han önskat. I ögonblicket förvandlades den sentimentale riddaren till en outtröttlig kurir, som genom natt och dag sprängde från nöjena i Paris till pligterna idet system, hvilka råda i förvaltningen, som mera an mycket annat bidragit till denna Monarkis oafbrutna till—

Petersburg, utan att kunna upphinnas af Napoleons, genom telegrafdepesche, utfärdade arresteringsorder, sedan ändamålet med Czerniacheffs vistande i Frankrikes Hufvudstad blifvit af dess högre polis upptäckt, ungefär samtidigt med hans försvinnande.

Såsom ett offentligt bevis på Alexanders vänskap och uppmärksamhet for Carl xtv Johan, blef samme Crernischeff af Kejsaren sand till Sverige, att lyckönska Konungen vid dess kröning till Hans Maj:ts uppstigande på throncn. Redan tillförne hade han varit använd såsom underhandlare mellan Carl Johan, Napoleon och Alexander, hvilket synes af den förstnämndes bref till Franska Kejsaren den 19 December 1810, bilagdi Statsministerns för utrikes ärenderna tryckta berättelse till Konungen den 7 Januari 1813, jemte Statsrådet Lagerbjelkes ryktbara depeche af den 26 Oktober förstnämnde år. Generalens uppförande i Stockholm jäfvade ej det rykte af fin belefvenhet, •oin han qvarlemnat öfverallt der han vistats« Vid en bal t. ex. pa slottet 1818 hade lian till granne i stora galleriet ett bland hufvudstadens mest intagande fruntimmer den tiden, Fru L. (nu mera Fm von B.), på hvars andra sida General De la Gardie satt. Denne yttrade nu, skämtande: "A present, Madame, Vous étes tresbien gardce, par deux géné-raux." — "Ce pen dan t*' (föll Czernischeff genast i talet) ”il n*y a de danger que pour la garde.”

Denna utsökta omgäugeston, så naturlig och så be-höflig hos diplomater, har likväl rätt ofta saknats bos dem, som ett annat Hof i sed na re tider förstått att utvälja till sina och sin Nations representanter å utrikes orter; tvifvelsutan på det ej alltför stor disharmoni skulle äga rum emellan halten af dessa funktionärer och af dejn, som anställas vid den inre förvalW▼est. Sannolikt beböfde man ej misströsta om Rysslands beredvillighet att medgifva en Svensk några oskyl*

ningen* Deraf har hän dt, att man t. ex. från ett hall fatt höra berättas om en Ministers toast för framgången af en insurrektioti mot en makt, med hvilken den förres Regering stod i det förtroligaste förhållande; från ett annat, om en Ministers jagt â fridlyst ort, som blottställt honom för offentlig skymf, och för hvilket sällsamma förfarande ursäkten var*t, att han åt en landsmans naturalicsamling velat skjuta en sällsynt fogel; frän ett tredje, om en Ministers i motsatt rigtntng verkande äflande, att ådagalägga missaktning mot en utmärkt personlighet, som der njuter allmänt anseende och aktning, såsom enskild man, och bvil-ken icke äger anspråk ej heller satt i fråga att göra anspråk gällande i egenskap af offentlig person ; från ett fjerde, der det stelaste af alla stela Hof reside-rar, och der följaktligen den strängaste etikett råder, om ea diplomats framtrippande en galadag 'ur den ordning, som varit honom anvisad, för att i hela den förvånade cirkelns åsyn på närmare håll lorgnera den ålderstigna Furstinnan; från ett femte, om en ung diplomats svar på Furstens fråga, huruvida den förre» far då ännu lefde: “pas encore, Sire,*’ o. s. v. Lyckligtvis äro de fall högst sällan för handen, när länder kunna vinnas eller förloras, genom något mer eller mindre skickligt sätt att vara hos vederbörande diplomater; men det är föga troligt, att interes-sena väl bevakas i kabinettet af samma personal, som så illa beter sig uti salongen. Ödet är mer än gynnsamt, om en i allmänhet så representerad stat åtminstone på några ställen äger Ministrar, som kunna tiifla med dem från Europas öfriga Makter, exempelvis derest sådan vore händelsen i Paris, Petersburg och Berlin.

Huru vill man likväl begära bättre af de utskicka-diga underrättelser, hvaraf hans fosterland kunde henata gagn, utan den andra statens skada. Ryssland lefver

de, då de hemmavarande kunna begå den oerhörda diplomatiska obetänksamheten att tillstädja införandet i Sveriges officiella blad, i dess Statstidning, af en uppsats sådan som följande, hvilken, under öfver-fikriften ”Norrska Underrättelser/* lästes i N:o 109 den 13 Maj 1S36: ”Morgenbladet för den 4 den-*'nes innehaller, under datum Christiania den 3 Maj, ''följande: Enligt de underrättelser, som från Sverige *’blifvit meddelade uti dagens blad, kunna vi väl dag-”ligen, och sasom en följd af det extra ordinära Stats-’’Rådet, förvänta, att garnisonerna i Christiansand ”och Fredriks värn skola blifra tillökade, för att för* ”säkra dessa punkter emot en COUP DE MAIN af ”någon utländsk makt (Ryssland eller, OCH VÄ1 I ”SYNNERHET, England, som förmodas önska ”cn

hamn och en fast punkt i eller vid in-*'loppet till 'Östersjön). Måhända skola också nå-*'gra kanonslupar blifva anbefallda att utrustas. Att ”dylika försigtighets - anstalter blifva vidtagne, anse •*vi fcåsom högst sannolikt, ehuru man, naturligtvis, ”derfore icke befarar ett krig, hvartill för oss icke ”finnes ringaste anledning; men man vill endast vara ”beredd att kunna göra något motstånd emot ”en möjligen påtänkt ockupation af en tjen-”lig hamn.” Och hvilken klen ursäkt för sin grof-va diplomatiska bock framsmyges sedermera af vederbörande i N:o 111 af samma Statstidning den lG:de i berörde månad, der Läsaren stöter på denna så kallade ”Förklaring! Tidningen Nya Argus den Tredje för ”Lördagen den 14 dennes, innehåller på sista sidan 'Yii artikel, åsyftande att tillägga en åtminstone half-”officiel egenskap åt en i Statstidningen N:o 109 'för Fredagen den 13 dennes, uti dess icke -officiella afdelning införd, från Norrska Tidningenju i den förtroligaste s'åmja med sina lyckligt trygga grannar, från Toraeu Elf till Svarta Hafvet. Om ock-

”Morgenbladet hemtad artikel, innehållande åtskilliga ''reflexioner i anledning af några i Sverige vidtagne ”militäriska mått och steg. Den prospektus för Stats-”tidningen, som, före dennes utgifvande, uti Post- och **InrikesTidningen N:o 267 för år 1834 blifvit införd, '•utvisar nogsamt skilnaden mellan StatsTidningens ^Officiella och Icke-0 fficiella Afdelningar, **och då införandet icke ägt rum uti den förstnämnde, *'hade något misstag beträffande artikelns förmenta, 3,vare sig officiella eller half-officiella natur, hvarl^n ”kunnat eller bort äga rum.** Under detta sofisteri tecknades: ”Redaktionen,** och så trodde man sig hafva uppfyllt alian rättfärdighet 1 För att fullkomna karakteristiken af sin först beräknade plan, gaf man Dagligt Allehanda och Aftonbladet fog till deras an-märkning, att Statstidningen icke upptog den i Ham-burgska Tidningarne, såsom officiel förklaring från Svenska Regeringen införda underrättelsen, att de då nyligen anordnade rustningarne i Svenska hamnar, fästningars iståndsättande, linieskepps försänkande m. m., endast haft för ändamål, att **öfva sjöfolket och dess befäl:** — en förklaring, visserligen, om man så behagar, orimlig ända till löjlighet; men som dock i alla fall hade varit ett välment försök att beslöja obetänksamheten af den första uppsatsen, hvilken naturligtvis gjorde sin rund genom flere utländska tidningar. Sommaren 1835 hade man i samma Statstidning skymfat enskild person, hvilket ådrog Svensku Regeringens officiella blad en injurie-process Då liksom nu, när en främmande makt blifvit beskylld för afsigten att genom en COUP DE MAIN tillskansa sig någon af våra hamnar, inbillade man sig kunna gömma sin elakhet, sin oskicklighet bakom soiismen, att ik*t officiella bladets förolämpning stod att läsa itå Sveriges arkiver, skepphvarf, hamnar och arsenaler ej erbjuda samma interesse, som Dardanelierna, så plägar

den ”icke-officiella afdelningen.*' Lömsk heten har ock burit sin frukt: vid ena tillfället,genom uppdagandet af förhållanden, hvartill skriftvexlingen under tryckfrihetsmålets handläggning föranledde, och hvilka vederbörande gerna sett dränkta i glömskans flod; och vid det andra, genom yttrandet, som skall blifvit fäldt i en diplomatisk krets uti Englands huf-Tudstad, att intet hinder mötte, om Svenska sändebudet ville när som helst återse sin fosterbygd: — ett yttrande, hvilkct mången tydt såsom program till Engelsk Ministers fråuvaro ur Sverige största delen af året i836, och Svenske Statsministerns for utrikes ärenderne beslut att sköta sin helsa just i Englands osunda luftstreck mot slutet af sommaren samma år.

Sverige saknar e] diplomatiska organer på utrikej orter. Vår diplomatiska corps kan, både i talrikhet och rang, täfla med hvilken annan Makts af andra ordningen som helst Detta nämnes här blott såsom ett faktum, utan. ringaste afsigt att klandra. Så höll t. ex. Sverige i Herr Signeuls tid, och kanske huf-vuilsak ligen såsom en billig belöning för hans nit vid sista Thronföljarevalet, en Envoyé e. o. och Ministre Plenipotentiaire i Hamburg, der endast ett sändebud till, af denna grad, finnes, nämligen från Preussen; hvaremot ingendera bland de öfriga 26 staterna, som hafva diplomatiska agenter i Hamburg, inberäknade Kyssland, England och Frankrike, gifvit sina utskickade högre rang än Minister Resident. Nu tror hela verlden sig känna, att corps diplomatique i Hamburg fullt ut är lika sysslosatt att bevaka sina resp. Hofs fördelar i afseendc på de uppsatser, som inilyta i de Tyska Tidningar, hvilka sprida underrättelser till alla folk och alla verldsdelar, som att iakttaga deras han-gar åtminstone den verldsbekanta afund, h vilken alla tider delat Svenskarne och är vorden till ett ordspråk,

dels interessen. Månne det i sa dan t fall varit for mycket begärdt, att det Svenska sändebudet' skulle göra skäl ffcfe sin högre utmärkelse, genom någon uppmärksamhet, egnad äfven ät andra bok pressens alster, än dagblad,

när de forra utgöra prototyper i sitt slag

o cl) betraktade såsom sådane, finnas i nästan hvar je mans hand öfvcr hela jordklotet? Och månne, så vida denna fråga besvaras jakande, omtank an af Sveriges Envoyé e. o. och Ministre Plénipotentiaire nödvändigt mätte fjettras inom den fria staden Hamburgs murar? Skulle man härtill svara nej, så driste vi erinra om den kalender, hvilken i Gotha årligen utkommer, på både Tyska och Franska språken, och hvars genealo-. giska uppgifter gälla såsom trosartiklar i alla länder Vi hålla oforgripligen före, att artikeln i denna kalender om Svenska Konungahuset ej bördt undfalla den Svenske Envoyéens kritiska blick, och om han der, lika med oss, till sin bestörtning funnit någon telning af den höga Regentstammen under annat namn, än det hvartill han blifvit döpt och i Sverige bär, ej bordt underlåta att anmärka och till rättelse befordra ett dylikt misstag. Det synes böra vara tillräckligen kändt, att H. K. H. Hertigen af Daiarne blifvit i det Heliga Dopet kallad NICOLAUS AUGUST, ett namn, hvarunder Hans Kongl Höghet ock finnes upptagen i Sveriges och Norriges kalender; hvaremot den, som utkommer i Gotha, tillåter sig att benämna H. K. H CARL AUGUST NICOLAUS. . Men Svenska och Norrska kalenderns publik är inskränkt till brödrafolken, hvaremot Almanacii de Gotiia ulgör ett lexikon för hela Europa. Det funnos vid tidpunkten af H. K. H:ts* födelse vissa öfverdrifne ömtåligheter, som gåfvo sig på ett otillbörligt sätt tillkänna, i afseeude på det

uau mera ej lägga svartsjuka hinder i vägen för främlingens helt naturliga åtrå att släcka en menlös nyfikenhetstörst. Otvifvelaktigt skulle det fullt ut lika mycket löna jnödan, att äfven i fråga om administratif duglighet bjuda till att härma Rysslands exempel, som att slafviskt efterbilda hvarje form, hvarje färg, hvarje snitt i Ryska åkdon och uniformer.

Han skulle i Dannemark funnit, huru tankans idrotter, uti alla deras olikartade uppenbarelser, beskyddas, icke med skrytets flärd, som förödmjukar, nedsätter och aflägsnar, utan med hjertats värma och förståndets ljus, hvilka draga till sig, upphöja och lifva. Han skulle på närmare håll lärt känna, eller som är detsamma: älska den Monark, med hvilken det utmärkta i alla länder ”är förenadt genom ett ännu skönare band, än välger-ningarnas; ty Fredrik Yl äger ej blott belöningar, han

höga Faddernamnet och dess främsta plats. Denna opinion for dagen delade öfrige skefva opinioners lott: att dunsta bort och glömmas. Också synes oss misstaget i Gothas kalender långt betänkligare, emedan enfalden och okunnigheten derigenom kunde missledas att tro tillkomsten af det nya namnet och tillbakasättandet af det Kejserliga möjligen afse, att for Europas ögon yisa ett annat förhållande, än verklighetens, hvilketman ansåg sig böra dölja.

Sens moral af jemförelsen mellan en stat, som med stor beräkning använder alla sina funktionärer, <»ch en annan, hvilken i detta afseende handlar utan grundsatser, är den, att den sednare, lindrigast sagdt, är slagen med obotlig blindhet, om den för den förras utskickade öppnar det aldraheligaste af sitt Försvarsverk, eller antager dem i tjenst för att besörja om fiilt-litograiiska planritningar, med mera sådant.äger lifven ett hjerta för deras yrken” (man kan nämligen ur allvarligart synpunkt på honom lämpa detta Geijers uttryck om Gustaf III). Richerjt skulle fröjdat Sig öfver det blomstrande tillstånd, hvaruti Dannemarks vetenskapliga inrättningar och samlingar befinnas. Han skulle funnit, huru Danskarnes nit, eldadt af deras vördnadsvärde Konungs föresyn och frikostighet, för deras hembygds gagn och intellektuella ära, deras höga ståndpunkt i kultur och denna lefvande åskådliga känsla för allt hvad som uppspirat ur. den Danska fosterjorden, tröstat dem öfver förlusten af ett materielt ägovälde; en förlust, som de dessutom rikt ersatt genom ett klokt enskildt hushåUssätt, flit och ointanka, hvilkas oskiljliga följeslagare alltid aro belåtenhetens trefnad och ekonomiskt välstånd.

Han skulle i Preussen förnummit, huru intet politiskt missöde, icke ens härjning, plundring och under-kufvande, förmå hindra en stat, att efter öfverståndna lidanden svinga sig upp till höjden af anseende, förkof-ran och flor, då sådant utgör Regeringens enda ögon-märke; då ingen kostnad, ingen möda sparas, för att ernå detta mål; då mellan Styrelsens organer ingen annan tåflan äger rum, än att kunna, hvar i sin stad, kraftigast dertill medverka; och då vid dessa organers tillsättande afseende ej göres på något annat, än be» greppet om den största förmågan att vara nyttig.

Han skulle i England, frihetens och slöjdflitens vagga, lärt känna, huru oskiljaktigt begge vandra hand i hand; huru en Konungamakts stora prerogativer trif-vas vid sidan af stora prerogativer hos National-representationen, och huru begge sämjas med en sjelfstän-dig tryckpress och medborgarnes habeas corpus. Hanskulle i denna oafbrutna vexelverkan mellan frihet och laglydnad funnit uppenbarelsen af nationalitetens vigti— gaste beståndsdel: allmän anda i pub lic spiritj.

Han skulle i Frankrike träffa Europeiska namn vid statsrodret och bland Folkets Ombud: Soult, Guizot, Thiers, Ministrar; Cousio, Pair; Bignon, Deputerad. Han skulle der se frejdade män, af rakt motsatta politiska åsigter och sympathier, uppbäras af alla opinioner, i den mån dev såsom Fransmän göra det gemensamma fosterlandet heder: Chateaubriand, Hennes vän; Viennet, Ludvig Philips; Beranger, Republikens. Han skulle se dem, som smälta i tårar vid den melankoliska klangen från Laraartines religieusa luta, varda utom sig af förtjusning Öfver Victor Hugos sataniska inspirationer, och dessas hänryckta beundrare ej vägra sin hyllning åt De la Vigne. Han skulle fröjda sig Öfver, att i verldens mest egoistiska och penningeälskande tidehvarf få göra bekantskap med Laiitte, en köpman, hvilken högre skattat sina grundsatser och idéer, än sina rikedomar; och i Lafayette, tvänne verldars och trenne revolutioners hjelte, älska dygden och beklaga svagheterna*).

•) Äfven Sverige har ett af sina mest frejdade namn in-förlifvadt med Amerikas sjelfständighetshistoria. Den ende Svensk, som i sitt fosterland fallit ett blodigt offer ior det blinda folk raseriet, hade också varit den ende af Svenskarnc, som i Amerika kämpat for folkens rättigheter. Det blef Grefve A\el von Fersens sällsamt bedröfliga lott, att, älskad och aktad af Washington, grundläggaren af den Amerikanska friheten, blifva hatad oéh förföljd af 1809 ars Män, fjruudläggarne af det närvarande frihet sti listandet i Sverige. Det var i mer än ett hänseende skada, attHan skulle, med ett ord, på den Franska jorden, ännu skälfvande uuder volkanernas brand, utropa med Alired de Vigny::

5'Je ne saisj si c est mal tout c tia; niais cesl be au;

Mais c*est grand/ niais on sent juscjifau fond de

son c¿me,,

Qu’un monde tout nouveau se forge ä cette flamine

Han skulle i Ryssland, Dannemark, Preussen, England, Frankrike gemensamt lärt, att ingen statsutgift är f or stor, när den ändamålsenligt användes.

Han skulle i Spanien, trohetens och passionernas fosterbygd, varit åsyna vittne till de nästan öfvermensk-liga ansträngningarpe af en ringare stats nation alhat till en mäktigare, ja, den mäktigaste, b vars alla inkräkt-niugsforsök det gjorde till intet. Men detta hat måste då koncentreras, likt krutets i minan inneslutna styrka, tills det genom sitt utbrott gifver fienden en säker död, och ej fladdra bort i otida invektiver, som lågan af en på fria fältet itänd halmkärfve. Han skulle i dessa stolta, ädla, tryckta Spaniorer, hvilka med berådt mod fot tärde gift i sällskap med Ferdinands fiender, för att afdagataga dem på bekostnad af sina _ egna lif, vördat urbilden af mensklig sielfförsakelse. Hans hjerta skulle klappat friskare i grannskapet af en Morenos, en Qui-

Gustaf HI ej tillät Fersen att bära CincinnatusOrden, hvilken Washington gaf honom; ty derigenom gingo Männen af den 20 Juni miste om den njutningen, att slita från sitt offers bröst och i bitar stycka detta ve-dermäle af cn stor Mans och cn-hel Republiks aktning, på samma gång med de äretecken, han fått och bar af ' Konungars gunst och förtroende.rogas herrliga patriotism; och han skulle af en Canga Arguélles lärt, huru man blir en skicklig Minister i Konseljen, då man i sitt arbetsrum'är en pragmatisk författare af förtjenst. Han skulle slutligen vid foten af Riegos galge hafva erinrat sig Furstars kärlek till friheten — och Furstars tacksamhet! . . .

Han skulle i det sköna Italien, som sett Numa, Brutus, Titus och Clemens-Ganganelli födas, icke åt-nöjts med blott en vallfart till de sköna konsternas hemland, utan derjemie, såsom i närmare förhållande till sitt yrke, gjort sig förtrolig med de källor, ur hvilka Beccaria och Filangeri hemtat deras djupa kunskapsför-råd. Deras och Algarottis exempel skulle visat honom, att i de bygder, der man högst värderar det sköna och höga, nekar man ej sin hyllning åt det nyttiga och djupsinniga; och han skulle hemfört minnen ej endast från Dante till Alfieri, utan

äfven från Scaruffi, finanslärornas stiftare, till Pechio, finanslärarnes historiograf.

Han skulle ej försummat, att i Orienten taga i ögonsigte symptomema hos ett med döden kämpande urgammalt välde, ett offer först för sin stationära sorglöshet midt ibland civilisationens och uppfinningarnas stora framsteg, — ett offer sedan för sin Regerings omogna, brådstÖrtade och ytliga reformförsök. Han skulle, vid anställda betraktelser öfver Rysslands och Turkiets ömsesidiga ställning till hvarandra, öfvervägat resultaterna icke endast *f den starkares förfarande mot den svagare, utan ännu mera af den vaksammes mot den slummeraktige; och han skulle insett, att bland alta de landsplågor, icke undantagne pest, mordbrand och uppror, med hvilka Försynen straffat korsets fiender, ingen varit för hallmanen så skadlig, som en slö ochfal och girig Divaa. Han skulle funnit, att Mahmuds uteslutande förtröstan på intet annat, än på ^Cesars lycka* kostat Ottomaniska Porten sin sjelfständighet och möjligen, derest ej andra staters bistånd mellan» kommit, kunnat tillskynda Sultanen en lustresa i sällskap med Deyen från Algier ....

Han skulle, återvändande till sin hembygd, låtit en suck lätta sitt beklämda bröst, då han genomvandrade Pohlen, medelpunkten för nutidens sympatier. Han skulle förbannat den inbördes tvedrägt och afund-samhet, som söndersleto detta arma land och öfverlem-nade det åt eröfringslystne grannars styckning. Han skulle begråtit Pohlens öde, att sedermera tvänne gånger förblöda under fruktlösa insurrektioner, anställda mindre för att återgifva detta land sin plats såsom sjelf-ständig stat på den £uropeiska kartan, än för att i kritiska ögonblick utgöra ett ansat rikes avantgarde mot en Henda, hvilken detta ej dristat på egen hand bjuda spetsen. Han skulle funnit, huru Pohlens tappre, djerf-ve, trotsige, men oroligfe, obetänksamme och fögastaU-kloke söner låtit förleda sig, först af Napoleon och sedan af Julidagarnas Regering, att i otid höja resningens standar, och huru EVansmännens Kejsare, så väl som deras Konungadöme, lemnat dem i sticket, afbördande sia blodskuld med htet guld och mycken frikostighet U exklaraationer. Han skulle, med tankan fästad på . . . . dock, nej! — han skulle skyndat, att i skötet af sitt fredliga fosterland glädja sig åt dess hittills bevarade oafhän^ighet, bibringa sin Regering de upplysningar, han i hennes ärenden inhemtat, och gagna sina land*» män, genom en verksamhet, stödd på studier och teorier, ' vägledd af verldskännedom och erfarenhet.EzpeditionsSekreteraren Richert, hvars förtroliga bekantskap med Norrska Brödrafolkets samhällsskick och verkande personer utöfvat ett så märkbart inflytande på hans politiska begrepp och opinioner, skulle säkert ej, utan vigtiga resultater för dem begge, göra en rund kring Europas särskilda samhällen. Udändningen, van att emottaga besök numera blott af en eller annan Svensk konstnär, en eller annan sysslolös resande, skulle i Ric-herts person lära känna en djup forskare; och det skulle lända Svenska namnets anseende till fromma, att äfven någon gång ådraga sig uppmärksamhet ur denna allvarligare synpunkt.

Med slutet af den resa, vi uti inbillningen företagit i ExpeditionsSekreteraren Richerts lärorika sällskap, sluta vi ock att för denna gången taga Läsarens undseende, tålamod och uppmärksamhet i anspråk. De frånvarande äro målade efter naturen, icke artistiskt, men historiskt. I hvarje tafla måste finnas dagrar och skugga. Vi hafva bemödat oss, att lika litet halka öf-ver ljuspunkterna, som skuggsidorna. Teckningen kan visserligen göras bättre och färger af högre fägring anbringas; men säkert är, att penseln blifvit förd med bestämd föresats att hvarken försköna eller vanställa föremålen. ”Må” — som Gylfes sångare yttrar — ”en eller annan lock af håret, ett eller annat veck af draperiet vara misslyckadt; bildstoden i sitt hela kan ju ändå äga något sann t?” Detta vare vårt sista ord omde frånvarande och blifye det första, i afseende på de närvarande; men

”härom cn annan gång, törhända, om Gud förlänger våra dar!”Tillägg vid andra upplagan.

En ovanlig framgång, lika mycket öfver författarens förhoppningar som förtjenst, bar väl å ena sidan beredt honom ett dyrbart tillfälle, att i den upplysta allmän-betens fortsatta bevågenhet innesluta çn ny upplaga af dessa Skildringar, sedan den första inom mindre än åtta dagar blifvit utsåld, men ock å den andra hindrat honom, att gifva dem en fulländning i uppställning och utarbetning, som han önskat och Läsarens pröfvande omdöme haft skäl, för att icke säga: rätt, att fordra. Hvarje förändring, som kunnat hämma den brådskyn-dade tryckningens fart har nemligen befunnits strida mot förläggarens interesse. Författaren finner sig derigenom inskiänkt till anförandet af en ursäkt, som, utan att vara tillfyllestgörande ens i hans egna ögon, må hos den billiga kritiken

gälla för hvad den kan.

Få skriftställare, utan särskilda anspråk på Läsarens välvilja, hafva deraf rönt så smickrande vädermä-len, som Skildringarnas författare. Under erkännande af den skuld, hvaruli han för en sådan benägenhet häftar, bland andra, hos de periodiska, pressens organer, hvilka hittills tagit kännedom af hans utkast, tillåter han sig dock några anmärkningar vid ett eller annat af deras yttranden i ämnet.

Om Granskarens vrede öfver skildrandet ai samtidens offentliga män ej låter blidka sig genom erinran derom, alt man nu mera i andra länder än Sverige skrif-ver historien under det den gÖres, så vill man för ingen del med honom i denna omständighet fortsätta tvisten.Det blir i sådant fall öfvertygelse uttalad mot öfvertygelse, åsigt mot åsigt, öfrer hvilka Allmänheten är den ende, rätta och högste domaren. Svårt törde det dock falla sig att bevisa, det ett framstäldt foetum, en yttrad mening äro förgripelser derföre, att de underkastas den offentliga granskningens skärseld, medan ett berigtigande är möjligt, är ofelbart, om irring ägt rum; samt att de mest förvrängda uppgifter och omdömen varda historiska sanningar blott derföre, att de halfva eller hela seklet undanstickas i enskilda gommor, för att träda fram i dagsljuset, sedan ingen mera k/in kontrollera tillförlitligheten.

Ofver tonen i Granskarens artikel är* författaren långt ifrån att bekiaga sig. All öfverdrift, hätskheten inberäknad, bar i sitt sköte fröet till eget korrektif. Af en Publicist, som anser ;,en noggrann (iriärk: en ”noggrann!) skildring af händelserna inom Konungens ”Rådkammare” vådlig för Regeringens anseende, bör man ej vänta särdeles ”noggrannhet” i sattet att referera andras uttryck. Också har Granskaren, i stället att anföra den uppfattning i några få momenter, inpassade inom en enda punkt, som författaren försökt af Svenska Adelns historiqile, från början till slutet af Wasa-ätten, blott åberopat de ord, hvilka fullända meningen, för att låna dein ett sken a! otillbörlighet, som den i sin helhet icke äger. Författaren kan utomdess till stöd för sin,opinion åberopa en autoritet, hvilken det torde blifva kinkigt att jäfva, ur synpunkten ej mindre a t förnämhet, än politisk och litterär vigt. Den inter-lokutör, hvarom sidan 115 förmäler, utgaf året efter det när hans relationer med G ref ve Adlersparrc upphört, en politisk skrift, uti hvilken Adelns närvarande belägenhetlika oförstäldt skildras som vid detta tillfälle skett. Att en dylik framställning då ej med misshag ansågs af en kland Riddarhusets yppersta medlemmar, torde kunna < inhemtas af nedanstående:

”Christinehamn & Gustafsvik den i ”22 October 1828.

”S, H. T.

”Det oangenäma afbrott i den angenämt började ”oeh angenämt länge fortsatta gemenskapen oss emellan ”som ägt rum, ocli bvartill jag på ett eller annat sätt, '”fast ovetande, torde bafva föranledt, kan ej återhålla ”uttrycket af min lifliga och sanna tacksamhet för det ”nöje jag njutit af den sannt mästerliga politiska littera-”ra godbiten, (om jag så får uttrycka mig) som Con'-”versationsbladet med sista post meddelat. Jag vore ”färdig att tacka på hela Sveriges vägnar och att lyck-”önska densamma till en ny eller åtminstone icke förut ”allmänt känd lofvande stor talang, om jag dertiil i nå-”gon mon vore befullmäktigad; men nu är jag inskränkt ”till den enskilda ganska varma tacksamhetskänslans ut--”tryck. Jag har redan gjort anstalt om det helas an-”skaffande. Egenkärleken hos mig har äfven haft sin ”njutning> då den förmärkt egna länge gillade tankar, ”och åsigter framställda af mästerlig hand.

”När man, som jag, af egna enskilda omständigheter ar åfhållen från de vigtiga öfverläggningar, som nu ”snart förestå, och då den fosterlandskärlek, som så ’ länge och vid så vigtiga tillfällen, fast utan minsta ”skymt af retour, värmt mitt hjerta, ännu lågar med ”full ungdomsliflighet, har jag ingen annan utväg för ”mitt deltagande och min uppmärksamhet, än att ut-rforska hvilken af våra Tidningar med mesta grundlig-”het, oväld och snabbhet kungör bvad som sä ges, gö* ”res och åsyftas; ocb denna utväg skall jag söka att ’’fullständigt, begagna. '

”Sann och varm högaktning och vänskap!

”Georg Adlersparre.

”Sag, jag ber, några mästerliga ord om den nöd-”vändiga men raissfosterligt bildade aristokratiska till-”blandningen i vår statsförfattning, hvars medlemmar ej ”hafva råd att bevista Lagstiftningen, men äro så runde-”ligt och löjligt begåfvade med maktens och anseen-”dets benämningar och yttre skimrande zirater! Jag ”vet ej om jag skall le eller gråta, när jag i detta hän-”seende betraktar mig och så otaligt många andra.”

Grefve Adlersparre tecknar, som Granskaren ser, Svenska Adelns närvarande tillstånd med samma drag som författaren, ehuru den sednares färger blekna vid en sammanställning med den frejdade statsmannen.

Svenska Miner va gör i sina-Minnesord Öfver nn mera framlidne Grefve von Schwerin en indirekt reklamation mot uppgiften i denna skrift, att hani vid 1828 —1830 årens riksdag satt sig emot Friherre Anckar-svards och i synnerhet Herr Hjertas anställande i Statsutskottet. Författaren, beredd att upptaga den kastade handsken, går således att bifoga några noter till Miner-vas berättelse om Hjertas biljett till Schwerin. Förhållandet var nemligen följande. Schwerin hade sjelf någon tid förut föreslagit Hjerta den öfverenskommelse, att begge eller ingendera skulle blifva ledamöter af Statsutskottet. När sedermera underhandlingarne började mellan Grefven och Mmistéren, fann den förre sig bög-ligen besvärad af nämnde öfverenskommelse, emedan Hjer-tas gensträfvighet mot nja löneanslag var känd, och dessas genomdrifvande utgjorde sjelfva basen för nego-tiationeraa. Under denna sakernas ställning skickade Grefven sin son,' Ofverste Schwerin, till Hjerta, för att hos - denne utverka öfverenskommelsens upphäfvande, hvartill Hjerta genast gaf sitt bifall, hvilket pä Ofverste Schwtrins särskilt la begäran, till yttermera visso ai Hjerta meddelades skriftligen uti omförmälde biljett, som, derest den ännu finnes i behåll, åberopar, att den blif-vit skrifven i Öfverensstämmelse med Oiverstens framställning. Såiunda lossad från detta band, uttalade Prosten Grefve Schwerin bland Elektorerne sitt bestämda veto till Anckarsvärds och Hjertas val, emot Gyllenborg, hvilken envist framhärdade i sina bemödanden att bereda dem inträde i StatsUtskottet. Minervas upplyste Redaktör, som länge haft den lyckan att på närmare håll göra bekantskap med Schwerins ädla, men våldsamt ombytHga sinnelag, bör ej taga allt för illa vid sig, då man utan aisigt att nedsätta värdet af en personlighet, sota i ñera hänseenden gjort sitt land heder, nämner oregelbundenheter, hvilkas kännedom är oskiljaktig från den aflidnes karakteristik. Dessa fel voro hos honom lynnets och Ögonblickets, icke hjertats och den lugna besinningens, och det fcctum, som framkallat Minervas protest, ej af vidunderligare art, än åtskiUige andra egenheter, på hvilka man förut ej ansåg mödan värdt att fästa uppmärksamheten, såsom: föraktet för Theologiae-Doktorshatten, som han aldrig bar; afsägelsen från ledamot splatsen i Vetenskaps Akademien, samt det bekanta uttrycket: ”Tror Herr’n att jag träder upp på min bänk och talar för detta folk, detta pack? Ne], det är för mitt namns skull, jag talar: jag heter Schwerin.3'Förmodligen är det på detta uttryck Minerva syftar, då hon om Schwerin säger: ”att han var framför ailt Grefve, och det i sitt innersta, så att hvarje försök frU glömma bort denna cjvalitet alltid misslyckades. 1 Sedan Friherre A nekar svärd nu mera personligen inställt sig inom skranket, lemnar författaren helt och hållet ur sigte den tidning, som utgör vehiklet på en gång för Friherrens tankeyttring och för les beaux restes af hans popularitet. Dét sker dock ingalunda af sidovördnad för Dagligt Allehanda och dess Aftontidning, änau mindre genom glömskan af den tacksamhet, författaren är skyldig denna Redaktion för det hägn, hvar-» med Skildringarna omfatlades vid deras debut; men numera, då J,hati tatar sfrlf” — Bosenstein yltrade sig med dessa otd till den församlade menigheten på torget, när Gustaf III orerade på Riddarhuset — synes det höra till ordningen, både att Allehanda ”tiger” och att jernväl svaret egnas åt honom

”Medgifvom hvad som ej kan nekas/’ utlät aig snillrikt en blarnd de Aderton vid ett högtidligt tillfälM i Svenska Akademien. Den vackra uppmaningen blef ej sådd på helleberget; ty Friherre Anckarsvärd har gifvit henne tillämpning uti fol/anåe ströf om Skildringarna: ’Jag finner mig förundrad, att ifrån ett så be-skaffadt författarskap, min heder och min ära blifrit så litet anfäktad (an/äktade?), eller så skonsamt behandlad {behandlade ?y%

Erkännandet är bestänidl och enligt med sanningen. Af något annat vittnesbörd härutinnan göres författaren ej behof. Att detta vidgående i böijan af Fri-herrens manifest icke står väl tillsammans med uttrycket i slutet om ” försöken, att hvad oian kan, sökaundtrgräfva medborgares goda namn och rykte,” hörer till karaktersdragen af Friherrens logik, ooh författaren . kan i detta akeende blott svara med en ryktbar man, — Carl Henne Ane kars vård: ”Jag känner inga förhållanden som kunnat förmena mig, att personligen uppträda inför allmänheten med

mina omdömen under sådana tidshändelser, hvarom jag trott mig äga någon kännecfom.”

Orden läsas i Bihang till Friherrens Lif- och Hus-Tidning: Stockholms Dagligt Allehanda N:o 27, Fredagen den 1 Februari 1833, l.sta sidan, l:sta spalten, 16:de, 17:de, 18:de och 19:de raderna.

Utan att brista i skyldig- aktning mot Friherrens skarpsinnighet, och under äfventyr att såra hans mode-sti, dristar författaren likväl fortfarande anse sina uppgifter ”i afseende å personliga förhållanden, eller Fri-”herren rörande smärre anekdoter, som skriften innehåller, ”vara af ganska stor vigt för tidens historia.” Med sanningen till mål och forskningen till leds v en, betraktar författaren ej såsom en förödmjukelse att öfvertygas om ett misstag och att, om sådant forelupit, tillväga-bringa rättelse. Deremot tager han lika litet emot skänken af misskund med en förmént origtig uppgift, som han skänker efter bevisningen af dem hvilka äro rigti-ga, men hrilkas trovärdighet sättes i fråga. Det är af sådan orsak, han härmedelst offentligen uppmanar Friherre Anckarsvärd, att- bestämdt inför allmänheten tillkänna gifv a hvilka framställningar angående Friherren påstås vara ogrundade, emedan författaren ämnar ej underlåta, att punkt för punkt gå sina theser igenom. Allt hvad Friherren icke bestämdt förnekar, eller förnekadt af honom, dock med lefvande personers intyg eller påannat sätt ådagalägges sannt vara, qvarstår sedermera för Friherrens räkning i tidens annaler, der namnet Anckarsvärd i alla fall, ur flera giltiga skäl, — och författaren kan med fredadt samvete säga, att han ej ensidigt undanstuckit dem — intager en utmärkt plats.

Då Friherren, till en början, ej har mera besvär än att förklara, det eller det faktum är oriktigt, ogrundadt, synes en sådan Friherrens förklaring kunna vara afgifeen inom några, högst åtta dagar från det denna uppmaning blifvit offentliggjord*).

Friherren, som af sjelfförsakelsé funnit vederläggningar öfverflödiga, i hvad honom personligen rörer, har, med ädel värma, ifrat mot ”de, lindrigast sagdt, låga beskyllningar, hvarmed andra personer uti denna skrift blifvit förfördelade.” Den ene af dessa ”förfördelade,” i afseende på hvilken författarens ”afsigt vore synbar, att blott smäda eller äreskända,” är—hvem skulle kunnat föreställa sig sådant? — Grefve von Platen! När Allehanda talade om författarens ”enthusiasm för en,” namngafs väl icke enheten. Mången gissade dock, att den gälde Plåtens karakteristik ; och f örfattaren tager sig friheten betyga Friherre Anckarsvärd sin uppriktiga erkänsla för Friherrens godhet, att på sitt vanliga kärnfulla språk försvara författaren emot Allehandas insinuation om partiskhet. Såsom en återtjenst till Friherren,

*) Flere år och månader hafva förflutit sedan denna * uppmaning blef genom pressen inför allmänheten framställd till Friherre Anckarsvärd, utan att han ens bjudit till att ytterligare jäfva något enda af de facta, Skildringarna rörnnde honom upptaga. Denna hans ihärdiga tystnad är i sanning biide vältalig och bevisande.tillåter författaren sig att underställa hans egen smak, huruvida de af Friherren begagnade kraftord: ”äreskän-da, areskändande j skamlösa" äro egnade att bereda reciprocitet åt den ”ökade aktning,7 hvarmed Friherren alltid träder utom Grefve Brahes dörrar, så vida ej tonen derinnanföre skulle på de sednaste tiderna hafva undergått någon lika oerhörd som otrolig förvandling. Mycket skulle kunna ursäktas hos t. ex. ett Brasilianskt vallhjon, som illa kläder en Svensk Friherre, med eller utan förakt för födselns prerogativer. Kasernens och Hofvets vältalighet är af så väsendtligen olika natur, att om den förras blef gängse bland de sednares h vardags gäster, skulle man nödgas utbrista med HauswolfF: ”Min Gud, hviket Hof!”

Hvad sjelfva factum, eller nattscenen på Riddarhuset den 1 Mars 1823 angår, så medger författaren rätt gerna, alt ordställningen i berättelsen derom kunnat lyckligare valjas, och att det således (sidan 4) bort heta:

"af siig, att Standet” &c., i stället för: dyrkade, att Ståndet” &c. (Om reklamationen ägt rum något tidi -gare, skulle denna rättelse blifvit på sitt behöriga ställe iakttagen uti andra upplagan)*). Ty att Friherrens af-

) I första och andra upplagorna stod ncnjligen: ’’yrkade,' hvilket i de sednarc blifvit rättadt till: ”afsåg.” Friherre Anck arsvärd och Styrelsen voro lika angeläg-„ na att sopa igen spiiren efter, och i glömska begrafva de eggelser till oförsonlighet dem emellan, som före-funnos under deras föregående inbördes krigstillstånd. Knappt hade således Anckarsvärds ofvannämnde upp* sats blifvit synlig i Dagligt Allehanda, än författaren af

Skildringarna erhöll från RiksStåthållaren Grefve Plåtens mag, GeneralTullDirektören Grefve Posse, (enlägsnande låg i botten så vål af Plåtens yttranden som af bela tillställningen, hvilken naturligtvis måste börja

bland det miir.steriella partiets pelare), nedanstående skrifVelse, hvaraf tillika synes, huruledes det går an att göra reklamationer på ett hyfsadt språk , värdigt bildade personer, och att Quistofta vältaligheten i polemik, hvarmed Herrar G—R, Anckarsvärd, Carl von Hohcnhausen och Lefrén identifierat sina utfall mot Skildringarnas författare, icke är af väsendtlig vigt för qtt ernå rättelse. Grefve Posses skrifvelse lydde som följer:

”Sedan jag af Aftonbladet d. 7 denne3 funnit att 2idra upplagan af ”Skildringar ur det inre af dagens historia*’ lärer utkomma i bokhandeln , anhåller jag hos författaren till denna brochure, att Grefve von Plåtens yttrande pu Riddarhuset den 1 Mars i8a3, i anledning af ett Friherre AnckarsvUrds någon föregående dag uppläst anförande, raå blifva i den nya upplagan oennumndt pä ett med verkliga förhållandet öf-verensstäm mande sätt, d. v. s. så, att Grefve von Pia* ten icke tillvitas att hafva yrkat Friherre Anc-karsvärds utvoterande från Riddarhuset. Jag hoppas att denna min begäran icke afslås, och att jag således skonas från obehaget att belasta Tidningarne med en artikel i detta ämne. Stockholm den 10 Maj 1S34-Arv. Arv:son Pos se.”

Följande anekdot upplyser ytterligare den rainisteri-ella tillställningen i Plenum den 1 Mars eftermiddagen. Flera bland i8a3 års tjenstgörande Riddarhus-Canzlister utöfvade tillika riksdagsmannarätt såsom Representantmyndige ledamöter af Riddarhuset. En Friherre från landsortfen, besvågrad med en bland de förnämste ministeriella riksdagsledarne, hade på några dagar uppkommit till Stcckholm och vände sig den 1 Mars förmiddagen till en af dessa Canzlister, som han förut kände, med anhållan att skaffa en inträdes-med ett ogillande af Friherrens utsago, var ingen hemlighet då, och lefver ännu friskt i mångens minne. Det hade blott behöfts, att Landtmarskalken låtit klubbaa falla och gjort proposition i det ögonblick, då Platen slöt sitt f öi sta tar, samt att Schwerins lysande improvisation icke hos åhörarne utplånat intrycket både af Platens framställning och af Fjiherrens första, modstulna, stapplande, haltlösa gen male, för att utropet från en stämma på läktaren : ^fläf ut honom !” iklädt en mera parlamentarisk form, skulle tillskyndat Friherren en bit-

pollet för aftonen, emedan han Önskade öfvervara detta Piemim blott såsom åskådare, (publicitet ä?de då ej ruin vid öfverläggningarna), men ansåg ej mödan värdt, att för de dagar han ämnade uppehålla sig i hufvud-staden legitimera sig såsom riksdagsman. Canzlisten lånade honom sin riksdagsmannapollet, och begagnade

i stället for aftonen den han hade såsom tjensteman vid Riddarhuset. När uppträdet sedermera började efter Plåtens tal, blef Canzlisten, som stod på upphöjningen vid LundtMarskalkens stol, med bestörtning varse, att bemälte Friherre betedde sig ingalunda såsom åskådare, utan såsom en ganska verksam aktör, som klappade händerna och ropade ihed en våldsamhet, hvilket illa stod tillsammans med det incognito, han bort iakttaga både för sin egen skull och för Rid-darhusCanzlistens, den der för sin oskyldiga, men i RiddarhusOrdningen förbud na beredvillighet att låna $n pollet., kunnat äfventyra både Riksdagsmannarätten och Canzlistbefattningen vid detta riksmöte. Följande dagen återskickade vår Friherre polletten till Riddar-husCanzlisten, hyilken sålunda slapp med förtrytelsen att hafva blifvit narrad, och att hafva mot sin vilja och sina åsigter bidragit att vid tillfället öka de mi-nisteriella handtlangarnes antal och oljud.ter erfarenhet, om hvad han nu låtsar vara i okunnig-bet. Landtmarskalkens ädla hållning bidrog ej litet till beslutet om den medalj, uti hvilken Grefve De Geers bild och Adelns förtroende för denne sin Ordförande blifvit bevarade åt eftervcrldeo. Att protokollet ingenting upptager af kulissuppträdena känner hela verlden, och att isynnerhet detta protokoll, till hvilket Friherren nu vädjar, icke alltid, af Friherrens vänner åtminstone, varit ansedt för eU ideal af tillförlitlighet, derom vittnar Grefve Horns, Claes Fredrik, pi ottsl mot samma protokoll, införd i en tidning 1823: Journalen, om annars minnet ej felar.

Ett ytterligare bevis, huru litet protokollerna stundom utvisa ganska anmärkningsvärda omständigheter ligger i den stora tillfredsställelse Friherren känner, ’’att i sci många njaktpåliggande förhållanden med Grefve von Platen hafva delat åsigter.” Ty, oberäknad frågan om Götha Kanal, hvilken Friherren sjelf antyder såsom ett undantpg från öfverensstämmelsen, har författaren hittills misslyckats i sina bemödanden att upptäcka denna åsigternas likhet, i afseende på Rådgif-varnes konstitutionella ansvarighet, Försvarsverkets organisation, Budgeten, m. m. Deremet är harmonien omisskännelig mellan Friherre Anckarsvärds och Kapten Lindebergs opinion om

Ministerstaten. En ytterligare likhet förefinnes mellan dessa Herrar deruti, att begges skrifsätt ådragit dem åtal för Majestätsbrott, likväl med den skillnad, att Anckarsvärd under hela aktionen var ställd på fri fot, medan Lindeberg hölls inom riglar och las.

Derest ej författaren vore så noga underrättad om hela spä intigheten af Friherrens /,olitisia mod fuou-ra ge civilJ, skulle den förre blifvit förvånad öfver den sednares käckhet att fästa sig vid uttrycket JJgrund-falskt*3 jemle hvad dermed slår i sammanhang. Visserligen låter det rätt oskyldigt, rätt rörande, att Of-verste Anckarsvärd, ”under en debatt på Riddarhuset, såsom grund falsk benämnde en annan Talares uppgift, som ior honom var så främmande, att han, ehuru oför-sigtigt, icke ett ögonblick drog i betänkande, att för den gjorda beskyllningen försvara sin gamle Chef.” Visserligen var Friherre Anckarsvärds tystnad öfver tilldragelsen under denna debatt en vacker gärd af tacksamhet åt den frejdade Man, som äfven varit Friherrens ”gamle Chef.” Visserligen är det obarmhertigt, att ställa folk till rätta för ett så beundransvärdt loyalt uppförande. Visserligen var det ursäktligt, att Friherren ”sjelf, vid tillfället närvarande, och ehuru ett huf-vudföremål för Friherre Cederströms syftning för det framkastade tillmälet, icke uncler debattens öfverrask-n,'nS JÖ'st°d meningen af eller erinrade sig det förhållande, Friherre Cederström uti sitt föredrag antydde.” På allt detta har författaren ej annat svar än detta: det år skada, att dessa Friherrens uppgifter i reklamationen af den 3 Maj äro — ”grundfalskaDet är icke sannt, att Herrar Anckarsvärd hanfördes af ”debattens Öfverraskning,” och att ;,uppgiften var främmande” för Ofverste Anckarsvärd. Det var den 28 November 1828, som Herrar Anckaisvärd och af Forsell yttrade sig till försvar för Vestra Arméen emot Friherre Cederström, och det var den 6 Februari 1829, som Ofverste Anckarsvärd, vid justering af November-protokollet förklarade för grundfalsk Cederströms uppgift, att 1809 funnos män, som ville gifva SvenikaFolket cn Konung utan Grundlag. Herr Anckarsvärd, Augast; hade således tillräckligt rådrum, att återhemta sig från den ädla hänförelsen för sin gamle Chets bästa, och Friherre Anckarsvärd, att ”genom andras biträde och med tillhjelp af egne anteckningar inhemta den fullständigare påminnelsen,77 under den tid af mera än tvä mänmder^ ' hvilken förflöt mellan första anfallet och sista ”samvetsåliggandet,” att förklara det förra ”grundfalskt.”

När debatten var slut den 6 Februari, råkade författaren i Riddarhus Direktionens rum Herrar Munck af Rosenschöld och Flach, Carl. Den förre frågade författaren, antingen han trodde, att Cederström haft orätt, eller att Anckarsvärd talat mot bättre vetande? Författaren, som tillhörde antalet af Friherre Anckarsvärds beundrare, svarade utan tvekan, att han vore öfverty-gad om det förra. Men — återtog Rosenschöld — om nu det funnes bevis på motsatsen? — Omöjligt! — Tror Ni edra e^na ögon? — Ja, men också endast dem. -— Känner Ni Friherre Anckars värds handstil? — Som min egen. — Nå väl.”

Efter Herr Rosenschölds hänvisning framtog och förevisade Hr Flach, på författarens anhållan, concep-tet, skrifvet af Friherre Anckarsvärds egen hand, till det proklamationsförslag, hvarom 1809 ventilerades i Westmanska huset, då Herrar officerare af Vestra Arméen ämnade låta utropa Hertigen af Södermanland till Konung, innan Riksens Ständer hunno sammanträda. Från detta ögonblick svalnade betydligt författarens enthusiasm för den Store Talaren, och den förre svor i sitt sinne att ej släppa saken innan förhållandet blifvit afslöjadt inför allmänheten, och larfven afryckt. Dettahar skett, i hvad mohn genom författarens bemödanden, leninas derhän; men Säkert ar, att Friberren sjelf offentliggjort proklamationen i sin Politiska Trosbekännelse, sedan den förra blifvit vidrörd först i ett försök till kritik öfver Herrar Anckarsvärds och Richerts Representationsförslag, och sedermera något eftertryckligare i en uppsats om 1809 års Män, hvilken vann nagon uppmärksam het. Var det således oundvikligt, att tillstå sanningen uti Trosbekännelsen, så var det åtminstone temligen obetänkt, att genom manifestet af den 3 Maj, ånyo väcka Björn, som sof. Genom de deruti ytterligai« anförda osanfärdigheterna om ’’debattens bf-t*erraskning/* om behofvet af ”andras biträde” och ”egna anteckningar,” har Friherre Anckarsvärd ej ökat trovärdigheten af sina uppgifter och försäkringar i allmänhet, helst Friherrens Trosbekännelse utvisar, att han redan på Tible gästgifvaregård inhändigat en af Grefve Adlersparre undertecknad instruktion, hvarigeaom således begges plan blifvit lagd i klart ljus, att den insur-gerade delen af krigshären skulle på egen hand utropa. Konung i Sverige. Om denna instruktion, hvarmed Friherren affärdades till RiksFöreståndaren, kunde Friherrens broder, Ofverste August Anckarsvärd, tjugu (20) år

derefter ej eller geraa vara okunnig, så mycket mindre som han, August Anckarsvärd, ej endast var tillstädes utan jemväl ganska nitisk för den af brodern, Friberren, skriftligen uppsatta planen, vid rådplägningen i Westmanska huset.

Men bevekelsegrunden till detta vedemakande af sanningen är ju ädel? Hvilken känsla är naturligare, är vackrare, än att vilja ”försvars en gammal Chef,” \ore

detdet än mot bättre vetande? Riktigt. Också skulle författaren, af aktning för ett så lof^ärdt motiv hafva stillatigande lenmat detta ur sigte, om ickt Friherre Anc-karsvärds tjenstlärdighet att gå ÖfversteLöjtnant Mont-gomraerie till handa med enskilda upplysningar*), då det i recensionen öfver de Historiska Handlingarna gällde att nedsätta ”den gamle Chefens” anseende,. föga skonadt utomdess i den offentliga Politiska Trosbekännelsen och i det hemliga protokoll, som man påstått skall blifvit fördt öfver ett visst uppträde under 1827* års StatsRevision, om — säger författaren — detta allt icke faktiskt ddagaladej att det föregifna motivet, bvad Friherren angår, vore fullkomligen — s,%rundfalskt*A

*) Friherre Anckarsvärds ”mångsidiga kännedom," hvarora förmäles i Grefve Brahes svar på Friherrens tankar vid riksdagen 1828—1830 om Sveriges Försvarsanstalter röjer sig bland annat i Friherrens nära be-

kantskap med prima regula juris, [att svara nej och neka. När han blef temligen hårdt offentligen anfäktad för de upplysningar, hvilka han * tillhandahöll Herr Montgommorie, som gick ganska bröstgän-ges tillväga mot Friherrens ”gamla Chef,** '»ekade Friherren, med Petrus, att han mera ä& till namnet och utseendet kände Herr Montgommerie, och då denne härtill i en Tidning svarade, att han, som man vill minnas, haft den äran vara bjuden gäst hos Friherren, ansåg Friherren ej mödan värdt att vidare af-handla det ämnet. Bekantskapen mellan Friherre Anc-karsvärd samt Öfverstelöjtnanfc Montgoöamerie torde annars blifvit knuten, om författaren ej irrar sig, uti framlidne Grefve Sandels*s formak riksdagen 1823.och endast lät spörja sig vid de tillfällen, dl Fri herr en, för att tala med Svenska Minerva, ”råkat, så till sä- , gandes, i klistret.”

Tillägg vid tredje upplagan.

Herrar Anckarsvärds ”gamla Chef,” StatsRådet Adlersparre, är icke mer. Äfven Skildringarnas författare fick någon "tid anse honom för sin högste förman. Sin grundsats trogen: att förehålla den lefvande storheten sina brister och att åt den fallna storheten gifva de förtjenster hon haft; anser författaren tiden nu vara inne, — nu, sedan inflytandet upphört för evigt och smickret följaktligen for evigt tystnat — att rista en runa på stenen vid ”den gamle Chefens” hög. Den vackraste åtgärd under revolutionsepoken och den enda, som kan i sin mohn försona rättskänslan med Ad-lersparres uppbrott från en af fienden botad gräns, for att i stället tillvägabringa en politisk hvälfning i staten, vidtogs genom följande:

”Ordres.

”Herr Lieutenant Forsell vid FältmätningsCorpsen ”afreser genast till Grisselhamn och anmäler sig hos ”högste befälhafvaren af dervarande svenska trupper, ”för att inhemta kunskap, huruvida ett anfall af ryska ”trupper är att befara, samt om succurs af de under”mitt befäl varande trupper anses af nöden. Högqvar-”teret Tible den 20 Mars 1809.

Georg Adlersparrej Öfver-Befälhafvare.

August A nekar svär d.JJ

General Döbelns svar är upplysande, på saken, bestämdt; men antyder tillika omisskänneligt en viss obelåterihet dermed* att de sista åtta dagarna blifvit vittnen till ej mindre än tvänne välden i rikets hufvud-stad ocb ännu ett tredje i dess granskap. Döbeln svarade skrifdigen :

”Regeringen i Stockholm känner bäst hvad som ”fordras, hvad af fiendens förelag kan väntas. Hittills ”är fienden på Åland. Dess cossacker evakuerade Gris-”selhamn förliden gårdag, der de under underhandling ”varit öfver natten, efter att hafva forcerat Fältvakterne ”vid dagbräckningens anfall den 19:de dennes. 30,000 ”man äro här emot. Kolonnerne sedda och räknade ”af mig och Öfver Adjutanter parlementärer. 15,000 ”man äro mot

Qvarken. Till dem fick jag ryska Generalens ordres att contramendera inbrottet, och det ”sändes till svenska Befalhafvaren med kurir, att med-”dela General Barclay de Tolly. — Ordres från Rege~ ”ringen utsända om truppars förstärkning. Härifrån ”kan jag ej göra ett steg utan hästar för kanoner, am-”munition och tross*). Jag väntar min begärda aflös-

*) Denne General Döbelns skildring af tillståndet vid östra gränsen, så nara hufrudstaden, utmärker ej nå-g«a bråd störtad förändring och förbättring af försvar«-(anstalterna under loppet af de åtta dagar, som förflutit efter den i3 Mars.”ning Stundeligen. Högqvarteret Norrby den ¿21 Mars ”1809

G. C. von Döbeln*

GeneralMajor, Befålhafvare.”

Med detta svar aåardade Befalh^fraren General-Majoren från sitt högqvarter kuriren till ÖfverBefä\haf-varens ÖfversteLieutenantens högqvarter.im-—

i : '

Det intresse Allmänheten visat för Skildringar ur det inte af Dagens historia: De Frånvarande; de Närvar andej samt 1720, 1772, 1809, har för-anledt Författaren att af dem utgifva en ny, med tillhjelp af sednare erhållna källor till stor del omarbetad och betydligt tillökt, samt till det yttre mera elegant upplaga. *För att göra denna samling åtkomlig med‘mindre uppoffring, är priset på. hvarje arbete, oaktadt det finare papperet och större formatet samtjaetydligt större innehållet, vida billigare än å den förra upplagan, äfvensom för samma ändamål samlingen utdelas i häften, till dem som behaga subskri-bera å alla tre ofvannämnda skrifterna.

Resp. Hrr Bokhandlare behagade sjelfve kontrollera, att häftena uttagas af dera som subskri-berat; eraedän lösa häften, hvarigenom arbetet blir inkomplett, icke återtagas af förläggaren. Sedan alla häftena af ett arbete utkommit, för-säljes detsamma äfven i hela band, Utom subskription.